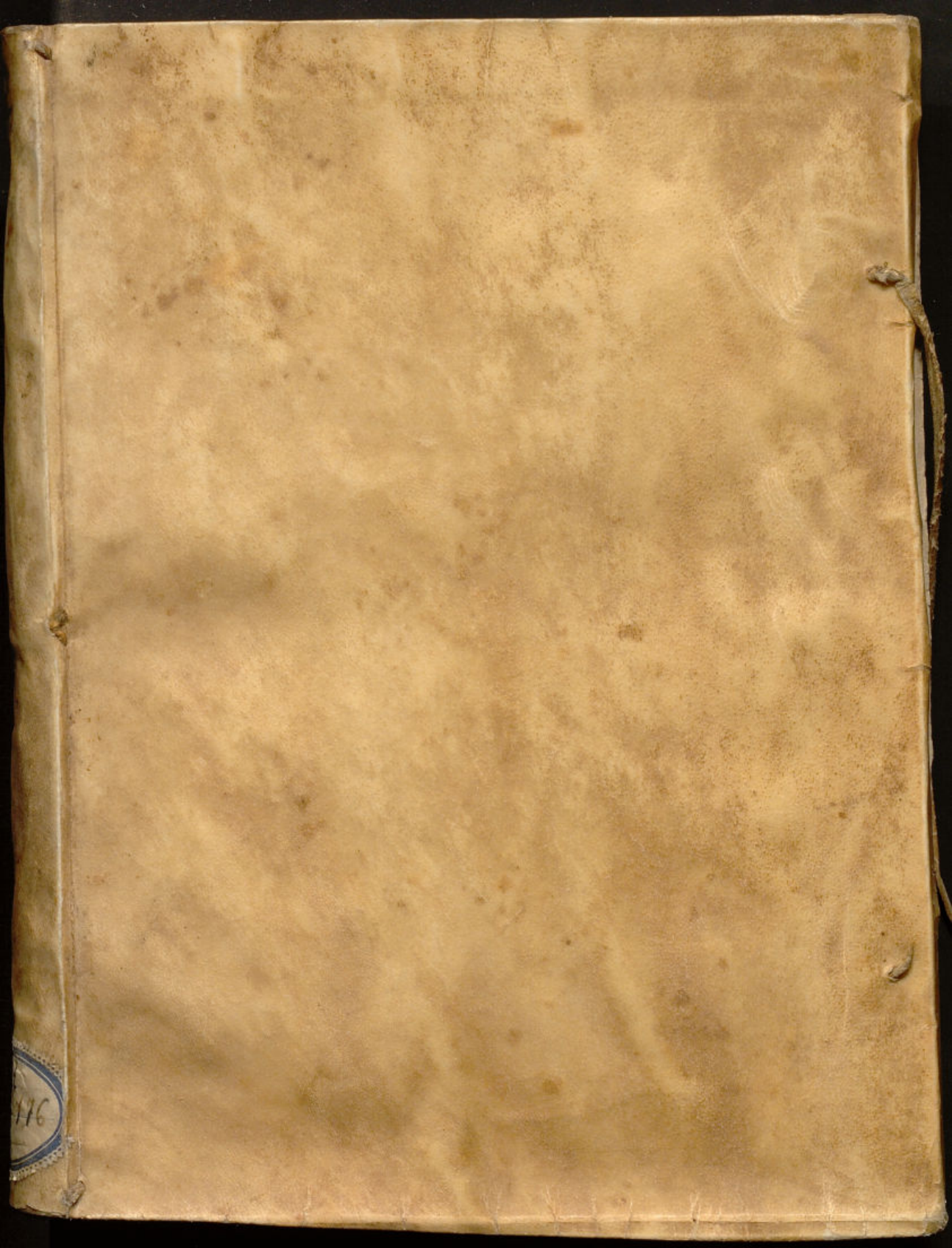

NO. 11
2-116

116

Biblioteca Universitaria
GRANADA.

Serie: A

Edición: 92

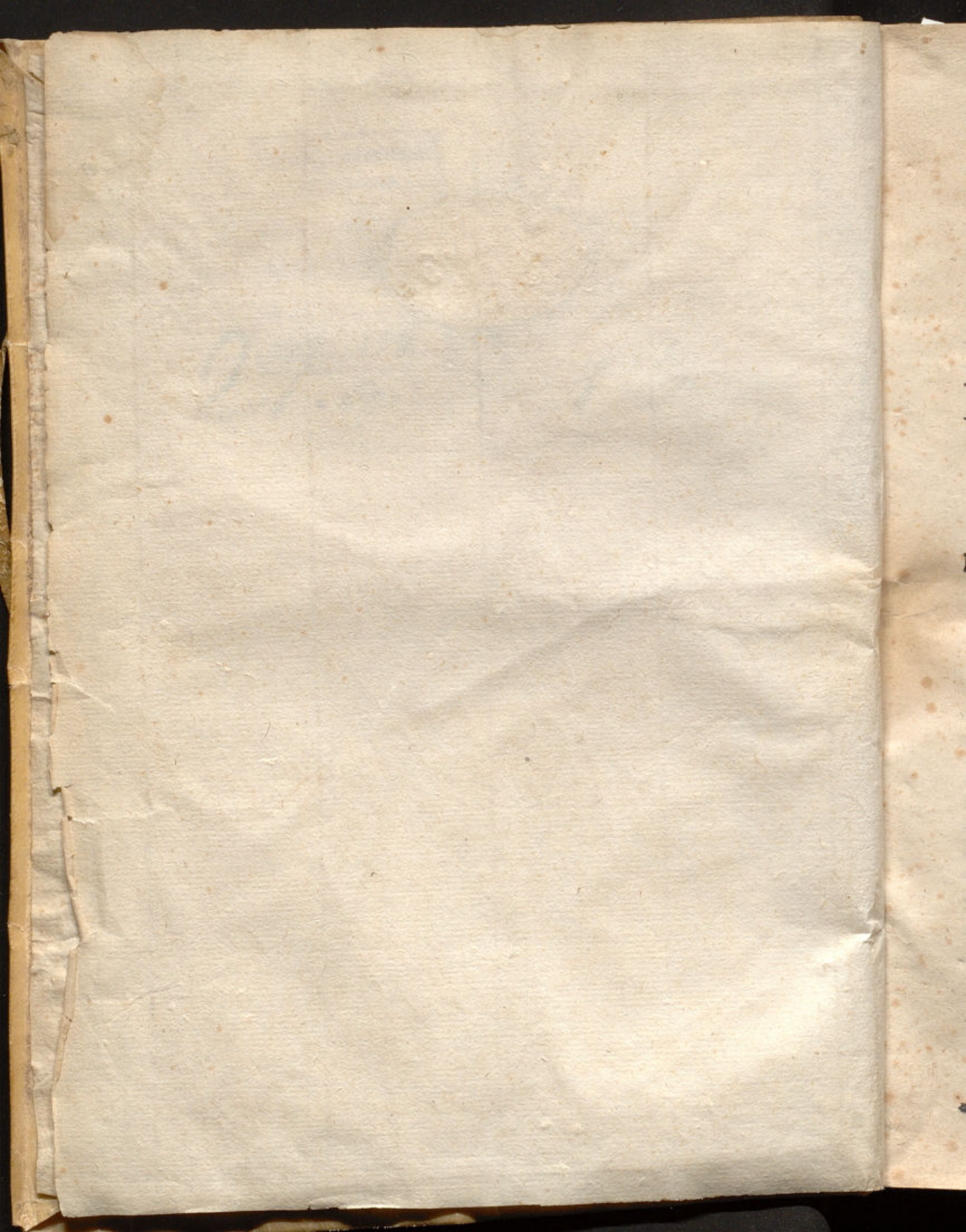
Título: 176

27.a. 9.

13

FRANCISCI DONATI

R. 1730

תפוחי זהב

POMA AVREA

HEBRAICAE

LINGVAE

F. FRANCISCI DONATI

ROM. ORD. PRAED.

In Tria OPVSCVLA distributa.

Primum est, *DE ACCENTIBVS*. Secundum, *DE ABBREVIATVRIS*. Tertium, *DOCTRINAM CHRISTIANAM*
Hebraico sermone conscriptam; Variasq; Sacrarum
Rerum Versiones studiosis perutiles
delectabilesq; complectitur.

ROMAE Excudebat Stephanus Paulinus; MDCXVIII.

SVPERIORVM PERMISSV.

EST LIBRARIUS
ROMA AUREA
HERALDIA
LINGVA
FRANCISCI DONATI
ROMA Q. D. TRAF.
In Titis OBSERVATA diffident.

Imprimis. DE ACCENTIBUS secundum DE WERTHEIM
S. V. R. A. T. I. O. N. I. S. D. O. C. T. O. R. U. M. T. A. M. B. L. I. C. I. S.
Habetur foras confectum auctoritate
S. V. R. A. T. I. O. N. I. S. D. O. C. T. O. R. U. M. T. A. M. B. L. I. C. I. S.
auctoritate confectum.

ROMA Excelsior Regni Praefectus
EXCELSIORAM REGNI PRÆFECTUS

F A G V L T A S I M P R I M E N D I
A. R. P. Vicarij Generalis Ord. Pradic.

 OS Fr. Raphael Riphos Sacræ Theologiæ Professor, ac totius Ordinis Prædicatorum Vicarius Generalis, Facultatem concedimus vt Typis mandari possint Opuscula in Linguam Hæbraicam *Poma Aurea* inscripta Fr. Francisci Donati, Nostri Ordinis, recognita iã & approbata à tribus, Ad RR. PP. Sac. Theolog. Mag. Linguæ Sanctæ professoribus, si tamen ita videbitur Reuerendissimis D. D. Vices gerenti, & Sacri Apostolici Palatij Magistro. Datum Romæ in Conuentu nostro S. Mariæ super Mineruam die 12. Martij 1616.

Fr. Raphael Riphos qui supra

Imprimatur, si videbitur Reuerendiss. P. Mag. Sacri Pal. Apost.

Cæsar Fidelis Vicesg.

A P P R O B A T I O O P E R I S.

EX comissione Reuerendissimi P. F. Hyacinti Petronij Sacri Apost. Palatij Magistri *Aurea Poma* R. P. F. Francisci Donati diligenter consideravi, & in ijs nihil me reperisse testor, nisi quod fidei catholicæ bonisq; moribus cõsonam doctrinam, & summã eruditionẽ vndiq; spiret: Adeo vt vere Aurea à me iudicentur illudq; Salomonis dictũ eis iure optimo conuenire. תפוחי זהב במ. *Poma aurea cũ cancellaturis argenteis verbũ prolatũ cũ modis suis*. Ita enim omnia docte, erudite, & accurate in hoc opere ab Auctore tractantur, vt ex eo plurimũ vtilitatis, tũ ad Linguæ Sanctæ perfectã acquisitionẽ, tum ad Sacræ Scripturæ vim & intelligentiam, ac demum ad Rabbinorum Com

mentaria librosq; intelligendos, percipere quilibet studiosus possit. Quare dignissimum ipsum censeo quod ocyus euulgatum publica luce donetur. Romæ die 27. Decembris 1617.

Fr. Petrus de Treuio Ord. Præd. Sac. Theol. Mag. & ad Hebræos Concionator.

EGO Fr. Marius Calasius Ordinis Minorum de Obseruantia Sac. Theologiæ Doctor, & Lector Linguae Sanctæ, ex commissione Reuerendiss. Mag. Sacri Palatij Ap. vidi *Poma Aurea* Linguae Hebraicæ R. P. F. Francisci Donati Ordinis Prædicatorum, nihilq; in eis inueni contrarium Fidei Catholicæ, bonisq; moribus; immo per dignum opus duco vt Typis mandetur ad communem studiosorum Linguae Sanctæ vilitatem. Romæ die 10. Aug. 1616.

Ego Fr. Marius Calasius qui supra.

EX mandato Reuerendissimi P. F. Hyacinthi Petronij Sac. Apost. Palat. Mag. Librum in tria opuscula distributum, cuius Titulus est, *Poma Aurea* R. P. Fr. Francisci Donati, vidi, & nihil in eo contra fidem orthodoxam aut bonos mores inueni; immo è contra multa vtilia & pernecessaria ad adipiscendam Sacræ Linguae cognitionem. Vnde eruditum, Viri docti opus luce maxime dignum censeo. Romæ die 20. Septembris 1617.

Ego Fr. Bonauentura Hepburnus, Scotus, Minimus, Theologus, & Linguarum professor.

Imprimatur. Fr. Gregorius Donatus Romanus Mag. & Reuerendissimi P. F. Hyacinthi Petronij Romani Sac. Pal. Apost. Magistri Socius, Ord. Præd.

ILLVSTRISS. ^{MO} PRINCIPI
IOANNI BAPTISTAE
LEONIO
S.R.E. CARDINALI
AMPLISSIMO.

FR. FRANCISCUS DONATUS ROMANUS
ORD. PRAEDIC. F.

NE C gratias aquis habemus, quæ exstructis canalibus manant quæ iussæ sunt; nec ager tam laudatur, qui precium culturae rependit, quàm datur si commissum semen necat. Quid igitur

igitur magnum hic presto; si domestico
iure deuinctus, (Illustrissime Princeps)
Tibi refero ingenij fructus, quos aliò de-
riuare nefas esset? Nihil mihi in mune-
re isto debes, nisi quòd quæ facere debe-
bam, sponte ac lubens feci, gratulatusq;
sum felicitati meæ, quæ me tam iucun-
di officij necessitati implicuit. Domesti-
ca enim in nos merita tua (Cardinalis
Amplissime) si quis ferio nosse volet,
sciat tantum nos priuatim virtutibus
tuis debere, quantum ab iisdem publi-
cè, optimus quisque partim sensit, par-
tim expectat. Dijs quos sibi antiquitas
finxit, non tam magna, quam prima mu-
nera placebant: Ac ne prouocem ad
illa deceptæ mortalitatis ludibria; Nu-
mini Sancto, Numini soli & vero, non
quod optimum, sed quod primum na-
sceretur, sacrum olim esse oportuit, Ti-
bi ergo hoc ipsum, exilitatem muneris
istius conciliet, quod primus est imma-
turæ adhuc ætatis foetus & *πρωτοπειρα* quæ
stu-

studia mea ediderint; nec exerrantia temerè quidem illa, sed ex præscripto illius euntia, qui virtutibus tuis pur puram, nobis omnibus iustissimas leges imposuit. **SANCTISSIMUM PONTIFICEM PAVLVM QVINTVM** intelligo, quem Deus Ecclesiæ Catholicæ diu sospitet. Vbi scilicet sanxit, vt in Religiosis familijs linguarum quæ ad fidem ac Theologiam, faciunt, studia colerentur; Illico ingenium eo applicui, vt obsequium utilitati coniugerem: Et sermonis Hebraici ista præcepta mihi primum, mox & quoniam amicis sic placuit, alijs quoque collegi. Lucem verò iam illa aspicient, vt omnes intelligant, & quàm mihi sint præcipua S. D. N. mandata: & tu virtute ac gloria exaggerate Princeps, inter cæteras dotes, quantæ felicitatis sis, qui pró maximis beneficijs, tantilla donaria libens respicias, partus informes gremio tuæ benignitatis excipias, & in-

cer-

certam tui patrociniij sedem adscribas.
Vale. Romæ ex Conuentu S. Mariæ
super Mineruam XVII. Decembris
MDCXVII.

PRAEFATIO AVCTORIS

Ad Lectorem Beneuolum.

VAE utilitas ex diuersarum cognitione
linguarum in Reip. Christianam inuehe-
retur, pridem agnouit Summus Pontifex
Clemens V. Agnoscit & ipse hodie, xui
nostri foelicitas, PAVLVS V. PONT.
O. M. qui Clementis de eo studio San-
ctionem, veluti in iuuentam restitutus,
publica Constitutione edixit, vt in om-
nium, quocumq; nomine censeantur, Religiosorum studijs, sint
qui Arabicam linguam, qui Graecam, qui Latinam, sed praeci-
puè qui Hebraicam profiteantur. Praemijs quoq; animos iuuenum
ad has disciplinas alliciens; quippe ex Doctōratus Candidatis
praeferrī hos iussit, qui in tribus saltem linguis promouerint, vt
iam face cæteris possint ad illas praelucere. Cæteras dignitates
quæcumq; in Religiosis Ordinibus vigent, voluit eadem cautio-
ne dispensari.

Non impigrè tanto Pontifici, in re tam vtili Superiores no-
stri illico parendum decreuerunt. Ludum ergo Hebraicæ linguæ
aperuere hic protinus in nostro Romano Collegio Sancti Thomæ
Aquinatī. Mihiq; mox vt animum ad hoc adijcerem, & res ipsa
persuasit, & locus, & Lectoris praestantia, nimirum A. R. P. F. Petri
Pichij de Treuio Sacrae Theologiae Magistri sapientissimi, &
in Vrbe ad Hebræos Catholicae fidei Concionatoris, cuius
erudita eloquentia atq; viuax, multos eorum adegit, vt ab insita,
pertinacia ac cecitate, ad Ecclesiae lumen accederent. Et me
quidem ad hæc studia accendebat quòd cum omnes Disciplinae
sint veræ ac sublimes animi opes, tum ista praecipuè nescio quo
viciniori cum cœlo commercio grandiora promittat discētib; ;

deinde

P R A E F A T I O

deinde quòd eius beneficio Sanctissimum Ducem Dominicum, Vincentium, cæterosq; Maiores nostros imitati, Catholicam fidem ab hostium furore defendimus, excæcatas eorum mentes ad veritatis lumen reuocamus, atq; ita Sacrosancti nostri Instituti finem consequimur.

Linguam istam quatuor præcipuè titulis auctam comperio. Primo dicta est לשון לשון Idest, *Lingua Linguarum*: siue Linguarum Matrix, vt eam Diuus Hieronymus vocat in Tertium Cap. Sophoniae. Quid ni autem, cum linguarum omnium Prima extiterit: cæteraq; ab ea diuisæ in confusione Babeli, tanquam à matre multum acceperint?

Dicta deinde est לשון אלהים Idest, *Lingua Dei*: quia Deus eo Idiomate ad Patriarchas nostros, Adamum, Noemum, Abrahamum, Moysen, ac cæteros loquutus est.

Vocata etiam fuit, לשון הקודש Idest, *Sanctitatis Lingua*, seu *Sancta*. Nam quid sanctius quàm aut Sancti Patriarchæ atq; Prophetae, aut diuina Oracula in eorum mentibus à spiritu Sancto concepta, quæ ipsi hoc idiomate ad mortales retulerunt? Accedit quòd niueo pudore vbiq; verecunda, nulla turpium rerum obscenitate corrumpitur, castè exprimens quicquid etiam à pudoris lege abit. Neque desunt, qui hanc linguam vt in nascentis exordio mundi viguit sola, ita existiment & solam in orbe fore superstitem cum finita mortalitatis serie exhibunt hæc humana. Ita conijcit Georgius Venetus ex Soph. Cap. Tertio: etiam Bonaventura in sua præfatione ad Aramaeam comparisonem, qui & tendit vterius, æternam scilicet fore hanc linguam, eaq; in cælis Sanctos vsuros; quandoquidem illic quoque aliquis erit Sermo vocalis, iuxta illud Psal. 149. *Exaltationes Dei in gutture eorum* Idè Theologi tradunt in Quarto d. 49. art. 5. Dominicus Sotus ibidem. Maior etiam, quem refert, & sequitur Michael de Palatio in 3. disput. 31. & 32. disput. vñica, pag. 374. colum. 1. Et illi argumentantur ex his verbis Soph. 3. *Quia tuus vertam ad populos labiam electum, vt inuocent omnes nomē I E H O V A E.* Et Psal. 83. *Beati qui habitant in domo tua Domine, in secula.*

AD LECTOREM.

saeculorum laudabunt te. Ideo *Angelicam linguam* appellavit Apostolus I. Corinth. 13. 1. vt Haymo existimat, multiq; in eundem locum interpretes.

Ab *Isaia* deniq; Cap. 50. appellatur, *לשון חיים* Id est, *Lingua Doctrinarum*. Infudit enim hac lingua Adamo, Salomoniq; scientias Deus. Et omnium deniq; disciplinarum fontes ab ea in Orbem deriuarunt.

Quanta porrò sit istius linguae utilitas, Audiamus Augustinum, Audiamus Hieronymum. August. lib. 2. de Doctr. Christiana: *Contra ignota (inquit) signa magnum remedium est linguarum cognitio, Hebraeae scilicet & Graeae, vt ad exemplaria praecedentia recurratur, si quam dubitationem attulerit Latinorum. Interpretum infinita varietas.* Hieronymus in Epistola ad Suniam & Fretelam hæc habet: *Sicut in Nouo Testamento, si quando apud Latinos quaestio exoritur, & est inter exemplaria varietas, recurrimus ad fontem Graeci sermonis, quo Nouum scriptum est Testamentum; Ita in Veteri Testamento, si quando inter Graecos Latinosq; diuersitas est, ad Hebraicam recurrimus veritatem, vt quicquid de fonte proficiscitur, hoc queramus in riualis.* Nihil quidem huius linguae disciplina utilius, siue cum Hæretico ineunda disputatio, siue cum Infideli, vel instituendi ad fidem ignari linguarum quæ apud nos in vsu sunt: quam vnicam causam retulit Clemens Papa in illa Clement. Tit. 1. de Magistris. Omitto voces esse complures, quæ dubiæ atq; ambiguae, nulla ad nos interpretatione transferunt. Illas abiq; huius linguae notitia nusquam intelligas. Recenserem hic aliquot, nisi commodiorem locum in alio deinde haberent opere.

Cum igitur primum hanc linguam, vt Sophonias vocat, *Electam*, gustauissem, & iam aliquid sensus ad animum perueniret, ita me cepit eius suauitas, vt non laboribus, non vigilijs parcerem, nunc priuato studio hærens, nunc à peritorum sermonibus pendens. Tandem visus sum frui eam aliquem ex illa quantulacunq; diligentia percepisse: multa interim annotabam, eaq; præcipuè, quæ in arduo magis erant. Sed nihil difficilius Accen-

P R A E F A T I O

tibus mihi visum, quod eorum ratio haud sit à multis Grammaticarum Hebræarum Authoribus enucleata, obscurè ab alijs tradita; variantibus quoq; inter illos sententijs. Ipsa me difficultas ad studium inuitauit, perlectisq; ferè omnibus qui de his egerunt, statui in vsum ipse meum, quicquid ad eorum notitiam præcipuè spectat, in vnus Tractatus angustias cogere. Hoc peracto; qui sequutus est Annus, in legèdis Hebræorum Commentarijs mihi infumprus est. Sed dispar in ea lectione Christianorum ac Hebræorum est ratio. Hebræi multa exercitatione ac vsu, non Regulis, nõ Grammatica ad illam cognitionem perueniunt. Nobis auxilia illa defunt, coactiq; ad longius studium cum salebrosa plurima experimur: tum maximè Abbreuiationum ratione hæremus (quas illi, ראשית יבנה Idest, *Capita dictionũ*, appellat) In his naufragium sæpe facit deprensã lectionis industria, nec facillè expedit, quid sibi litteræ illæ velint in vnã coagmentatã dictionem, duobusq; supernè apiculis insignitæ. Non dissimulabo sæpe me totas horas in illis hæsisse, si in promptu non esset à quo docerer. Nec ignarus itaq; mali, non exigua Hebræorum voluminum lectione quæsiui Abbreuiationes atq; collegi. Opusculum itaque de Abbreuiaturis Hebræicis ad priuatam meam vtilitatem concinnaui, in quo illas Hebraica, Latinaque interpretatione explicui.

Sed & exercitatione ad has disciplinas perutili, cum amarem Latina opera in Hebraicam linguam conuètere, rursusq; Hebraica, latinitate donare; succurrit animo Doctrinam Christianam illo sermone cõscribere. Verborum in ea lingua penuria negotium id molienti facebat. Tamè conatum non omisi, maluiq; spe Diuini auxiliij niti, quàm meæ imbecillitati diffidere. Orationes præterea aliquot, Hymnos, & Cantica eodem idiomate ex Latino mutauit. Vicissimq; Libellũ R. Salomonis F. Gabirol qui inscribitur כתר מלכות Idest, *Diadema Regni*, Ex Hebræo, in Latinũ trãstuli.

Si quemadmodũ ego sentiebã, ira mihi facere licuisset, apud me latuissent qualiacunq; hæc opera; quæ mihi conscripseram, me ipso iudice luce non digna. Quid enim vix in ea lingua discipulus, vel lè audiri atq; docerè? Sed alius sensus fuit quorundam amicorum,

quorum

AD LECTOREM.

quorum ingenijs atq; iudicijs multum credere, benevolentia autē negare nil debui. Hi cum hæc vtilia fore discantibus sæpe repetent, cum in publicū emitti tantum non imperarent, non meo, sed illorū arbitrio facere cōstitui; Et quidē repetito studio, hoc quicquid est feriō ad limam exegi, Libelloq; nomen indidi, תפוחי זהב, Idest, POMA AVREA. Ex illo Salomonis Prouerbiorum 25. פ. 11 א. תפוחי זהב במשכית כסף דבר דבור על אופניו. Hoc est, Poma aurea cū figuris, seu picturis, vel retiaculis argenteis (est) verbum dictū cum modis suis. Tria Poma in Tria Opuscula distribui. De ACCENTIBVS Primum est: De ABBREVIATVRIS, Alterum. In Tertio, DOCTRINAM CHRISTIANAM, Et ex Sacris Rebus varia in Hebræum ex Latino translata congeffi. Sequitur velut Appendix Libellus ille R. Salomonis sup. memoratus, à me superioribus annis ex Hebræo latinè descriptus.

Accentus, qui ab Hebræis טעמים appellantur, multæ utilitatis esse cognoscet quisquis se ad Diuinæ Scripturæ notitiam non tralatitio labore accinxerit. De ijs facili methodo disserui, omnibus in sua Capita Partesq; digestis. Primum quid sit Accentus, Quam deinde multiplices; Quanti sint, Quibus figuris atq; nominibus: Etiam quid significent, ac quem locum sibi vendicent in Orationis partibus diligenter explicui. Nec denique de Makaph, & Gangbia, & Accentu Musico omisi dicere, sine quorum notitia exacta Linguae Hebraicæ cognitio, quæri non potest.

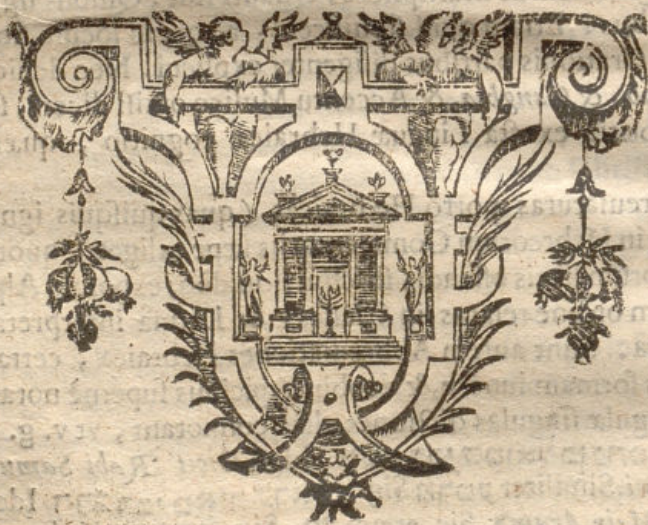
Abbreviaturas porrò Hebraicas (quas quisquis ignorat necesse est in Hebreorum Commentarijs sæpe caliget) quotquot in varijs eorum libris offendi, strictim liquidq; exposui; Alphabetico etiam ordine relatas in Classes, & Latina interpretatione adiuncta. Sunt autem Abbreviationes Hebraicæ, certæ litteræ in vocis formam iunctæ, & duobus Apicibus supernè notatæ, quarum singulæ singulas dictiones aliàs connotant, vt v. g. ארשבן Sig. אמר רבי שמואל בן נחמני Idest Dicit Rabi Samuel filius Nahmani. Similiter הרמע Sig. עראמה. Idest Insignis R. Meir Arama. Sic etiam יש Sig. יעויין Videatur ibi. Et alia

P R A E F A T I O

aliæ quamplurimæ, de quibus in hoc Tractatu copiosè egi, vt
legenti patebit.

Doctrina denique Christiana, quæque cum ea iunxi, Can-
tica, Orationes, Hymni, & ille Libellus, cui *Diadema Regni*,
est Titulus, vim Hebraicarum phrasium huius linguæ studio-
sè modorumq; loquendi aperient.

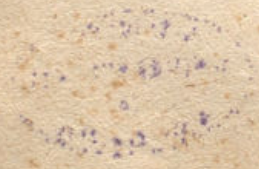
Si hæc tibi placebunt (Beneuole Lector) non agenda gra-
tiæ mihi; sed primum Optimo illi Parenti, qui linguas condidit,
qui ora, qui mentes; Tum etiam & amicis his meis, quorum
impulsu his lucubrationibus publicum dedi. Sin verò repræhen-
des hunc conatum tanquam inutilem, fructusq; damnabis velut
acerbos; multa sunt quæ mihi veniam apud te concilient. Pri-
mum ætas, adhuc talis, vt excusatione facili possit errare; De-
inde horum ipsorum amicorum iudicium, quos in hac re sequu-
tus sum; Animus deniq; vtilia tibi præstandi, quem ad vltimum
vitæ, gloriæ Dei, Tuisq; commodis volo seruire. Vale lector
beneuole, & si tanti est, fruire.

הקדמת המחבר

לנעלם ממני קורא משביל : קוצר שכלי ומעט הכנתי בכל דבר חכמה וסדע : ולא לאיש כמוני להתפאר בחבור ספרים ובפרט בלשון הקדש אשר מיוז ואיזהו אשר זימל לנו לבן לעשות כדבר הזה וזלתי העור האלהי : לכן ירד נפשי אל תשת עלי : שון אשר חטא אם יצאתי ממחיצתי : כי מנעורי גהלתים בין ברכי החכמים ואוהבם ארץ החכמה ולומדיה וידועיה : שנאתי קהל מדעים ותענוגות בני אדם : אשר על זה בחרתי לשבת על פנת גג ולא לפנות אל רהבים ושטי טוב : האלהים הרועת אותי שלח מלאכו לפני ותפקחנה עיני : ואטעם במקעה הססה אל יעדת דבש החכמות הלציות והגונות טבעיות אלהיות ותראנה עיני : וארא ואתן אל לבי היות סוד היסודות הלשון הקדש אשר בו נפרי העולם : וכן דברו האמות הקדושים : וכן תידן לדבר הנשמות בעולם חבא כאשר כתבו החכמים בספרים : וגם דאית היתועלת המושג אל כל יודע : ולהבנת ספרי הקדש : אשר על זה נתתי את לבי לדרוש : ולחור בחכמה וכדקרוק לשון זה כאשר השיגה ידוי הקצרה : דפקתי על פתחי החכמים היודעים בחכמה זו ולא אצלתי ממני כל עמל וסודי : יעני באנחותי יקמם וילדה יעד אשר וכן ימות לדעת לחבין ולהשכיל : לא בלבד הלשון הקדש אשר בגנותו יהיה את תורתו ותפיאתו הקדש : כי גם נתתי לבן לראות ספרי היהודים אשר כתבו רבותיהם כל שונם חציו עברות וחציו ארמיות או כשרות וישאר לשונות מלשונות הגוים אשר גלו היהודים בתוכם : וחדד שנתי מעיני למצא דרך ישכון אור ההתחלות הראויות להקדים ביריעת ספרים אלו כמשפט לנכנס בכל חכמה או למוד : ולא ראיתי בכל דברי חכמי הנצרים אשר קדמוני : וגם בספרי היהודים אשר באו לידי לא מצאתי קורת רוח בהם : ובפרט בטעמים אשר כתבו בספריהם אשר הם ללשון זרה כנשמות לגופים : וכן למלות קצרות עד היום לא כתבו המחברים בהם רק מעט מוער : באופן כי כל הבא לקרות בספרים אלו יהיה בעיני כדברי ספר התוים כי גם הידע יאמר לא ידעתי מה הוא : להיות שלפעמים יאמרו שתיים ושלוש ולפעמים ארבע וחמש תיבות במלה אחת : כי יקחו האות הראשונה של התיבה אשר ירצו לכתוב : ועל ידי אותו האות יבינו התיבה : ומי שלא יהיה בקי בדבר הזה ולא למדה ממלמד לא יבין דבר לאמתו : אי לואת העיר

דעיר יהוה את לבבי להעלות על ספר כל המלות קצרות אשר
מצאתי בספרי הלאמיני אשר קדמוני איש על דגלו באלפא ביתא
והוספת עליהם רבים כהנה וכהנה אשר לא ראום הממחברים
שלפני ואני חפשתי אחריהם בספרי היהודים עד מקום אשר
השיגה ידי הקצרה וכן בטעמים כתבתי דרך כלל ופרט בהם פיר
יהוה הטובה עלי והארנתי במקום שראוי להאריך : וקצרותי
במקום שראוי לקצר : והנה קראתי בשם הספר הזה תפוחי זהב :
כי ביהוה בטחתי יהיה כתפוח אצל כל קורא בו : אשר פרוי נחמד
למדאה וטוב למאכל : ועוד כי ימצא הקורא בו שלשה חלקים
כאשר ימצא כתפוח שומר הפרי והאוכל והורע : כן חלקתי ספר
זה לג' חלקים : החלק הא' הוא חלק הטעמים אשר הוא שומר
דרכי לשון הקדש אשר לא חווק הבנתו : וחלק האוכל הוא חלק
כי אשר בו פרשתי כל המלות קצרות כאמור אשר בלעדו לא
יטעם אוכל כל קורא בספרי היהודים : וחלק ג' הוא הורע אשר
נטעתי בסוף הספר הז' הנה תפלות ובקשות אשר הם ללאמיני :
והרגמתי אותם בלשון קדש : וכן עשיתי אל שרשי אמונתנו
הנקראת אצלינו דוטרינה קריסטיאנה : וכן העתקתי מלשון קדש
אל לשון לאמינו בקשה אחת נמצאת ליהודים משנים קדמוניות
אשר חברה חכם ומשורר גדול שמו רבי שלמה ז' גבירול ולגודל
מעלתה נקראת כתר מלכות : אשר כל קורא יטעם בה מתק הדבור :
ודע וישיכיל מעלרת תהלת הדרת הלצת לשון הקדש אשר לא
יערכנו זהב וזכותית ולא תסולה בכתם אופיר : קח נא את ברכתי
אשר הובאת לך ונתת מהודך עלי : ותחי נפשי כי תהללנו .

FR. IA. BONAVENTURAE HEBVRNI

Scoti, Theologi, ac Linguarum Professoris Minimi,
Hebraicè, In Aurea Poma.

כשמו עץ תפוחי זהב	היטיב נקרא ספר זהב
שבתאי זקן כולו זהב	מישיב לנו מלכות זהב
עקרו זהב שורשו זהב	ספר הזה גועו זהב
ופצלותיו גם הן זהב	ליחו זהב טעמו זהב
מוחו זהב וזיו זהב	עלה זהב צלו זהב
ציצו עם תפוחו זהב	צבעו זהב פריו זהב
ולשרו עם אנלו זהב	משרתו גם ריחו זהב
מעשה זהב ספר זהב	נצתו היא כולה זהב
ארצו זהב יערו זהב	שרהו עם הודו זהב
ומקור זהב מטה זהב	ומקום זהב וסעיף זהב
על כן נקרא ספר זהב	שבטו עם זורעו זהב
משיב לנו מלכות זהב.	עץ נכון. תפוחי זהב

Latina explicatio.

Aureus iste Liber, meritò cluet AVREA POM A;

Saturni reuocans aurea Regna senis.

Aureus est truncus; stirps aureus; aurea radix;

Aureus est viror; aureus estq; sapor.

Aureus est cortex; frons aurea, & umbra, medulla;

Aureus est splendor; aureus estq; color.

Aureus est fructus; flos aureus; aurea mala;

Aureus est liquor; aureus eius odor.

Aureus & succus; ros aureus; aurea gemma;

Aureus est labor; aureus ergo liber.

Aureus & campus; mons aureus; aurea tellus;

Aureus est lucus; aureus estq; locus.

Aureus & ramus; fons aureus; aurea virga;

Aureus est stipes; aureus. atque sator.

Aureus ergo liber meritò cluet aurea poma:

Saturni referens aurea secla senis.

Eiusdem

Eiusdem Authoris , de Opere , ad Lectores .

אחים	וגם רעים	בחורים	זקנים
רומים	ספרדים	צרפתים	יונים
האש	כנוים אנג	ליים סקוטים	ועברים
הע	ורכי ויהו	דים הנרים	וקדרים
כל ה	משיחים ה	חוגרמים	ערבים
הנו	צרים כושים	כל גוים	אהובים
בואו	לכו קרבו	נא וקנו	וקראו
זה ט	עשה הג	דול גילו	ושירו
שירה	לדונאטו	החכם	מחבר
הנ	אמן שכחו	אדיר מ	לדבר .

Eiusdem, Chaldaicè .

טובך	בעלמא	הדן	דונאטי
ושלם	וטב לך	לעלמא	דאתי
ניכול	אנחנא	ית לעות	אידך
ניכול	אנחנא	אנכיה	אילנך
טובך	ארום ט	רא רב	סעדך
טובך	ארום ט	דא רב	ינטרינך
מתי	גרת די	כל לי	שניא
מביש	ומכו	לן מל	שניא .

Eiusdem , Hebraicè , ad Lectorem .

כל בחור שירצה לדעת את לשון הקדש :
יקנה ספר הוה פתאם לפני קצה החודש :

Græcè .

Εἰ δ' ἐθέλεις ἰερῶν, γλῶτταν παῖ ἀποδιδάκτως
Μανθάνεμεν, βιβλον τὴν ἀγοράζει ταχύ .

Scire cupis sacra, luuenis, mysteria lingua ;

Aurea DONATI, mox eme Poma tibi .

Εἰ δ' ἐθέλεις ἰερῆς μαθεῖν μυσήρια ΓΛΩΤΤΗΣ,

Χρῦσα ΔΩΝΑΤΟΥ μῆλα κάθειλε παῖ .

Eiusdem

Eiusdem.

סורו לרחוק סורו כל מלשינים
סורו לרחוק שדים עם הרשעים
סורו לרחוק סורו כל רע ורעים
שטן ופגע רע איש לשון ולצים :

Chaldaicè.

זורו רחקוּוּ רו כל מלשינן
ומט יקיןוּוּ רועם רשיעין
זורו רחקוּוּ רוּוּ חק בישן
לילין ושדן עם כל מוקין.

Eiusdem, Syrè.

ܘܘܪܘ ܪܚܩܘܘ ܪܘ ܟܠ ܡܠܫܝܢܝܢ
ܘܡܬ ܝܩܝܢܘܘ ܪܘܥܡ ܪܫܝܥܝܢ
ܘܘܪܘ ܪܚܩܘܘ ܪܘܘܘ ܚܩ ܒܝܫܝܢ
ܠܝܠܝܢ ܘܫܕܢ ܥܡ ܟܠ ܡܘܩܝܢ.

Eiusdem, Arabicè.

جرحات السنان
لها قيام
ولا يلتام
ما جرحت لسان

Eiusdem, Gracè.

ΖΩΙΑΙΕ, ΜΟΜΕ, ΘΕΩΝ ἐκάς ὃ ἐκάς ἔσεβέβυλοι

Γλωσσώδαι πάντες ΖΩΙΑΙΕ, ΜΟΜΕ ΘΕΩΝ.

ZOILE, MOME, THEON procul, ὃ procul este prophani

Linguosf cuncti, ZOILE, MOME, THEON.

sdem

*Fabiani Fioghij, Hebraica Lingua Professoris,
Carmen, De Opere.*

קטן כי הוא יורה
עולם בתמימותו
בנים ופלוטרים
העתיק עם בינתו
שהאל הפליאו
לכם נתן אותו
אל למוד משיח
בלשון קודש דתו
מבין יאמר הב הב
כל איש שומר אותו
כל טעם צורתו
מחדרי משכיתו
עם פשר נצבות
הרבה על חכמתו
אין בוקוץ או דרדר
תקחו נא מנחתו
הטו את כינתכם
אם תרצו אמרתו
ישע נפשו יחמוד
יקרא עד תכליתו.

תקחו ספר מורה
דרך אל חי בורא
שמעו נא תלמידים
ספר הלמודים
חכם אח פרנציסקו
על כן הוא הביאו
אך הוא טעא אורח
לבין עם כל שבח
עם תפוחי זהב
כן הוא כל כך אהב
פירש עם חכמתו
איכותו מהותו
גם כן ראשי תיבות
אל תלמיד חשובות
דרשו ספר נהדר
אור בהיר לא יקדר
כי הוא נותן לכם
חפץ לבכ בכס
כל שרצה ללמוד
בלתי סרה יעמוד.

Io. Matthæi Caryophili, Sacræ Theol. Profess.

De opere, & Authore.

Χρυσὸν ἀπ' αἰγύπτιοι φυγὰς ποτὲ φόρτον ἑβραῖος
ἤρατο νῦν δ' ἴσοις τ' αὐτὸ πέπονθε μέτροις
Μούσης ἑβραΐδος κῆπων Δωνάτος ἀμύμων
συχίσης, ἄμμιν χρύσεια μῆλα νέμει.
Δυσκλῆες ἀβραμίδαι, μόνον ἔμμιν λείπεται γράμμα,
νῦν δ' ἄρα Δωνάτος κ' τόδε νοσφίσατο.

Hieronymi Aleandri Iunioris, I. V. D.

Ad Authorem.

Non hæc Hesperia rutilabant POM A sub axe,
Quæ magno Alcides parta labore tulit.
Non hæc pernicis cursum tenuere puella,
Non inter litem conseruere deas.
Hæc siquidem Isacidum lecta ex felicibus hortis,
Fabellas vincunt, Græcia vana, tuas.
Nec sic æstorum micat aurum, qualia fulgent
DONATE in libris AVREA POM A tuis.

INDEX EORVM QVAE IN HOC LIBRO CONTINENTVR.

In Opusculo primo, quod est, De Accentibus,
agitur.

D E quidditate & diuisione Accentuum. Parte 1. cap.1.	pag. 1.
De numero, nominibus & figuris Accentuum. cap.2.	pag. 4.
De significatione & loco omnium Accentuum. cap.3.	pag. 5.
De loco Accentuum in Nominibus. Par. 2. cap.1.	pag. 18.
De loco quem sibi vendicant in verbis. cap.2.	pag. 21.
De situ Accentuum in Verborum affixis.	pag. 25.
De situ Accentuum in Consignificatiuis.	pag. 32.
De positione Accent. in eorum affixis.	ibidem
De Accentu Rhetorico, quid sit. cap.3.	pag. 33.
De Makaph, quid sit. cap.4.	pag. 40.
De Accentu Musico, quid sit. cap.5.	pag. 41.

In Opusculo Secundo, quod est, De Abbreuiaturis
Hebraicis, nihil accidit hic notare;
omnes enim Alphabeticæ or-
dine collocatæ sunt.

In Opusculo Tertio continentur.

D Octrina Christiana in Hebraicam Linguam translata. pag. 191.	
Versiones alix ex Latin. in Hebr.	
Symbolum Apostolorum.	col. 1. pag. 204.
Oratio Dominicalis.	col. 2. ead. pag.
Symbolum Sancti Athanasij ead. pag. & col.	
Hymn. Veni creator Spiritus.	col. 1. pag. 206.
Salutatio Angelica.	col. 2. ead. pag.
Canticum B. Mariæ Virginis.	col. 1. pag. 207.
Antiphona, Salue Regina.	ibidem
Hymn. Aue maris stella.	col. 2. ibidem.
Canticum Symeonis.	ibidem
Canticum Angelorum.	col. 1. pag. 208.
Canticum trium puerorum.	ibidem
Canticum Iudith.	col. 1. pag. 209.
Oratio Vener. Bedæ presbiteri ad D. N. Iesum Christum. ibidem. col. 2.	Ora-

Oratio ad B. Mariam Virginem . pag. 211. col. 2.
Oratio S. Gregorij Papa ad D.N. Iesum Chriftum . ibidem
Oratio Regis Manasse dum captus teneretur Babylone pag. 212. col. 1.
Oratio Iesu filij Strach . pag. 213. col. 1.
Diadema Regni R. Salom. Fil. Gabirol, una cum interpretatione Latina . pag. 214.

Sit gloria Domini in Seculum .

pag. 211.
 pag. 212.
 pag. 213.
 pag. 214.
 pag. 215.
 pag. 216.
 pag. 217.
 pag. 218.
 pag. 219.
 pag. 220.

pag. 221.
 pag. 222.
 pag. 223.
 pag. 224.
 pag. 225.
 pag. 226.
 pag. 227.
 pag. 228.
 pag. 229.
 pag. 230.

F
 qu
 ha
 cia
 Et
 em
 tus
 apu
 hic
 git
 di
 lis

F. FRANCISCI DONATI
ORDINIS PRAEDICATORVM.

Opusculum Primum
DE ACCENTIBVS HEBRAICIS
IN DVAS PARTES DISTRIBVTVM.

Pars Prima.

DE ACCENTVVM NATVRA.

CAP. I.

Quid sit accentus & quotuplex.

ACCENTVS Est nota, qua dictiones rectè proferuntur, & sententia distinguuntur. Diuiditur accentus prima sui diuisione in Grammaticum, quem Hebræi מַגֵּן i. *gustum* vocant: Rhetoricum, quem מַגֵּן i. *retinaculum* appellant: & Musicum, qui מַגֵּן i. *harmonia* nuncupatur.

Accentus Grammaticus est, quo dictio simplici voce pronunciat; vel, qui dependet ex artis preceptis, siue ab auctore linguæ. Et hic in cuiuslibet vocis prolatione requiritur, ad hoc, vt vox eminentius resonet: attollit enim syllabam sicut accentus acutus apud Græcos, & distinguit orationem eodem modo, quo apud Latinos puncta, & virgulæ.

Accentus Rhetoricus est, quo ornate dictio pronunciat. Et hic vel retinet syllabam, vel cum alia, ornatus gratia coniungit, & orationem vel distinguit, vel continuat.

Accentus Musicus est *harmonia*, & *modulatio* quaedam, qua dictiones proferuntur, & qui denotat tonum, quo cani debet talis, vel talis syllaba. Aduerte autem breuiter, quod accentus

A

Gram-

Grammatici non habent figuram aliquam propriam in Biblijs, vel signum, sed loco eorum successerunt accentus Musici. Quando itaque quamcumque dictionis syllabam tropo Musico signatam videbis, scias ibi locum habere accentum Grammaticum.

Secundo, Accentus diuiditur in מְלִכִּים idest Reges, & מְשָׁרְתִים idest Ministrantes, seu Ministros.

מְלִכִּים Reges (qui à Latinis diuidetes, seu distinguentes vocantur) habent pro officio, præter musicen, & eleuationis vocis cognitionem, tanquam cola, commata, & virgulæ, perfecti, & imperfecti sensus, orationis etiam notitiam, et illustrationem afferre. Non tamen in distinguendo æqualem omnes habent potestatem, quandoquidem, septem tantum, exceptis, reliqui dignitatem potius, et grauitatem contextui orationis afferre videntur, (vt est apud Latinos virgula) quam distinguere. Vnde maxima cum consideratione, grauitate, et iudicio necesse est vt contextum accentibus regijs abundanter insignitum et illustratum, legas: solet enim in Sacra Scriptura reuerentiæ, et honoris gratia, huiusmodi regum accentuum frequens, & veluti redundans expressio fieri, quando aliquid magni momenti, & consideratione dignum occurrit, vt patet in Decalogo, & Nahum c. i. v. 7. & passim aliunde apertè liquet: solent enim graues, magniq. ponderis sententiæ, vt plurimum frequenti accentuum regiorum expressione honorari.

מְשָׁרְתִים *Ministri*, seu *deseruientes*, sic appellantur, qui (quod præcedant tanquam adiuncti ministri, reges, seu distinguentes accentus, nomen famuli sortiti sunt) cõtinuantes orationẽ, syllabã dictionis, quã occupant protrahendam, & celeritate quadam, seruato pronunciationis decore, proferendam indicant,

donec ad accentum regium, qui distinguēdi vim habet ventū fuerit. Quare scitè quidem, & accōmodatè Grammatici illos sæpenumero appellant מְרַבֵּי i. *adiunctos*, & מְשַׁבְּבִים i. *protrahentes*. Ad Musicam etiam faciunt isti, vt distinguentes. Est vero vtriusq; ordinis accentuum, quantum à Grammaticis cōsiderātur, semper attollere, vel penultimam, vel vltimam syllabam, in qua ponuntur, & locum habent. Nunquam enim accentus Grammaticus, hoc est legitimus, siue natiuus, locum habet apud Hebræos, & Chaldæos in antepenultima.

Tertio diuiditur accentus in מְלַעֵל & מְרַבֵּי .

מְרַבֵּי dicitur quando dictio aliqua habet accentum in vltima syllaba, quasi dicat, infra in vltima, siue scribatur accentus supra litteram, siue infra.

מְלַעֵל dicitur quando dictio habet accentum in penultima, quasi dicat, de supra.

Huiusmodi accentuum situs vocantur ab Hebræis Chaldaico idiomate, his duabus vocibus iam explicatis. Et ex his duobus omnis dictio vnum habere debet, vel in vltima, vel in penultima: illæ enim qui hoc modo est naturalis dictioni dicitur Grammaticus, qui maximè attendendus est propter scēuā, & prononciationem rectam. Si vero in vnica dictione duo accentus fuerint, ille qui est vltimus erit naturalis, & Grammaticus, & qui præcedit eū erit Rhetoricus, siue Musicus, retinens syllabæ prononciationem, & facit ne kamets simplex sit per o prononciandū, vt in his dictionibus שְׁמַרְתָּ , פָּרַדְתָּ , &c.

Notandū obiter est propter aliquos accētus distinguentes, siue reges, quorum figuras infra sequenti cap. videbis, motionum paruarum in magnas contra rationem Grammatices plurimum fieri mutationes; scilicet - in · , · in · & · , · in · , · in · , & scēuā genuini dictionis in · . Nā scēuā per accidēs

positum illud enim variandi dictionis gratia aliquid pro nota aliqua uocalis substitui solet, in accentu distinguente reuertitur in motionem ipsam, cuius uicem gerebat, quæ si fuerit breuis, conuertetur in longam, quæ omnia ex lectione contextus facile obseruare poteris. Obseruandumq. est quod ipsi accentus distinguentes plerūque retrahuntur ab ultima syllaba in penultima, & incerta est regula huius retractionis.

C A P. II.

De numero, nominibus, & figuris accentuum.

- A**ccentus מלכים i. Reges, uiginti numero sunt, quorum
 Primus est אֲתַנְחָתָא siue אֲתַנְחָתָא cuius figura est ✽
 II. est סוּף פְּסוּק siue סוּף פְּסוּק alias סוּף פְּסוּק cuius fig. est ✽
 III. est פְּשׁוּט, vel פְּשׁוּטָא eiusq. figura est ✽
 IV. est זְקוּף קָטָן & eius figura est ✽
 V. est זְקוּף גְּדוּל eiusque figura est ✽
 VI. est רְבִיעַ eiusq; figura est ✽
 VII. est טְרַס alias תְּבִירָא & eius figura est ✽
 VIII. est גְּרֵשׁ alias אֲוֵלָא cuius figura est ✽
 IX. est גְּרֵשִׁים alias שְׁנֵי גְּרֵשִׁין & eius figura est ✽
 X. est תְּלִישָׁה גְּדוּלָה alias תְּלִישָׁה cuius figura est ✽
 XI. est קְרֵנִי בְּרָה & est huiusmodi ✽
 XII. est זְרַקָא eiusque figura est ✽
 XIII. est סְגוּלָה & סְגוּלָא & סְגוּלָה figura eius est ✽
 XIV. est פְּוֵר גְּדוּלָה cuius figura est ✽
 XV. est פְּוֵר קָטָן eiusque figura est ✽
 XVI. est טְרַחָא alias טְרַחָא eiusque figura est ✽
 XVII. est שְׁלִשְׁלָתָא cuius figura est ✽
 XVIII. est פְּסִיקָא eiusque figura est ✽
 XIX. est שׁוּפָר מְהַקֵּם alias יְתִיב eius fig. est ✽
 XX. est לְגַרְמִיָה cuius figura est ✽

Accen-

Accentus	מְשַׁרְתִּים	ideft ministrantes	sunt duodecim num.
Primus uocatur	שׁוֹפֵר יֵשֶׁר	alias מוֹנֵחַ	cuius fig. est ☞
II uocatur	עֲלוּי		cuius figura est ☞
III uocatur	מְכַבֵּל		eiusq. figura est ☞
IV uocatur	שׁוֹפֵר הַפּוּךְ	alias מְהַפֵּךְ	cuius figura est ☞
V uocatur	מְאִילָא		& eius figura est ☞
VI uocatur	קִדְמָא		eiusque figura est ☞
VII uocatur	שׁוֹפֵר גִּלְגַּל	alias דִּרְגָא	cuius figura est ☞
IIIX uocatur	מִירְכָא פְּשׁוּטָה		eiusq. figura est ☞
IX uocatur	תְּרִין חוּטְרִין	al: מִירְכָא כְּפוּלָה	cuius fig: est ☞
X uocatur	תְּלִישָׁה קִטְנָה	alias תְּרַסָא	cuius figura est ☞
XI uocatur	סְחָפָא		& eius figura est ☞
XII uocatur	יֵרֵחַ בְּזוּיָמוֹ		eiusque figura est ☞

Hi sunt omnes accentus, qui in sacris libris reperiuntur, quorum significationem, & locum in sequenti capite cognoscas.

C A P. III.

De significatione, & loco omnium accentuum

Post accentuum figuras, & nomina, consequenter explicandum est, quidnam illi accentus ex nominum significatione præferant, & quonam in loco, vel supra literam, vel ante, vel post, vel sub litera ponantur. Et primo quidem dicemus de Regibus, deinde de Ministris, sua quibusque exempla addendo ex sacris Biblijs excerpta.

§. I. De אֶתְנַחַח

Primus accentus Regius uocatur אֶתְנַחַח, qui etiam dicitur אֶתְנַחַתַּח, i. respiratio, vel quies. Iste accentus ponitur sub vltima, & penultima syllaba, vt in Psalm. 1. עָמַד i. stetit, & Cant. 5. אֶפְיָקִי מַיִם i. riuus aquarum. Et aduerte breuiter, quod nunquam veniunt duo Athnactà in vno versu, & pro Ministro

stro habet accentum עלוי, exceptis vndecim locis, vbi seruit Meaielà. Tunc autem Athnactà ponitur in secunda versus dictione, vt in Gen.c.8. וַיֵּצֵא נֹחַ, i. & egressus est Noe.

§. 111. De סוף פסוק

Secundus accentus Regius vocatur סוף פסוק, i. finis versus, qui & alio nomine סלויק vel סליק i. finis, vel terminus, eo quod in fine versus, siue vltima eius dictione adhibeatur, & semper stat infra syllabam, cuius minister est Merchà, vt Genesis 1. אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ i. cælum & terram. Signantur autem semper post hunc accentum duo puncta crassiora subalternatim posita, quæ signa sunt finis sententiæ, vt Psal. 1. לֹא יֵשֵׁב i. non sedit. In quinque etiam locis ponitur in eadem dictione, in qua est Soph pasuc, virgula Meaielà, vt ver. gratia. Leuit. c. 21. 4. לְהַחֲלוֹ ad polluendum se.

§. 111. De פֶּשֶׁט

Tertius accentus Regius vocatur פֶּשֶׁט siue פֶּשְׁטָא i. extensio, sic dictus, eo quod extensa, protracta, & æquabili voce canatur. Et iste accentus ponitur supra litteram, vt Psalm. 4. עַד מַה i. vsquequo? Iste habet sex ministros, quorum præcipui sunt Mahpah, & Merchà: quando enim præcedit syllaba una, aut plures, præcedit Mahpach, ut מִוֹרְעֵי זֵרַע i. seminificantem semen; sin autem nulla syllaba interfit, est Mercha, ut Isaia c. 1. יָדַע שׂוֹר קֹנֶהוּ cognouit bos possessorem suum. De reliquis ministris hanc regulam serua. Quando uenit minister ante Thalscià, is erit Munach; post uero sequitur Kadma, & post hunc Mahpach, uel Merchà; & post hunc, Pasctà; post Pasctà uero sequitur plerumque Zakeph katon, interdù Reuiang. Veniunt etiam interdum super una dictione duo Pasctà, quando scilicet exigit accentum Milhel, & tunc alterum Pasctà scribitur in fine, ut כִּסְיָהוּ, &c.

De

Pars Prima.

§. iv. De זקף קטון

Quartus accentus Regius vocatur זקף קטון i. *erector par-*
vus, uel *minor*, sic dictus, eo quod minus elatae sit uocis. Et iste
accentus ponitur supra dictionem, ut Psalm. 5. Intende uoci
שועי clamoris mei. Huic peculiariter ministrat Munach. Et
nonnunquam à principio uersus scribitur sine ministro, si-
militer post Pasctà, uenitq. absque ministro. Aliquando duo
Zacheph inueniuntur in duabus dictionibus, sese consequen-
tibus, sed sæpius inter ea intercedit Munach. Inuenitur etiã
in quibusdam dictionibus trisyllabis cum uirgula super pri-
mam erecta, ut הכשר. Idem iudicium est de dictione שפר
Macaph adhaerente, ut אכנישהם. Sunt quidam qui hanc uir-
gulam uocant מורה dicentes poni eam loco מתיג freni, seu re-
tinaculi, sicut & Munach, aliquando uenit loco retinaculi,
ut הדיאשים homines.

§. v. De זקף גדול

Quintus accentus Regius est זקף גדול i. *erector magnus*,
sic uocatus, eo quod elatae uocis sit in canendo, & tandem
faciat duos saltus acutos, ut Hebraei loquuntur. Hic est ille
accentus, qui maximam tulit opem R. Salomoni Iarchij in in-
telligendo uerba illius pasuc, in i. c. Exechiel. ופניהם i. & fa-
cies eorũ; super quẽ locum ita ipse scribit: אילמלא שראיתי טעם:
זקף גדול נקוד על ופניהם לא הייתי יודע לפרשו. אבל הניקוד למדני
להבדילם זו מו ו ולהעמיד תיבה ופניהם בפני עצמה:
Nisi uidissem accentum Zakeph gadol punctatum super uocem
וּפְנֵיהֶם, nesciuissem exponere eam, sed accentus iste docuit me
secernendam esse istam uocem, a sequente, &c.

Iste accentus ponitur semper supra syllabam, & compre-
henditur sub Zakeph katon, nec ullum unquam habet mini-
strum, qui cum sit per se regis honore indignus, ob fratris

gratiam in regum numerum ascitus est. Et hic accentus hoc notabile habet, quod semper post ipsum venit Tiphchà, interposito tamen nonnunquam Zakeph Katon: Inuenitur & aliquando post ipsum Iethib; item Thebir quandoque locatur inter ipsum et Tiphkà; Sequitur et in quibusdam locis Zakeph gadol, post aliud Zacheph gadol. Exēpla sint in Cant. c. 3. בַּקֶּשֶׁת אֶת שְׂאֵהֶבָה נַפְשִׁי. *Quæsiui quem dilexit anima mea*: Et paulo post: אֶבְקֶשֶׁת אֶת שְׂאֵהֶבָה נַפְשִׁי. *Quæram, quem dilexit anima mea*: Et Exodi 21. תְּכַוְוֶה תְּחַתְּ תְּכַוְוֶה, idest *liuorem pro liuore*. Et multa alia loca, quæ passim in Scriptura inuenies.

S. VI. De רביע

Sextus accentus Regius vocatur רביע idest *Quadrum*, vel incubans, sic dictus, eo quod punctum quadratum sit: Et hic accentus locum habet supra literam, idque in medio, non ad latus sicut holem, habetque duos ministros, qui sunt Munach, et Dargà, aliquando separatim, et interdum coniunctim; Exemplum habes in primo Plalmo אִישׁ שְׂרֵי הָאֵשׁ idest *beatus vir*; Et Hofæ 1: אִישׁ שְׂרֵי הָאֵשׁ, quod fuit: Venit etiam quinque vicibus Munach in eadem cum Reui-ah dictione, vt תַּעֲצִבֵנִי, interdum à principio versus fine ministro.

S. VII. De תביר

Septimus Rex est תביר idest *frangens*, vel *fractura*, sic dictus eo quod voce fracta et inæquali cantetur; hic sub dictione ponitur: Exemplum habes in Numeris c. 29. חֲמִישִׁים אֶלֶף id est *quinquaginta millia*; et hic rex exigit ante se ministrum Dargà, si duæ voces intersint; sin autem vna dumtaxat mediet vox, præcedit Merka, vt וַיִּלֵּן הָעָם idest *pernoctauit populus*, et וַיָּבֵא מֹשֶׁה & *venit Moses*. Excipiuntur tamen quædam

dam loca. Et quando præcedunt duo ministri, primus est Munach, & secundus Dargà; sin tres præcedant, primus est Thalscià, secundus Kadma, & tertius Dargà. Præcedit etiam aliquando quartus, Munach.

S. VIII. De אולא

Octauus rex est אולא, i. *profectio, iter, abitio*, qui & alijs nominibus vocatur אולא & אולא i. *expulsio*, sic dictus, eo quod vocem in cantu subito expellat. Hic accentus ponitur supra dictionem, habetque tres ministros, scilicet Kadmà, Thalscià, & Munach, vt Gen. 1. יקוו הים i. *congregentur aquæ*; & paulo infra: וירדו ברגת הים i. *Et dominantur piscibus maris*, &c. Si Munach ei proximus sit, debet esse sub prima vocis suę litera, vt Genes. 14. את כדר לעמר i. *Chedorlahomer*. Porro quando Kadmà in voce præcedente esse non potest, occupat eandem dictionem cum Gherefc, extruso illic euphonico Metheg, vt וילכו & iuerunt, Nu. 33.

S. IX. De שני גרישין

Nonus Rex vocatur שני גרישין, vel & גרישים i. *bina expulsiones*, vel Terasciaim. Hic accētus ponitur supra dictionem, in vltima syllaba, vt Deuter. 27. יעמדו לברך i. *stabunt ad benedicendum*. Ministrum hic habet Munach, idq. tunc solum, quando præcedit monosyllaba, aut dictio Milhel. Exemplū habes Genes. 1. יעץ פרי i. *arbor fructus*: & Gen. 49. שמה קברו, *ibi sepeliuerunt*, &c.

S. X. De תלישה גדולה

Decimus Rex est תלישה גדולה vel תלישה גדולה i. *euulsio magna*. Hic accētus ponitur supra dictionem in prima eius syllaba, vt Deuter. 29. והיה כאשר i. *erit quando*, &c. Minister huius accētus est Munach, à bis ad sexies iteratum, vt Eze. 47. 12. ועל הנחל יעלה על שפתו מנה ומנה כל עץ מן הכל vbi sic scriptū est:

B

ideft,

ideft, *Et iuxta torrentem ascendet super ripam eius, hinc, & inde, omne lignum cibi* (comestibilis.) Quidam notant se consequi in hoc loco וַיִּשְׁלַח בְּאֵר הַנְּהַל i. *veni huc, & mittam te*, 2. Sam. 14. sed illic hodie legitur posteriori loco Teliscia Ketanna וַיִּשְׁלַח, quod rectius est. Præcedit etiam aliquando Pazer, & inveniuntur semel duo Theliscia mox sese consequentia.

§. XI. De קַרְנֵי פָּרָה^{9P}

Vndecimus Rex vocatur קַרְנֵי פָּרָה, ideft *cornua vacca*, Hic nomen habet a figura: quem accentum alij sic notant ^{9P}, & semper ponitur supra literam. Habetq. duos ministros: vnus est Iareach ben iomò; alter vero Munach. Eundè tonū habet, quem Pazer. Vnde Massorithæ quandoque vocant illum Pazer gadol; sexdecim in locis, tantum reperitur in Biblijs: idque primo Num. 35. 5. אֶת־פְּאֵת־קַרְנֵי־אֵלֶּפֶּיִם בְּאַמָּה i. *Ad plagam orientalem bis mille cubitis*. Reliqua loca sunt hæc. Iosue 19. 51. 2. Sam. 4. 2. 2. Reg. 10. 5. 1. Paralip. 28. 1. 2. Paralip. 24. 5. & 35. 7. Ezræ 6. 9. Nehem. 1. 6. & 5. 13: & 13. 5. & 5. 15. ibid. Esther 7. 9. Ieremiæ 13. 13. & 38. 25. Ezech. 48. 21.

§. XII. De וִרְקָא

Duodecimus Rex est וִרְקָא i. *sparsor*, sic dictus à sparsa, & inflexa voce, iuxta figuram eius. Hic accentus ponitur supra dictionem, vt in primo Psalmo וַיִּלְךְ i. *ambulauit*: Habet hic quatuor ministros, scilicet Munach, Hillui, Theliscia, Kerana, & Kadma: sunt tamen hic multæ exceptiones, quando, scilicet ante eum veniunt duo Munachim, vel tres ministri, aut plures.

§. XIII. De סְגוּלָה

Tertius decimus Rex vocatur סְגוּלָה ideft *botrus*, vel סְגוּלָה

& סגולתא i. *monile*, vel *proprietas*. Hic accentus ponitur supra dictionē in vltima syllaba, vt Deut. 9. *Et combusfi eum* בָּאֵשׁ *in igne*: ministrum habet Munach, antecede te rege Zarkà, vt Gen. 34. וּמִפְרֵי הָעֵץ אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הָאֵן *Et de fructu ligni, quod est in medio horti*. Aliquando tamen bis ponitur in vna dictione, scilicet loco accentus Grammatici, & in vltima syllaba, vbi habet sedem propriam: quod & in alijs quibusdam accentibus solet contingere.

§. xiv. De פִּזְרֵ גְדוֹל

Quartus decimus rex vocatur פִּזְרֵ גְדוֹל i. *dispersor magnus*, sic dictus, eo quod vocem dispergat, & dissipet, vel dicitur simpliciter פִּזְרֵ. Hic ponitur supra dictionē, habetque ministrum post se Munach, vt Psal. 35. מִי כְמוֹךָ מַצִּיל *Quis sicut tu liberans*.

§. xv. De פִּזְרֵ קָטָן

Decimus quintus rex est פִּזְרֵ קָטָן i. *dispersor paruus*; habetque locum supra dictionem: ministrum habet vnicum, qui est Munach, vt Gen. 3. וְיָרָא הָאִשָּׁה *Et vidit mulier*: Et reperiuntur plures Pazer se cōsequētes, bis, ter, vsque, octies, vt habetur 1. Par. 15. 18. sic וּבְרִייתוֹ בְּנוֹעָמִים לְוַשְׁמֵר מוֹת וְיִחְיֶה לְוַשְׁמֵר וְיַעֲשֶׂה וְיַעֲשֶׂה וְיַעֲשֶׂה וְיַעֲשֶׂה. Hæc omnia sunt nomina propria, nec indigent interpretatione.

§. xvi. De מְרַחֵ

Decimus sextus rex vocatur מְרַחֵ i. *fatigatio*, qui & alio nom. appellatur מִפְחֵ i. *mensura palma*, vel *defatigatus*, sic dictus, eo quod sit vocis submissē, & quasi fessē. Hic accētus locū habet sub dictione, cuius minister est plerūmq. Merchà simplex, & aliquādo duplicatū, vt Gen. 1. אֶת הַשָּׁמַיִם i. *calum*; Nec vnquam inuenitur Tarchà, quin sequatur Athnach, vel Soph pasuk. Nec vllus versus reperitur in Biblijs, quin in eo

fit accentus Tarchà . Quando autem in vno versu sunt duo Athnach, sunt etiam duo Tarchà in eo: vnum ante Athnach, & alterum ante Soph pasuk .

§. xvii. De שלשלת

Decimus septimus rex vocatur שלשלת i. *trium graduum*, vel *catena*, a figura, quam habet. Hic accentus ponitur supra dictionē, vt v.g. Ps. 13. עַד-אֲנִי i. *vsquequo?* Nullum hic habet ministrum, quia non reperitur nisi ab initio versuum. Elias tamen scribit, quod post se semper habet pausulam Pesik: suspirij scilicet, vel exiguæ respirationis notam, ob vocem incatu sinuoso flexu (iuxta eius figuram) eleuatam. Septies tantum hic accentus in libris profaïcis reperitur, vt וַיִּתְמַהֵמְהוּ i. *tardauit*, Gen. 19. 16. reliqua alia loca sunt Genes. 24. 12. & 39. 8. Leuitic. 8. 23. Esdr. 5. 15. Isai 13. 8. Amos 1. 2.

§. xviii. De פסיק

Decimus octauus rex appellatur פסיק i. *distinctio*, seu, *finiens*. Et hic habet locum intra duas dictiones, vt Genes. 3. כָּל-שָׂא נֶקֶד i. *Omne pecus maculis respersum*. Hic accentus nusquam venit nisi inter ministrum, & regem; puta inter Mahpach, & Pasctà; inter Dargha, & Thebir; inter Mercha, & Tiphchà; inter Munach, & Athnach; inter Munach, & Pazer; venit etiam aliquando Pesik post Pesik: Magistri Masoreth numerauerunt omnes Pesikim per singulos Biblicos libros, & inuenerunt in Genesi 29. in Exod. 14. &c.

§. xix. De יתיב

Decimus nonus rex appellatur יתיב i. *reducens*, qui & alio nomine vocatur שׁוֹפֵר מִקְדָּם i. *cornu pramissum*, vel *antecedens*. Et ab alijs שׁוֹפֵר מִשְׁפָּל i. *cornu deiiciens*, poniturq. sub dictione. Et est similis מִהִפְּךָ i. *reuersus*, vel *inuerso*; differunt tamen, quia Iethib solum residet in dictione, cuius prima litera ser-

uare

uare debet accentum, & ordinatur ante punctum, vt אלה בני i. *hi sunt filij*, vbi vides ante tsere sub Aleph, poni signum Iethib. Quod si sub alia litera, quàm prima ponatur, est mahpach, non Iethib. Neque hic accentus venit, nisi ante puncta, in monosyllabis, aut in alijs dictionibus, quæ sunt milhel; vnde & *cornu præpositiuum* vocatur, venitq. post ipsum Zakeph Katon. Seruit autem ei munach in principio dictionis præcedentis. Vnde quantum est ex se, ministro caret, vocaturque a Masorethis טעם לאחור. Exemplum habes Gen. 46. ver. 19. אלה בני זלפה i. *isti sunt filij Zilphæ*.

S. xx. De לגרמיה

Vigesimalis rex vocatur לגרמיה i. *confringens ossa*, vel *ad os eius*, sic dictus a figura, & positione. Hic locum habet inter duas dictiones, vt Gen. 1. ויקרא אלהים לאור יום i. *deus lucem diem*. & Genes. 6. צהר תעשה לחיבה i. *fenestram facies in arca*. Serui huius regis sunt munach, mercha, & kadma. Sunt tamen aliqui, qui putant Pefik idem esse ac legarmè, sed falluntur; licet enim sint eiusdem figuræ, in eodemq. loco ponantur, tamen in hoc differunt, quod pefik non habet seruos sicut habet legarmè; vnde nec est rex, nec tropus, sed tantum pausa aspirationis.

De Accentibus משרתים i. *ministri*

EGimus hucusque singillatim de accētibus regijs, eorum significationem, locum, potestatemq. explicando. Restat nunc, vt de ministris eodem ordine agamus, cum breuitate tamen, & claritate.

S. XXI. De מוניה

Primus minister vocatur מוניה i. *depositum*, scilicet, *cornu*, vocaturq. alijs nominibus, videlicet שופר ישר i. *cornu rectum*, vel

vel *tuba recta*, & שופר הולך i. *cornu ambulans*, vel *tuba incedens*.
 Hic accentus ponitur sub dictione. Exemplum in Psalm. 1.
 לא עמד i. *non stetit*. Seruitq. omnibus regibus, exceptis Tarcha, Scialsceleth, & Soph pasuk. Reperitur sæpius iteratum, vnū post aliud septies vsque, vt patet in Esdræ cap. 3. v. 9.
 ומה השתן ובני תורן ודברן ואמרן לעלון לאלה שמיא i. *Etiam que opus sunt, vt iuuenti, & arietes, & agni ad holocausta pro Deo cali.*

§. xxii. De עלני

Secundus minister vocatur עלני i. *ascensus*, vel *exaltatio*.
 Hic accentus ponitur sub dictione. Exempl. in Prouer. c. 1.
 שמע בני מוסר אביך i. *Audi fili mi disciplinam patris tui*. Et iste accentus non differt a munach, nisi cū præcedit athnach, vel zarcha, tuncq. appellatur hillui. Sic etiam quando præcedit regem zakeph, & signatur in litera secunda, vocatur quoque hillui; secus autem si signetur in litera prima: tunc enim appellatur Mecarbel.

§. xxiii. De מברבל

Tertius minister vocatur מברבל i. *cribrator*, vel שופר מברבל i. *cornu sustinens*. Neque etiam figura huius accentus differt à figura munach; ponitur etiam sub dictione, vocaturq. tunc munach mecarbel quando scribitur ante zakeph, & signatur in litera prima vt dixi supra.

§. xxiv. De מהפך

Quartus minister vocatur מהפך seu שופר מהפך i. *cornu inuersum*, seu שופר הפוך i. *tuba inuersa*. Hic ponitur infra dictionem, seruitq. solum regi pasctà, vt Gen. 1. 14. והיו לאותה, & erant in signa. Soletq. ipsum præcedere zarcha, vt Psal. 3. v. 8. קוּמָה יְהוָה רוּשִׁיעֵנִי i. *Surge Domine, saluum me fac.* & Psalm.

Psalm. 6. 3. *חַנּוּנֵי יְהוָה כִּי אֶמְלֵל אֹתָיו* *Miserere mei Domine, quia infirmus sum.*

S. xxv. De *מַאֲיֵלָה*

Quintus minister appellatur *מַאֲיֵלָה* i. *ceruificatum* à forma & figura; & est virgula protracta sub dictione prope initium à sinistro in dextrum, formamq. habet *תִּפְחָה*, & nō ponitur, nisi cum *athnach*, aut *soph pasuch*, aut *tarchà*, vt Gen. 9. in fine *וַיֵּצֵא גֵת*, & Num. 28. 26. *בְּשִׁבְעַת יָמִים* i. *in septimanis vestris*. Magistri Masoreth notant hoc in loco vndecim esse loca in Biblijs, in quibus *Meaielà* ponitur ante *Athnach*, & hic supra positi sunt duo ex illis.

S. xxvi. De *קֶדְמָה*

Sextus minister appellatur *קֶדְמָה* i. *antecedens*, sic dictus, quoniam antecedit *Azlà*, & ad eum deuenit. Figura eius est virgula protracta supra dictionem à dextra in sinistram tendens, vt v.g. Paralip. 1. 12. *וְהָיָה* i. *Et isti*. Seruitq. hic accentus quatuor ministris, qui sunt *Sciofar hapuch*, *Darga*, *Sciofar iasciar*, & *Mercha*, ministrat enim tribus regibus, scil. *Zarcha*, *Azla*, & *Thebir*, vt patet Gen. 20. *וְלִשְׂרָה אֶמְרָה הִנֵּה* i. *Et ad Saram dixit, ecce dedi mille argenti (nummos) fratri tuo.*

S. xxvii. De *רֶגֶל*

Septimus minister appellatur *רֶגֶל* i. *gradus*, sic dictus, quia est sicut gradus scalæ; Figura autem eius testatur, quia figuratur gradus post gradum, tum etiã, quia vocem tremulã & contortam denotat. Vocatur etiam *שׁוֹפֵר נִלְנָל* i. *tuba tortuosa*; seruitq. vna cum *Kadma*, & *Sciofar iasciar*, regibus, *Thebir*, & *Reuiah*. Seruit & ipse ministro *munach*, & in quatuordecim locis seruit *merchæ duplicatæ*. Exemplum habes Gen. 1. *וַיִּרְאֵ אֱלֹהִים* i. *Et vidit Deus.* & Gen. 39. *הָיָה עֹבֵד* i. *seruus.*

S. xxviii.

§. xxviii. De מַרְכָּא פְּשׁוּטָה

Octauus minister vocatur מַרְכָּא, seu מַרְכָּא פְּשׁוּטָה i. *productio minor*, qui etiam vocatur מַרְכָּא i. *prolongans*, & מַקַּל i. *baculus*: ipse enim ita in prolongatione sermonis, usque ad pausam. Figura eius est virgula sub dictione a dextro in sinistrum, ac si accederet in prolongationem itineris. Seruitque duobus regibus, scilicet, Tarchæ, & Soph pasuk, vt patet Gen. 1. (*creauit Deus את השמים caelum (& terram.)*) Seruit etiam ad prolongandam motionem, et ad distinguendum inter Kamets hatuph, vt Neemiæ 5. in fine וּזְכַרְתֶּם לִי אֱלֹהִים לְטוֹבָה i. *recordare mei Deus in bonum*, vbi Kamets, quod est sub Zain est hatuph. At uero in lamentationibus Ieremiæ c. 1. וּזְכַרְתֶּם יְרוּשָׁלַם i. *recordata est Ierusalem*. Kamets latum propter maarich. Deseruit etiam ad conuertendum Chiric katon, in Chiric gadol, et ad reuelandum iod primæ radicalis, sicut apparet in primo Regum c. 18. וַיִּצְקוּ עַל הָעוֹלָה i. *fundent super holocaustum*.

§. xxix. De מַרְכָּא כְּפֹלָה

Nonus minister appellatur מַרְכָּא כְּפֹלָה i. *productio duplex*. Vocatur etiam alio nomine תְּרִין חוּטְרִין i. *duo baculi*, diciturque sic, quia figura eius sunt duo baculi sub dictione, vnus quidem prope alterum a dextro in sinistrum, adiungitque se cum Darga ad ministrandum regi Tarchæ, vt Gen. 27. prope medium וַיָּבֵא לוֹ גִין וַיִּשָּׂא i. *attulit ei vinum, & bibit*. Et aliquando minister eius est maarich, וַיִּקְרָא לָהּ גִבְחָה בְּשֵׁמוֹ i. *Et vocauit eam Nouah nomine suo*.

§. xxx. De תְּרָסָא

Decimus minister vocatur תְּרָסָא i. *scutum*, sicque dicitur, quia est tanquam parma, et scutum, et parmula. Vocatur etiam תְּלִישָׁה קְטַנָּה i. *eradicator minor*, poniturque supra dictionem in vltima syllaba, seruitque vna cum Kadma, accentui

Azlà,

Azlà, & non facit nec Milhèl, nec Milràh, i. neque producit penultimã syllabam, neque vltimam. Exemplum habes in Daniel c. 1. וַיִּתֵּן אֲרָרְיָ בְּיָדוֹ i. & d. dit Dominus in manu sua. Veniunt etiam duo Tarsà super vna dictione, vt patet Genesi cap. 37.

§. xxxi. De סחפא

Vn decimus minister appellatur סחפא i. *impulsio*, seu *subuersio*. Hic accentus similis est accentui regio Athrac in forma, & figura: in hoc tantum ab eo differt, quod hic venit in prima dictione versus, sicut Exodi 33. וַיֹּאמֶר פְּנֵי יְלֹכוֹ i. & dixit, *facies mea precedet*. Et paulo inferius sic וַיֹּאמֶר הֲרָאֵנִי נָא אֶת כְּבוֹדֶךָ i. *Et dixit, fac me videre quæso gloriam tuam, &c.*

§. xxxii. De ירה בן יומו

Duodecimus, & vltimus minister appellatur ירה בן יומו. *luna filia diei sui*, id est, *diem habens unum*, quia videlicet ei assimilatur, ob figuram semicirculi, quam habet. Vocatur & alio nomine hic accentus ילגל i. *circulus*, seu *rota*, a figura quã habet, & ponitur sub dictione, ministratq. solum regi Karnè pharà; & id quidem dumtaxat sexdecim in locis, vt Num. c. 35. אֶלְפִים בָּאֲמָה Bis mille cubitis; Reliquos locos citatos vide supra in Karnè pharà.

Appendix pro complemento.

Notandum est, quod isti omnes accentus, quos supra numeravi, & explicaui, soli Sacræ Scripturæ inseruiunt, in eaq. sola reperiuntur; præter Athnach, & Soph pasuk, quorum in aliquibus libris, vel scriptis raroq. vsus reperitur; vt plurimum enim cæteri libri, præter Bibliacos, partim sunt absque punctis, & accentibus, partim cum solis punctis, ad faciliorem lectionem.

P A R S S E C V N D A

In qua agitur de loco, & sede accentuum in Nominibus, Verbis,
& Consignificatiuis. De accentu Rhetorico, & Makaph.

POST explicationem tum nominum, tum figurarum accentuum, consequenter necessarium scitu est, quomam in loco ponendi sint: tum in Nominibus, tum in Verbis, & Consignificatiuis, ad hoc, vt quisque sine errore, & vacillatione in linguæ Hebraicæ scientia progredi possit.

Primò itaque agemus de loco, quem sibi vendicant accentus in Nominibus, eorumq. affixis.

Secundo, de sede, quam habent in verbis, & eorum affixis.

Tertio, de loco, quem sibi asciscunt in consignificatiuis.

C A P. I.

Quemnam locum sibi vendicent accentus in Nominibus.

AD faciliorem rei huiusce intelligentiam operæpretium, duxi tradere quasdam perbreues regulas, quibus studiosi huius linguæ inniti possint, easq. in memoriæ thesauro collocare.

Prima regula. Omnia nomina monosyllaba, cuiusvis sint formæ, semper habent sub se aliquem accentum, vt v. g. ל Deus, מלך Princeps, קמח Gluma, &c.

Secunda regula. Omnia nomina dissyllaba, vel polysyllaba, quorum postrema motio est Kamets, habent accentum in vltima, vt קמח verbum, שועל vulpes, פנינה purpura, &c.

Tertia regula. Nomina, quorum motio vltima est Tferet, habent accentum in vltima, vt זקן senex, מזבח solemnitas, ברזל ferrum, &c.

Quarta Regula. Nomina, quorum motio vltima est Holé,
vel

vel Vau holem, vel Vau surec, vel Kybbuts, habent accentum in ultima, ut קטן paruus, גרון guttur, אבדון perditio, ריבון locutio, מלכות regnum, שפלות humilitas, חרצב ligamen, &c.

Quinta regula. Nomina desinentia in ה, præcedente Kamets, uel Sægol, habent accentum in ultima, ut חכמה sapientia, תרומה elatio, מראה aspectus, מקרה accidens, &c.

Sexta regula. Nomina, quorum postrema motio est Sægol, præcedente alio Sægol, uel Kamets, uel Holem, uel Tšere, habent accentum in penultima, ut שלג nix, גפן uitis, מות mors, מן mendaciũ, ספר liber, סלה simila, און auris, &c. Excipe ex hac regula, quæ desinunt in Sægol, præcedente Kateph sægol, uel Sceua; habent enim accentum in ultima, ut אמת ueritas, סנה rubus, שכם humerus, &c.

Septima regula. Nomina, quorum motio ultima est pathah, præcedente alio pathah, uel holem, uel Surech, Hiric gadol, uel Tšere, uel Sægol habent accentum in penultima, ut סער turbo, נער puer, סהר carcer, כח uirtus, רוח spiritus, סבתה scatebra, בצע segmenrum, קמח farina, שיש herba, ירח luna, ריח odor. Excipiuntur ex hac regula, quæ sunt huius formæ, רבש mel, זמן tempus, חרצון acinus uuæ, צלע costa, &c. quæ habent accentum in ultima syllaba:

Octaua regula. Nomina quorum motio ultima est Hiric gadol, habent accentum in ultima, ut צדיק iustus, עשיר diues, חסיד misericors, ראשית initium, נוצר Nazarenus, יהודי Iehudæus, etc.

Nona regula. Nomina, quorum motio ultima est Hiric præcedente pathah, habent accentum in penultima, ut עין oculus, בית domus, שיש marmor, etc.

Decima regula. Nomina, quæ desinunt in Iod, uel Vau, præcedente Vau holem, uel pathah, uel Tšere, uel kamets ha-

bent accentum in penultima, ut גו' gens, מו' munus, שלו' pacificus, קתו' hyems, שלו' coturnix, etc.

Vndecima regula. Nomina desinentia in Sceuà, præcedente Kamets, uel Tferè, habent accentum in penultima, ut חטא peccatum, וואן uanum, etc.

DE LOCO ACCENTVVM

in plurali.

Canon primus generalis.

OMnia nomina, cuiuscumque sint formæ, uel generis, in numero plurali habent accentum in ultima, ut דברים uerba, ספרים libri, זבובים muscæ, מלכים reges, צבאות exercitus, etc.

De loco Accentuum in Duali.

Canon secundus generalis.

OMnia nomina, quæ numeri dualis sunt, habent accentum in penultima, ut שמים cæli, עינים oculi, צהרים merides, מאננים bilances.

De loco accentuum in nominibus affixis.

Canon tertius generalis.

OMnia nomina, quæ sunt affixa, uel sint pluralis, uel singularis numeri, habent accentum in ultima, seu in affixo, ut דברי uerbum meum, ספרו liber eius, חכמתו sapientia eius, ספריהם libri eorum, עריכם ciuitates uestræ, לשונם lingua eorum, etc. Excipiuntur ista affixa, quæ habent accentum in penultima, scilicet, דברינו uerba nostra, מעשיך opera tua, פניהם facies eorum, דבריהם uerba eius, fecm. gen. יצקותי iustitiæ eius, מצבותי abominationes meæ, עיניך oculi tui fecmin. gen. Et his similia.

C A P. II.

De loco, quem sibi vendicant accentus in verbis, in omnibus modis, et personis octo coniugationum, tum perfectis, tum imperfectis.

De situ accentuum in praterito.

Prima regula. In tertia persona prateriti singularis, cuiuscumque sit coniugationis, accentus semper ponitur in vltima, vt למר didicit, נשמר custoditus est, בקש quaesivit, קבל corruptus est, הוליד genuit, הירע factus est scire, פגן parauit, התיפה fecit sepulchrum, &c.

Secunda regula. In prima, & secunda persona prateriti, accentus ponitur in penultima, vt שמרת custodisti, ראית vidiisti, הלכת ambulasti, בנת intellexisti, שלחתי misi, קראתי clamaui, נעזבתי derelictus fui, כפרתי numeravi, &c. Sed hoc vnum aduerte, quod quando has personas praecedit vau hippuc, mutans tempus de praterito in futurum, tunc accentus cadit in vltima, vt ואמרת & dices, ושמרת & custodies, ואכלתי & comedam, ונתתי & dabo, &c.

Tertia regula. In tertia persona plurali ponitur accentus in vltima, vt שמרו custodierunt, שמעו audierunt, קבלו susceperunt, שששעו delectati sunt, etc. At quando venit in hephsek, idest pausa, vel fine versus, vbi sceua mutatur in camets, vel ttere, tunc accentus cadit in penultima, vt עברו transierunt, שמרו custodierunt, מלאו pleni sunt, etc. Excipiuntur etiam ab hac regula verba tum perfecta, vt הלמידו discere fecerunt, tum quiescentia ngaijn vau, tum geminata, quorum tertia persona pluralis habet accentum in penultima, vt בני סבו etc.

Quarta regula. In secunda persona plurali masculini generis

neris

neris, accentus semper ponitur in ultima, etiam si præponatur vau hippuk, ut שמרתם custodistis, פקרתם uisitastis, ואתם et dicetis, ופקרתם et uisitabitis.

Quinta regula. In prima persona plurali, accentus ponitur in penultima, ut בקרנו locuri sumus, בקשנו quaesiuimus, סבנו circuiuimus, גלנו reuelauimus, שבנו reuerfi sumus, etc.

Sexta regula. In tertia persona singulari fœm. accentus ponitur in ultima, ut למדה didicit fœm. פקדה uisitauit, fœmin. etc. Excipiuntur ab hac regula uerba tum quiescentia aijn uau, uel iod, tum chesulim, idest duplicantia secundæ radicalis: hæc enim habent accentum in penultima, ut קמה surrexit, סבה circuiuit, בנה intellexit, etc.

Excipitur etiam Hiphil tum uerborum perfectorum, tum imperfectorum: in tertia enim persona plurali præteriti, ut supra dixi, et in tertia sing. fœminina, accentus est in penultima ut u. g. הפקדה uisitare fecit fœm. האכילה comedere fecit, הבינה intelligere fecit, הסבה circuire fecit, etc.

Septima regula. In secunda persona sing. fœm. et in secunda plurali fœm. accentus ponitur in ultima, ut שמרת custodisti fœm. השבת redire fecisti, et plur. פקרתם uisitastis, fœm. בקשתן quaesistis, etc. Et sic in omnibus coniugationibus.

De situ accentuum in Benoni.

Prima persona singularis masculin. præsentis temporis in omnibus binianim habet accentum in ultima, ut פוקר uisitans, מלמד edocens, מאכיל comedens, משיב redire faciens, מתפלל orans, et sic in reliquis omnibus. Excipe uerba, quorum ultima est ח, uel ץ, hæc enim accentum habent in penultima, ut שומע, etc.

Secunda persona pluralis masculini generis, habent accentum

tum in vltima, vt שומרים custodientes, בניים intelligentes, מבקשים quærentes, &c. & sic in omnibus binianim.

Prima persona foeminin. quando terminatur in ה præcedente kamets, habet accentum in vltima, vt לו מדדה discens, נותנה dans, מצבידה perdere faciens, &c. Quando verò terminatur in ה præcedente sègol, vel pathah, tunc accentum habet in penultima, vt פוקרת visitans, fem. חולמת somnians, שומעת audiens, יודעת sciens, fem. deglutiens, &c.

Secunda persona plur. fem. in omnibus binianim semper habet accentum in vltima, vt בגרות præuaricantes, מבינות intelligentes, משתחוות adorantes, &c.

De loco accentuum in Pahul.

HAEC regula generalis fit: in Pahul, cuiuscunque sit coniugationis, tum perfectorum, tum imperfectorum, accentus semper ponitur in vltima, tam in singulari, quam in plurali, vt שמור custoditus, מספר numeratus, מוסב circumductus, למודים edocti, נגועים percussi, ילודים nati, &c.

De situ accentuum in Makor.

IN Makor accentus locum habet in vltima syllaba, tam si præponatur Vau, quam cum literis biclâm, ut פוקד visitare, שמור custodire, בך benedicere, בפינת in ornando, להביט ad aspiciendum, מהתפלל ab orando, &c.

Excipiuntur ab hac regula tû defectiua Pe nun, & Pe iod, & Pe lamed; tum quiescentia Pe iod, quæ in Makor desinunt in Thau, præcedente sègol, uel pathah, habetq. accentum in penultima, ut שבת sedere, בגשת in appropinquando, בצבחה cum stare, לדעת ad sciendum, מקחת ab accipiendo.

De situ accentuum in Tsiuui.

IN Tsiuui, seu imperatiuo, tam in singulari masculino, quam in plurali mas. & in singulari fem. accentus semper

cadit in vltima, vt שמע *audi*, השמר *caue*, למדו *docete*, הביא *adduc*, השתחווה *adora*, &c. Excipe pluralem masc. & sing. fem. in Hiphil omnium coniugationum, quæ habent accentum in penultima, vt השבילו *intelligite*, הקשיבו *ausculta*, &c.

In plurali feminino accentus semper cadit in penultima, vt שמורנה *audite*, גשנה *accedite*, קחנה *accipite*, הביאנה *afferte*, &c.

De loco accentuum in futuro.

IN futuro hæc regulæ seruandæ sunt. In prima, secunda, & tertia persona singul. & prima plurali, accentus in omnibus coniugationibus ponitur in vltima, vt אפקוד *visitabo*, אבקש *quæram*, אביא *adducam*, ישמר *custodiet*, יאכל *comedet*, יבין *intelliget*, יתפלל *orabit*, יפעל *operaberis*, תשים *pones*, תשתחווה *adorabis*, נרגז *exultabimus*, נבין *intelligemus*, &c.

Tertia persona pluralis masculini, & secunda plur. masc. In omnibus coniugationibus habent accentum in vltima, exceptis futuro Kal, & Niphal, quiesc. אין vau, & chesulim, & Hiphil, tum perfectorum, tum imperfectorum, in his enim accentus ponitur in penultima. Exempla vtriusque:

Primi, למדו *discen*, ישמרו *custodient*. In pausa vero facit שקרו *audietis*, תקראו *vocabitis*.

Secundi, יבנו *intelligent*, ימותו *morientur*, תבנו *intelligetis*. In Niphal, יבנו *intelligentur*, יאירו *illuminabuntur*, תמותו *moriemini*, תבנו *intelligemini*.

In Hiphil vero ילמדו *dicere facient*, יושבו *sedere facient*, יבנו *intelligent*, תפקדו *visitare facietis*, תשימו *ponetis*, תעבירו *transire facietis*.

Tertia persona singularis fœminin. in omnibus coniugationibus semper habent accentum in vltima, vt v.g. תמלוד *re-*

gnabit, תשאֵר relinquetur, תבקשֵׁ quæret, & sic in cæteris
 Secunda persona fœmin. habet semper accentum in vl-
 tima, vt תפקדֵי visitabis, תעשֵׂי facies, תתבוננֵי intelliges, &c.

Excipe primo ex hac regula quãdo uerba orationis sententiã
 terminãt, tunc enim accētus retrogreditur in penultimã, mu-
 taturq. punctum breue in magnum, vt si fuerit sceuã penul-
 timum punctum, mutabitur in holem, vel kamets gadøl, vt
 ex תפעלֵי operaberis; in pausa dicitur תפעלֵי, & sic de cæteris.

Excipe secũdo ex prima regula, coniugationẽ hiphil omniũ
 verborum: in hac enim secunda persona, sicut & in quibus-
 dam alijs, vt supra dixi, accentus ponitur in penultima, vt
 תלמדֵי discere facies, תבניֵי intelliges, תושבֵי sedere facies,
 תאכלֵי comedere facies, &c.

Excipe tertio, verba quiescentia haijn vau, & duplicantia,
 quæ duo in Kal, Niphal, & Hophal in hac secunda persona
 habent accentum in penultima, vt תמותֵי morieris, תבאֵי ve-
 nies, תסובֵי circumdabis, תרוגֵי exultabis: In Niph. תבונֵי in-
 telligeris, תאורֵי illuminaberis, תסובֵי circumdaberis, תתומֵי
 perfecta eris, תוסבֵי circumdata eris, &c.

Tertia persona plur. vel secunda fœm. semper habet ac-
 centum in penultima in omnibus coniugationibus תפעלנה
 operabuntur, vel operabimini, תעלוונה exultabunt, תחרשנה
 obsurdescent, תאכלנה comedere facient, תביאנה adducent,
 תבוננה intelligent, תמצאנה inuenire facient, &c.

Hæ regulæ, quas dedi, seruiant per omnes coniugationes,
 vt dixi, maximeq. sunt scitu necessarię ad hoc, vt tute, et absq.
 orthographia quicumque tum legere, tum scribere possit.

De situ accentuum in verborum affixis.

Post tractationem de loco, situq. quem sibi vendicabant
 accentus in verborum coniugationibus, consequenter agen-

dum est de positione accentuum in eorum affixis. Et ad con-
 sulendum breuitati ponam pro exemplo verbum פִּקַּר in Kal
 cum suis affixis, & accentibus, & locum quem habent accen-
 tus in affixis huius coniugationis, habebunt etiam in alijs. **פִּקַּרְךָ**
 Visitauit eum. habet accentum in ultima; sic etiam
נָתַנּוּ dedit eum, **הִשְׁמִירוּ** custodire fecit eum, &c. **פִּקַּרְהוּ**
 visitauit illum. accentus est in penultima; sic etiam
קָרְאַהוּ vocauit eum, **בִּקְשָׁהוּ** quæsiuit eum, &c. **פִּקַּרְהָ**
 Visitauit te. accentus est in vltima, & penultima, sic
 etiam **יָלְדָהּ** genuit te, **עֲבַדְךָ** seruiuit tibi. Cum autem stat
 in fine sententiæ, vltima radicalis punctatur cum sægol,
 habetque accentum in penultima, vt **יָלְדָהּ** genuit te,
הִשְׁמִירוֹךָ custodire fecit te, &c. **פִּקַּרְנִי**
 Visitauit me. accentus est in penultima; sic etiam **וְזָכַרְנִי**
 docuit me, **הִשְׁיָאֵנִי** decepit me, &c. Quando autem ponū-
 tur in pausa, tunc penultimū punctū vel mutatur in Ka-
 mets, habetq. eodem loco accentum, vt **בִּרְכָתִי** benedixi-
 sti me; vel in tsere, vt **יְרַנֵּנִי** erudiuit me, &c. **פִּקַּרְםָּ**
 Visitauit eos. Accentus ponitur in vltima, sic et **גָּאֵלְםָּ**
 redemit eos, etc. Quandoque hoc affixum occultatur per
 Mem, et Vau holem, et sic accentus cadit in penultima, vt
בִּקְמוּ operuit eos, **תְּבִיאֵמוּ** introduces eos, etc. **פִּקַּרְכֶּם**
 Visitauit vos. Accentus est in vltima; sic etiam **לְפָרְכֶם**
 docuit vos, etc. **פִּקַּרְנוּ** Visitauit nos. Accentus est in penultima; sic etiam
זָכַרְנוּ memor fuit nostri, etc. **פִּקַּרְתָּ** Visitauit eam. Accentus stat in vltima syllaba dictio-
 nis; sic etiam **שָׁמְרָהּ** custodiuit eam, etc. **פִּקַּרְתָּ** Visitauit te, foem. Accentus in vltima; sic etiam **שִׁבַּרְתָּ**
 contriuit, vel confregit te, etc. Quandoque autem litera

Caph recipit post se Iod, habetq. sub se Kirech, et tunc accentus ponitur in penult. siue fuerit Tsere, vt המעטרכי
 qui coronat te, etc. siue fuerit kamets, vt תחלוץי, etc.
 חייכי, etc.

פִּקְרוּ visitauit eas. Accentus ponitur in vltima syll. dict.

פִּקְרוּן Visitauit vos, foem. Accentus est in vltima, sicut et in masculino plurali affix.

Hæc de tertia persona dicta sufficiant.

De secunda persona pr. et. affix.

פִּקְדְתָּ Visitasti eum. Accentus manet in vltima.

פִּקְדְתָּהוּ Visitasti illum; ponitur in penultima.

פִּקְדְתָּנִי Visitasti me; collocatur in penultima.

פִּקְדְתָּם Visitasti eos; manet in vltima.

פִּקְדְתָּנוּ Visitasti nos: ponitur in penultima, sicut etiam

לִידְתָּנוּ genuisti nos. Vel si sit penultima syllaba Tsere, vt

הורדְתָּנוּ descendere fecisti nos.

פִּקְדְתָּהּ Visitasti eam: est in vltima; sic etiam בְּקִשְׁתָּהּ quaesisti eam, & sic de cæteris huiusmodi.

Eodem modo ista habent accentum in vltima, sicut פִּקְדְתָּו & פִּקְדְתָּהּ, vt supra dixi.

De loco Accentuum in affixis prima persona.

פִּקְדְתִּי & פִּקְדְתֶּיךָ Visitauit eum: Accentum habent in penultima, sicut etiam לִידְתֶּיךָ genui eum, &c.

Simili modo in sequentibus, vbique accentus cadit in penultimã, vt פִּקְדְתֶּיךָ visitauit te, פִּקְדְתֶּיךָ visitauit illos, פִּקְדְתֶּיךָ visitauit eam, פִּקְדְתֶּיךָ visitauit te foem. פִּקְדְתֶּיךָ visitauit eas. Ea verò, quæ habent affixa כִּם vel כִּן non solum in ת' habent accentum, sed etiam in כִּם maf. et כִּן foeminino, vt פִּקְדְתֶּיכֶם visitauit vos, פִּקְדְתֶּיכֶם misi vos, פִּקְדְתֶּיכֶן visitauit vos, foemin.

Confuevit tamen Sacra Scriptura in hanc sententiã crebrius
vti præterito primæ personæ sing. numeri, cum pronomine
אַתְּכֶם, vt verbi grat. אֶהְיֶה אִתְּכֶם dilexi vos. Mal. 1. sic etiam
וְהוֹרַתִּי אִתְּכֶם & docebo vos. 1. Reg. 12. etc.

De loco Accentuum in tertia persona plurali affix.
בְּקִרְוֵהוּ Visitauerunt eum. Accentus sius est in penultima,
sic etiam וְיִדְקְרוּהוּ & configent eum. Zach. 13.

Et simili modo in omni variatione sua seruat illum in pe-
nultima, vt בְּקִרְוֵיךָ visitauerunt te, בְּקִרְוֵיכֶם: בְּקִרְוֵיכֶם: בְּקִרְוֵיכֶם
&c. בְּקִרְוֵי: בְּקִרְוֵי: בְּקִרְוֵי

De loco Accentuum in secunda persona plur. præter. temp. affix.
בְּקִרְתֶּם Visitastis. Conuertit Mem finale in Vau, et sic re-
cipit affixa, semper accentum seruans in Thau cum Vau syl-
laba, vt צִיִּיתוּנִי ieiunastis mihi. Ita quoque alia, quæ sequun-
tur בְּקִרְתוֹן: בְּקִרְתוֹן: בְּקִרְתוֹן: בְּקִרְתוֹן: בְּקִרְתוֹן. Et sic in
alijs verbis.

De præteriti prima persona plurali affix.
בְּקִרְוֵהוּ Visitauimus eum. ponitur in penultima. Eodem
modo חֲשַׁבְנוֹהוּ Nec reputauimus eum, Isai. 53. sic בְּקִרְוֵהוּ
בְּקִרְוֵנוּם: בְּקִרְוֵנוּם

De tertia persona singulari fem. affix.
בְּקִרְתָּהּ Visitauit eum. manet in penultima. Et veniunt ver-
ba ea sic affixata à בְּקִרְתָּהּ mutato הַ femini generis in Thau
de more nominum cum sequuntur affixa, vt etiam גְּמַלְתָּהּ
retribuit ei, Pro. 31. אֶהְיֶה אִתְּהּ deuorauit eum, Gen. 37. אֶהְיֶה אִתְּהּ
dilexit eum, etc.

בְּקִרְתְּךָ Visitauit te. est in penultima, sic etiam לִלְתֶּךָ pe-
perit te, Cant. 8. etc.

בְּקִרְתִּי Visitauit me. manet in penultima, sic etiam
יְחַמְתֵּנִי calefacta est de me mater mea, Psal. 51. etc.

פִּקְרָתָם Visitavit eos, accentus in penultima, sic etiam
וַאֲכַלְתֶּם & comedet ea. Osee 2.

פִּקְרָתָהּ & פִּקְרָתָהּ Visitavit eam: ponitur in penultima,
& vastent eam. Ezech. 14. &c.

פִּקְרָתְךָ Visitavit te: manet in vltima: sicut etiam אֶחָבְתָךְ
dilexit te. Ruth 4. &c.

De situ Accentuum in Benoni affix.

פּוֹקְדוֹ Visitat eum. manet in vltima, sic & שׁוֹמְרוֹ, &c.

פּוֹקְדֵהוּ ponitur in penultima, sic & מְשִׁיבֵהוּ cum apprehenderit eum gladius, Iob 41.

פּוֹקְדֵךְ Visitans te. est in vltima s. Caph; sic etiam יוֹצֵרֵךְ
formans te, Isaia 44. & בּוֹרְאֵךְ creans te. Si vero finiat orationem, accentus collocatur in penultima, ut יְהוָה שׁוֹמְרֵךְ Dominus custodit te. Psal. 121.

פּוֹקְדֵי Visitans me. est in vltima, sic etiam יוֹצֵרֵי formans me, Isaia 49. etc.

פּוֹקְדֵי ponitur in penult. sic etiam יִשְׁאֲנֵי עוֹשֵׂי tollat me factor meus, Iob 32.

פּוֹקְדֵם Visitans eos, est in vltima, sic etiam גּוֹאֲלֵם redemptor eorum, Ierem. 50. etc.

פּוֹקְדֵם manet in vltima. Quod si aliquando non inveniatur per הֵם, tamen loco eius reperitur אֲתֵם quod ponitur pro אִתֶּם et אֲתֵם similiter.

פּוֹקְדֵנוּ Visitans nos, est in penultima, sic etiam גּוֹאֲלֵנוּ redemptor noster, Isa. 63.

פּוֹקְדֵהָ Visitans eam, manet sub tertia radicali, et הָ cum mappik; sic etiam נוֹצֵרֵהָ seruans eam, Isa. 27.

פּוֹקְדֵהָ ponitur in penultima, s. tertia radicali, scribiturque per segol.

פּוֹקְדֵךְ Visitans te; manet in vlt. sic etiam מוֹשִׁיעֵךְ וְגֹאֲלֵךְ saluator

uator tuus, et redemptor tuus, etc.

Plural. פוקרים quando affixatur, abijcit literam mem.

פוקרתי Visitantes eum: ponitur sub tertia radicali, sic etiam פוקרתי genitores eius, etc.

פוקרתך Visitantes te. est in penultima, sic etiam עוקרך derelinquentes te. Et sic est de omnibus, quæ terminantur in פוקרך tam in verbis, & in nominibus, quàm in

פוקרתי Visitantes me. est in penult. et est diphth.

פוקרתה Visitantes eam, iacet in penultima.

פוקרתך Visitantes te, ponitur in tertia radicali.

פוקרת Visitans, habet in penultima, s. in secunda radicali, sicut et nomina, vt משמרת custodia, etc.

פוקרתו manet in vltima syllaba affix. Et sic de alijs.

De situ Accentuum in affix. Makor. פוקר

פוקרו ponitur in vlt. sic פוקרו קברו שפרו etc.

פוקרה manet in vlt. s. in Caph, sic etiam לעברה vt transeas. Si autem ante Caph præcedat sægol, tunc collocatur in penult. vt בקצרה cum messueris, Leuit. 23.

פוקרת est in vltima, sicut etiam רדפי Psal. 38. etc.

פוקרתי iacet in penult. Eodem modo in ijs, quæ in תי terminantur, in penultimam cadit, vt פוקרתי: פוקרתי: פוקרתי etc.

פוקרה manet in tertia radicali cum he finali mappikato: sic etiam לעברה ולשמרה vt operaretur, et custodiret illum. Gen. 2. Quando autem Sægol, aut Tserè præcedat affixum, tunc cadit in penult. vt לתמנה Gen. 30.

De Tsiuui nihil accidit dicere: seruant enim eundem locum accentus, quem in Makor, ut iam demonstrauimus.

De loco Accentuum in affix. futuri. פוקרת

פוקרתו Visuabo eum; ponitur in penultima, sic

etiam

etia אפלוטו אשגבהו אענהו אחלצהו אכברהו אשביעהו אראהו
 Hæc omnia habentur circa finem Psal. 91.

manet in penult. sic etiam אשורנו אראנו . Eodem modo ea, quæ in *enuu* terminantur significantia primam personam, habent accentum in penult. ut תתננו תשיבנו . etc.

אמציא Visitabo te . est in ultima, similiter etiam אמצא inueniam te . Quando autem huiusmodi uerba terminant orationem, tunc sceuà, quod est in tertia radicali, mutatur in *lagol*, caditque accentus in penult. ut אהללך laudabo te. Et eodem modo quando Caph finale daghessatur, ut אקבע etc.

אקדם Visitabo eos: ponitur in ultima: similiter ea, quæ finiunt per pathah, ut אמילם succidam eos Psal. 118.

אקדנה Visitabo eam: manet in penult. ut יראנה יגאלנה etc. Quandoq. in fine additur Vau, remanetq. in eodem loco accentus, ut יברכנהו benedicent ei, Psal. 72.

אקדו Visitabit eum, ponitur in ultima. sic et ארדפו persequetur eum, etc.

אקדתי Visitabit te. manet in ult. sic et אפגשתי obuiabit tibi. Cum uero terminat orationem sceuà tertiæ radicalis, mutatur in *lagol*, et accentus cadit in penultimã, ut ארדפתי persequetur te, Ezech. 35.

אקדני Visitabit me, est in penult. sic etiam אקדמי præueniet me, &c. Et quando punctum T fere in tertia radicali mutatur in pathah, habet eodem in loco accentum, ut אאהבני amabit me, &c.

אקדוהו Visitabunt eum, ponitur in penult. & affixum, quandoque accidit per נו ut אכדוני Prou. 5.

אקדו יacet in vltima, sicut aliorum, quæ vel in ים, vel ים, vel

vel \dot{y} desinunt, vt $\dot{y}h'g'g'w$ Zachariæ cap. 11.

Cæteras futuri personas affix. accentuare poteris eodem modo, sicut in præterito dictum est. Et hæc dicta sufficiant de loco accentuum in verborum affixis.

De situ Accentuum in Consignificatiuis.

Quantum attinet ad locum, quem accentus sibi vendicant in Consignificatiuis, breuiter sciendum est, quod in his accentus fermè cadit in vltimam, vt $\dot{y}g'g'w$ ego, $\dot{y}h'g'g'w$ tu, $\dot{y}h'g'g'w$ vos, $\dot{y}h'g'g'w$ qui, quæ, quod, &c. $\dot{y}h'g'g'w$ sed, $\dot{y}h'g'g'w$ uerè, $\dot{y}h'g'g'w$ quomodo, $\dot{y}h'g'g'w$ ubi, $\dot{y}h'g'g'w$ sicut, $\dot{y}h'g'g'w$ nonne, $\dot{y}h'g'g'w$ profectò, $\dot{y}h'g'g'w$ propter, $\dot{y}h'g'g'w$ nunc, &c.

Excipiuntur ex hac regula $\dot{y}h'g'g'w$ ipsi, $\dot{y}h'g'g'w$ isti, $\dot{y}h'g'g'w$ nos, $\dot{y}h'g'g'w$ attamen, $\dot{y}h'g'g'w$ heri, $\dot{y}h'g'g'w$ propter, $\dot{y}h'g'g'w$ contra, $\dot{y}h'g'g'w$ que-
so, & pauca quædam alia, in quibus accentus est $\dot{y}h'g'g'w$ i. ca-
dit in penultima. Eum enim accentum sic Hebræi appellant
Chaldaico uocabulo $\dot{y}h'g'g'w$ i. supra. Quando uerò accentus
cadit in ultimam, uocant eum $\dot{y}h'g'g'w$ i. infra. Quod non refe-
rendum est ad infra, uel supra literam; sed infra referendum
est ad finem dictionis, & supra, ad penultimam syllabam, si
ue accentus notetur supra literam, siue infra.

De loco Accentuum in affixis eorum.

Dictiones Consignificatiuæ in affixione eodè modo reci-
piunt accētus, sicuti affixa nominū, ut sup. dixi suo loco, ut $\dot{y}h'g'g'w$
apud me, $\dot{y}h'g'g'w$ coram te, $\dot{y}h'g'g'w$ propter te, $\dot{y}h'g'g'w$ pro eo,
 $\dot{y}h'g'g'w$ propter uos, $\dot{y}h'g'g'w$ nobiscum, $\dot{y}h'g'g'w$ simul, $\dot{y}h'g'g'w$ su-
per eos. Et sic de reliquis, quæ affixa suscipiunt. Et hæc bre-
uiter dicta sufficiant. Veniamus modò ad accentum Rhetor-
icum.

C A P. I I I.

De Accentu Rhetorico.

RHETORICVS accentus definitur, quod sit *Artificiosa spiritus retentio*. Vocaturq. ab Hebr. Doct. מְהַיָּבֵד *i. idest, frænum, seu retinaculum*. Versaturq. hic accentus circa dictiones ornatus, & suauitatis gratia, conducens ad id, vt sciatur, quæ syllabæ longæ, vel breues veniât producendæ. Vocatur à quibusdam מְהַיָּבֵד *i. productor*. Notaturque hic accentus per uirgulam ad literam producendam signatâ. Quapropter vocum, & syllabarum ratio haberi debet, quænam sint breues, quæue longæ, vt eloquendo, & corripiantur breues, & longæ producantur. Ex vocibus igitur decem, quæ in principio Grammatices enumerantur. Quinque sunt longæ quas Hebræi תְּנוּעוֹת גְּדוֹלוֹת *i. motiones magnas*, appellant. Quinque vero breues, quæ תְּנוּעוֹת קְטַנּוֹת *i. motiones parua*, nuncupantur.

Longæ sunt hæc א א ו א א א א

Breues sunt istæ א א א א א א

Quæ, vt facilius memoria teneat discipulus, electa sunt à nobis duo exēpla hæc. Pro vocalibus lōgis fit נוֹטֵר יִקוּן. Pro breuib; verò fit נִטְרִיקוֹן, vt deprehēdatur, quod omne hoc notariacū artificium est, notisque perficitur. Et hoc idcirco nobis in primis demonstrandum fuit, eo quod nihil ad accentum rhetoricum, qui breuib; & longis constat, nihil aptius, magisque accommodatum esse videatur. Debet enim distinctè, ac ornatè, siue loquendo, siue legendo syllaba longa produci, & vox ipsa aliquando retineri, quo retinaculi nomen accepit virgula in vim habenæ ad literam signata. Excipitur, si proximè accentus cōsequatur, vt שֶׁמֶר vbi syllaba שֶׁ licet sit longa

E

(cum

(cum sit kamets) tamen vox non est retinenda, nec syllaba pro-
 ducenda, cum immediatè sequatur accentus Grammaticus,
 & naturalis in כִּרְ. Sin autem mediatè aliquid interfit, ita vt
 accentus sequens à syllaba longa distare videatur; tunc supra
 eandè syllabā longā quandoq. ponitur virgula, vel duo pun-
 cta minuscula subalternatiuè posita, non vt vox exaltetur, &
 eleuetur, sed vt per thesin aliquatūlū remoretur, vt וְשִׁמְרֶתָּהּ i. &
 custodies, vbi accentus proprius in תָּ mediate distat à syllaba
 longa שׁ, ideo virgula tarditatis signatur ad שׁ sic וְשִׁמְרֶתָּהּ vbi
 prima virgula est retinaculum, secunda est accentus: sic hic
 וְבֵרַכְתָּהּ i. & benedices, permittit accentus in vltima, tertiam,
 ante se produci. Hic verò וְזָכַר non permittit; sed si aliquid
 intercedat, tunc permittit eandem longam per retinaculum
 designari, & remorari, vt בְּזִמְרֵי אֲזַמְרֵם. Eodem modo ex-
 perieris in Vau sciurek, vt קִוְיָהּ שׁוֹבָה vbi accentus in מ & ב
 non permittit produci primam syllabam, quamuis sit natura-
 liter longa, quia nihil inter vltimam, & primam intercedit.
 aliter autem cum dixerimus שׁוֹבָהּ שׁוֹבָהּ vbi prima notatur
 per retinaculum, & tarditatis notam, sed vltima signatur per
 accentum. Eodem modo dicendum est de Chirik cum iod;
 nam si dicāmus שִׁירָהּ חִירָה nullam licentiā habebimus pro-
 ducendi primam, licet sit longa; nam accentus in vltima cum
 proximus sit syllabæ, illud prohibet. Verum si inter easdem
 syllabas intercedat aliquid medium, certe poterit prima vox
 aliquantū retineri, & extendi, vt וְהִדְתִּי וְשִׁדְתִּי &c. Iam enim
 accentus distat a prima longa per syllabam mediam, vt in
 regulis infra tradendis dicetur. Quemadmodum autem syl-
 labæ longæ in oratione sunt producendæ, nisi obstat exceptio,
 ita breues sunt corripindæ. Porro excipitur si proxime se-
 quantur vocales אֶהוּע tunc enim quæ præcedit breuis, pro-
 ducitur

ducitur & extenditur proferendo, vt in his יַעֲשֶׂה יַאֲסֹף &c. in quibus quanquam prima syllaba fit breuis; tamen quia sequitur vna ex gutturalibus, ideo extenditur, & producitur sonus eius signaturq. per retinaculum, vt יַאֲסֹף *rogate*. Aliqui tamen libri hic tenent primam per Kamets. Sed illud indubitatum erit exemplum כִּדְרוּעֵלֵי *festinate, & ascendite*. Gen. 45. & sic de similibus. Vt autem facilius aditus discenti pateat, resq. omnis clarior appareat posui sequentes regulas memorix tradendas.

Prima Regula.

NVlla principalis syllaba, quæ cum voce magna scribitur proxime ante sceuà est corripienda Per principalem intellige eã, quæ est prima substãtialis, vt יַאֲסֹף הַקָּבֵד לְקַח יַאֲסֹף פִּינָח. Idem iudicium est de syllaba principali, quam immediate sequitur litera duplicata, quarum prima scribitur cum sceuà, vt אֲלֵלֹ שׁוֹבֵבִים.

Secunda Regula.

Syllaba tertia ante accentum grammaticum nunquam corripitur per Hateph, vt יַעֲנֵן אֲנֹכִי excipiuntur יִשְׂרָאֵל אֲבְרָהָם & similia, quæ in principali syllaba non patiuntur productionis notam, quantumlibet post eam sequatur in tertia syllaba accentus grammaticus. Et hæc regula etiam veritatem habet in duabus dictionibus, quarum prior est makaph. i. in cõstructione sequentis continuatiua, vt יִקַּח לֵוִי vbi in prima signatur retinaculum. Et idem iudicium est habendum de eis, & similibus exemplis. מִשְׁנֵה־כֶּסֶף יִסְלַח־לָהּ vbi post priorem dictionem sequitur dictio enclitica, i. monosyllaba, aut alia, quæ acuitur in prima, continuata per makaph. i. habens se, vt recta ad re-

gentem. In tali enim casu, reijcitur prioris accentus in sequentem encliticam.

Tertia Regula.

OMnis litera ministerialis, seu accidētalis primaria, quę præcedit vnā ex his dictionibus הויה siue חיות patitur retinaculi, seu productionis notā, vt ויהי ויהי ויהי ויהי ויהי ויהי ויהי ויהי ויהי ויהי, siue accentum ea suum relinquunt per hyphen, siue retineant per hypodiaστοlen. Sed Hebræi pro eo quod est hyphen dicunt Makaph, & pro hypodiaστοle dicunt pafek, cuius vim & virtutem, habet etiam rex Pafctā.

Quarta Regula.

Quęcumque litera ex כולם præposita literis accidētalibus deferuentibus alicui dictioni incipienti ab אהחע notabitur retinaculo, vt במעשר במעשר במעשר במעשר in quibus etiam dagheffatur Mem primaria litera post ministerialem.

Quinta Regula.

OMnis litera primaria præposita literis אהחע recipit productionem, patiturque retinaculum, vt verbi gratia האנשים לאנשים החכמים. Et his similia.

Sexta Regula.

SI primam syllabam sequatur daghes, non imponetur ei retinaculum, vt חטאתי peccatum meum Psal. 51. Secus autem erit, si daghes per interuallum sequatur; nam tunc prima producit, & notatur per retinaculum, vt ונתת חטאתי similiter ונתת.

Septima Regula.

Syllaba quę præcedit punctum -: vel .: per retinaculum producit, vt יאסף יעקב &c. Sin autem scribatur per hareph non pathah, vel non sægol, tunc non recipit retinaculum.

Octava regula.

Litera accidentales quæ præcedunt in adorationis verbo, recipiunt retinaculum, vt וַיִּשְׁתַּחֲוּ וַתִּשְׁתַּחֲוּ excipitur וַיִּשְׁתַּחֲוּ quod non producit primam, nec retinaculo notatur.

Nona regula.

Litera ה quum vt quæsitium, vel administratiuum signum præponitur dictionibus, aut quum iungitur præsentis temporis coniugationis Pihel, vel Hiphil, solet habere retinaculum, vt הַעוֹד הַמְּבַר הַשְּׁלוֹם R. Elias addit הַיְדִיעָה, ponitque discrimen tale inter ipsum, & he quæsitium. Nam he haiedihâ habet retinaculum in latere sinistro, vt הַמְּבַר, sed he quæsitium habet virgulam illam in latere dextro, vt הַמְּבַר, *num operit?* Ratio huius diuersi situs est, quod mætheg he haiedihâ est loco daghes, & mætheg he quæsitium est loco sceuâ.

Decima regula.

OMnis dictio, quæ habet accentum in prima, & construitur cum sequenti per Makaph extendit primam per retinaculum, vt מֶלֶךְ מִצְרַיִם בְּעַל פֶּעוֹר. Et sic de similibus.

Undecima regula.

Coniunctio vau ante iod literam futuri plerumq. habet retinaculum, nisi verbum defectiuum desinat in literam gutturalem, tunc enim non est capax retinaculi, vt וַיִּזְבְּחוּ וַיַּעֲשׂוּ & cætera.

Duodecima regula.

OMne מַה siue מָה in statu constructionis quando vniuntur siue continuantur cum sequenti ab vna illarum אָהִי incipiente, retinaculum suscipit.

Decimatertia regula.

OMnis dictio parua, idest, quam scèuà reducit ad prolationem monosyllabicam, vel quæ per se est monosyllaba, in qua est iod vel in medio, vel in fine, & continuatur cum sequenti per Makaph, patitur retinaculum, vt שְׁנֵי שְׁתַּיִם אֵין בִּי אִישׁ הֵיאָּ . Et sic de alijs similibus.

Decimaquarta regula.

VAu in fine dictionis continuatiuæ, ad sequentem per makaph, recipit extensionem & retinaculi notam, vt אֵין מֵלֵךְ &c.

Decimaquinta regula.

VBicumque illud nomen sanctiss. Tetragrammaton. f. יהוה est continuatiuum ad sequens per makaph, siue in statu regiminis, seu constructionis, semper est susceptiuum retinaculi, vt יהוה אֵלֵהֶיךָ *Dominus Deus tuus.*

Decimasexta regula.

TSere, & Holem in fine dictionis continuatiuæ ad sequentem per makaph, retinaculum patiuntur, vt בְּעֵינֵי יְהוָה אֵלֵהֶיךָ si- militer etiam שֵׁאת אֵין סִפְחָת .

Decimaséptima regula.

OMnis dictio incipiens ab vna illarum בֵּכֵם quæ est ministerialis, & deseruit sequenti syllabæ incipienti ab vna literarum gutturalium, scil. אֵהוּעַ recipit in principio retinaculum, & producitur, vt sunt: בְּעַת בְּעַת מַעַל מַהֵר מְחוּץ מַעְבָּר .

Decima octaua regula.

OMnis litera retinaculo producta, habens ante se syllabam cum litera seruili, facit eandem seruilem syllabam produci, vt: לְמַחְנֶה וַיַּעֲשׂוּ וַיִּהְיוּ לְדָרְתֵיכֶם בְּרֵאשׁוֹנֵיכֶם: Et his similia.

Decimanona regula.

QVando in dictionis principio post punctum scèuà simplicem

cem sequitur immediate vna ex הָאֵת id quod apud nos, hiatus, & ab Hebræis appellatur שְׁבַא הַגְּעִיָּה, idest *sceua boatus*, tunc prima litera per sceua notata patitur retinaculum, vt פְּהַרְרֵי אֱלֹהִים sicut montes Dei. Psal. 36. & חַיָּה וִינֵאט anima mea. Psal. 119. & לְעוֹלָם Psalmo 39.

Vigesima regula.

SI aliqua literarum כְּלִמָּה inueniatur deseruiēs ante mem, vel nun, ea producitur, & cum retinaculo scribitur, vt בְּמַחְנֶה בְּמַחְנֶה הַנְּעָרָה. Et sic de alijs similibus.

Appendix.

RAbbi Elias leuites in suo libello de accentibus loquens de methegh, hæc habet: Vertitur nõnunquam מְתֵי in accentum ministerialem, conueniuntq. in vna dictione rex & minister, zakeph. f. katon, & munah, vt וְשִׁמְרָה וְהַעֲצִים. sic quando Kadma, & Azla in unam dictionem veniūt, mutatur retinaculum in Kadma. vt וְהַבְּיֹאֲתִים וְיֵאוּ. Item constat ex Grammatica quod sceua illud quod venit post vocem magnam fit mobile, & ob id semper adijcitur illi voci magnæ retinaculum, vt יְבוֹלֵךְ פִּינְחָס שׁוֹפְטִים אֲמָרוּ. Interdum ista virgula etiam adijcitur vocibus paruis quando stant loco vocum magnarum, vt יְבוֹלֵךְ וְשִׁמְךָ. Et nonnunquam mætheg mutatur in munach, præsertim quando sequitur zakeph-Katon, vt נִרְדָּה. Item ante literas gutturales hatephatas semper ponitur mæthegh, siue vox illa sit parua, siue magna, vt וְשִׁאֲלָה מֵאֲנֹו עֲבוֹר. Idem iudicium est de his exemplis וְקָרַב וְזָהָב בְּעֵנֵי בְּהַרְרִים עֲלֵלוּ. Itē aliquando veniunt in una dictione duo mætheg, vt הַכְּנַעֲנִי הַנְּעָרָה. Et nonnunquam in unum mutatur ministrum, ut וְיִבְרָכֶם. Inueniuntur quoque dictiones quædam in quibus tria retinacula scribuntur. Sunt autem retinacula in triplici genere: Quædam uocantur primaria, quæ .s. primam occu-
pant

pant uocem : alia gutturalia, nempe quæ ob gutturalem literam hatephatam signantur : & quædam regalia quæ propter voces magnas signantur. De $\text{עֵי} \text{אֵי}$ Elias sic scribit. Non sunt idem Ganghia, & Mæthegh, quoniam mæthegh tunc solû vocatur mugitus, quando scribitur iuxtà sceuà, illic enim lector mugitu quodam retinet vocem suam, scribendaq; est uirtutula ad dexteram sceuà. Porro prolatio eius ante literas gutturales, conformatur vocali literæ gutturalis, ut תִּיְהִי Tihî, sic עֵי דִּי dungù. Et quando ponitur ante iod, migrat sceuà in hîrich, ut עֵי דִּי viiedengù, בִּיִּי biîad. Ante reliquas uero literas habebit prolationē pathach, ut לָבַב lauau, וַנְּשִׁיבָה uanasciûua. Et de hoc ponitur regula generalis. Omne sceuà mugiens ubicumq; in Biblia inuenitur, legitur ut pathach, exceptis his locis ubi ipsum mox sequitur litera gutturalis, aut litera iod.

C A P. I V.

De Makaph.

SOLET à Grammaticis definiri מַקַּף quod sit, *Linea quædam breuis copulans duas dictiones continuas ad inuicem*; Et hoc euenit causa punctorum, & accentuum aut causa interrogationum, seu causa nominum. Sonat autem מַקַּף idem quod סְבִיב *conuersionem*, seu *connexionem*. Quidam uocât eam סְמִיךְ .i. *sustentationem*; sustentantur enim in ea uirgula duæ dictiones. Vsus eius ut in plurimum est in dictionibus paruis quæ maioribus adhærēt, ut גַּם אִישָׁהּ , item עִם אֱלֹהִים . sic אֵת הַפַּעַל . Vbi notādum quod articulus אֵת fere semper habet sægol, & makaph: quando autem proprium habet accentum punctatur cum tsere. Idem iudicium est de $\text{וְ} \& \text{בִּן}$ & de quibusdam nominibus, ut sunt בִּן שָׁמַל . Sic quædam plurale constructiuum masc. cum makaph alteri iungitur dictioni

ditioni, mutatur tsere in srgol. Item dictio כל cum accentu proprio habet holem: cum makaph verò habet kamets hatuph. Inter duo verba nunquam inuenitur makaph, sed inter nomen & verbum, inter duo nomina inter duas dictiones consignificatiuas, inter consignificatiuam & nomen inuenitur. Item in verbis desinentibus in futuro in tsere, propter makaph mutatur tsere in srgol, vt וְיִשְׁקֹלוּ sic וְיִשְׁקֹלוּ. Et quæ in holem desinunt, propter makaph mutât illud in kamets hatuph, vt וְיִכְרְזוּ וְיִשְׁפְּרוּ. In quinto tamen ordine holem non mutatur, vt וְיִשְׁתַּחֲוּוּ. Cuius ratio est, quod Thau non est essentialis, & Vau est plenum.

Et hæc breuiter dicta sint de accentu Rhetorico.

C A P. I V.

De Accentu Musico.

Accentus Musicus, qui ab Hebræis נְיִינָה, idest, harmonia, & Græco vocabulo Tropus dicitur, definitur. (vt sup. quoque in principio tractatus dixi.) quòd sit ille quo modulatione quadam, & harmonia voces proferuntur, cuius primus fertur Moyses inuentor extitisse, qui conceptum mentis iubilum in certos articulos ac membra redigere docuit. Id quod post maris Rubri transitū manifestare filijs Israel voluit, dū dixit Exod. 17. אֲשִׁירָה לַיהוָה. idest, cātabo Domino, & populus etiā dicebat אֲשִׁירָה לַיהוָה. Moyses dicebat, כִּי גִבּוֹרָה גִבּוֹרָה, quoniā magnificando magnificauit. Et Israel respondebat, אֲשִׁירָה לַיהוָה. Et hoc ideo erat quia vox vnus, voci alterius respōdebat, & sic ambæ suauē reddebant cōcentū. Vnde & Cantica Sion maxime laudabantur, sicut indicatū est à Dauid in Psal.

mo 137. dum dixit, Hymnum cantate nobis de canticis Syon. Sed modo propter longam captiuitatem, & propter eorum peccata Hebræi obliui sunt cantionum illarum, nec regulas vllas habent, sed in suis synagogis cantant in libro legis cantilena quadam insuauis, & inordinata, quam ad concentum aurium propter practicam didicerunt. De qua nihil hoc loco dicam, cum non sit necessaria. Siquis vero Accentuum Musicorum cantus cognoscere cupit, legat Reuclin. in fine Tractatus sui de Accentibus.

FINIS.

43
F. FRANCISCI DONATI
ORDINIS PRAEDICATORVM.

Opusculum Secundum

DE ABBREVIATURIS
HEBRAICIS

Alphabetico ordine digestum.

IN QVO OMNES ABBREVIATURAE
*quae in varijs Hebraeorum libris, scriptisq. inueniri po-
tuerunt, breuiter, dilucideq. explicantur.*

ABBREVIATURAE (quae ab Hebraeis ראשי תיבות, idest, capita, seu initia dictio-
num appellantur) sunt quando ex duabus,
vel pluribus dictionibus initiales quaeque
literae segregatae velut in vnum corpus co-
alescentes, duabus virgulis supernè insignantur, vt אַבְּ,
vel iuxta aliorum sententiam, singulae literae suo supernè
puncto, seu virgula notantur hoc modo, אָבְּ, vel
אָבְּ. Aduertendum autem est quod non omnes illae lite-
rae, quae virgulis supernè, vel punctis notantur, abbrevia-
turae sunt, sed etiã aliquando sunt numeri, vt אָבְּ, אָבְּ.
aliquando Alphabeti literae vt, אָבְּ, Aleph, & aliquãdo
nomina propria, vt וֵינֵיִצְיָה, Venetijs. Omnia autè ista
facile ex verborum tum antecedentium, tum subse-
quentium sensu dignoscere poteris. Accedamus ergo ad
explicationem singularum suo ordine.

44
ABBREVIATURAE INCIPIENTES
à litera Aleph.

- א Primo. In numeris valet idem quod אחד, Vnus, vel אחד, Vna, vt בא' בפה וא' בלב, idest, Vnum in ore, & aliud in corde. i. animo.
- Secundo. Hæc eadem litera, virgula inferius posita, sic א, valet 1000. sicut etiam in alijs literis א 2000. א 3000. &c.
- Tertio. Hæc litera, virgula supra posita apud Cabalistas deseruit pro nomine Diuino אל, i. Deus.
- Quarto. Idem significat quod אמר, dixit; licet in hac significatione frequentius scribatur communiter præposita litera ו, vt ואמ' ו, pro ואמר, Et dixit, quod pro verborum sensu legitur etiam in plurali, vt אמרו dixerunt ואמרו, &c.
- Quinto. Significat אמן, Amen. Et hoc passim in comment. occurrit.
- Sexto. ראשון, Primus vel primò, vel foem. ראשונה, prima.
- Septimo. יהוה, Dominus. In Tikkune hazzohar.
- Octauo. אור, Aer, videlicet, Aura, in lib. פי' השם, cuius author est Rabi Iacob Cohen.
- Nono. אדוני, Dominus. In lib. De Diuino auditu.
- Decimo. אדם, Homo.
- א' א Primo. אי אפשר, Nō est possibile, vel, impossibile est
- Secundo. אמר אחר, Dixit alter. Vel in plur. אמרים. Dicunt alij.
- Tertio. אמר אליהו, Dixit Elias, vel אליהו אשכנזי, Elias

Elias Germanus. Nomen est cuiusdam Grammatici.

Quarto. Significat, ארונִי אבִי .i. Dominus meus, pater meus. Et in hac significatione frequenter inuenies apud R. D. Kimhi. אֲרוֹן לְבָרָכָה .i. אֲרוֹן. Dominus meus pater meus, memoria eius (fit) in benedictione, sic mentionem facit R. Ioseph Kimhi patris sui.

Quinto. אִי אֵמְרִית. Si dixissem. Chald.

Sexto. אַרְבַּעָה אַחִים. Quatuor fratres.

Septimo. אָמַר אַבְרָהָם. Dixit Abraham.

Octauo. אֵין אֹמְרִים. Non dicunt.

Nono. אָמַר אֹרֵיין. Dixit Oreiin. Est nomen proprium cuiusdam commentatoris, discipuli R. Rambam.

Decimo. אֹפֶן אַחֵר. Modus vnus. apud R. Leui. vel אֹפֶן אַחֵר .i. modus alius.

Vndecimo. אִשַׁת אִישׁ. Vxor viri.

Duodecimo. אָמֵן אָמֵן. Amen, Amen.

Decimotertio. אִי אֵיכָּא. Si est, vel, sunt. Significat etiam אַחֵר אָמַר. postea dixit. Vel אָמַר אַחֵר. Dixit vnus

Vel אָם אֹמֵר. Si dixero. Sonat etiam אֲנִי אֹמֵר. Ego dico, vel אַתָּה אֹמֵר. Tu dicis.

Quartodecimo. אִי בַעִית. Si volueris, si quesieris. Thal.

Primo signif. אֵלֵא אֵי אַמְרַת. Sed si tu dicis. Thal.

Secundo. אָמֵן אָמֵן אָמֵן. Amen, Amen, Amen.

Tertio. אֶף אֲנִי אֹמֵר. Etiam ego dico.

Quarto. אֶף אֲנִי אָבִיא. Etiam ego adducam (sub. aliud argumentum, seu testimonium.)

Quinto. אָמַר אֲרוֹן אַבְרָהָם. Dixit Dominus meus Abraham.

Significat אִי אַמְרַת בְּשָׁלְמָא. Si cum pace dixeris,

xeris, idest, si concedes mihi hoc. Modus loquendi Thalmudicus.

בואה Significat ארני אבינו לברכה Dominus meus pater meus, cuius memoria sit in benedictione.

אאא Primo sig. אלא אבא Sed si ita est. vel nisi quod sic.

Secundo signif. ex quorundā sententia, ארני אבינו Dominus meus pater vester; cui etiam solet adiungi הי idest, bonæ memoriæ.

אאא Significat אם אינם מכירים Si ipsi non cognoscunt.

אאא Signif. אמן אמן סלה Amen amen Selah, vel semper.

אאא Primo significat אבראם אבן עזרא Abraham Abben Ezra. Est nomen Doctoris magnæ apud Hebraeos auctoritatis.

אאא Secundo אה אינו ענין Si non est significatum, vel si nõ est ad propositum.

אאא Significat אן ארס עושה בעילתו בעילת זנות, Non coit homo coitu fornicationis Thal.

אאא Significat אברהם אבינו עלי השלום Abraham pater noster super eum (sit) pax. Vel אמר אברהם Dixit Abraham, &c.

אאא Significat אלא איקשיא Nisi est durum, idest, argumentum.

אאא Significat אם תמצא לומר אפילו אם Etiam si dicere possis, vel voles. Thalm.

אאא Primo significat אית בפסוק Est in versiculo.

Secundo אלפא ביתא Alphabetum.

Tertio אות בפיו Litera in ore eius, idest, continet omnes literas Alphabeti.

Quarto איכא ביניהו Est inter eos. init. cap. Thalm.

Quinto אין בין Non est inter. &c. init. cap. Thalm.

Sexto.

Sexto ביאה איכורי Prohibitiones coitus.

אבא Signif. בעית אימא. Si dicere voles.

אבא אבא Signif. אחד בתורה: אחד בנביאים: אחד בכתובים. idest, Vnum in lege, vnum in Prophetis, vnum in Hagiographis.

אבא Significat. אם בית דין. Si domus iudicij. vel בית דין Pater domus iudicij.

אבא Significat. אתרוג בעים בשר שמן יין ישן. idest, Citrū, vel citrus, oua, caro, oleum, vinum vetus.

אבא Significat. אמר ברוך הוא. Dixit benedictus ipse.

אבא Significat. אדם בשר ודם Homo caro & sanguis.

אבא Primo sig. אתרוג בעים יין ישן. Citrū, oua, vinū vetus.

Secundo. אשר בך ירחם יתום. Quia in te misericordiam consequetur pupillus. ex Hosea. Cap. 14. 4.

אבא Sig. אליעזר בר עמי הגלילי. Eliezer fil. R. Iose Galilei.

אבא Significat. אצילות בריאה יצירה עשייה. i. Emanatio, creatio, formatio, factio, apud Cabalists.

אבא Significat. אב בן. i. Pater, & Filius.

אבא Sign. אב בן רוח הקדש. Pater, Filius, Spiritus sanctus.

אבא Primo sign. אב גררה. Secundū consuetudinem.

Secundo. אינו גול. Non est rapina.

Tertio. אכילה גסה. Comestio crassa.

Quarto. אמר גם. Dixit etiam, vel dixit ad hæc.

Quinto. אית גרסין. Sunt legentes. i. Quidam legunt.

אבא Sig. אתה גבור לעולם ארוני אגלא. Tu fortis es in æternū Dñe.

אבא Sign. אית גרסת ספרים. Est lectio librorum.

אבא Sign. אית גבות רוח. Est elatio spiritus.

אבא Sign. אית גזרה שוה. Est decitio æqualis. Par ratio.

אבא Significat primò איכא דאמרי. Sunt qui dicunt.

Secundo. אין דורשין. Non sunt qui querant, vel qua-

ren-

rentes, est initium cuiusdam capituli in Thalm.

Tertio. אינורן. Non est iudicium.

אדם. Primo. אדם דוד משיח. Adam, David, Messias.

אחד דיני ממנות. Secundo. Vnum iudiciorum diuitiarum, seu nummorum, init. Cap. Thalm.

אפרים ברה. Tertio. Cinis, sanguis, (&) fel.

אמר דוד עליו השלום. Significat. Dixit David, super quem (sit) pax.

אומות העולם. Primo significat. Nationes mundi.

אבן העזר. Secundo. Lapis adiutorij. Nomen est libri.

אמר הפסוק. Tertio. Dixit versus, scilicet, Biblicus: vnde בעל הפסוק, exercitatum in Biblijs appellant.

אפילו הכי. Quarto. Etiam sic, Etiam num.

אומנת העולם. Quinto. Nutrix, seu obstetrix mundi.

אי הכי. Sexto. Si ita est.

אמר הכותב. Septimo. Dixit scriptor.

אגרת הסודות. Octauo. Epistola secretorum.

אי היך. Nono. Si sic (est). In Zohar.

אליהו הנביא. Decimo. Elias Propheta.

אמר הקדוש ברוך הוא. Significat. Dixit sanctus benedictus ipse, scilicet, Deus.

אלא הכא במאי עסקינן. Significat. Sed si hic (est) in quid negotiamur? Chald.

אי הכי נמי. Significat. Si ita (est) etiam. Thalm.

איסור והתר. Significat. Prohibitum & licitum.

אותו ואת בנו. Significat. Ipsum & filium eius (sub. accepit.)

אור זרוע. Primo signif. Lux seminata. Nomen libri.

איך זה. Secundo. Non est hic.

אמרו זכרונם לברכה. Significat. Dixerunt, quorum memo-

- memoria fit in benedictione. Et præp. וַיִּזְכְּרוּ אֹהֳלוֹ וַיִּזְכְּרוּ אֹהֳלוֹ idest; i. Et dixerunt, memoria eorum in benedictione. Vel significat אבותינו זכרם לברכה Patres nostri, quorum memoria (fit) in benedictione.
- אוק Sign. אור זרוע קצר Lux feminata brevis. Nom. libri.
- אח Primo sign. אורח חיים Semita vitæ. Nomen libri.
- אחול Secundo sign. אחר חסר Vnum est deficiens. apud Masor. Significat אמרו חכמינו זכרם לברכה Dixerunt sapientes nostri, quorum memoria (fit) in benedictione.
- אחר כן Signif. אחר כך Postea, post hoc, deinde. vel אחר כן idem significat.
- אחכא Signif. אחר כך אמר Postea dixit, deinde dixit; vel in plural. אמרו dixerunt. freq. in Comment.
- אט Signif. אלו טרפות Isti sunt cibi prohibiti à lege.
- אטבח est חמורה, idest, Permutatio literarum Alphabeti permutabilium in Cabala, vbi א pro ט & ט pro א, & sic vltorius, & è contra. Non sunt rascè teuoth.
- אי Significat ארץ ישראל Terra Israel: & præpositis literis feruilibus sic באי: לאי: ואי: &, ad, vel in terra Israel. Et cum apice vno sic אי idem est, quod אין non, vel Syriacè אית est.
- איה Signif. אמר יהודה גדליא Dixit Iehudah Gedalia.
- איה Primo signif. אם יעזור השם Si iuuerit Dominus, vel etiam legitur אם ירצה האל Si voluerit Deus.
- איה Secundo signif. אם יגזור העזר Si ordinabit, vel decernet Deus; vel אם יאבה, &c.
- איה Tertio signif. אם יש השלום Si pax est. in Epistolis sæpe; idem est, quod, Si vales.
- איהו Sig. אם יעזור השם יתברך Si iuuerit Deus benedictus.

De Abbreviaturis

50

- איש Signif. primo אמן יהא שמה Amē fit nomē eius, &c.
Secundo ארני יהברך שמו Dominus benedictum fit no-
men eius.
איש Significat ארני יש שמו ויתברך Dominus, cuius nomen
fit benedictum, vel תעלה extollatur.
אב Primo signif. אב כן Si ita (est) Ergo, igitur.
Secundo אחר כך Postea: quod saepe notatur, vt dixi
supra; sic אהב כן. In hoc errauerunt typographi initio
commentariorum R. D. Kimhi in Ioelē; vbi cū scri-
beretur cōpendio וואב, perperam integrē scripserunt
cum tamen scribendum foret וואחר כך & po-
stea; praecesserat namque תחלה id est, primum, initio.
אכר Signif. אמון כן יהירצון Amen sic fit beneplacitum, vel
sic libeat, Domino scilicet; & additio א in fine sic אמירא
significat illud א Amen, vel ארני Dñe: scribi solet etiā
אור, vel אוקיר. Quibus in Abbreviaturis Vau il-
lud intra positū in ambabus significat וכן Et sic, &c.
אכס Sign. אן כאן מקומו Non est hic locus eius.
אכפ Signif. אם כבוד פורים Si propitiatio, sortium.
אל Primo significat אק לומר Non est dicendum.
Secundo significat אמר לו Dixit ei, vel אמר להם dixit
eis: vel אמרו להם dixerunt eis. In Thargumico vero,
Thalmudicoq. sermone profertur sic אמר ליה dixit ei.
אלא Sign. אק לי אלא Nō est mihi, vel nō habeo, nisi, &c.
אלכב Signif. apud Cabalistas commutationem literarū
Alphabeti, ita vt viginti duabus Alphabeti literis in
duas partes aequaliter distributis, א capiat pro ל,
ב pro מ, ג pro נ, & sic vltcrius, & è contra.
אלה Signif. אילאו הכי Si non ita (est) Chald.
אלכ Signif. אם לא כן Si non sic (est) i. alioqui Hebr.

- אלכנ Signif. Vidua facerdoti magno.
- אלתה Signif. Si non dices ita.
- אמ Signif. primo Pater noster rex noster.
 Secūdo אהל מועד Tabernaculū conuētus. Nomē lib.
 Tertio ארץ מצרים Terra Aegypti.
- אמ Signif. Vnum plenum, vbi scilicet litera Vau, vel Iod exprimitur.
- אמ Signif. cum vno apice signif. אמר dixit.
- אמ Significat apud Masoritas אחד מלא אחד idest Vnum plenum, & alterum deficiens. & præpositis literis seruilibus ואה idest ווא' חסר & vnum deficiens, quando videlicet litera Vau, vel Iod abest.
- אמ Signif. Primo sig. אלהינו מלך העולם Deus noster rex mūdi.
 Secundo אמר השם dixit Dominus, quod idem valet ac אמר יי. Hebræi enim extra Bibliam nunquam pronuntiare solent nomen Dei tetragrammaton יהוה, sed pro eo legunt השם quod significat, nomen s. Dei. vel אמר הכתוב dicit Scriptura sacra.
- אמ Significat אל מלך נאמן Deus rex fidelis. Hic loquendi modus reperitur apud Cabalistas ex cap. 65, Isaia. vel ארני Dominus, &c.
- אמ Significat אש מים עפר Ignis, aqua, puluis.
- אמ Significat אמר משה עליו השלום Dixit Moyses, super quem (sit) pax.
- אמ Signif. אמר רבי Dixit Rabbi, seu magister, vel רב idē.
- אמ Signif. אש מים שמים Ignis, aqua, calum. vel ארץ מים שמים Terra, aqua, calum.
- אמ Signif. אש מים ארץ Air, aqua, ignis. Ita sentit Rabbi Abraham in c. 3. libri Ietsirā.
- אמ Signif. אב משלי תלום Job, Prouerbia, Psalmi.

Secundo אמת מארץ תצמח Veritas de terra germinabit, ex Psalmo 85.

Tertio אלה הדברים מלכים הרי עשר Deuteronomium; Liber Regum, duodecim Prophetæ f. minores.

Quarto אורייתא משלי תלים Lex, Prouerbia, Psalmi.

אלה הדברים מלכים הרי עשר דברי הימים תלים. Sign. אמת דהתקע
אידם קהלת עורא, Deuteronomium, Reges, duodecim
Prophetæ, Paralipomenon, Psalmi, Ecclesiastes, Esdras: vt prior
Thau non Psalmos, sed duodecim Prophetas indicet. Et secundum
Eliam in fractione tabularum מ nō solum מלכים idest Reges, sed etiam
משלי idest Prouerbia significat.

אנן Primo sign. אב נאמר Si dixerimus, vel dicemus: quod
Thalmudicè dicitur אינימא.

Secundo איהו נשך Qualis est vsura.

Tertio אינמי Si etiam.

Quarto אין נערכין Non sunt ordinati.

Quinto או נראה Vel videtur.

Sexto אלו נאמנים Isti sunt fideles. Princ. capit.

Septimo או נדרים Vel vota.

Octauo או נערות Aut puellæ.

Nono ארבעה נדרים Quatuor vota.

אנן Signif. אורייתא נביאים כתובים Lex, Prophetæ, Hagiographa.

אננו Signif. אמן נצח סלה ועד Amen, perpetuum, semper, & in sæculū. Solet poni hæc Abbreu. in fine librorū.

אונק vel אונקלום Sig. אונקלום vel אונקלום Onchelus, seu Anchelus. Hic est Chald. interpres Pentateuchi, & fil. soror. Titi. Notatur etiā nomē hoc præter morē linguę
Hebraicæ præposito ה, & tūc signif. propriè opus suū.

אס Sign. primo אין סוף Non est finis, idest, essentia, loco, tempore infinitum.

Secundo איהו סבר Ipse opinatus est, vel cogitavit.

Tertio איהו סברי Ipsi intellexerunt, vel opinati sunt.

Quarto אימא ספא Dic finem.

Quinto אמן סלה Amen Sæla, vel semper: quandoque etiam triplicari solent sic אאא ססס.

Sexto Signif. אין סברה Non est opinio.

אסר Signif. אי סלקא דעתך Si ascendit in mentem tuam, vel sententiam tuam. In Thalm.

אסו Signif. אמן סלה ועד Amen, semper, & in sæculum.

אסף Signif. Primo אתנח סוף פסוק Athnac, Soph pasuch

Hoc notant in dictionem quæ puncto aliquo contra rationem grammatices affecta reperitur in his accētibus qui solent saepe syllabas breues in longas conuertere, & sceuà natiuum idest non per aliquod accidens positum, in .: : &c.

Secundo אמרין סוף פרק Diximus in fine Capitis.

אע Signif. Primo אבן עזרא Abben Ezra. Est nomen cōmētatoris scripturæ sacre in Mosen & prophetas, qui propriè vocatur Abraham de familia Ezra, vel ab Ezra oriundus. Hic fuit Grammaticus, Philosophus, Astrologus & Theologus insignis, cuius stylus vt à doctissimo quodam Hebraicæ linguæ professore audiui, particulare studiū requirit ad hoc vt intelligatur.

Secundo אין עומד Non stant. est Initiū Capitis Thal.

Tertio אלו עוברין Isti transeunt. Init. Capitis.

Quarto אמר עלא Dixit Vla in. Thalm.

אעכו Signif. אדם עושה בעילו ונות Homo faciens coitum suum fornicationis.

אעג Signif. אף על גב Tametsi, quamvis, licet, quanto magis, &c.

אעה Sig. אבינו עליו השלום Pater noster, fit super eū pax.

אעף Signif. אף על פי Quāuis, licet. Aliquādo scribitur sic

אעפי Et idem valet. Aliquando etiam præponitur vau, sic, ואעפ idest, Et quamvis. Adijcitur aliquando in fine litera Caph sic, vt apparet in sequenti.

אעפכ Signif. אף על פי כן idest, Quamuis ita fit, tamen at tamen. Et sic est particula redditiva prædictæ aduer. fatiua. Vnde vt plurimum sese concomitantur, vt apud Latinos post Quamvis, sequitur, Tamen.

אענע Sign. אבן עזרא נוחו ערן Abben Ezrà requies eius fit paradifus.

אפ Sign. Primo אכילת פסח Comeftio seu cibus Paschæ Secundo אמרין פרק Diximus (in) Capitulo.

Tertio אפ cum vno apice sign. אפ idest Nō, Nihil

אפי Sign. אפילו Etiam, quin etiam.

אפה Sign. אפילו הכי Etiam sic.

אפיקומן Sign. אפיקומיני מזונות Producite species ciborū Ita Elias in suo Thisbi.

אפס Signif. אחד פסוק סימן Vnus versus est signum, fit Heb. dicere solent cum versum aliquem dant prore alicuius signo in Masor.

אפשר Signif. אפשר Possibile est, fieri potest. Non sunt ca pita dictionum.

אפת Signif. אפילו תימא Etiam si dixeris, vel dicas.

אע Signif. Primo אין צורך Non est necesse, vel in plural אינם צרכים Non necesse habent.

Secundo ארץ צבי Terra decoris. f. Iudæa.

אצל Sign. אין צורך לומר N necesse est, vel Nō oportet d

cere, vel אינם צריכים לומר Nō necesse habent dicere.

אקו Primo Signif. אי קושיא Si est argumentum.

Secundo אד קשה Sed est durum .f. argumentum.

Tertio אבתי קשה Scriptum est durū, vel difficile: sic dicunt, cum quid ex scriptura difficile obijcitur; nam קשה & קושיא obiectionem appellant, & מקשן vocatur obijciens, idest, arguens, scribūt autē אבתי pro אבתיב ultima litera resecta, vt mos est.

Quarto אמר קרא idest Dicit scriptura, quam appellant etiam מקרא à lectione. Vnde קראים Secta Iudæorum, qui cōtextui addicti sunt, reiectionis traditionibus.

אקבו Sign. אשר קדשנו במצותיו וצונו i. Qui sanctificauit nos præceptis suis, & præcepit nobis. Loquuntur de Deo.

Hæc Abbreu. habetur in Breuiario Hebræorum.

אקים Sign. אשר קדש ירד מבטן i. Quem sanctum habuit dilectum ab vtero. Ita Masorithæ per has notas sentiunt de Isaac in locum cap. 17. Genesis, qui habet וואת בריתי אקים את יצחק. Et fœdus meū statuā cū Isaac.

אסו Primo sign. אמר רב vel רבי i. Dixit magister; vel in plur. אמרו רבותינו Dixerunt magistri nostri.

Secundo אור רב Lux magna, vel Lux multa.

Tertio איכה רבתי Expositio magna super Lamentationes Hieremiæ Prophetæ.

אראריתא Sign. אחר ראש אחרותו ראש יהוה תמורתו אחר. idest Vnum principium vnitatis suæ, principium singularitatis suæ, vicissitudo sua vnum. Apud Cabalistas est nomen solius Dei sibi semper similis, septem literis, siue septem notis comprehensum.

ארוטן Sign. אוריאל רפאל גבריאל מיכאל נוריאל Vriel, Raphael, Gabriel, Michael, Nuriel. sunt nomina Ang.

ארוט

- אָזל Signif. אמרו רבותינו זכרם לברכה *Dixerunt Magistri nostri, memoria eorum (sit) in benedictione.*
- אָרִי Signif. אמר רבינו יעקב *Dixit Magister noster Iacob, vel יצחק Isaac, vel יוסף Ioseph, &c.*
- אָרִיִּל Signif. אמר רבי יהושע בן לוי *Dixit Rabbi Iosua filius Leui.*
- אָרִיִּל Signif. Primo אמר רבי לוי *Dixit Rabbi Leui.*
Secundo אמר ריש לקיש *Dixit Res Lakis. Thal.*
- אָרְמֵעַ Signif. אש רוח מים עפר *Ignis, spiritus, seu aer, aqua, terra. Sunt nomina quatuor elementorum.*
- אָרְעַיִן Signif. Primo אמר רבי עקיבא *Dixit Rabi Hakibà.*
Secundo אמר רב עולא *Dixit Magister Hulà.*
- אָרְפֵּי Signif. אמרנון ראש פרק *Diximus (in) principio Capituli in Thalm.*
- אָרְשֵׁי Signif. Primo אמר רבי שמעון *Dixit Rabbi Symeon in Thalm.*
Secundo ארבעה ראשי שנים *Quatuor capita annorum Init. Capituli Thalm.*
- אָרְשֵׁיִבְגָּנִי Signif. אמר רבי שמעון בן גמליאל *Dixit Rabi Simeon filius Gamalielis. In Thal.*
- אָרְשֵׁיִבְגָּנִי Signif. אלהינו שבשמים *Deus noster qui est in caelis. Formula exordij in precibus.*
Secundo אלה שמות *Hæc sunt nomina, idest, Exodus באש idest, in Exodo.*
Tertio ארבעה שומרים *Quatuor custodes Thalm.*
Quarto אתי שפיר *Venit pulcher, vel benè.*
Quinto אויר שמים *Aer, Cælum.*
- אָרְשֵׁיִבְגָּנִי Signif. אמר שם טוב *Dixit Scem Tov. Nomē Rabbi.*
- אָרְשֵׁיִבְגָּנִי Signif. אדני שיתברך *Dominus .f. Deus, qui fit benedictus.*

אשל Sign. אכילה שתייה לוויה. Cibus, Potus, Societas.

אשעה Sign. אמר שלמה עליוהשלום. Dixit Salomon, pax super eum, idest, qui in pace quiescat.

אשפר Sign. אחר ששיפר. Idest, Vna sexta (pars) iuuenti siue vituli: sic enim explicant dictionem אשפר Rabbini Hebræi in cap. 6. 2. Samuelis.

אשש Sign. אמר שמואל שלום. Dixit Samuel Sullam.

אח Sign. איתמא vel Thalm. אם תאמר. Si dixeris. Sepius vsurpatur præposito Vau sic, ואח, idest Et si dicas, vel obijcias, in plur. אם תאמרו. si dixeritis.

אחרי חורה Sign. אמרי חורה. Idest Verba, seu eloquia legis.

אל תקרי Sign. אל תקרי. Ne legas (sub. sic vel sic.)

אנחלוס הרגום Sign. אנחלוס הרגום. Anchelus interpretatus est.

אבד Sign. אבד. Quinto apud Cabalistas denotat Principium & finem, sicut apud Græcos Alpha, & Omega.

אבד Sign. אבד. Quid significet vide באתבש infra.

אחל Sign. אחל. Primo. אם תמצי לומר. Si possis dicere: idest si conueniat dicere, si dictu consentaneum est. Nota quod hæc vox מצי. In lingua Thalmudica idem est, quod Hebr. יכול. Idest potuit, & deducitur à מצא Hebr. cum dicitur sicut inuenerit manus tua, idest pro facultate tua.

אחל לי Sign. אחל לי. Secundo. אם תאמר לי. Si dixeris mihi, quod Thalm. dicitur לי. Si dices mihi. si obijcias mihi.

Finis Litera Aleph.

ABBREVIATURAE INCIPIENTES

à litera Beth.

ב

ב Hęc litera sic signata in numeris significat duo, quando verò duobus punctis supra positis notatur in hęc modum בּ vel virgula infra sic בֿ significat duo millia.

H

בא

Magi.
Jacob,
sua fi-
r, aqua,
akibà.
Capiti
ymeon
horum
i Sime
qui est
Exodus
alm.
Rab
fit bene
אשל

בא Primo sign. בן אשר i. Filius Ascer. Nomē est cuiusdā Rabbini, cuius lectionē in Biblijs sequuntur Iudæi Occidentales; qui nomine proprio appellatur Aharon filius Ascer. Hic sæpe citatur sic abbreviatè in Grammaticis Hebr.

Secundo במה אשה Cum qua muliere. Init Cap. Thal.

Tertio בית אב Familia paterna. Domus patris.

Quarto בני אדם vel בן Filius, vel Filij hominum.

Quinto בן אליעזר Filius Eliezer.

Sexto בר אורן Filius Vrian, seu, Doctor legalis. in Th. באחב Vide infra in דצך quia ibi explicatur.

באי Sign. primo ברוך אתה יהוה Benedictus es Domine.

Secundo בארץ ישראל In terra Israel.

באיאמה Sign. ברוך אתה יי אלהים מלך העולם i. Benedictus es Domine Deus rex sæculi. Hac abbreviatio videntur sæpe in precationibus Hebraicis.

באישת Sign. ברוך אתה יהוה שומע תפלה Benedictus sis Domine, exaudiens orationem.

באחבש Hoc est, cum Aleph, Thau, Beth, & Scin. Vocat

sic Hebræi Alphabetum suum conuersum, vt cum

Aleph ponitur loco Thau, & è contra: & Beth loco

Scin, & è conuerso. & sic consequenter. Vnde Ierem

25. & 51. aliqui putant ששך accipiendū esse pro בבל

idq. per Athbasc. Nam si inuertas Alphabetum, Scin

venit in locum Beth, & Caph in locum Lamed. Por

ro de Alphabetaria huiusmodi reuolutione, qua litera

lethfirà, vbi R. Abraham eius libri author facit ב

huius rationis Alphabetum, quæ non sunt rascè teuoth

sed symbola dumtaxat permutationis elementorum

qua

qua & inter nostros vtuntur, qui aliqua occultius scribere volunt.

בב Primo signif. בבית In domo. & hæc non sunt rascè teuoth.

Secundo quando insigniuntur supra gemino apice sic בב significat numerum binariū, vt אא i. singula. בב i.

דוד duo duo, bina, גג, terna, & sic deinceps.

בב Primo sign. באו posterior, Porta extrema, seu Ordo vltimus. Nomen est cuiusdam Tractatus in Thal. Et preposita בב sic בבב i. In Bauà Batrà, seu posteriore, freq. in Aruch Thal.

Secundo בוביום Eodem die.

Tertio בעל ברית i. Author fœderis, vel Compater: vulgo, Compare.

Quarto בשר בחלב Caro cum lacte.

Quinto בעל בית Pater familias. In plurali. בעלי בתים.

Patres familias, q. d. Domini domus.

Sexto בר בר Filius filij, Nepos.

Septimo כמהרה בימינו Cito in diebus nostris.

בבא Signif. כמהרה בימינו אמן. Quam citò sit in diebus nostris, Amen.

בבח Signif. בר בר חנה Nepos Hanah. Est nomen proprium viri. In Thalm.

בבק Signif. בכבא קמא In Baua, seu, porta prima, frequens in Aruch Thalm.

בבר Signif. בכבא שית רבא In Genesi Rabbà, seu magna.

בבת Signif. בלתי בעלת חלה Non habens finem, Infinitus. Epitheton Dei benedicti.

בג Signif. Primo בשלשה In tribus. Beth est seruilis, & Ghimel in numeris significat tria.

Secundo בישולי גויים Cibi, seu, obsonia gentilium.

Tertio בן גמליאל Filius Gamalielis.

בגבן Signif. בן גר בן גרה או גערת. Idest Filius Ethnici seu gētilis viris filius Ethnicæ, idest seu gētilis fam. sic enim appellant ad legem suam cōuersum, cuius vterque parens gentilis fuerit.

בגד Sign. בגדא Propter hoc, propterea. Vel בגדא Propterea quod ecce.

בגה Signif. Primo בגורה השם Cum auxilio, seu fortitudine Domini, siue האל Dei.

Secundo בגורה האל In, vel, ex decreto, sententia, vel ordinatione Dei. Alij scribunt בגי Et eadem supra dicta sign. nisi q̄ pro השם vel האל addendum est, י.

בגכ Sign. בגין כך Idcirco, propterea.

בגמ Sign. בגימרא In Ghemara, tract. Thalm.

בגד Sign. Primo בית דין Tribunal, domus iudicis, iudiciale forum, locus vbi iudicium exercetur: quę abbreviatura alio modo scribitur sic בגד Idemque sonat.

Secundo בגדו Filius David. vel בגדווא filius Rosai.

Tertio בגדא במייתא דמיא Cum auxilio diuino.

בגא Signif. במה דברים אמורים Idest. Quibus, vel qualibus verbis dicta sūt, idest, Quomodo hoc intelligitur? quid sibi volunt verba hæc? familiare est R. Mosi filio Maieon, (quem ex notis videlicet facta dictione רמבם Rambam appellant) cum verborum formulam, quibus quid dictum sit possim expendi iubet. Cuius affine est, inquit Elias quod alias dicitur הני מלי Idest אלה דברים. Ista sunt verba. Videt notas רמבם infra suo loco.

בגה Signif. ברוך דיין האמת Benedictus iudex ritatis

ritatis. Et cum literę Vau in fine sic ברוך Idest ברוך
 Benedict^o sit iudex veritatis & iustitię.

Secundo בדברי הימים In verbis dierum, idest in Paralipomenon. Vide etiam in. דה

Tertio בדיבור אמתחיל In sermone incipiētis f. authoris.

Signif. בדברי תורה In verbis legis.

Primo Signif. ביאור המלה Declaratio dictionis.

Secundo בעל הבית Pater familias, vel in plural. בעלי
 Patres familias. (men libri.)

Tertio בעל העטור Author Nghitur. i. coronationis. No

Quarto בין השמשות Inter diem & noctem.

Quinto בית הכנסת Synagoga, schola, locus vbi congregatio populi conuenit.

Sexto בית הלל Domus Hillel. Hic fuit Rabi quidam celebris in Thalmud.

tract. סוכה cap. 20.

Septimo בעזרת האל vel השם Cum auxilio Dei, quod etiam scribitur sic בעזר idq; signif.

Octauo ברוך הוא Benedictus ipse, f. Deus.

Nono בני העיר Filij ciuitatis, seu ciues: prin. Ca. Thal.

Decimo בית המקדש Domus sanctuarij.

Vndecimo בית הכסא Locus sedis, latrina.

Duodecimo ביהוה Cum Deo, vel, per Deum.

Decimotertio ביהוה Cum quinque, accepto ה prò numero quinario.

Decimoquarto בדברי הימים In Verbis dierū i. in Paralipomenon.

Decimoquinto בקה הבית Fissura, seu, labes domus.

Decimosexto ברוך המקוב Benedictus (sit) Deus.

Primo Signif. בית הלל אומרים Domus, seu, familia

Hillel dicit, vel Senatores Hillelis dicunt.

Secun-

Secundo בשם השם אמן In nomine Domini, Amen.

Tertio ברוך הוא אדוני Benedictus ipse Dominus.

Quarto בעזרת האל Cum auxilio diuino. Signif. בעל הלכות גדולות. Auctor constitutionū, seu lectionum magnarum.

בהווא Sign. בשם השם נעשה ונצליה אמן. In nomine Domini faciemus, & prosperabimur, amē. Vel legitur בעזרת אמן השם נתחיל ונגמר אמן Cum auxilio Dei incipiemus, & finiemus, amen.

בהע Signif. בנסהיו עומדים. In signum, per miraculum vel miraculose stabant.

בהקר Signif. בר הקודשרבי. Filius sanctitatis Rabbi: quod & transpositis literis dicunt הברקר idest הבר קודשרבי. He haiedingà præter morem affixa regimini.

בוו Primo Signif. בוא וראה. Veni & vide.

Secundo בשרודם Caro & sanguis, idest, Mortalis, & rebus corruptioni obnoxijis constans homo, quod & in eodem significato scribitur בוד.

בזו Primo Signif. בן זכאי. Filius Zachai. Doctoris Hebraei nomen est, quem aliquando magis expressè vocant רבן יוחנן בן זכאי Magister noster Ioanan filius Zachai.

Secundo בזומא Filius Zomà. Nom. propr.

Tertio בזזה Filius iste. vel זו.

בח Primo signif. בעלי חיים. Habentia vitam, idest, Animalia: & aliquando scribitur præposito ה ut הבה, quandoque etiam scribitur הבעה. & præposito Mem sic מהבה ab animalibus.

Secundo בחוב בעל חוב Debitor. Dominus debiti.

Tertio בעל חנות Apothecarius, Pharmacopola.

Quarto בני חורץ Filij nobiles, vel nobiliū. בן filius. &c.

Quinto

Quinto ברכת חתנים *Benedictio sponforum.*

Sexto בית חכר *Beth deficiens, vel bis deficiens, & sic de alijs literis vsq; ad Iod. In Mafor.*

בחה Signif. בחול המועד *In profesto solemnitatis. Scribitur etiam sic בחשמ idest בחולו של מועד Idem signif.*

כהל Signif. בחוצה לארץ *Extra terram, siue extra regionem.*

כהרג Signif. כהרכ רבינו גרשום *Per anathema magistri nostri Gherfom. In superscriptionibus epistolarū saepe.*

כטו Primo Signif. בטעם *Cum accentu, seu ratione.*

Secundo בר מבילה *Filius Baptismi, idest Baptizatus, lotus lautus vel lauatus.*

כזו Primo Signif. בני ירושלים *Aedificium Ierusalem.*

Secundo בן יומן *Illius met diei: quasi dicat, Filius diei sui.*

Tertio בני ישראל *Filij Israel, Iudæi.*

Quarto בית *cum vno tantum apice Domus: & non sunt cap. dictionum, quanquam & בי absolute, tum Chaldæi, tum Thalmudici dicant.*

Quinto ביד *In decem, vel cum decem; sed talia ex sensu dignoscenda sunt.*

בלאו Signif. ברוך יהוה לעולם אמן ואמן *Benedictus Dominus in seculū, amen, & amen. Hic est extremus versiculus lib. tertij psalmorem quo quidam Rabb. in fine librorum suorum opportunè vtuntur.*

בית Signif. בשר יין הכלת *Caro, vinum, hyacinthus, seu color caelestis, vel cæruleus.*

ככו Primo Signif. בנות כותיים *Filiæ Cuthæorum, idest, Samaritanorum.*

Secundo ברכת כהנים *Benedictio sacerdotum.*

De Abbreuiaturis

כָּבֹד Signif. בכל דבר. In omni verbo, seu re, vel in 24. nu.
בְּנֵי Signif. ברוך כבוד יהוה ממקומו. Benedicta sit gloria
Domini è loco suo.

בן כבוד קדושת מרנא ורבנא הרב רבי יחיאל Sig. בכקמוהרי
Idest, filius gloriae sanctitatis Domini nostri & magistri no-
stri incomparabilis Rabbi Iehielis. Aliquando etiam
פִּיּוֹ כּ ponitur גּ litera, quæ est nota nominis לה גר sic,
filius præstantiæ sanctitatis, &c. quandoque etiam
prò litera Iod inuenies Aleph, quæ est nota nominis
בן כבוד קדושת מרנא Sign. בכקמוהרי. Abraham אברהם
Idest Filius gloriae sanctitatis do-
mini nostri, & magistri nostri magistri Rab. Abrahã.
Vocant enim doctores qui fuerunt exterra Israel hoc
nomine Rabbi, vel Ribbi.

בְּכָמֹר Significat. בן כבוד מעלה רבי. Idest Filius gloriae
celsitudinis Rabbi, &c. vel filius honorati & excel-
lenti Rabbi: & sine Resc sic בְּכָמֹר Idest בן כבוד מעלה
vel transpositum sic בְּכָמֹר Idest בן מעלה כבוד Idest Fi-
lius celsitudinis gloriæ: sic loquitur Elias in titulo
sui libri טוב טעם qui dicitur De accentibus.

בְּכָמֹר Signif. בן כבוד רבי יוסף. Filius gloriae, vel, nobilitatis
Rabbi Ioseph: sic enim aliqui recentiores Hebræi ia-
ctanter & assentatoriè loquuntur.

בְּכָמֹר Signif. בכל סופי פסוקים. In omnibus finibus versuum.
בְּלָו Signif. בן לוי. Filius Leui: vel sign. בא לו Idest, Venit ei
בלאו Primo Sign. בלשון אחרת vel אחרת. In lingua alia, seu
cum expositione alia.

Secundo בלשון אשכנז. In lingua Germaniæ, vel Ger-
manica. Hanc Abbreuiaturam sæpe apud Eliam in
Tisbi, Metuhrgheman, alijsq; in locis inuenies in hac
signi-

- o significatione, ipse enim patria Germanus erat. Vide etiam de hac Abbr. infra in ל
- o Sign. בן לארנאבא. Filius Domini mei patris mei. Vel litera ל Sign. aliquando לנאן Clari Doctoris nom.
- o Sign. ברוך לעולם בוראנו. Benedictus sit in æternum creator eius. Vel בוראנו Creator noster.
- o Sign. בלעם בלק. Valet עמק בלבא. Id est, Profunda confusio, vel Vallis confusionis. Hęc non sunt rascè teuoth, sed est (sicut in חר etiam dicemus) inuersio seriei literarum quæ anagrammatismus vocatur, nam בלק, & בלעם sunt nomina propria harioli & regis Moabitarū, vt habetur Num. 24. De hoc artificio agūt Cabal.
- o Signif. ברא מעיעא. Id est, Porta media. Est nomen tractatus in Talmud. & præp. ב sic בבמ in porta media, & sic רבמ portæ, &c.
- o Secūdo בממ מערבין. In omnibus negotiationibus. cap. Tal.
- o Tertio בממ מדליקין. Cum quo accendunt. cap. Tal.
- o Quarto בממ בעל מום. Defectuosus.
- o Quinto בממ בר מן. Extra nos, Procul (sit) à nobis, Absit.
- o Sexto בממ אפוד Masorethas בממ מלא, id est, bis plenum, & sic cum רג, & alijs literis vsque ad literam י: nā à iod id est, à denario num. exprimere solēt plural. בממ מלאים, vel fem. בממ מלאות. Ita asserit Elias Leuita Germ. in fractionibus tabularum.
- o Primo בממ Sign. בממ שקל אחר. In alio pondere, seu forma.
- o Secundo בממ בממ א. In oratione prima.
- o Tertio בממ בר מן אחד. Præter vnum, excepto vno: sic בממ בממ בר מן אחר, hoc est, Præter tria, &c.
- o Quarto בממ בממ בממ אגדה. In Midrasç Aggadà. Nomen est libri, qui idem significat, quod, Commentatio mystica.

במב Signif. בורא מיני בשמים Creator specierum aromaticum.

במב Signif. במסורה גדולה In Masora magna. Nomen libri.

במה Sign. Primo בורא מאורי האש Creator luminarium ignis.

Secundo במכתשי השם In negantibus Deum. De qua Abbreviatura vide etiam suo loco in literis מה

בממ Sign. בורא מיני מזונות Idest, Qui creavit species escarum: vel Creans varias species alimentorum.

במף Sign. במצע פסוק In medietate versus, seu, In medio versu.

במק Sign. במסכת קמא In tractatu primo.

במזל Sign. במאמר רבותינו זכרונם לברכה In oratione magistrorum nostrorum, quorum memoria fit in benedictione: seu, bonæ memoriæ.

במש Sign. Primo במלות שונות Idest, In dictionibus diversis Vocibus diversis, vel, Cū dictionibus varijs, vel mutatis. Hæc Abbreviatura frequens est apud R. D. Kimhi in commentarijs super Prophetas. Pro quo in nonnullis exemplaribus scribitur integrè מה שאמר In eo quod dixit.

Secundo במה שאמר In eo quod dicit: vel מה שאמר quod dicitur, vel, dictum est.

Tertio במה שכתב In eo quod scribit, seu scripsit.

בנ Sign. Primo fig. בן נפתלי .i. filius Naphtali. Est nom. Rabini cuiusdā, cuius in Biblijs lectionē sequuntur Orientales Iudæi, qui nom. propr. dicitur Iacob fil. Naphtali.

Secundo בר נחמוני filius Nahmonis. Nom. propr.

Tertio בר נש Idest, filius hominis: Syriaca est locutio.

Quarto

Quarto בפני נחתם Corā me signatū est : vel בפני נכתב
 Coram me scriptum est .

Sign. בפני נחתם Cum separatione, excommu-
 nicatione, & proscriptione : sunt tres excommuni-
 cationis species.

ברוך נוחן ליעף כח ולאין אונים עצמה ירבה Signific.
 Ideſt Benedictus qui dat laſſo virtutem, & viribus
 feſſo robur multiplicat : ſumptus eſt hic verſiculus
 ex Iſaia cap. 40. Quem Hæbrei in fine ſuorum libro-
 rum ſcribere ſolent, præpoſita dictione ברוך, vt ap-
 paret.

בִּנְיָ Sign. בורא נפשות רבות Creator animarum multa-
 rum.

בְּנֵי Sign. בנתנת תורה In datione legis. Apud Auth. fa-
 cic. Myrha.

בֵּי Sign. בא סימן Venit ſignum Init. capitis.

בֵּי Sign. בן סירא Filius Syra.

בֵּי Sign. בן סורר Filius rebellis: vel in plur. בני סוררים
 Filij rebelles.

בֵּי Sign. בספר In libro.

בֵּי Sign. בספר אחר In libro alio, vel א, Ideſt, primo.

בֵּי Sign. בסיוע vel בס״עא דשמ״א Ideſt Cum auxilio
 Dei, vel, diuino. Chaldaicum eſt.

בֵּי Signific. בסערא השם vel בסיועא Cum auxilio Do-
 mini.

בֵּי Sign. בספר מצוות גדול In libro præceptorum ma-
 gno.

בֵּי Sign. בספר מצוות קטן In libro præceptorum paruo.

Duplex enim eſt apud Heb. liber in legis præcepta,
 Magnus, ſcilicet, & paruus.

- Sign. בסוף פרק. In fine capitis, vel, פסוק Versus.
 Sign. בסוף פרק קמא. In fine capitis primi, vel in fine
 פסוק, idest versus. Et cum וּבסוף פסוק.
 Sign. בספר תורה. In libro legis.
 Sign. Primo בן עזרא, idest, Filius Ezra. Vel בן עקיבא
 Filius Akiba. Nom. propr.
 Secundo בריאת עולם Creatio mundi.
 Tertio ברית עולם Pactum eternum.
 Quarto בן עזריאל Filius Vzielis: precedere solet יונתן
 Sign. בעזרת הצור. vel השם Cum auxilio Do-
 mini, vel, auxiliante Domino. Vide sup. in ב"ה.
 Secundo בעל הבית Pater familias.
 Tertio בערב השבת In vespera Sabbathi.
 Prim. sig. בעולם הזה. In seculo isto, vel, In hoc mūdo
 Aliquando etiam sign. בעולם הבא. In seculo venturo.
 Secundo בעונה הרבה Propter iniquitatem multam:
 Et præp. ש' sic, שב'עוה, Quod propter multā iniquitatē
 Sign. בעולם הבא. In seculo, seu, mundo futuro.
 Sign. בענין זה. In negotio isto.
 Sign. בעזרת האל. Cum auxilio Dei.
 Sign. בעזרת הצור וישועתו. Cum auxilio rupis & salutis
 eius. In Pardes.
 Sign. Primo בענין הזה. In negotio isto, vt supra.
 Secundo בעולם הזה. In seculo, vel mundo hoc.
 Sign. בעזרת השם יתברך. Cum auxilio domini laud-
 bus efferendi, vel Benedicti.
 Sign. בעל כרחו. Per coactionem eius, inuito ipso: vt
 in secunda persona בעל כרחך. Inuito te.
 Signif. בעון עבודה אלילים. In, vel, Cum peccato Ido-
 latriæ.

ב'ע'ה Sign. בן עזיאל ענין הזה. Filius Vzielis, (idest Iona-
than) significatum hoc, siue hanc rem, sub.interpre-
tatus est, in Racanat.

ב'ע'פ Sign. בעל פה Ore tradita, vt שבע'פ לא ניתנו דברים שבע'פ
Idest, quando non dum traditæ erant res, quæ ore te-
nus traduntur.

ב'ע'ש Sign. בערב שבת In Vespera Sabbathi.

ב' Sign. בפרק In capite, vel, בפרשה In perasciàh.

ב' Sign. בורא פרי Creator fructus.

ב' Sign. בן פלוני Filius cuiusdam talis.

ב' Sign. בית פעמים Duabus vicibus.

ב' Sign. בפרוש In expositione, seu declaratione.

ב' Sign. בפרק יב In capite duodecimo.

ב' Sign. בורא פרי האדמה Creator fructus terræ.

ב' Sign. בורא פרי הגפן Creator fructus vitis.

ב' Sign. בורא פרי העץ Creator fructus arboris.

ב' Sign. בפרקא קמא In capitulo primo. Thalm.

ב' Sign. בן צדוק Filius Sadoch. Nom. propr.

ב' Sign. בר צמח Filius Tsemach. Nom. propr.

ב' Sign. בכא קמא Porta prima, seu, Ordo primus.

& cum beth seruili præposita sic בבק in ord. primo.

ב' Sign. בר קפרא Filius Kaparà. Nom. prop.

ב' Sign. בת קול Filia vocis, vox de cælo, cæleste oraculū

ב' Sign. בן קרחה Filius Korhà: sic enim appellatur

quidam R. Iosua.

ב' Sign. במאי קא מפלגי In quo quidem contendo.

ב' Sign. בראשית רבה Genesis magna. Est liber qui-

dā super Genesim qui magne est apud Heb. authori-

tatis. Aliqui vero existimant רבה esse nomen autho-

ris: sed hoc nihil interest. Et præposita ב seruili sic

ב' Sign. In Berescit rabbà.

Secun-

Secundo בר רבי vel בן Idest, filius Rabbi, seu Magi-
stri. בר est Chaldaicum nomen, בן verò Hebraicum:
& si interdum in hebraico contextu occurrat. Syri
dicunt & ביר vnde composita dictione apud plerosq;
Hebræos cū suis carminibus nomen suum obsignant.
בר רבי prò ביר רבי Idest Filius Rabbi, & si inepte non-
nulli iudæorum efferant רבי rebi, contra grāmaticam,
vt dicetur apertius infra in litera Resc.

ברך Sign. בריך רחמנא דסייען Benedictus misericors, (idest,
Deus) qui auxiliatus est nobis: Chald.

ברך Sign. בראש השנה In capite anni. Vide in-
fra in דה, vbi est propria sedes eius.

Secundo בראש החודש In principio mensis, siue, In
nouilunio.

ברוך Significat במאמר רבותינו זכרונם לברכה, Idest, In
sermone magistrorum nostrorum, quorum memoria
(fit) in benedictione. Vel in oratione Rabb. nostro-
rum faustæ memorię.

ברם Sign. בר רבי סימון Filius Rabbi Simonis.

ברפ Sign. בראש פרק In initio capituli, &c.

בש Sign. בית שמאי i. Domus, seu, familia sciam-
mai. fuit hic Rab. celebris apud iudæos eodem tem-
pore quo Hillel, cuius sup. in בה meminimus. Vnde
horum familiæ sepe in Thalm. & alias memorantur.
Secundo ברוך שאמר Benedictus qui dixit. Est initium
cuiusdam cantici.

Tertio בית שני Domus secunda, templum Hierosoly-
mitanum secundum.

בשא Sign. בית שמאי אומרים Domus, seu, Qui sunt de
familia sciammai, dicunt.

בשׁי Sign. בשם יחברך In Deo benedicendo, vel exaltando.

בשׁי מלו Sign. ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד Benedictum nomen gloriae regni eius in æternum, & semper in libris præcum, & in fine librorum poni solet.

בשׁד Sign. בשם רבי In nomine Rabbi, idest, referendo verba Rabbini.

בה Sign. בעל תכלית Habens finem, idest, finitus: cuius oppositum est (vt sup. suo loco dixi) בבה Idest Non habens finem, Infinitus. Sæpe in commentarijs reperitur hic loquendi modus de Deo. Secundo בן תורה Filius legis, idest, ille qui subest legi, & obseruat illam.

Tertio בן תימא Filius Thema. Nom. propr.

Quarto בעל תשובה Agens penitentiam.

בהת Sign. בתלמוד תורה In doctrina legis. Vide infra in suo loco.

בהת Sign. בתורת כוהנים In lege Sacerdotum.

Secundo בתלמוד כן In Thalmud sic, scil. Scriptum est.

בתל Sign. בחרי לישני In duplici significatione.

בתק Sign. בתנא קמא In traditione seu lectione prima.

Finis Litera Beth.

ABBREVIATURAE INCIPIENTES

à litera Gbimel. ג

ג In numeris valet Tria. Et cum duobus punctis supra positus sic ג̄ vel virgula supposita sic ג̄ valet 3000.

ג̄ Apud Cabal. significat גדולה גבורה Idest, Quartam, & Quin.

- & quintam numerationem diuinam.
- גא Sign. גירסא אחרונה Lectio, seu, explicatio vltima.
- גה Primo Sign. געת הנבואה Idest Tactus, seu explicatio prophetia: vel etiam accessio, seu, infusio prophetici spiritus.
- גו Secundo גורת הכתוב Ordo, seu, sententia scripturae, vel השם Dei, בגה, cum decreto Dei.
- גז Tertio גיד הנשה Nerusus motus, siue, luxationis.
- גד Quarto גירסת הקונטרס Lectio quinternionis: est expositio quadam R. Salomonis sic appellata.
- גה Quinto גיא הגנום i. Vallis Hinnom, siue גיהנום idest, Gehenna, Tartarus, Infernus. Fuit locus immundus prope Hierusalé, in quo exurebant filios suos Idolo Molech. Hic autem locus fuit denominatus à rugitu & clamore pueri qui ibi exurebatur. Propterea Rab- bini locum vbi impij post mortem puniuntur Ghein- nam vocant, quasi dicant, impij post mortem clama- bunt velut pueri illi in valle hinnom.
- גו Sign. גולה ואברה Rapina & perditio: Est lectio qua- dam R. Mosis Aegiptij sic inscripta.
- גז Primo Sign. גז vel גזה Etiam iste, vel istud.
- גד Secundo גזירה Sententia, vel, Decretum: non sunt R. T. idest, capita dictionum.
- גה Sign. גזירה השם האל Idest, Decretum Dei. Et praeposita litera ב sic בגה sonat בגזירה השם Idest cum decreto Dei: vel praeposita מ sic מגה prò בגזירה השם מ ex decreto seu ordinatione Domini: scribi solet etiam sic מגז vel מגזי Idest Ex decreto: vbi sine pūctis adie- ctum fuerat Iod ad indicandum T fere, vt fieri solet.
- גו Aliud est in re Grammatica מגז quod legendum

idest, ex trunco vel excisione, cum ab aliqua radice deflexum aliquid sign. volunt vel ex eodem sumptū sign. frequens est apud R. Aben Ezra.

גוש Signif. גים זה שם Hoc etiam ibi, (sub.) est.

גח Signif. גמילות חסדים Retributio misericordiarum, Charitas: vel גמול חסד Salarium, siue retributio misericordię, vel beneficij: vel גומל חסד Retributor misericordię.

גה Signif. Primo גימטריא Ghematria, est pars Cabalę, qua literę potestatis numeralis commutantur.

Secundo גלילת ירך Reuolutio manus tuę, idest, epistola tua, freq. in Epistolis.

גכ Signif. גם כן Etiam sic, similiter, itidem: & præposita litera beth sic בגכ, Idem sign.

גמ Signif. גמרא Ghemarà, est pars Thalmud, vbi absoluuntur, & deciduntur quæstiones: nec sunt notę.

גו Signif. גוים נשים בהמה כותיים רועים קייצים בורגנים גנבך רקבש idest, Gentiles, mulieres, quadrupedes, cutei (seu Samaritani) pastores, æstiuales, villani, rustici agrestes, agrorum custodes.

גז Signif. גוף נפש עצם דעת נעה גן ערן Corpus, anima, os scientia, æternitas.

גח Signif. גימטריא נוסריקון חמורה Hęc sūt tres Cabalę partes, Gematria, Notaricō, Temurah.

גה Signif. גן ערן idest, Hortus eden, idest, voluptatis, seu Paradisus.

גו Signif. גלוי עריות Denudatio, seu reuelatio pudēdorum. sic appellant incestos, & illicitos coitus vetitos. leuit 18. solet & præponi כ & etiã ל freq. in Cōment.

גז Signif. גימל געמים idest, Tribus vicibus.

Secundo גימל פסיעות Tres passus.

Tertio גט פשוט Repudium simplex.

גצ Sign. גר צדק Peregrinus iustus, vel iustitia. Et in plurali גרי Peregrini, &c.

גד Sign. גלי רויא Reuelator arcanorum, seu secretorum. Nom. libri.

גש Sign. גרסת רבינו שלמה יצחקי. Lectio magistri nostri Salomonis Itsaaki.

גט Sign. גורה שיה. Sententia, seu ratio, vel ordo equalis.

גז Sign. גרסת שמואל. Lectio Samuelis. Et cum litera ט, vt in sequenti apparet.

גח Sign. מגרסת שמואל. Ex lectione, seu, doctrina Samuelis. Nomen est cuiusdam Rabbi.

Finis Literæ Ghimel.

ABBREVIATURAE INCIPIENTES

à litera Daleth. ד

ד Hęc est quarta litera alphabeti, & in numeris valet 4. Et cum duobus punctis sup. positis, vel virgula infernè valet 4000. Et sic faciunt Heb. in reliquis vsq. ad literam Iod.

Præterea Significat דף idest, Pagina, seu, Folium libri: post quam dictionem sequi solet numerus paginae.

דא Sign. דבר אחר. Sermo alius, idest, Alia expofitio, alia glossa, seu intellectus.

דב Sign. דרך אחר. Via alia, seu Alio modo.

Ter.

Tertio ררך ארץ Mos, seu cōsuetudo terræ: vel mortalitas, idest humano more.

Quarto דא איהו Hoc est illud. Chald. in Zohar.

דא Sign. דני אומות העולם Iudicia nationum mundi, seu gentilium. Est initium cuiusdam tract. in Thalm.

דא Sign. דארץ ישראל Terræ Israel.

דא Sign. דאם לא כן Quod si non ita est.

דא Sign. דאמר קרא Quod dicit scriptura. Chald.

דא Sign. דבאיוב משלי תלים. Quod est in Iob, Prouerbis, & Psalmis.

דא Sign. דכבא מציעא Portæ mediæ. Nomen est tractatus in Thalm. ד est signum genitiui, vt sup. dixi.

דא Sign. דרך גשר ים דים דגים דרך גשר ים מוזה Via, pons, descensus, aqua. Ab aliquibus tamen legitur דים מוזה Via, pons, mare, postis. Est prouerb. seu modus loquendi Rabb. familiaris.

דא Signif. דינא דגרא Iudicia causandi detrimentum, seu cogendi.

דא Signif. דינא דמלכותא דינא Lex principis est lex, seu statutum. Chaldaica locutio est.

דא Signif. דברי הימים Ex Paralipomenon. Vbi primum ד Syriacè æquiparatur latinæ præpositioni, Ex, vel De.

דא Signif. Primo דברי הימים Verba dierum, idest, Paralipomenon.

Secundo דברי המחבר Verba authoris, seu compositoris.

Tertio דברי הכותב Verba scribentis, seu, scriptoris.

Quarto דברי הכל Verba omnium, scilicet, sunt: Omnium sententia est.

Quinto דוד המלך דין הוא Iustum est, debitum est, seu iudicium est.

Sexto דם הנרה Sanguis menstruatae.

Septimo דין האמת דין האמת Iudex veritatis.

Sign. דהא אמרין. Nam ecce dicimus. Thalmudica phrasis est.

Sign. Primo דהוה מצי Qui, vel quod poterat. Talm.

Secundo דהיה מביא Quod afferebat, seu adducebat.

Sign. דה'עך דוד המלך עליו השלום. David rex, super quē (sit) pax. Vel דוד הנביא David propheta.

Sign. דה'פ דהכי פירש Quod sic exponit. Vel דהכי פירושה Quia sic est expositio eius.

Sign. ד'ו דבר ודבר Res & res, idest Res vna & alia.

Sign. ד'ו דבר זה Verbum hoc, res hæc.

Signif. ד'ו דבר זה אינו Hæc res non est, (sub.) ita, v. non est vera.

Sign. ד'ח דברי חכמים Verba sapientum.

Secundo דם חטאת Sanguis sacrificij, vel sanguis expiationis.

Sign. ד'ח דחס ושלום Quod absit. sic dicunt quādo aliquid amoueri volunt. vide & infra in ח'ו

Sign. ד'י דברי יהוה Verbum Domini, vel דברי יהוה Verba Domini.

Secundo דני ישראל Iudicia Israel, idest Hebræorum

Sign. ד'י דכזה Quod sicut, cuiusmodi, simile.

Sign. ד'כ דרך כלל Via vniuersali, vel, Vt concludam.

Signif. ד'ל דלמבין Sufficit, vel satis est intelligenti & proposito, sic ד'ל Et satis est intelligenti: ד'ל, idest,

ד'ל, idest, pagina trigesima.

Signif. ד'למאע דע לפני מי אתה עומד Considera coram

eoram quo tu stas, vel, futurus es.

דלף Signif. דלא קשא Quod non est durum seu difficile.

דלחה Significat דלא תימא הכי Vt non dicas sic. vox in Thalmud. pro תאמר הכי, & כן תימא etiam Thalmudicè: potest etiam sic reddi abbreviatura hæc, Ne sic mireris.

דמ' Primo Signif. דרך משל Per modum parabolæ, seu similitudinis, figuratè tropicè, vel exempli causa. sæpe in Comment.

Secundo דיני ממונות Iudicia diuitiarum, leges ciuiles. Capit. Thalm.

דמ' Signific. דמאן דאמר Quia id quod dixit. Chaldaica locutio est.

דנ' Primo Signif. דם נדה Sanguis menstruus, seu menstruatæ mulieris.

Secundo דרכי נועם Viæ voluptatis, seu dulcedinis.

דן חנק נפש Sign. דרוסה נקובה חמרה נטולה קרועה נפולה פסוקה דן חנק נפש דרוסה נקובה חמרה נטולה קרועה נפולה פסוקה, idest, Calcata (sub caro seu bestia) perforata, deficiens, leuata, scissa, abiecta, partita (seu rupta) con- fracta. Talis caro Hebræis vetita censetur.

דפ' Sign. דברי סופרים Verba scribarum, seu Rabbinorum.

דפ' Signific. דכבירא לן Quod nos arbitramur, seu opinamur. Chaldaica locutio est.

דע' Sign. דוד עליו השלום David, super quem pax, idest, qui in pace quiescat.

דע' Signific. דעבודה אלילים Seruitutis, seu culturæ Idolorum.

דפ' Significat Primo דו פרצופין Duæ personæ, seu imagines.

Secun-

Secundo פשט דרך Sensus literalis, vel, Via simplex.
 דפּק Sign. דפרקא קמא Capitulū primi. 7 est apud Chald.
 signum genitiui casus.

דס צפרדע כנים ערוב דבר שחן כרד ארבה Sign. דצך עדש באחב
 . idest, Sanguis, rana, pediculi, mixtura,
 pestis, scabies, grando, locusta, obscuritas, (per-
 cussiones) primogenitorum. Sunt decem plagę feu-
 clades Aegyptiorum, quas Masorithę in suis scriptis
 huiusmodi notis perstringere solent.

דק Sign. דוד קמחי David Kimhi. Est Commentator
 scripture, magnę apud Hebręos æstimationis.

דקבה Sign. דקרוש ברוך הוא Dei sancti benedicti.

דקל Sign. דקיימא לן Quod confirmatio est nobis.

דו Primo Sign. דברים רבא Deuteronomium cum expo-
 sitione Rabba, seu magna.

דברי רבותינו Verba Ribbi, seu, Magistri:
 Verba doctorum nostrorum.

דרג Sign. דרבינו גרשום Magistri nostri Gherfom. 7 est si-
 gnum genitiui casus apud Chaldeos, & Syros.

דרגמה Sign. דרבי גרשום מאורת הגולה Rabbini Gherfoni
 luminis captiuitatis. De hoc vide melius infra in מה

דרה Idest דראש השנה Capitis anni. est genit. vt exēpli gra-
 tia ומצינו בפק דרה Et inuenimus in capitulo primo
 capitis anni.

דרול Sign. דרשו רבותינו וזכרונם לברכה Quæsierunt, vel Ex-
 posuerunt Rabbini nostri, quorum memoria (fit) in
 benedictione.

דרע Sign. דברי רבי אלעזר Verba Rabbi Eleazaris: vel
 עקיבא Akibæ. Thalm.

דש Sign. דברי שלום Verba pacis. Vel
 pacis

pacis, Præterea Sign. דם שחיטה Sanguis mactationis, idest, sanguis qui egreditur ab animantibus, seu bestiis quando mactantur.

Secundo דורש שלומך Querens pacem tuam, Tui cōmodi studiosus. In epistolis reperitur in hac signif.

רשבל Sign. דבר שלא בא לעולם Res quæ non venit in mūdum, vel sæculum.

דברי רמיהו: שמעו: חזון: נחמו: ואת אמר ציון. דשח נוע ארק שדש עניה: וסוערה: אנכי: אנכי: רני עקרה: קומי אורי: שוש אשיש: דרשו: Sunt initia quorundā capitum prophetarū. Verba Ieremiæ, cap. 1. Audite, in cap. 2. Visio, Isa. 1. Consolamini, cap. 40. Et dicet Sion. Paupercula. Manens in turbine. Isa. 54. Ego ego 51. Exulta sterilis. 54. Surge illuminare 60. Gaudens gaudebo, 64. quærite 56. Conuertere, Hosea 14.

רשיק Sign. דבר שעל ידי קדו שים Verbum, seu, res quæ est per manus Sanctorum.

דח Signific. דברי תורה Verba legis, scilicet, Mosaicæ: & præpositis literis feruilibus sic בלה In verbis legis, &c

דחק Significatione דברי הימים חרי עשר קהלת עזרא Parlipomenon, Duodecim (Prophetæ minores,) Ecclesiastes, Esdras.

דחר Signif. דתנו רבנן. Quod tradiderunt seu docuerunt magistri nostri.

Finis litera Daleth.

ABBREVIATIONES INCIPIENTES

à litera

ה

ה Hæc est quinta Alphabeti litera, valetq; in numeris.
V. & cum duobus punctis supra positis, vel linea infernè valet quinque millia.

Secundo in Cōment. valet יהוה השם siue Dominus,
valet etiam quandoque האל idest, Deus.

Tertio הלכות Lectiones.

הא Primo Signific. הוה אמינא Essem dicens, Dixissem
Thalmudica est.

Secundo הלכות אישות Lectiones matrimonij, Capit
Thalm.

Tertio הא Cum vno apice supra posito, significat
האחד Vnus.

האב Signif. האלפא ביתא Alphabetum, req. sup. in אב.

האהל Signif. המלה אשר הונחה להורות Dictio quæ posita
est ad significandum. frequentissima est in Ohel mo-
ghed hæc abbreviatura.

הב Primo Signif. היו בודקן Erant quærentes. Cap. Tal

Secundo הלכות בכורות Lectiones primogenitorum

Tertio הלכות ברכות Lectiones benedictionum.

האע Sign. אבן עזרא Sapiens Aben Ezra.

הכבט Signif. הבלתי בעל תכלית Non habens finem, Infir-
mitus.

הכר Signif. הבית דין Domus iudicij, Tribunal.

הכה Signif. הקדוש ברוך הוא Sāctus benedictus ipse, scri-
bet Deus. scribunt etiam sic הקבה prò eodē & inter-
dum scribunt בה, idest, ברוך הוא, Benedictus ipse,
supra

supra in אִנְיָ explicatum est, frequensq. apud Rabb.

Signif. הַחַיִּים הַבְּעָלִי Habentia vitam, idest, Animantia.

scribitur etiam sic הַבְּעָלִי idemq. significat.

Signif. הַבְּעָלִי Quod venit super nos in bonum: scribitur etiam sic הַבְּעָלִי vel הַעֵל idēq. sign.

Hic, de quo agimus, vel negotiamur. Talmudicus est loquendi modus.

Sign. הַבְּעָלִי Qui venit propter (vel super) cognatam suam.

De hac Abbreviatione vide supra in הַבְּעָלִי vbi clare explicata manet.

Sign. הַבְּעָלִי Sic legimus, vel, Sic discimus. Thalm.

Secundo הלכות גדולות Lectiones magnæ. Nomen est libri.

Signif. הַבְּעָלִי Animaduersio, seu, Censura Auctoris.

Primo sign. הַבְּעָלִי Hoc ipsum est, quod scriptum est. & præposito Vau, sic והוּא Et hoc ipsum est, quod scriptum est.

Secundo הוּא Illud est, quod scribitur, seu, scriptum est.

Tertio הַבְּעָלִי Quomodo simile est hoc? Quomodo videtur. Talm.

Quarto הלכות דעות Lectiones scientiarum, seu, opinionum.

Quinto הוּא דרך Est via, est mos, vel, consuetudo, Est in vsu.

Sexto הוּא דאמרי Illud est, quod dicunt, s. החכמים Sapientes.

Sign. הוּא דאמרי אַנְשֵׁי הוּא Hoc est, quod dicunt homines,

- mines, id est, vulgus: sic dicunt cum adagium aliquod, seu proverbiū adducunt.
- הה Sign. Primo הוא הדין Idem iudicium, par ratio est, ipsum est ius: vel הדין Index.
- Secundo הכי השתא Ita est hoc. in modum argumēti.
- Tertio הספר הראשון Liber primus, vel הכפר הזה. hic.
- Quarto היינו הך Illud ipsum est, vel הני הך. Ista sunt. aduerte quod הך vtriusque numeri est.
- Quinto הוא הרבר Illud verbum est, ea res est.
- Sexto האיש הגדול Vir magnus, eximius, magnificus. Vel הנשר הגדול Arbor maxima, vel האשל הגדול Aquila maxima.
- Septimo החכם הגדול Sapiens maximus.
- Octavo Signif. הלא הוא Quale est? vel Nonne est?
- Nono Signif. הרב המגיד Magister Magghid. i. annuntians. Nomen est cuiusdam authoris, qui cōmentatum est R. Mosen Ægyptium.
- Decimo העולם הזה. i. Sæculū hoc. vel העולם הבא Sæculum venturum.
- Vndecimo החכם הרב Sapiens Magister.
- הה Signif. הרא הוא דאורכתיב Hoc est quod scriptum est.
- Secundo הרא הוא דאמרינן Hoc est quod diximus, vel היינו הא דאמר Hoc est quod dixit. Chald. sic loquitur Hebræi, quādo alicuius sententiā citant in Cōm.
- Tertio היינו הך דאיתמר Illud ipsum est quod dicitur.
- Quarto הוא הרבר Ipsum verbum, vel ipsa res est.
- הה Significat מנוחתו כבוד האיש הגדול Vir eximius, eius ius requies sit gloriosa.
- הה Signif. החכם הגדול רבי Sapiens magnus Rabbi. vel רבינו, vel הקדוש הרבר רבי Sæctus ille magister, magister noster.

- noſter, vel החסיד Pius ille magiſter. præponuntur
etiam aliquando literæ ל & ו, vt וזהר, & לההר, &c.
- הו Primo Signif. הטוב והמטיב bonus & benefaciens.
- הו Secundo cum vno apicem ſignificat הו Ille. &
הי ſignificat היא Illa. Nec ſunt raſce teuoth.
- הו Significat הריוה Iam hoc eſt, vel הינווה Ecce il-
lud eſt.
- הו Significat הרב וכרונו לכרכה Magiſter, cuius memoria
ſit in benedictione.
- הו Significat הלכות חגיגה Lectiones feſtorum.
- החך Significat החכם רבי Sapiens Rabbi, ſeu Magiſter.
- הט Signif. הלכות טרפות Lectiones raptorum, ideſt, ani-
malium quæ rapta ſunt à feris.
- הי Signif. השם יתברך Deus benedictus, vel יתעלה attol-
lendus, ſuſtollendus.
- היל Significat הבורא ינקום דמו Creator vlcifcetur ſangui-
nem eius.
- הילל Signif. היה לו לומר Fuerat ei dicendum, vel debebat
dicere. ſcribitur etiam ſic, הלל idemq. ſignificat.
- הכ Signif. הלכות כלאים Lectiones mixtorum ex diuerſis
ſpeciebus, ſeu, Heterogeneorum. Vel כלים, ideſt, Va-
forum. Thalm.
- הכ"א Signif. הוא כמאד אמר. Eſt ſicut quòd dixit: vel iux-
tà quòd dixit. Legitur etiam ſic, היכמא דאמר, ſicut
dicit, vel, dicitur. Thal.
- הל Primo Signif. הוה ליה Erat ipſi, debebat ipſe. Chald.
Hebraicè vero היה לו fuit, vel erat ei: vel in plura-
li היה ליה fuerat eis, &c.
- Secundo היה לומר Dicendum erat.
- הלכ"א Significat המגיע לידו ברוך יהיה אמן Qui ad manus
perue-

cuius peruenire facit (subauditur Epistolam, vel quid tale) benedictus sit, amen.

הלל Sig. הוה ליה למימר Dicendum erat ei: vel, Debebat ipse dicere. Talm. Quod Hebraicè dicitur היה לו לומר Erat ei dicendum. scribitur etiam sic הלל De quo vide etiam supra.

הלם Primo signif. הלכה למטה מסיני Traditio Mosis de monte Synai.

Secundo הלק מלי Ista dictiones. in Masor.

הלמ Sign. המוציא לחם מן הארץ Qui educit panem de terra.

הם Sign. primo הוה מצי Poterat. Talm.

Secundo האיש המקדש Vir matrimonium iniens, vel Sponsus. Init. Cap. Talm.

Tertio היה מביא Erat adducens. Init. Cap. Talm.

Quarto הנה מלי, vel הני מלי Hæc verba. Scribitur etiam hæc Abbreu. præp. ב cum ' in fine sic בהמי est בהני מלי His ipsis verbis.

Quinto הכי מאי Sic quorsum, ad quid, &c. Talm.

המרא Sign. primo היך מה דאמר luxta id, quod ait.

Secundo האי מה דאת אמרת Hoc est, quod tu dixisti.

Tertio היינו מה דאמר Illud ipsum, quod dixit, Ecce id, quod dixit: quod legitur etiam היינו מה דאמר Hoc est, quod dixit. Frequens in Comment.

המל Sign. הוה מצי למימר Poterat dicere. Talm.

המענה Sign. המוציא מחברו ועליו הראיה Qui vult educere, vel, auferre (aliquid) à socio suo, ad eum argumentum, vel ratio: id est, debet ostendere rationem, quare, &c.

הנ Signif. Primo הכי נמי Sic etiam: vel הכא נמי Hic etiam. Talm.

Secundo הרני נזיר *Ecce ego sum Nazareus.*

Tertio היה נוטל *Fuit ferens. Init. Capit.*

Quarto הלכות נדרים *Lectiones de votis: vel נחלות de hereditatibus.*

הנא Signif. הכי נמי אמר *Sic etiam dicit. Vel in plurali primæ personæ הכי נמי אמרין Sic etiam, vel, similiter dicimus.*

הנב Signif. הנביא *Propheta. Non sunt capita dictio- num.*

הנל Sign. הנוכר למעלה *Quod commemoratum est supra, vel cuius mentionem fecimus superius.*

הנמ Sign. הנוכר לי *Memoratum a me. Vel הנראה לי Quod videtur mihi.*

הנר Sign. הנריב רבי *Ingenuus seu, liberalis Rabbi: vel legi potest הנעלה רבי Excellens Rabbi. Vel הנגיד vel הנכבד idest, princeps, vel honoratus, &c.*

הנש Significat הנראה *Quod videtur, vel apparet.*

הנש Sign. הנגיד רבי שמואל *Eximius Rabbi Samuel.*

הס Sign. הלכות סוטה *Lectiones sotà: vel סוכה Succa: vel סנהדרין Sanhedrin.*

הסמק Sign. הספר מצוות קטן *Liber præceptorum parvus seu minor.*

הספ Signific. הסוף פסוק *Soph pasuk, idest, finis versus, vel הסוף פרק Finis capituli, חספ verò Significat הספר Librum.*

הע Signif. הלכות עבדים *Lectiones de seruis: vel עדות Testimonijs.*

הע Signif. הלכות ערובין *Lectiones de promiscuis.*

העת Signif. המלך עליו השלום *Rex (v. g. Salomon) super eum sit pax.*

- העהב Signif. העולם הבא *Sæculum venturum.*
 העהו Signific. העולם הזה *Sæculum istud, vel, mundus hic.*
 העיני Huius Abbreviaturæ explicationem require sup.
 הבעי in idem enim significat.
 הפ Sign. Primo הכי פירש Sic interpretatur. & prep. ו sic
 והפ & sic interpretatur. vel si de pluribus sermo sit,
 הכי פירשו sic interpretati sūt. vel הכי פירושו sic
 expositio eius. Ita ipse exposuit.
 חמשה פעמים *Quinque vicibus.*
 הפרק *Capitulum, tempus, vel momentum.*
 הפעל Signif. הפעל *Verbum.* apud Grammaticos reper
 תur, nec sunt *Rasce Teuoth.*
 הצ Signif. הלכות ציצית *Lectiones de fimbria quæ est*
extremitate vestis.
 הק Signif. הכי קאמר Sic dicit, seu dicere vult:
 רהק *Qui sic dicit.*
 היה קורא *Erat legens.* Init. Cap. Talm.
 הקדוש *Sāctus.* Et Græcè o aghios, quod Li
 tina lingua non potest tam bene exponi, sicut in ve
 gari lingua dicimus, il Santo. Pro quo intelligit
 Deus benedictus.
 השם קדוש *Deus sanctus.*
 הא קשה *Ecce durum, seu, difficile est.* ve
 Ecce obijci potest. Ecce obijcitur.
 האי קרא *Hic versus Biblicus.* Hic Script
 ת *locus.* Talm.
 הקרי כתיב *Kare chetiv. i. quod legitur,*
 scribitur.
 הקל Sign. הקודם לבוא *Anticipans venire.* Primū veni
 הקבה Sign. הקדוש ברוך הוא *Sanctus benedictus ipse*
 licet

licet, Deus.

הקד Signif. הקדוש רבי Sanctissimus Rabi N.

הרד Primo signif. הושענא רבא Hofanna magnum. & præ-
 pos. כהר כהר In Hofanna magno.

Secundo Signif. החכם רבי Sapiens Rabbi: vel הרב רבי Ma-
 gnus Rabbi. vel היקר רבי Honoratus Rabbi: vel
 הרב רבינו Magister magistrorum nostrorum.

הרא Significat הרב רבי אברהם Magnus Rabbi Abra-
 ham.

הראבד Significat החכם רבי אברהם בן דוד Sapiens Rabbi
 Abraham filius Davidis. Nomen est Commentatoris.

הראבע Sign. רבי אברהם אבן עזרא Doctissimus Rab-
 bi Abraham Aben Ezra.

הראג Signif. הרב רבי אליהו טורחי Summus Rabbi Elias
 Orientalis. & cum vau præposito sic והראג Et sum-
 mus Rabbi Elias, &c.

הראש Signif. הרב רבינו אשר Summus magister noster
 Afer.

הרדק Significat רבי דוד קמחי Sapiens Rabbi Da-
 vid Kimchi.

הרדו Signif. הרב רבי זרחיה הלוי Magnus Rabbi Zerachias
 Levites.

הרדש Signif. הרב רבינו יצחק בר ששת Summus magister
 noster Isaach filius Scesciath.

הרדא Signif. הרב רבי יצחק אברבנאל Magnus Rabbi Isaac
 Abarbanel.

הרדף Signif. הרב רבינו יצחק מפס Summus magister no-
 ster Isaac de Pes.

הרדקס Signif. הרב רבינו יוסף קמחי Summus magister no-
 ster Ioseph Kimhi.

הרלבג

- הרלבג Sig. הרב רבינו לוי בן גרשום. Summus Magister noster
 Leui filius Gherfom.
 הרמבם Sign. החכם רבי משה בן מיימון. Sapiens R. Moses fi-
 lius Maiemon.
 הרמבן Signif. הרב רבי משה בן נחמן. Magnus R. Moses fi-
 lius Nachman.
 הרמק Signific. הרב רבי משה כהן. Magnus Rabbi Moses
 Sacerdos.
 הרמב Sign. החכם רבי משה בוטארילו. Sapiens Rabbi Mo-
 ses Boterilo.
 הרמבר Sign. החכם רבי משה בר דוד. Sapiens R. Moses fi-
 lius Davidis.
 הרן Signific. הרב רבינו נסים. Summus Magister noster
 Nissim.
 הרף Signif. הרב רבינו פרץ. Summus Magister noster
 Perets.
 הרר Sign. החכם רבינו. Sapiens magnus doctor noster
 vel הרב רבי Ampliffimus Rabbi. &c.
 הררא Sign. הרב רבי אברהם. Magnus Rabbi Abraham vel
 etiam legi potest אהרון Aharon.
 הרשבא Sign. הרב רבינו שלמה בן אדרת. Summus Magister no-
 ster Salomon filius Adreth.
 הרשבי Sign. הרב רבי שמעון בן יוחאי. Magnus R. Simeon fi-
 lius Iohai.
 הרביע Signif. הרב רבינו יעקב. Doctiffimus Magister no-
 ster Iacob.
 הרשבץ Sign. הרב רבינו שמעון בר צמח. Summus Magister no-
 ster Simeon filius Tsemach.
 הרות Signific. הרב רבינו תם. Doctiffimus Magister noster
 Talm.

הש Primo sign. האשה שנפלה. Mulier quæ cecidit. Capit.

לכות שבועות Lectiones Hebdomadarum.

השקלים Lectiones siclorum. Tract. Tal.

הש Signif. השם Dominus. Vide in ה' nec sunt R. T.

הש Signif. השם יתברך Dominus (qui fit) benedictus.

יתעלה Exaltetur: vt apud q. R. בכל מעשך השתדל

ידעת השם idest, In omnibus operibus tuis studeas, vel

des operam, vt cognoscas Deum benedictum. Scri-

bitur etiam sic השם idēq. significat & הש' יתע' idest,

Deus exaltetur, & בתורה הש' יתברך .i. In lege Domini

qui fit benedictus.

הת Primo signif. הלכות תמורה Lectiones permutationis.

הלכות תענית Lectiones ieiunij. vel הפלין Phy-

lacteriorum: vel תרומות oblationum, vel תשובה pœ-

nitentiæ.

הת Significat התלמוד תורה Doctrina legis.

Finis literæ Hè.

ABBREVIATURAE INCIPIENTES

à litera Vau. ו

ו Hęc est sexta litera in ordine ipsius Alphabeti valetq; numeris sex.

ו Quid significet hæc abbreviatio, require supra in ו

ו Et sic de cæteris, ne bis eadem propter vnã li-

teram repetantur, quando inuenies aliquam ex ab-

breu. quam præcedit Copula Vau ו, quæ hic non est notata, aduerte literam quæ sequitur post ו & il-

lam suo loco require vt etiam ואתח require sup. in

M

אתח

&c. רול in ורול & ממ in requit in & אחכ Signif. ואין לובר. Et non est dicendum.

ואל Signif. ואלה שמות. Et hæc sunt nomina. Est initium lib. Exodi.

ואשר Signif. ואלה שמות רבא. Expositio magna in Exodum seu Glossa.

ואח Signif. ואם האמר. Et si dixeris. Obiectio freq. in Com. ובכא Signif. ובכל אחר. Et in vno quoq; vel in singulis.

ובסוף Signif. ובסוף פסוק. Et in fine versus, vel פרק Capitis. ונא Signif. וגומר. Et reliqua, vel & cætera. Hac Abbreviatione solent vti Rabb. in Com. cum citant lo-

cum aliquem seu pasuk ex scriptura, quem tamen non integre recitant, subiungere solent Veghomèr vt in latino facere consuetum est per, & cætera prapriè tamen ad verbum significat. Et comple, & perfice quod restat: scribi solet etiam sic cum mem, וגומ, &c.

וגב Significat וגם כן. Et etiam sic: vel, Et similiter.

וגח Signif. וגמול חסדים. Et retributio misericordiarum vel eleemosinæ vel וגמילות חסדים. Et retributio sanctorum.

ורל Significat ורילמבין. Et satis est intelligenti. scribunt etiam sic aliquando ולר. Et intelligenti sufficit.

והאר Signif. והא אמר רבי. Et ecce dicit Rabbi. Thal.

והברית Signif. והפוחה בלירשותי דקרנו חרב. Et qui aperit absque licentia mea, transfodiat eum gladius. In scriptis per script. Epistolarum.

והה Signif. והיינו הך. Et hoc est illud. sic dicunt והיינו ipsam est. Quod est.

וול Significat וזה לשוני. Et hæc sunt verba eius, seu hæc

- hęc est interpretatio eius .
 Et hoc intelligitur per-
 facile, vel facile intellectu est.
 Et saluifica nos pro-
 pter nomen tuum. Est versus psalmi.
 Et qui perfert
 ad manus eius, veniat super eum benedictio.
 Et excommunicatio sit alienis. Et
 addita litera ב sic וחלב signif. וחלב לורים בנרוי Et ex-
 communicatio sit alienis cum separatione.
 Et hoc quod dixit, &c.
 Et sunt qui dicunt. Vel in singulari
 Et est qui dicat, hoc est, qui sic & sic setiat.
 Et dies propitiationum. Vi-
 de etiam infra in יה .
 Et est dicendum . Et dici potest.
 Hac abbreviacione vtuntur cum obiectiones soluunt.
 Et est exponendum, vel, potest exponi.
 Et sunt exponentes, vel, qui ex-
 ponant. Et in ting. Et est qui exponat.
 Et sunt libri.
 Leuiticus cum expositione Rab-
 bā, vel, magna.
 Et Jonathan interpretatus est
 transtulit, vel conuertit. Hic est Chaldaeus paraphra-
 stes celeberrimus apud Hebr. Signif. & ויחברך & be-
 nediectus (sit) scil. Deus.
 Et ad hunc modum, vel, Et id
 genus similia. Chald.
 Et reliqua, Et cetera. Hac vtuntur
 i. וכולי. וכו' Signif.

Abbreviatura quando commentatores Hebræi citant aliquem pasuk, vel interpretatur, qui est extra biblia, nec perficiunt illum breuitatis gratia: quādo verò interpretantur, vel citant aliquem versum bibliorum, nec similiter finiunt illum, tunc dicunt וְגוֹמֵר, &c. Et hoc nota nam saepe occurrit.

וכן Sign. וכל זמן Et omni tempore.

וכך Sign. וכל כדרך Et omnia eiusmodi, vel, sic.

וכמש Sign. וכמו שאמר Et sicut dixit.

וכן Sign. וכל פנים Et omnibus modis.

וכן Sign. וכי תימא Et si dicas, vel interrogas. Thalm.

וכן Sign. וכן תרגום יונתן Et sic interpretatus est Ionathan.

וכן תרגום ירושלמי Et sic (sub. dicit vel interpretatur) Thargum Ierosolymitanum.

ול Sign. ולמד Et didicit, vel לימד Et docuit.

ולו Sign. ולומר Et dicendo, vel dicendum est.

ולד Signif. ולמבקדו Et intelligenti satis est, vide etiam sup. in דל.

ולכן Sign. ולכן אמר Et ideo, vel propterea dicit.

ולכא Sign. ולכא לשלום Et omnibus suis fit salus, folet aliquando in fine addi רב quod significat רב, id est multa in Epistolis occurrit.

ולמד Sign. ולמד אמר Et ei qui dicit Thalm.

ולמל Sign. ולא מצי למימר Nec potest dici, vel Nec conuenit dicere: quod alias dicunt למימר ולא שייך למימר.

ולנ Sign. ולי נראה Et mihi videtur.

ולק Sign. ולא קשה Et non est durum, vel difficile, vel קשה

ולכן קשה Et ideo difficile est.

ולש Sign. ולא שנה Nec dixit, seu commentatus est.

Sign. ומא לן Et vnde nobis? Thalm.

Sign. ומאי טעמא Et quæ nam est ratio?

Sign. ומה שאמר Et id quod dixit?

Secundo Sign. ומצואי שבת Et egressus Sabbathi.

Signif. ומתן חורה Et datio legis. Vide etiam in דת.

Sign. ומכירא ליה Et consideratum est ei, vel opinatur ipse. Tal.

Signific. ועל דרך הזה Et per hunc modum, seu viam.

Signif. ועוד יש לומר Et adhuc est dicendum.

Sign. ועוד קשה Et adhuc est durum, argumentum, seu difficile.

Sign. ועל פה Et per os, vel ad os.

Sign. ופירש כן Et interpretatus est sic.

Signif. ופורק גדר ישכנו נחש Et qui dissipat sepem mordeat eum serpens ex Eccles. 10. 8. Hac abbreviatura vtuntur in suis literis, quando illas non resignari atq; inspicere, sed fideliter dari cupiunt illi ad quæ scribunt.

Signif. ופתו פת כותיים יינו יין נסקך Et panis eius sit (vt) cibus Gentilium, vinum eius (vt) vinum libaminis seu idolatricum.

Sign. ועריך עין Et indiget cōsideratione, vel studio: vel Est animaduertendum.

Sign. ועריך לומר Et oportet dicere.

Signif. ופרש רבי שלמה יהו"י Et exposuit Rab. Salomon Iarchij, Doctor magnæ apud Hebræos auct.

Sign. וקריית שמע Et lectio, Audi. Deut. 6.

Significat ורבותינו וברונם לכרכה Et Magistri nostri bonæ memoriæ.

Sign.

וּשֵׁשׁ Signif. וְשָׁלוֹם וְשָׁלוֹם Et salus salus. Idest, etiam at que etiam vale. In epistolis saepe occurrit.

וְתָם Signif. וְרַבֵּי תָם Et magister noster Tam.

וְתִי Signif. וְתִרְגֹּם יִנְתָן Et interpretatus est Jonathan.

וְתִי Signif. וְתִרְגֹּם יִנְתָן Et Chaldaea interpretatio. Vel etiam significat וְתִרְגֹּם יְרוּשָׁלַיִם Et Thargum Ierosolymitanum.

Finis literæ Vau.

ABBREVIATIONES INCIPIENTES

à litera Zayn.

זֶה Hæc est septima in ordine Alphabeti litera, valet in numeris septem. Et cum duobus punctis suppositis, vel virgula infernè valet 7000.

זֶה Primò significat זה אינו Hoc non est. f. verum.

זֶה Secundò significat זה אמר Hic dixit, vel זה אומר hic dicit, &c.

זֶה Signif. זָכַר אֵת בֹּרְאֵךְ וְהִצַּנֵּעַ לְכַח בֵּית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ. Recordare creatoris tui, & humiliare ingrediendum domum Domini Dei tui.

זֶה Primò significat זֶמַן בְּמָה. i. Tempus quo, quando, quo tempore.

זֶה Secundò significat זה בוחר Hic eligit. Init. capituli.

זֶה Tertio significat זהב בזהב Aurū in aurum. Vulg. Oro in oro.

זֶה Quartò significat זֵיבְרֻכּוֹת Septem benedictiones.

זֶה Signif. זֶה בּוֹרֵר לּוֹ אֶחָד וְזֶה בּוֹרֵר לּוֹ אֶחָד. Hic eligit sibi vnum, & ille eligit sibi alterum.

זֶה Signif. זֶמַן גְּרָמָא Tempus causat s. hoc, vel illud.

זֶה Signif. זה הדבר Hoc est verbum. vel hæc est res.

זֶה Signif. זה גם כן Hoc etiam sic.

Signi-

Hæc (est) Signific. וההשער ליהוה צדיקים יבאו בו והל ציב
 porta Domini, iusti intrabunt in eam. ex Psal. 118.

י Signif. ורע ישראל Semen Israelis.

ל Primò signif. זכרונו לברכה Memoria eius in benedi-
 ctione. Vel, si sint plur. זכרונם לברכה vel זכרם Memo-
 ria eorum in benedictione.

Secūdò זה לשונו Hæc (est) lingua eius. i. Hæc est glos-
 sa, vel interpretatio eius, vt quando expositio alicu-
 ius Doctoris recitanda, vel recitata est, subiungi so-
 let וי. i. Hæc (est) interpretatio eius: quemadmodum

Latini dicūt, Hæc ille, vel, Hactenus ille. Vel in plur.
 זה לשונם Hæc sunt verba, hic est sermo eorum.

Tertiò signif. זכור לטוב Commemoratus in bonum.
 i. quem honoris gratia nominamus.

זלה Signif. זכרונו לחיי העולם הבא Memoria eius (sit) ad
 vitam venturi sæculi. Et in plur. זכרונם Memoria
 eorum. &c.

זש Signif. זכר צדיק וקף יתיב שלשלה Zacheph, Iethib, Scalsceleth.
 Nomina sunt trium accentuum regionum. in Ma-
 foreth.

זמ Signif. זרע מלוכה Semen regium.

זול Signif. זכר צדיק וחסיד לברכה Memoria iusti, & mi-
 sericordis (sit) in benedictionem.

זל Significat זכר צדיק לברכה Memoria iusti in benedi-
 ctione.

זלה Signif. זכר צדיק לחיי העולם הבא Memoria iusti (sit)
 ad vitam futuri seculi. In plur. צדיקים iustorum
 &c

זמל Significat זכר מה שרצינו לבאר Hoc est quod volu-
 mus explicare.

Signi-

- sito Vau, והא, & cum Caph sic, וחכא Et sapientes dicunt.
- הב Signific. הרבן בית Deuastatio, seu destructio domus. scil. Templi Hierosolymitani.
- הבח Signif. חותם בתוך חותם. Sigillum in medio sigilli .i. Intra aliud sigillum.
- הכית Signif. חלב בשר יין חכלת Lac, caro, vinum, iacynthus.
- הזבי Signif. חלב גבינה בעלם יין Lac, caseus, oua, vinum.
- הה Primò signific. חידוש העולם Renouatio mundi. In M. N.
- Secundò חובת הלבבות Obligatio cordium, seu debitum cordium. Nomen libri.
- Tertiò חול המועד Prophanum festi, seu prophanum tempus solemnitatis.
- Quartò הרבן הבית Destructio domus.
- Quintò השן המשנט Pectorale Iudicij Nomen libri.
- Sextò חילול השם Prophanatio Nominis Diuini. &c.
- Septimò חג הטובות Festum tabernaculorum. In festo tab.
- Octauò חלוץ הנעל Extractio est calcei. Thal.
- ההא Signif. החכם הקדוש רבי מנחם מרקנאטי Sapiens sanctus ille Rabi Menahen de Rekanate. Nomen est cuiusdam celebri cōmentatoris in Pentateuchū.
- הו Signif. חמושלום Parce, & pax .i. Absit, Deus auertat. & preposito דו דחו quod absit. sic loquuntur. Hebr. cum mentionem faciunt alicuius rei absurdæ quam amoliri & auertere nituntur. scribitur etiam sic חוּשׁ idemque significat.

הול Significat חכמים vel חכמינו וכוונם לכרכה
 vel, sapientes nostri bonæ memoriæ, vel, quorum
 memoria fit in benedictione. Et cum Vau sic וחול.
 Et sapientes, &c.

הי Significat חתימת ידי Subscriptio, seu, subsignatio ma-
 nus meæ.

חיים Significat חלי, יסורים, יס מדבר Aegritudo, dolores,
 vel languores, mare, desertum.

חכא Signif. חכמים אומרים Sapientes dicunt.

חכש Signif. חסר כסדר שלם Deficiens, secundum ordi-
 nem, integer, seu abundans .f. Annus.

חל Primò signif. חוץ לארץ Extra terram. Intelligitur
 semper, Promissionis, seu Israel. Et præpositis liti-
 ris feruilibus .f. ב & ל sic בחל & ב. בחוזה לארץ .i.
 Idemq. significat.

Secundò significat חרם לזרים Anathema (fit) alienis.

מה Signif. חל בנהשרג מנה חרם לזרים בנרזי חרם שמחא דרבינו.
 Anathematis pœna fit alienis, per
 separationem, anathema, & proscriptionem Do-
 ctoris nostri Cherscom luminis captiuitatis. In e-
 pistolis poni solent istæ abbreviaturæ sese conse-
 quentes.

חלב Signif. חרם לזרים בנרזי Anathema .i. Anathematis
 pœna fit alienis in separatione. Est prima anathematis
 species.

חלעה Significat חלק לעולם הבא Pars in sæculo ventu-
 ro. seu, pars futuri sæculi.

חם Significat primo חול מועד Profestus dies festi, sicut
 fit Paschatis, seu Tabernaculorum: plenè scribitur
 חול המועד & recipit litteras feruiles, ב, ל, vt בחם ל.
 &c.

Secundò signif. חסורי מחסרא Deficiendo deficit.

Tertiò signif. חתומי מטה Inferius sigillati, vel subscripti. Et in sing. חתום מטה subscriptus infra.

חמוק Signif. חסורי מחסרא והכיקתני Deficiendo deficit, & sic legitur, seu scribitur. Thalm.

חמור Signif. חכם מחוכם ורב רבנן sapientissimus & magnus doctor noster.

חמפנ Significat חילתית מורייס פת גבינה Sinapium, muria bucella (panis,) caseus.

חמשה Signif. חזי מלא שטיפה הרחה Crudus, plenus, ablutio, propulsio, seu in aqua agitatio.

חמשת Signif. חוקה מדה שנה תורה Statutum, proprietas Deuterofis, vel traditio legis.

חנ Primò signif. נפשו נפשי vel חינפשי Viuat anima, vel anima eius, vel anima mea, &c.

Secundò sig. חצי נוק Medietas damni princ. Capit.

חנכל Signif. חמה נוגה כוכב לבנה שבתאי צדק מאדים חנכל שצם

Sol, Venus, Mercurius, Luna, Saturnus, Iuppiter,

Mars. sunt nomina septem Planetarum.

חנל Significat חנפשי לאל Viuat anima mea Deo, vel Anima eius, &c.

חס Signif. חרם סתם Excommunicatio absolutè. vel in plurali numero חרמים excommunicationes, &c.

חסי Signif. חסר defectiuum, vel חסרים Defectiuua, vel deficientes. Nam sunt rasce teuoth. sape in Maforeth.

חע Signif. חג ערבה Festum palmarum.

חפ Signif. חטף פתח Cateph Patach. nom. puncti rapti.

חק Signif. חטף קמץ Hateph Kamets. Est punctū raptū.

חר Signif. חרם Anathema, seu excommunicatio.

הרנ Signif. הרסרכן גמליאל Anathema magistri nostri
 Gamalielis. Et præposito ב כהרנ Cum ana-
 themate, &c. Vel גרשום Gherfom.
 הרמכט Signif. חכסרבי משה בן מיימון Sapiens Rabbi
 Moses filius Maimonis. Magnæ apud Hebr. au-
 thoritatis est.

הרמבנ Signif. חכסרבי משה בן נחמן Sapiens Rabbi Mo-
 ses filius Nachman. alias R. Moses Gerundensis.

השו Signif. חרש שוטה וקטן Surdus, stultus, & parvus.
 השמ Significat חלו של מועד Profestum solemnitatis.
 Et præposito ב כהשמ In profesto &c. הש Iden
 significat.

השמל Significat חיה אש ממללות Animalia, ignis (&
 ignea) loquentia. vel חשה ממללות tacentia (&
 loquentia Sic interpr. Cabal. istam dictionem
 quæ legitur Ezech. 1. vers. 4.

השמץ Signif. חזק שוא מקף נחי העץ Fortitudo, sceua, ma-
 caph quiescentia Ain. In Cap. cant.

Finis litteræ Geth.

ABBREVIATIONES INCIPIENTES

à littera Tetb.

טו Est nona alphabeti litera, & in numeris valet, N
 uem. Et cum duobus punctis supra positis, vel
 nea infernè, valet 9000.

טז Signif. טומאת אוכלין Immunditia ciborum
 seu excrementorum.

Secundò significat טעם אחר Ratio alia, aliud argumentum .

Tertiò טעות אחת Error vnus. vel אחרת alius.

ט"א Significat טור אורה חיים Ordo via vitæ. Nomen est libri. & præposit. litera כ sic בט"א ח In ordine &c.

ט"ב Signif. primo טי באב . Nono (mensis) Au: .i. Iulij, vel Augusti.

Secundò טרף בקלפי Adrepsit, seu rapuit in membranis.

ט"ג Signif. טובי ותקולי Boni, & ponderati, seu librati.

Secundò signif. טוען ותטען Contendens (seu actor) & pars aduersa.

ט"ד Signif. טבול עם Infusio, seu baptismus diei, scilicet illius diei.

ט"ה Signif. טוב לשון Bona expositio, pulchra locutio, seu lingua.

ט"ו Signif. טומאת כהן Immunditia mortui.

Secundò טעמי מצוות Rationes præceptorum. Nom. libri.

ט"ז Signif. טעות סופר Error scriptoris. vel סופרים scribarum, vel ספר libri.

ט"ח signif. טוב עלם Bonus adolescens, seu puer. mundus.

ט"ט sign. טעם .i. Accentus, seu Ratio. Et præposito כ sic בטע cum accentu, vel ratione. Non sunt Rascè Theuoth.

ט"י signif. טומאת צרעת Immunditia lepræ.

Finis litteræ Tetb.

ABBREVIATIONES INCIPIENTES

à littera Iod . 9

- י Est decima littera alphabeti , valetq. in numeris, Decem. sign. etiam nomen Dei tetragrammaton יהוה .
- י״ significat nomen Domini יהוה vel ארני . Scribitur etiam cum tribus Iodin sic ״״ In quo mysterium Sacrosanctæ Trinitatis designatur. contra ipsosmet Hebræos id negantes.
- י׳ Primò significat יהוה אלהים Dominus Deus .
 Secundo יש אומרים Sunt dicentes, vel, qui dicunt vel in sing. יש אומר Est qui dicit .
 Tertio in numeris valet Vndecim.
- י״א signif. primò יהי אור ויהי אור Sit lux, & fuit lux
 Secundo יהוה אלהי אבותי Domine Deus mi, & Deus Patrum meorum .
- י״ב signif. יהוה אלהים יעזור לי Dominus Deus adiuuet me, opem ferat mihi, vel לנו nobis .
- י״ג signif. יהוה אלהינו יהוה אחר Dominus Deus noster . Dominus vnus est. Est compend. versus. in Deuter. 6.
- י״ד signif. יהי אלהינו עמנו ויעל sit Deus noster nobiscum, & ascendat, vel proficit .
- י״ה significat יש בכור Est primogenitus. Cap. Thalm
 Secundo יש בערכי Est in ordinationibus Princ. cap.
 Tertio יש בקרבנות Est in sacrificijs. Princip. capit.
- י״ו signif. ישכר בנימין נפתלי. isaschar, Benjamin, Naphtali . sunt nomina propria virorum .

יבנה sign: כשמים נר הכרלה Vinum, aromata, lucerna, differentia.

יבך signif. יעננו ביום קוראנו Exaudiet nos in die inuocandi nos i. in die quo inuocauerimus nos. est Versus Psal. 20.

יג signif. יש גורמים Sunt docentes i. qui docent, vel qui legunt. In Pardes.

יד significat primo יוצא דופן Exiens à latere. Init. Capituli Thalm.

Secundo דעה זרה Docens scientiam, vel doctrinam. Nom. libri.

יז significat יד שחטרם Vinum, mel, oleum, lac, ros, sanguis, aqua.

יח signif. יה יד נחש fit Dan vt serpens. Est principium versus 17. cap. 48. Gen.

יט significat יום הכפורים Dies expiationum, seu indulgentiarum. & præposito ב ביה In die propitiationum, &c.

יך signif. יום הששי ויכלו השמים Idest, Dies sextus, & perfecti sunt cæli. 1. Genesis.

יכא significat בעזרתאמן Sit Dominus in auxilium mihi. Amen.

יכב signif. יקותיאל הכהן בר יהודה Iequitiel sacerdos filius iudæ. Nomen est vnus expunctatoribus, qui librum ædidit titulo עין הקורא i. Oculus lectoris.

יכג significat primo יום הכפור Dies expiationis. Vel in plur. יום הכפורים expiationum, seu indulgentiarum.

Secundo לך Quoniã Angelis suis præcipiet de te: ex literis finalibus constat hæc abbrevi.

יכד significat השם הזה עזר לי Dominus sit auxiliator

- tor meus, vel in plurali לנו nobis.
 זי signif. יחעלה זכרונו Exaltetur memoria eius.
 זיא signif. יראה דרע יארך ימים אמן Videbit semen pro-
 longabit dies, amen. Vel videat haredes prolonget
 dies, amen. ex Iſa. cap. 53.
 זיח Signif. primo יתחובתו Ex obligatione sua, vel חובתם
 obligatione eorum, &c.
 זיחל Signif. primo יום הול Dies prophanus .i. qui non est
 planè sacer.
 זיחלני Signif. ארני חפץ למען צדקתה דיל חודה ויאדיר Domi-
 nus velit .i. vtinam propter iustitiam suam magni-
 ficet legem, & exaltet.
 זיחט Signif. primo יום טוב Dies bonus .i. festus, propi-
 extra dabbathum, זיחט In die festo. Et in pl
 זיחטב Signif. ימים טובים Dies boni .i. festi. dicuntur etiam זיחטב
 solemnitates, vel catus, à conueniendo.
 זיחטב Signif. ער טוב Fomes, seu genius bonus. Et זיחטב
 זיחטב Signif. יום טוב שחל Dies bonus, .i. festus qui cōtingit
 זיחטב Signif. יום כפור Dies propitiationis, seu expiationis.
 זיחטב Signif. יום לומר Est dicendum. vel responderi
 potest.
 זיחטב Signif. ש לפרש Est interpretandum, vel, explicari
 potest.
 זיחטב Signif. ש לשאול Est interrogandū, vel quari potest.
 זיחטב Signif. ש להקשות Est (locus) argumentandi, vel a
 qui potest: vel potest quis proponere difficultatem.
 זיחטב Signif. ש לתרץ Est ad satisfaciendum, vel resol-
 uendum potest argumentum directè.
 זיחטב Signif. יהיה לעולם אמן ואמן בברך יהוה ברכתך Benedictus
 De-

Dominus in aeternum, Amen, & amen.

לך Signif. השם לישועהך קויתי Domine in salute tua speravi. Ex Genesi 49.c.

יִמֵּי Signif. primo יש מפרש Est qui exponit. Vel in plurali יש מפרשים Sunt qui exponunt, & cum וֹ sic וְיִמֵּי Et sunt exponentes.

Secundo יש מותרות Sunt licita. Princ. Capit.

יִמֵּי־הַיָּמִים Signif. יוצא מן הכלל Exit à regula: vel excipitur à regula. & in plurali יוצאים Excipiuntur, vel degenerant à regula.

יִמֵּי־הַיָּמִים Signif. יין מוריים חלב Vinum, murya, lac.

יִמֵּי־הַיָּמִים Signif. primo יין נסך Vinum, fustum, libaminis, Idolatriæ. Secundo יש נוחלים Sunt qui hereditant. princ. Capit.

Tertio יהיה נצח Viuat (in) aeternum.

יִמֵּי־הַיָּמִים Signif. יש ספרים Sunt libri. Et praeposito וֹ sic וְיִמֵּי Et sunt libri. Vel etiam יש סופרים Sunt Scribæ.

Secundo יש סוק Mare rubrum, seu caricosum.

Tertio כפירות Decem numerationes. Apud Cabbalistas.

יִמֵּי־הַיָּמִים Signif. כפירות בלימה Decem sephiroth, seu numerationes tantum. Apud Cabbal.

יִמֵּי־הַיָּמִים Signif. יש ספרים גורסין Sunt libri in quibus legitur.

יִמֵּי־הַיָּמִים Signif. ישמעאלים עובדי אלילים Ismaelitæ cultores idolorum. Vel leg. יכוננה עלין אמן Stabiliat eam altissimus, amen.

יִמֵּי־הַיָּמִים Signif. primo ישמרהו צורי Custodiat illum Deus meus. vel ישמרנו צורנו Custodiat nos Deus noster.

Secundo יברכהו צורנו Benedicat illum Deus noster. vel יברכהו צורנו Benedicat te, vel יברכהו Benedicat me, &c.

יִמֵּי־הַיָּמִים Signif. יצרה טוב Cupido bona, seu concupiscentia bona.

O

Signi-

צ"ה Signific. יצר הרע Cupido mala, seu concupiscentia mala.

צ"ו signif. ישמרהו צורווחיהו Custodiat eum Deus suus, & vivificet eum. Vel ישמרהו צוריוגואל Custodiat eum Deus meus, & redemptor meus. Vel in plurali ישמרכ צורם וגואלם Custodiat eos rupes eorum, & redemptor eorum.

Secundo signif. ברכה צורנו וישמרה Benedicat ei Deus noster, & custodiat eam. Vel etiam legi potest ישמרנו צורנווחיינו Custodiat nos Deus noster, & vivificet nos.

קב signif. ייחוד: קרושה: ברכה Vnitas, sanctimonia, benedictio.

קל signif. השם קוית לישועתך In salute tua speravi Domine.

קנח signif. קירושנר: הכדלה: זמן Vinum, sanctificatio, lucerna, separatio, tempus.

ק"י signif. יהירצון Sit beneplacitum. Vel יצר הרע Cupido mala.

ק"א fig. יהירצון אמן Sit voluntas, seu beneplacitū. Amet

ק"ב signif. ירב בוהבעל Contendat contra illum Babel. Iud. 6.

ק"ג signif. ירום הודו Exaltetur maiestas eius. Vel etiam legi potest ירום הודו Exaltetur sublimitas maiestatis eius. Sic loquuntur de principibus suis.

ק"ד signif. יהירצון מלפניך Sit beneplacitum a te te.

ק"ה signif. יצאו רחמך ממך Egreantur miserationes tuae ex te.

ק"ו signif. יהירצון מלפניך יהוה אלהי Sit voluntas, bene-

beneplacitum coram te, Domine Deus meus. Et ad-
ditis literis וַאֲבוֹתַי & Deus Patrum
meorum.

יִשְׂרָאֵל signific. יְמַח שְׁמוֹ Deleatur nomen eius. Et in plurali
יְמַח שְׁמֵם Deleatur nomen eorum.

יְשׁוּבָה Primo signif. יְמַח שְׁמוֹ וּזְכוּרוֹ Deleatur nomen eius,
& memoria eius.

Secundò significat יְהוָה שְׁמַיִם וָאָרֶץ Dominus cali, &
terræ.

Tertiò יְבִיא שִׁילָה וְלוֹ Veniat Silo, vel filius eius, & ip-
si. f. expectatio gentium. Est pars versus Genes. 49.

Quartò יְנַחַם שְׁמוֹ וְיִתְבַרְכוּ Innòh, siue propagabitur no-
men eius: & benedicetur. Est pars versus Psalmi 72.

יְשׁוּבָה signif. יְתַבְרַךְ שְׁמוֹ וְיִתְעַלֶּה וּזְכוּרוֹ Benedictum sit no-
men eius, & exaltetur memoria eius.

יְשִׁיבָה signif. יְהִי שְׁמוֹ יְתַבְרַךְ Sit nomen eius benedictum.

יְשִׁיבָה עַמָּהּ signif. יְבִיא שְׁלוֹם יְנוּחַ עַל מְשַׁכְּבוֹ הַלַּיְלָה Veniat
pax, quiescat super lectum eius qui ambulat rectè.

Vel in plur. יְנוּחוּ עַל מְשַׁכְּבוֹתָם Quiescant in cubilibus
suis.

יִשְׂרָאֵל signif. יִשְׂרָאֵל Israel. Non sunt R. T.

יְשׁוּבָה signif. יְהִיוּ שָׁנִים רַבּוֹת וְטוֹבוֹת Viuant annis multis, &
bonis.

יְתַבְרַךְ signif. primò יִנְחַן תְּרַגַּם Ionathan vertit, seu interpre-
tatus est.

Secundò יְצַרְנוּ יְתַבְרַךְ Formator noster (.f. Deus) sit
benedictus.

יְתַבְרַךְ signif. יְתַעַלֶּה vel יְתַבְרַךְ Benedicatur, vel extollatur.

יְסַבֵּר & יְתַעַלֶּה pro יְתַבְרַךְ & יְתַעַלֶּה pro יְסַבֵּר E-
xaltetur. f. Deus.

יְהוָה Signif. תְּבָרַךְ וּתְעַלֶּה *Benedictum sit & exaltetur. f.*
nomen eius.

יְהוָה Signif. יִשְׁעִיהָ תְּרֵי עָשָׂר קִינֹת קֹהֶלֶת *Esaïas, Duodecim*
Prophetæ (f. minores) Lamentationes Jeremiæ, Ec-
clesiastes.

יְהוָה Signif. תְּבָרַךְ שְׁמוֹ *Benedictum sit nomen eius. Vel*
תְּעַלֶּה *Exaltetur (nomen eius.)*

Finis littera Iod.

ABBREVIATURAE INCIPIENTES

à littera Caph. כ

כ Est Vndecima in ordine Alphabeti littera, valet
numeris viginti, & Caph finalis, ך valet quingenta.
Item significat כ (תורת) כהנים, i. Lex) Sacero-
tum. i. Leviticus. In Comment. R. Isaac initio Leviticus
פ. 13. & in Cuzar.

כא Primò signif. כִּי־אִם Nisi, sed, immo. Aduerb.

Secundò signif. כִּלְ אַחַר Vnusquisque, vnumquod-
que. Et præposito כִּי־בִּנְאִי in vnoquoque.

כב Tertio signif. כִּי־אַחַר Quia post quã. Vel אַחַר Vn-
dequodammodo.

כג Quarto sign. כִּי־כִּמוֹ אָמְרוּ Sicut dixerunt. Vel אָמַר Dixit.

כד Quinto signif. כִּי־אָמַר Sic dixit. vel אָמַר כִּי־כִּמוֹ
Sicut. vel אָמַר כִּי־כִּמוֹ. Etiam legi potest אָמַר כִּי־כִּמוֹ
Sicut.

כה Signif. כִּי־עַד אִשֶׁת אַחִי Quomodo vxor fratris
Capit. Thal.

כז Signif. כִּי־בְּאִשׁ Quomodo, sicut, quando.
sunt R. T.

Signif.

- Magistri nostri bonæ memoriæ.
 כון Signific. כן דעתנוטה Sic, vel, ad hoc mea opinio inclinat.
 כה Primò signific. כי היך Nam sic, quomodo enim. In Zohar.
 Secundo ככא הכבוד Thronus gloriæ. Cab.
 Tertio כן הוא Sic est, vel Ita res se habet. Vel valet viginti quinque numero.
 Quarto כוהן הדוט Sacerdos ordinarius, idiota, plebeius.
 Quinto כיהכא Sicut hic. Princ. Cap.
 Sexto כיער הרגל Quomodo pes. P.C.
 Septimo כל האטורים Omnia phibita, vel verita. P.C.
 Octauo כל הבשר Omnis caro. P.C.
 Nono כל הגט Omne repudium. P.C.
 Decimo כל היד Omnis manus. P.C.
 Vndecimo כל היכא Omni vice.
 Duodecimo כל הכלים Omnia vasa. P.C.
 Decimotertio כל הנשבעים Omnes qui iurant. P.C.
 Decimoquarto כל הפשולים Omnes defectuosi. P.C.
 Decimoquinto כל הצלמים Omnes imagines. P.C.
 Decimosexto כל החדיר Omne continuum. P.C.
 Decimoseptimo כפי הזמן Secundum tempus.
 Decimooctauo כלי המקדש Vasa tēpli, seu sanctuariorum.
 כהא significat כן הוא אומר Sic ipse dicit: Hac ille. vel in præf. אמר. Dixit.
 כהג signif. primò גוונא כי היא Ad hunc modum, huiusmodi. Et his similia. Vel, Quia, hoc modo.
 כהגוון Sicut decet. Vel כהוון Vt par est. Non sunt R. T.

Tertiò כנסת הגדולה Synagoga magna.

Quarto כהן גדול Sacerdos magnus, summus Pontifex.

כהרר signif. כבוד הרב רבי Gloria summi Doctoris. N.

Non sunt Abbreviaturæ, sed voces quædam

secretæ Cabbalisticæ, quæ idem valent, quod יהוה

Sumptà videlicet posteriore Alphabeti lite-

ra pro præcedente, vt caph pro iod, vau pro he, zaijn

pro vau. Et sic de cæteris.

כוכ signif. כך וכך Sic & sic. Vel כמה וכמה Tot & tot: toties.

כול signif. כולי Omnino, cætera. Et præposito vau sic & c.

כלו signif. primo כל זה vel כל זה Totum hoc, vel istud. sæpe

numero etiam accipitur pro כואה vel כואה .i. iuxta

hoc, ad hunc modum.

Secundò signif. כל זמן Omni tempore. & præposito

vau sic וכו' Et omni tempore.

כח signif. כה חפץ Sic exoptat, desiderat. Vel כחפץ Iuxta

ta votum, seu voluntatem.

כיר signif. כן יהי רצון Sic sit voluntas, seu beneplacitum.

כירא signif. כן יהי רצון אמן Sic sit voluntas, Amen.

כ"י Primo signif. כנסת ישראל Synagoga, seu cætus Israel.

Secundo: In Masoreth facit Triginta in numeris.

nam ל' apud eos aliū habet sensum. Vide infra in ל'.

כך Primo signif. כל כך Tantum, tantopere, adeo. Et וכך

Et adeo. Vel est idem quod כל כרגן Omnia sicut

ista, vel omnia huiusmodi. & præposito vau sic וכך Et

omnia eiusmodi.

Secundo כן כתב Sic scripsit.

Tertio כתיב כן vel כתב כן Ita scribitur, vel scriptum est. Et in plural. כתבין כן Ita scribuntur, seu scripta sunt.

Quarto כל כתב Tota scriptura. Vel כתב כן Scriptura sic est.

Quinto כל כתבי Omnes scripturæ princ. Capituli.

Sexto כבודו כבודו Thronus gloriæ suæ. vel כבודך gloria tua. vel כבודם gloria eorum.

Secundum gloriam excellentiæ Summi Rabbi. Vel מוריננו Doctoris nostri. &c.

כל signif. כל לשון vel לישנא Omnis lingua. i. Omne vocabulum, omnis dictio.

Secundo sign. כלומר Quasi dicat, verbi gratia. Scribitur etiã sic in hac significatione. כלו Ac si dicat.

Tertio sign. כולי הון Omnia illa, vt cum dicunt כלכל Omnia illa ita scribuntur.

כלהם signif. כולהון חסרים Omnia sunt defectiua. Et כלמל significat כולהון מלאים Omnia sunt plena. In

Maforeth.

כלה signif. כילעולם חסדו Quoniam in sæculum misericordia eius. Reperitur hæc abbreviatura in Mahzor. Psal. 106.

כלמר signif. כלמה דאמר Omne id quod dixit. Vel plurali דאמר Quod dixerunt, &c.

כלי signif. כיהון לוי ישראללי Sacerdos, Leuita, Israelita.

כמט Primo signif. כבוד מוריננו Gloria magistri nostri.

Secundo כבוד מעלה Gloria dignitatis, seu celsitudinis, & מעלהך excellentiæ tuæ. Vel מעלתם excellentiæ ipsorum.

Tertiò כהן משיח Sacerdos Messia, seu Christi.

Quartò כן מצאתי Sic inueni. In Zohar.

Quintò כיצד מברכין Quonammodo benedicunt, vel benedicitur? Princ. Capit.

Sextò כיצד מעברין Quonammodo intercalant. De anni Embol. intercalari die. Princ. Capit.

Septimò כיצד משתחפין Quonammodo associantur. Princ. Capit.

Octauò כל מקום Omnis locus.

כמו signif. כמה דאמר Sicut dixit. Vel כמאן דאמר sicut is qui dicit. Ac si quis dicat.

כמהר signif. כבוד מעלת הקדוש הרב רבינו Gloria celsitudinis sancti magistri magistrorum nostrorum.

כמהר signif. כבוד מעלת הקדוש רב רבינו Gloria celsitudinis magistri magistrorum nostrorum. Vel כבוד מורנו

כמו signif. כבוד מעלת הרב רבינו Gloria doctoris nostri domini magistri nostri.

כמהר signif. כבוד מעלת החבר רבי. Gloria dignitatis socij magistri. vel החכם sapientis. &c.

כמהר signif. כבוד מעלת הנעלה רבי. Gloria dignitatis excellentis Magistri. vel הרב רבינו Summi Magistri nostri.

כמהר signif. כבוד מורנו ורבינו הרב רבי. Gloria Doctoris nostri, & magistri nostri excellentis Rabbi N.

כמו signif. כמאמר זכרם לברכה Secundum quod dixerunt (magistri. f. nostri,) quorum memoria sit in benedictione.

כמו Primò significat כבוד מעלת רבי Gloria excellentiæ Rabbi. vel legitur כבוד מורי רבי

כמו signif. כבוד מורי רבי Gloria Domini mei magistri.

Secundò כמו מורה רבי Sicut doctor Rabbi, vel sicut docet Rabbi.

lv Tertiò כמו מראד רבי Sicut dominus Rabbi.

Quartò כבוד מורינור רבי Gloria doctorum nostrorum Rabi, talis. &c. Et præposito beth בלמרא .i. filius gloriae doctorum nostrorum Rabbi. &c.

כמש signif. primò כמו שאמר Sicut dixit, vel quemadmodum dicitur.

Secundò כמו שכתב Sicut scripsit. Et præposito vau וכמש Idem.

כמש signif. כמו שדרשו Sicut exposuerunt.

כמש signif. כמו שאמרו החכמים Sicut dixerunt sapientes

כמש signif. כבוד מעלת הפארתך Gloriae excellentiae doctoris tui. vel תורתו Doctrinae eius.

כנ signif. כן נראה Ita apparet, vel videtur.

כנר signif. כנרוודידן Sicut hoc nostrum quaesitum, vel simile huic nostrae interrogationi.

כנל signif. כן נראה לי Sic videtur mihi, vel כמו ficut &c.

כסף signif. כל סופי פסוקים Omnes fines versuum. Vel in

כסוף signif. כל סוף פסוק singulari Omnis Soph pasuch. s. accentus finiens versum.

כע signif. primò כתר עליון Corona suprema. Apud Cabalistas.

Secundo signif. כולי עלמא Totus mundus. Chaldei

דכע Quod totus mundus. Hebraicè verò dicitur כל עולם Totus mundus.

Tertiò כח עליון Virtus suprema, Diuina, & celestis.

Quartò כל ענין Totum negocium, vel totus sensus, tota materia.

כע signif. כעצירה luxta precationem, vel luxta votum

signif.

ב'עמ fign. כולי עלמא מודו. Totus mūdus cedit. s. ei, vel eis.

כ'פ fignif. כ'י פ'ליגי. Quod contendunt, dissentiunt, con-
certant. Init Capit. Thalm.

Secundò כ'ך פ'רש Sic exposuit, vel declarat, vel פ'רשו
exposuerunt.

Tertiò כ'ך פ'סק Sic sententiam fert, vel definit. vel
definierunt.

Quartò כל פ'סולי Omnia prophana, seu falsa. Capit.

Quintò כל פ'נים Omnes modi. בכ'פ Omnibus modis.

Super omnes modos. מע'כפ Quod per omnes
modos, omnino.

כ'צ Primo signif. כ'הן צדק Sacerdos iustus, seu iustitiæ.

Secundo כ'צד צולין Quomodo assant (scil.) agnum.
Capit.

כ'צ'י signif. כ'הן צדק יברכהו צורנו Sacerdos iustus (seu ve-
rus) quem benedicat Deus noster. vel צורו Domi-
nus eius.

כ'נכב: צדק: מוגה: שבתאי: חמה: לבנה: מאדים: כ'נש ה'לם
Mercurius, Iuppiter, Venus, Saturnus, Sol, Luna,

Mars. Septem Planetæ.

כ'ק signif. primo כל קריא vel כל קריאה Tota Scriptura,
sic. n. appellant Hebræi 24. libros Bibliorum, à le-
gendo.

Secundo כל קרבנות Omnia sacrificia. Princ. Cap.

כ'ר signif. כתב רבינו תם Scripsit Magister noster Tam.

כ'ש Primo signif. כל שכן. Quanto magis? vel à fortiori,
Et quanto magis?

Secundo כל שהוא Omne quod est, vel Quodcum-
que sit.

Tertio כל שעה Omni hora. Capit.

Quarto כמו שאמר Sicut dicit. vel אמרו dixerunt.
 כש signif. כל שכן שלא Quanto minus?
 כשא signif. כשאמר Cum dixit, vel quando dixit. vel in
 secunda persona כשאמרה Secundum quod dixisti.
 vel in plur. כשאמרו Vt dixerunt. vel כמוש sicut, &c.
 כש signif. כשם Sicut, quemadmodum. non sunt R. T.
 כה signif. primo כבוד תורתו Gloria legis suæ. vel תורתך le-
 gis tuæ &c.

Secundo כבוד תפארתך Gloria decoris tui. Et in plu-
 rali תפארתם Decoris eorum. est Titulus honoris.

Tertio כי תימא Si mihi dices. In Thalm.

כת signif. כתוב Scriptum est. Vel כתב scriptura. non
 sunt R. T.

כתי signif. כן תרגם ינחן Sic interpretatus est Ionatha
 כתמך signif. כתב מצע פסוק Scriptura medij versus.
 כתוב Scriptum. vel כתובין Scripti, seu scripta. &c.
 Apud Masoreth.

כח signif. primo כבוד תורתנו רבי Gloria legis nostræ Rab-
 bi &c. vel תורתו legis suæ.

Secundo fig. כן תרגם Sic interpretatus est. Sed ratio
 est in tali Abbr. sub hac significatione.

Finis litteræ Caph.

ABBREVIATURAE INCIPIENTES

à littera Lamed. ל

ל Primo hæc est littera duodecima ipsius Alphabeti
 valetq; in numeris triginta.
 Secundo signif. לית Non est (alibi scilicet). composi-
 ta

ta est hæc dictio לא & אית Chald. freq. in Masoreth.
Tertio לשון Lingua. Vt in Pard. והעתקנו ל' Et descri-
psimus linguam eius, seu verba eius.

לא Primo signif. לשון אחר Lingua, seu Glossa alia. Et
Chald. לי שנה אחרונה Alia lingua. Significatio alia.

Sec. לשון אשכנז Lingua Germanica. & בלא In &c.

Tertio לא אמרן Non dicimus.

Quarto לפני איריהן Ante festa eorum. Init. Cap. Th.
לאא signif. לארני אבי Domino patri meo, vel Domini
patris mei.

לאא signif. לארץ ישראל Ad terram Israel, vel In terram
Israel.

לב fig. לי שנה בתרא Lectio posterior. vel Legitur aliter.

לבה signif. לבית הכנסת Ad domum Synagogæ. Vel, in
domum &c.

לבי fig. למספר בני ישראל Ad numerum filiorum Israel.

לז signif. לא גרים Non legitur. vel לא גרסין non
legimus. significat etiam numerum 33.

Secundo לית גרסא Non est lectio, seu studium.

לג signif. לגרמיה Legarmè. i. ad os eius, seu confringens
ossa. Est nomen accentus Regij.

לזע fig. לגן עדן Ad Hortum deliciarum, seu voluptatis.

לד Primo signif. למבקרני Intelligenti satis est, sufficit.

Secundo לית דכוותיה Non est ei simile. in Masor.

לדא signif. לרעת אנקלוס Iuxta sententiam Ancheli.

לדאע signif. לרעת אבן עזרא Iuxta sententiam, vel opinio-
nem Abben Ezræ.

לדי signif. לרעת יונתן Iuxta sententiam Ionathæ.

לדפ signif. לדרך פשוט Iuxta viam simplicem, vel se-
cundum sensum litteralem.

signif.

- לדק signif. לדעה קמחי. Iuxta sententiam Kimhi.
 לה signif. primo לימא הכי Dicendum (est) sic. Thalm.
 Secundo fig. לולב הגוול Palma surrepta. Capit.
 להבה signif. להקדוש ברוך הוא Sancto, & benedicto ipsi
 .f. Deo.
 להר signif. למה הרבר דומה Cui assimilatur hoc? Cui res
 hæc similis est?
 להרמ signif. לא היו ברבים מעולם Nunquam fuerunt talia
 verba, seu res.
 לו signif. לולב וערבה Palma, & salix.
 לו signif. לומר Ad dicendum, vel dicendo. non sunt
 R. T.
 לוֹא signif. primò לזה אמר Huic, vel idcirco dixit. Vel
 אמרו dixerunt. Et preposito vau sic ולוא Et id
 co dicit. Vel in fœm. לוא &c.
 לוֹא signif. לשון או אמר Lingua hac dixit. Vel in plura
 li אמרו dixerunt. i. his verbis dixit. vel dixerunt.
 לוֹא signif. לשון זה Lingua ista, Vocabulum hoc, Verbum
 hæc.
 לוֹא signif. primò לא יחפור Non potest fodere. Princ. Capit.
 Secundo לישנא יתרה Sermo residuus, seu Doctrina
 amplior.
 לוֹא signif. לברכה יהא אמן In benedictionem sit, amen.
 לוֹא signif. לישועתך יהוה קויתי Salutare tuum Domine ex
 pectavi. i. Christum, seu Messiam. Solet etiam scribi
 sic ליקי Idemque significat.
 לוֹא signif. לישראל Israeli. Scribitur etiã sic לישראל. Ne
 sunt capita dictionum. In Masoreth verò לישראל signif.
 sic לישראל. vel לישראל Lingua. Vel plur. לישראל pro
 לישראל Linguæ, significata, vocabula, &c.
 signif.

לכֹּחַ Signif. primo לכן אמר Propterea dixit. Et præposito vau sic ולכֹּחַ Et ideo dicit.

Secundo signif. לכל אחד Vnicuique. Scribit etiam solet præposito vau, vt supra.

לכֹּחַ signif. לית כתיב כן Nusquam scribitur sic.

לכֹּחַ signif. לכן נאמר Ideo dictum est.

לכֹּחַ signific. לכבוד מעלתכם Gloriae dignitatis vestrae .f. vobis.

לֹל signif. primò לאו למימרא Non est dicendum? vel Non potest dici?

Secundò למה לי Quid mihi, Quid mea interest?

לֹל signif. לית לן בה Non est nobis de ipsa .i. non curamus de ea.

לֹמַךְ Primò signific. לשון מקרא Lingua, seu vocabulum scripturae.

Secundò לא מיבעיא Non accidit dicere.

Tertiò למורנו Doctoris nostri, vel Magistro nostro.

לֹמַךְ signif. primò למאן דאמר Ei qui dicit, seu is qui dicit.

Et præposito vau sic ולֹמַךְ Et ei qui dicit. Thalm.

Secundò לשון משנה Sermo Thalmudicus. seu lingua Rabbinica.

Præterea quando eadem litteræ לֹמַךְ in margine librorum ponuntur, denotant numerum 30.

לֹמַךְ signif. למורנו דורבינו הרב רבני Domino nostro, &

Magistro nostro summo Rabbi. &c. Vel לכבוד Gloriae Doctoris, &c.

לֹמַךְ signif. למעלת כבודך Dignitati gloriae tuae.

לֹמַךְ signif. למעלת כבוד הפארתך Excellentiae honoris decoris tui.

לֹמַךְ signif. למאי נפקא מנה Quid egreditur inde, vel ex

eo.

eo. Quo res euadit? legitur etiam מנא à nobis. q. d.

Quo egreditur à nobis.

למע' signif. למעלה .י. Supra, vel supernè. Non sunt Ra-

scè Theuoth.

למ' sign. למה שאמר Adid quod dixit, secundum quod

dixit.

למשק' signif. ליל מוצאי שבת קדש Nox quæ erit Sabba-

thi Sancti.

לא Primò signif. לא נהירא Non patet. vel, non est cl-

rum. Thal.

Secundò signif. לא נראה Non videtur. Vel לי נראה mihi

videtur. Et præposito vau sic ולני Et mihi videtur.

Tertiò signif. לכן נאמר Propterea dictum est. vt supra

Quartò signif. לשון נקבה Femininum genus. In

mach David.

לנ' sign. למא נפקא מינא Quid sequitur, vel colligitur

ex hoc. Vide supra.

לנ' signific. לא סבירא Non cogito, non credo, Non

mea opinio.

לנ' signif. לא סלקא דעתך Non veniat tibi in mentem

לס' signif. לספר תורה In libro legis. f. Mosaicæ.

לעד' signif. לעניות דעתי Pro paupertate, seu tenuitate

ingenij, vel scientiæ meæ.

לע' signif. לעולם הזה In hoc sæculo. Vel לעולם הבא

sæculo venturo.

לע' signif. לערב עם טוב Ad vesperam diei boni, f.

festi.

לעל' signif. לעתיד לבוא Ad futurum venire, idest, In

sæculo futuro. Et præposito vau sic ולעל' & in seculo

futuro.

Signif.

לעט Signif. לב עין טחול Cor, oculus, lien. Et præpositō
lamed feruili sic ללעט Cordi, oculis, lieni. Thalm.

לעע signif. לעת עתה Ad tempus nunc. i. Hoc tempore.

לעש signif. לערב שבת Ad, vel in vesperam Sabbathi, vel
Parasceuen.

לפ signif. לא פליג Non contradicit. Vel פליגי contra-
dicunt.

לפו signif. לפיזה Secundum hoc, idcirco.

Secundò לפירוש זה Iuxta hanc expositionem.

לפי signif. לפיכך Propterea. Scribitur etiam sic לפיכך

Idemque significat. Vel לפירוש Iuxta exposi-
tionem. Vel פירוש expositionem, seu glossam, eius.

לפלא signif. ליה פליג ליה Nemo aduersatur illi. Nemo
contendit cum illo.

לפק signif. לפרט קטן Iuxta numerum minorem. Vel
iuxta particularem supputationem. s. ommissis mille-
narijs.

לפרט signif. לפירוש רבי משה Iuxta expositionem Rabi
Mosis.

לצ signif. לא צריך Non est necesse. Talm. Vel He-
braicè לא צריך.

לק signif. קרי לא קרי. i. Non legitur. Et cum litteris
הוי sic.

לקא signif. קרי אלא לא קרי אלא Non legitur Aleph. i. לקא
Non legitur He. לקו Non legitur Vau. לקי Non
legitur Iod.

Secundò לא קשיא Non est argumentum. vel, Non
est obiectio.

Tertiò לישנא קמא Lingua, seu expositio prior.

לקמ signif. לא קשה מירי Non aduersatur quicquam.

Q

Nulla

Nulla prorsus obiectio est. Thalm.
 לקי Signif. לישועתך קויתי יהוה In salute tua speravi Do-
 mine.

לקש Signif. למען קרושת שמו Propter sanctitatem nomi-
 nis sui.

לר Signif. לשון רבים Num. pluralis masc. vel רבות Fem-
 minin. In Zamac David.

לרמת Signif. לראש מעיים תחתונים Capiti, visceribus (&
 inferioribus. Thalm.

לש Signif. primò ליה שאמר Non est qui dicat.
 Secundò fig. לא שייך .i. Non conuenit, non quadrat

Tertiò sign. לא שנא Non legitur. Non docet. Non
 differt. Vel לא שנו non docent.

לשא Signif. primò לא שאניאומר Non quod ego dico
 Secundò sign. לא שנו אלא Non legerunt nisi &c.

לשר Signif. לישא שמן רבש Massa (siue pasta,) oleum, mel
 לשת Sign. לשם יתברך Deo benedicto. Vel יתעלה Exal-
 tando.

לשש Signif. לשם שמים Deo Cæli. Ad nomen Dei.
 לת Sign. primò לא תעשה Ne facias. Præcepta negativæ

Secundò לא תימא Ne dicas. Talm.

Finis Litteræ Lamed.

ABBREVIATIONES INCIPIENTES

à littera Mem. מ

מ Hæc est decimatertia ipsius Alphabeti littera, &
 numeris valet 40. Quando verò est mem finalis
 ם tunc valet 600.

Signi-

Signific. etiam מאמר Sermo, oratio. Vel משנה Deuterofis .

מא Primò significat משקל אחר Pondus aliud , seu forma alia .

Secundò מדרש אגדה .i. Homilia collectionis, seu Expositio Aggheda .

Tertiò מכל אחר De vnoquoque, vel de singulis.

Quartò מאכלות אסורות Cibi prohibiti, seu vetiti.

Quintò משל אחר Forma, seu proportio eadem .

Sextò מן אחר Excepto vno, præter vnum. Solet in hac significatione, vt in plurimum præcedere בר .

מאגד Signif. מדרש אגדה Expositio Aggadà, seu homilia collectionis . Est liber quidam sic appellatus . vt dictum est supra .

מאח Signif. מר אמר חדא Dominus dicit vnam rem.

מאל Signif. מאי איכא למימר Quid est dicendum ? .i. Quid poteris dicere ?

Secundò מינא אמינא ליה Inde dicam illi . Vel vnde &c. Thalm.

מאס Signif. מאין סוף Absque fine, infinitè.

מארול Sign. מאמר רבותינו זכרם לברכה Oratio Magistrorum nostrorum bonæ memoriæ.

מב Signif. מאי בנייהו Quæ differentia est inter eos ? Quid est inter eos ?

Secundò מיני בשמים Species aromatum.

Tertiò מעשה בראשית Opus creatidnis. Quod in Genes. 1.

מכב Signif. משום בשר בחלב Propter carnem cum lacte.

מכו Signif. מבשר ודם Ex carne, & sanguine, seu præ carne, & sanguine .i. præ homine .

Legitur etiam sic בשרודם מלך Rex caro, & sanguis
i. carnalis.

מבס Signif. מנחם בן סרוק Menahem filius Saruk.

מביא Signif. primò מתן בסתר יכפה אף Donum in occulto
euertet iram. Prouerb. Quod solet superinscribi in
gazophilacijs ecclesiarum.

Secundò מיבכם ירא אדני Quis inter vos timens Do-
minum?

מברב Signif. מאיר בר רבינו ברוך Mair filius magistri no-
stri Baruch.

מבה Signif. מנשים באוהל הכבוד Pre mulieribus in taber-
naculo benedicaris. Est mulieribus fausta impre-
catio.

מג Primò signif. מחזור גדול Cyclus magnus. Cyclus
Solaris, qui 28. annis absoluitur.

Secundò signific. מסורה גדולה Masora, seu traditio
magna.

Tertiò מעין גנים Fons hortorum. Nom. libri. & pra-
posito beth sic במג In fonte hortorum.

מגו Signif. מגזירה Ex ordine, siue Ex decreto.

מגה Signif. מגזירת השם vel האל Ex ordine Domini, vel
Ex decreto Dei.

מגש Signif. primò מגזירה שוה Ex decreto, seu ordine
quali. Ex sententia pari.

Secundò sign. מגרסת שמואל Ex lectione, seu doct-
na Samuelis.

מגז Primò signif. מאיר דכתיב Quid est quod scriptum est
idest. Quid sibi vult ille textus? Chald.

Secundò מאן דאמר Id quod ille dixit. Vel quisquid
dixit.

Tertiò מהו דתימא Quid est quod dicis? Vel id quod dixeris, aut obijcere possis? Thalm.

Quartò מדי דהוה Quoniam est.

Signif. מאן דאמר Id quod tu dicis, vel מה דאמר אמר מרא
המה דאמר .i. המרא He sic
Hoc quod dicis, vel dicit.

Signif. מדינחא Orientalis. Vel in plur. מדינחא
Orientales. Freq. apud Masoreth, nec sunt R. T.

Primò sign. מבחישי השב Negatores Dei, vel התורה
Legis.

Secundò מידת הדין Modus Iudicij. seu, Iustitia.

Tertiò מאור הגולה Lumen captiuitatis. Epith. R.
Ghèrsom.

Quartò מלכי האומות Reges gentium, seu nationum.

Quintò משום הכי Propter hoc, idcirco, propterea.

Sextò מאורי האש Luminaria ignis.

Septimò מדינת הים Prouincia maris. Princ. Capit.

Octauo מעשה הקרבנות Opus, seu Effectus sacrificio-
rum.

Nono מציאת האשה Res inuenta à muliere. Pr. Cap.

Decimo מדת הרחמים Modus, seu proprietas misere-
cordiæ. Et præpositis litteris seruilibus sic במה &
&c. ממה.

Vndecimo מלאך המות Angelus mortis. Vel signif.

Angeli ministerij.

Duodecimo מכח הדין Ex vi iudicij.

Decimotertio מלכות הרשעה Regnum impietatis.

Decimoquarto מאורה הגדולה Luminare magnum.

Decimoquinto מהשם A Domino. Apud Rab. non
sunt R. T.

Decimosexto מדת העולם Mensura, seu proprietas mundi. vel, Mos humanus.

Decimoseptimo מחקר הסודות Inuestigator secretorum. & cum beth sic כמה In &c.

Decimooctauo מבקש השם Quærens Dominum. Nom. libri.

Decimonono מורה הנבוכים Doctor perplexorum. Nom. libri.

Signif. מהקדוש ברוך הוא A Deo benedicto. Vide etiam מה"ב ב"ה.

Signif. מנא הני מילי Vnde (probantur) ista verba?

Vbi (inuenisti) ista verba? Scribitur etiam sic להנמי

Idemque significant. Solet sæpe sequi post hæc ista

abbreviatura. f. דת"ר sign. דתנו רבנן Quæ docuerunt

seu docent Magistri nostri.

Sign. מהר"ל מורינו הרב רבי יעקב הלוי Doctor noster summus Rabbi Iacob Leuites.

Signif. מהר"א מורינו הרב רבי אליעזר Doctor noster summus R. Eliezèr.

Signif. מהרא"ם מורינו הרב רבי אליהו מורחי Doctor noster summus R. Elias Orientalis.

Sign. מהר"ק מורינו הרב רבי יוסף קולון Doctor noster summus R. Ioseph Kolon. Scribitur etiam sic מהר"ק

Sign. מהר"ם מורינו הרב רבי מאיר Doctor noster summus Rabbi Mair.

Sign. מהר"ף מורינו הרב רבי פרץ Doctor noster summus Rabbi Pèrets.

Signif. מהר"ר בעלת הרב רבינו Dignitas, siue Celsitudo summi magistri nostri &c.

Significat מורינו הרב רבי שלמה לוריא Doctor noster מהר"ש

ster

ster summus Rabbi Salomon Luria.

מהרש Signif. מורינו הרב רבי שולם. Doctor noster excellens Rabbi Scolam.

מז Signif. מגילה וחנוכה. Volumen, & dedicatio.

Secūdo מורי ורבי. Dominus meus, & Magister meus.

Tertiò מלוה ולוה. Creditor, & debitor. Lect. R. M.

Aegyptij.

Quartò מברוא ומר. Nunciat, & dicit. In Mahazor.

Quintò מלכים ומלחמותיהם. Reges, & praelia eorum.

Sextò משכב ומושב. Cubile, & Cathedra.

מהרר Signif. מרנא ורבנא הרב רבי. Dominus noster, &

Magister noster, summus Rabbi. Chald.

מזכ Signif. מריש ועד כען. A capite & vsque nunc.

מזח Signif. מפריו ותאכל. Et accepit de fructu eius,

& comedit. Ex Genesis 3.

מזכ Signif. מחילה וזכות ברכה חיים. Venia, meritum, be-

nedictio, vita. Hoc modo Cabbal. explic. dictionem

מזכ idest altare.

מזה Signif. מפי זקני הרב. Ex ore aui mei Rabbi, seu Ma-

gistris.

מזל Signif. מאמרם וזכרונם לברכה. Sermo eorum, quorum

memoria sit in benedictione.

מח Signif. מצות חליצה. Præceptum discalceationis.

מחז Signif. מלח חילתית גבינה. Sal, raphanus acutissimus

.f. sinapi. caseus.

מחול Signific. מאמר חכמינו וזכרונם לברכה. Oratio sapien-

tum nostrorum faustæ memoriae.

מחז Signif. משלם חצי נוק. Persoluit dimidium damni. In

Thalm.

מחז Significat מיתה חמישית פדיון זרים. Mors quinta (est)

redem-

redemptio alienorum.

מט signif. primo מאי טעמא Quæ est ratio? Quis sensus?
vel, Qua ratione? Chald. Hebraicè verò dicitur

מה טעם Quæ ratio? vel quis sensus (est?)

Secundo signif. מול טוב Bona fortuna, felix euentus.

Tertio מרת טוב Conditio, seu proprietas boni.

Quarto מעשים טובים Opera bona. Et præposito la-
med sic למט Ad, vel, in opera bona.

מטו signif. מלחמות יהוה Prælia Domini. Nom. li-
bri cuius author est R. Leui.

Secundo מלך ישראל Rex Israel. vel מלכי Reges &c.

Tertio מינא ידעין Vnde scimus (hoc?) Thalm.

מטו signif. מיטר Misser, Ital. vocabulum est.

מילה signif. מי יעלה לנו השמימה Quis ascendet nobis
cælum? Alludunt Hebræi his notis ad vocab. Ra-
binicum מילה .i. Circumcisionem.

מכ signif. primo מצאתי כתוב Inueni scriptum.

Secundo מתנות כהונה Dona sacerdotij .i. dona quæ
dabantur sacerdotibus.

Tertio מעלת כבוד Celsitudo gloriæ: vel כבודך glo-
riæ tuæ. vel כבודו .i. gloriæ eius.

Quarto מנוחתו כבוד Requies eius (sit in) gloria.

Quinto מן כוהנים Ex sacerdotibus.

מלמי significat. מי כמוך באלים יהוה Quis sicut tu in Deo
Domine? vel, Quis similis tui in fortibus Domine.

Hęc significat apud Cabbalistas מכבי .i. Machabæus.

מכמ signif. מדה כנגד מדה Mensura pro mensura: par
pari.

מכע significat. primo מכל ענין Ex omni negotio, seu li-
gnificato.

Secun-

Secundo מכל עלמא Ex toto mundo . Chald.

מלח Signif. מעלת כבוד תפארתך Excellentia gloriae decoris tui. In Epistolis est titulus honoris.

מכתור Sign. מעלת כבוד תורתו vel תורתך Excellentia honoris, seu gloriae legis eius, vel legis tuae.

מל Primò sign. ליה vel מנא לן Vnde nos (habemus?) vel Vnde nobis. f. prouenit?

Secundò מה לי Quid mihi? Vel מה לך Quid tibi? Vel

מה לנו Quid nobis? vel מה לכם Quid vobis?

מל In Masora signif. מלא Plenum. vel מלאים plena. Significat etiam מלעיל Supernè, vel supra. f. accentus in penult. vel מלרע infernè, seu infra. f. accentus in vltima.

מלה Signif. מלכות הרשעה Regnum impietatis, vel impium.

מלה Signif. משל למה הרבך דומה Exemplum cui rei est simile? Vel cui assimilatur hoc? f. quod dicis. &c.

מלת Sig. primò מצות לא תעשה Præceptum negatiuum.

Secundò מסיח לפי תומו Loquitur temere. Vel משיח

Messias secundum perfectionem suam.

ממ Signif. primò מכל מקום Nihilominus, tamen, attamen. q. d. ex omni loco, vndique.

Sec. מאי משמע Quis sensus simplex, seu litteralis est?

Tertiò מיני מזונות Species alimoniarum.

Quartò מיני מתנותיך Quis est iste noster author?

Quintò משה מסני Moises de Synai.

Sextò מעשה מרכבה Opus quadrigæ, seu currus, vt habetur Ezech. 1.

Septimò מראה מקום Index loci, seu indicat locum.

ממח Signific. מלך מלכי המלכים Rex regum (omnium)

Regum, scilicet Deus benedictus.

ממני Signif. מסיפורי מלחמות יהוה Ex historijs, seu narra-
tionibus præliorum Domini. vel מספר Ex libro præ-
liorum &c.

ממני Signif. מכל מקום נראה Nihilominus videtur. Vel ex
omni loco apparet.

ממק Signif. מכל מקום קשה Nihilominus difficile, vel
durum (est.)

ממנ Signif. primò מה נפשך Qualis, vel מינא Vnde (est) a-
nimus tuus?

Secundò מגילה נקראת Historia legitur. Init. Capit.

ממני Signif. מניין Summa, vel numerus, ratio. non sunt
R. T.

ממנל Signif. primò לן מינא Vnde nobis? Chald. & cum
vau præposito sic ומנל Et vnde nobis? Legitur
etiam quandoque לן מינא Numera nobis.

Secundò לן מינא נפקא Vnde egreditur nobis? Vnde
id colligimus? Thalm. Solet etiam addi ן sic ומנלן

ממנ Signif. מאי נפקא מינא Quid inde sequitur? Chald.

ממש Signif. משלם נוק שלם Perfoluit damnum integrum

ממט Signif. מסכת Tractatus. In Thalm. sæpe inuenitur
vocabulum istud. Et præposito Beth sic בממט
tractatu.

ממס sign. primò מסכת סוטה Tractatus Sotà. vel סוכה Tractatus
Scribarum.

Secundò מר סכר Mar, seu Doctor putat, opinatur
tenet.

ממנ sign. מסורה גדולה Masora magna. Legitur & מסורה
Mefarà.

ממס Idem. f. מסורה הגדולה Masora magna. Solet etiam
scribi

scribi sic מסוה Idemque significat.

מסך Signif. מסורה קטנה Masora parua. quæ abbr. etiam scribitur sic מסה : sed rarò in hac significatione.

מע Primo sign. מצוות עשה Præcepta fac .i. affirmatiua.

Secundo מגדול עון Turris fortitudinis. Nomen libri.

Tertio מאור עינים Lumen oculorum. Nom. libri.

מעא sign. מעבודת אלילים Ex feruitute Idolorum.

מעבפ sign. מעל כל פנים Desuper, vel supra omnes facies.

מעד sign. מאי עמא דבר Quid populus consuevit? idest,

Quanam est consuetudo, seu mos populi? Chald.

מעה sign. מעלה עליו הכתוב Dignitatem (dat) ei scriptura.

מעל signif. מעת לעת De tempore in tempus, continuo.

מעם signif. מונח עליו מכרבל Munah, Hillui, Mekarbel,

sunt nomina Accentuum ministrorum.

משכן יריעות קרשים פרוכת : ארון significant מעקף רכשם קעית

כפורת שלחן מנורה : מזבח הקטורה, מזבח העולה, כבוד, החצר.

Hoc est, Tabernaculum, vela, afferes, tapetum, arca,

propitiatorium, mensa, candelabrum, altare suffi-

menti, altare holocausti, labrum, atrium.

מער sign. מערבאי Occidentalis, seu Occidētales. Apud

Masorethas. Scribi solet etiam sic מערב' Idemque

significat.

מעש לעש signif. מערב שבת לערב שבת A vespera Sabba-

thi, ad vesperam Sabbathi.

מעשיב' sign. מגדל עון שם יהוה בו ירוץ צדיק ונשגב Turris

fortitudinis (est) nomen Domini, ad quod properat

iustus, & protegitur. Est compendium versus Pro-

uerb. 18. v. 10.

מעת sign. מעלה תפארתך Excellentia decoris tui & præ-

positis litteris feruilibus sic למעת : למעת &c.

כפ Signif. מצע פסוק Medium versus, seu medietas. Legi
etiam solet מיסון פסוק Idemque significat.

כפ Signif. כפתח Clavis. nomen est libri. R. L. H.

כפ Signif. משום פת של גויים Propter buccellam Gen-
tilium.

כצ Signif. מצאתי Inueni. Freq. apud Raschi.

כצ Sign primò משיח צדקינו Messias iustus noster.

Secundò מול צומח Fortuna arridens.

Tertiò מורה צדק Doctor iustitiæ. Sic appellant infi-
gniores Rabbinos.

כצפן Non est Abbreviatura, sed nomen Cabalisticum
per אהבש sic efformatum, quod respondet nomi-
ni יהוה.

כק Signif. primò מקרא קודש Solemnitas sancta, festum
solemne.

Secundò מחזור קטן Cyclus parvus. est Lunaribus, qui
19 annis absoluitur.

Tertiò מועד קטן Solemnitas parua, semifestum. Thal.

Quartò מעשה קדרה Opus ollæ. Init. Cap Th.

Quintò מספר קטן Numerus minor. Apud Cabal.

כק Signif. מוח: קול: חן: Cerebrum, vox, & gratia,

כר Primò signif. מדבר רבה Expositio in lib. Num
magna.

Secundò מעלה רבי Celstudo magistri.

Tertiò מדה רחמים Conditio, seu proprietates miser-
tionum.

Quartò מפי רבי vel רבינו Ex ore Rabbi, seu Mag-
istri nostri.

Quintò מורה רבי Docet Rabbi. vel מרא רבי Dom-
nus magister. Et præposito Caph sic כמר significat

ca) Sicut docet Rabbi. &c.

Sexto מסורה רבתי Masora magna.

Septimo מדרשות Expositio, seu Commentarius; (super) Ruth.

Octavo מורתרוח Indicatio spiritus.

Sign. מרה Domina. vel מן Dominus noster. Chald.

מה רצונו לומר. Quid vult dicere?

Moyses Doctor noster, super quem (sit) pax. Scribitur etiam præ-

posita Mem sic ממרעה, & significat ממשה רבינו עלי

השלום A Moysè Doctore nostro, super quem (sit)

pax. Freq. apud Rabb.

Signif. מורנו רבינו פרץ ברא ליהו. Dominus noster

(ac) magister noster Perets filius Elia.

Sign primò מה שאמר. Id quod dicit. vel מי שאמר Il-

le qui dicit. Et præp. ומש Et illud quod di-

cit. Vel etiam legitur מה שכתב. Id quod scripsit.

Secundo מלות שונות Dictiones differentes, diuersæ.

Tertio מנחם שפירא Menachen Spireñ. Est nomen

Rabbini, qui & aliter vocatur מאיר Meir Spirensis.

Quarto מאי שנא Quid docet? vel Quanam est do-

ctrina? Vel מאי שנא Quid alterat? quæ differentia

est, quid diuersi docet? Thalm.

Quinto מוצאי שבת Exitus Sabbathi. & במש In

exitu Sabbathi.

Sexto מפת שלחן Mappa mensæ. Vel, Ex buccella

mensæ. Decima pars secundi.

Septimo מעשר שני Locum quem consueuerunt, scil.

Octavo מקום שנהגו ire, &c.

Signif.

משבג Signif. משום בשולי גויים Propter pulmenta Gentilium.

משה Primo signif. משה שת הבל Moyfes, Seth, Heuel. Nom. propria virorum.

Secundo מהלך שבילי הדעה Ambulacrum semitarum scientiæ. Est compendium initij Grammatices R. Mosis Kimhi, qua abbreviatiōe allusit ad nomen suum משה Moses.

משט Signific. מי שהיה טמא Quis qui esset immundus. Init. Capit.

משך Signif. מה שאין כן Quod non est ita. Vel legitur מה שלא כן Id quod non est sic.

Secundo מה שכתוב כאן Id quod hic scriptum est. משן signif. מי שהיה נשוי Quis qui esset maritatus. Prim. Capit.

משפ signif. מי שהיה פנוי Quis qui non fit, vel non esset maritatus.

משק signif. מוצאי שבת קודש Exitus Sabbathi sancti.

משק' signif. משקל Pondus, forma, modus, species. Frequ. apud Grammaticos.

מתן signif. primo מתן תורה Donum, seu datio legis. Et præposita littera Mem sic ממת Ex datione legis. במת In dat. legis &c.

Secundo משנה תורה Repetitio legis, scil. Deuteronomium.

Tertio מכחישי תורה Negatores legis. Apostata.

Quarto מדרש תילים Expositio, seu Glossa (super) Psalmos.

מתני sign. מתניתא Contextus Thalmudicus initio editus, qui & appellatur משנה Misna, ad quem post aliquot

quot annos accessit גמרא .i. Resolutio, seu Decisio.
& hæc simul iuncta vocantur Thalmud.

מחמיר תבא עליו ברכה Sign. מהעב
Prohibenti (hanc rem)
vel, Qui prohibet hoc, veniat super eum benedictio.
מתח Signif. מתלמוד תורה Ex doctrina, vel studio legis .

Finis littera Mem.

ABBREVIATURAE INCIPIENTES

à littera Nun. נ

- נ Hæc est Decimaquarta Alphabeti littera, valetq; in
numeris 50. Nun verò finalis valet 700.
נ Signif. נאמר Dicemus. Vel נראה Videtur.
נ Signif. אבן vel בן .i. filius. Vt v.g. ר' אברהם בן עזרא Rabi
Abraham filius Ezræ. & ר' שלמה בן גבירול Rabbi
Salomon filius Gabirol. &c.
נא Sign primo נוסחא אחרינא Codex alius, vel Exem-
plar aliud. sæpe reperitur in hac signif. in Cuzar.
Secundo נביאים אחרונים Prophetæ posteriores.
Tertio נפילת אפים Prostratio super facies.
נא Quarto נא אדוני Nunc, vel, Quæso Domine. In E-
pistolis reperitur in hac significatione.
נא Signif. נאמר Dictum est. Et præposito Scin sic שנא
Quia dictum est. Scribitur etiam נאמ' Idemque si-
gnificat.
נב Signif. primo נאמן בית Fidelis domus.
Secundo נערה בתולה Puella virgo.
Tertio נכתב בצדו Scriptum ad latus, seu ad margi-
ne m eius .

Signif.

נבט. Signif. נפשו בטוב תלך Anima eius in bono demorabitur. ex Psal. 24.

נבטו. Signif. נפשו ברעו ירש ארץ Anima eius in bono demorabitur, & semen eius hæreditabit terrã.

נבד. Signif. נידון דין Noster tractatus. Chald.

נבד. Signif. נגינה רגש חירק. Accentus. f. musicus, Daghes, Hirec. sæpe apud Masorethas.

נבד. Signif. נגמר הדין Complectum est iudicium. Sententia lata est.

נבד. Signif. נתינת התורה Datio legis.

נבד. Signif. נר הברלה זמן Lucerna, diuifio, tempus.

נבד. Signif. נוספת vel נוספה adiecta, seu additio, vel additamentum. Scribitur etiam sic נוספ. Idemque significat.

נבד. Signif. נבוה וחדל אישים Despectus, & abiectus in viros, seu virorum. ex Isaia 53.

נבד. Signif. נוכר Memoratum. Et præposita Hebraice.

נבד. Signif. הנזכר Quod memoratum est, &c.

נבד. Signif. נוסחא זה Codex ille, Exemplum istud.

נבד. Signif. נר חנוכה Lucerna Dedicationis. f. Templi.

נבד. Signif. נתינת עמית עמהם: חיים נתת להם: ים קרעת תורה נתת להם. Signa fecisti cum eis. Vitam dedisti eis. Mare diuifisti eis. Legem dedisti eis.

נבד. Signif. נתינת חרות להם: חרות נתת להם: ימין הושעת אותם: תלוי ראש נתת להם. Mirabilia fecisti eis: libertatem dedisti eis: Dexterã tuã seruauit eos: Suscepisti caput dedisti eis.

נבד. Signif. נתינת עמדת מהם: חסדים העמדת מהם: ישלים. Prophetas confituiti.

tuisi ex eis. Pios constituisti ex eis. Rectos consti-
tuisi ex eis. inculpato constituisi ex eis.

Quarto נוראות עשה בשונאיהם: חרון אף שלחת בהם: ידך
. i. Terribilia fecisti
contra odientes eos. Furorem iræ misisti in eos. Ma-
nus tua bellicosos fecit eos. Abyssos abscōdisti pro-
pter eos. Supplendum est autem in singulis senten-
tiji quod habetur in ipso ψ. Psalmi 77. Per manum
Moyfis, & Aharon. hoc modo: Signa fecisti cum eis
per manum Moyfis, & Aharon. &c.

נחש signif. נרוי חרם שמתא. Sunt tres species excommu-
nicationum, seu anathematum.

נח signif. primo נקיטה חפץ Voluntatis victoria, vel ap-
prehensio.

Secundo נר חנוכה Lucerna dedicationis.

Tertio נשמת חיים Vitalis anima.

Quarto נשאר חייב Superstes, seu relictus est reus.

נט signif. נותן טעם Dans saporem. i. intelligentiam.

נטל signif. נותן טעם לפנים Dans gustum ante.

נטלף signif. נותן טעם לפנים Dans saporem, seu gustum in
damnum.

נטלש signif. נותן טעם לשבח Dans saporem propter uti-
litatem, seu laudem.

ני signif. primo נטילת ידיים Lotio manuum.

Secundo נימוקי יוסף Nom. proprium.

נכ Primo signif. נושא כתבי Lator epistolæ meæ.

Secundo נביאים כתובים Prophetæ, Hagiographa. &
præposito Beth sic בנכ idest. In Prophetis. &c.

נל signif. primo נזכר למעלה Memoratum supra, vel le-
gitur superius. Vel נזכר לי Memoratum à me.

Secundo לי נראה Videtur mihi.
 Tertio לומר נראה Videtur dicendum. Vel לפרש ex-
 ponendum.
 Quarto לן נקא Sequitur, vel egreditur nobis.
 Quinto לומר נוכל לומר Poterimus dicere. Vel legitur
 לפרש Declarare.
 Signif. נראה לעניינת דעתי Videtur mihi secundum
 paupertatem mea sententia.
 Primo signific. נקא מינא Sequitur inde. seu, Hinc
 consequens est. Chald.
 Secundo נוקי ממון Damna diuitiarum.
 Tertio נערה מאורסה Puella desponsata.
 Signif. נואף ממוררשע צורר Adulter, Spurius, Impi-
 pius, Afflictor. Sic explicatur in Midbar Rabbi
 נמרץ i. Obfirmatus, quæ legitur Mich. 2. 7. 1.
 ac si dicere voluisset Micheas, Obfirmatè perdet, &
 euomet vos terra propter adulteria, impudicitias,
 impietates, impunitas, & liberas vexationes.
 Sign. נואף מואבי רוצח צורר תועבה Adulter, Mor-
 bites, Occisor, Angustiator, Sodomites.
 Signif. נבוכד נצאר Nabucdonosor. Rex Ba-
 bylonis.
 Secundo נוחי נפש Requiescit anima.
 Tertio נעשה נבילה Facta est cadauer, seu, mortice-
 num.
 Signif. ניעוה Nineue, est nomen ciuitatis Assyria.
 Signif. נצח סלה Fortis, (vel) sæculum semper.
 Signif. נוחו ערן Requies eius (sit) paradus, vel, Re-
 quiescat in Paradiso. Vel in plur. נוחם Requiescant
 &c. sic recordari solent Hebr. defunctorum.
 Signif.

נפֿ Signif. נפתלי Naphtali. Saepe inuenitur apud Masorethas in marg.

נפֿ Signif. נתקבלה פה חפלתִי לפני יהוה. Suscepta est hic oratio mea coram Domino.

נכסֿ Signif. נכסי צאן כרול. Diuitiae (seu suppellectilia) pecora, ferrum.

נקטֿ Signif. נזקים קרשים טהורות. Sunt tituli trium posteriorum sedarim Talmud. Damna, sanctificationes, & purificationes.

נרֿ Sign. primo נטער רביעי. Planta quarti (.f. anni.)

Secundo נראה Videtur, apparet. Non sunt R. T.

נחֿ Signif. נטריה רחמנא ושמריה. Idest. Custodiat eum misericors, & conferuet eum. Vel legitur etiam sic.

Secundo נטריה רחמנא ופרקיה Custodiat eum misericors, & eripiat eum. vel וחנניה & gratiam det ei.

Tertio נטרא רוחיה וסייעיה Custodiatur spiritus eius, & adiuuetur.

נשֿ fig. primo נוק שלם. Damnum integrum, seu perfectum.

Secundo נערה שנפתחה. Puella seducta.

Tertio נוה שלום. Habitaculum pacis. Nom. libri.

נשנֿ Signif. נידה שפחה גויה זונה. Menstruata, (seu imunda) ancilla, gentilis, meretrix.

נשרֿ Signif. נפתלי שבע רצון. Naphtali satur beneuolentia scil. Dei.

נתֿ Signif. נתנת תורה. Datio legis. Et praeposito Beth sic

נת In datione legis.

נחֿ Signif. נוחתוהיה בן ערוך. Requies eius sit in paradiso.

נחלֿ Signif. נעילת הסנדל: חשמישהמטה: רחצה. Calceatio sandalij, ministerium lecti (.i. coitus) & lotio.

Finis Littera Nun.

ABBREVIATIONES INCIPIENTES

à littera Samech. **ס**

ס Hæc est quintadecima Alphabeti littera, valetq; in numeris 60. Quando verò reperitur in Biblijs caractere maiusculo impressum, vel tres Samech, hoc modo ססס significant sequentem narrationem coherere priori, vocaturq; סתומה .i. clausa est. f. narratio, vel scriptura hæc cum superiori.

Secundo signif. סימן Signum.

Tertio ספר Liber. & præposito Beth sic בס In libro, &c.

ס signif. ספר אחר Liber alius. Et præposito Beth sic בסא In libro alio. Sæpe in margine librorum notatur.

Secundo סבה אחת Causa una .i. prima .f. Deus.

Tertio סימן אחר Signum aliud. Apud Masorethas.

Quarto ספרים אחרים Libri alij. & præposito Beth sic בסא In alijs libris &c.

סב signif. primo סבה ב' Causa secunda .f. creatura.

Secundo סימן ברכה Signum benedictionis.

Tertio ספר ב' Liber secundus.

סבי signif. סבירן Opinantur, arbitrantur, putant. Non sunt R. T.

סג signif. סוף גמרא Finis Ghemara. Et præposito Beth sic בסג scilicet בסוף גמרא in fine Ghemara.

סד signif. primo סלקא דעתך Ascendit in mentem tuam? putas ne?

Secundo סערא דשמייא Auxilium Dei. & frequenter vtuntur eo præposita littera Beth, sic בסר Cum auxilio

xilio Dei . legitur etiã בכייעתא דשמייא Idēque signif.

Tertio סוף דבר Finis rei, denique, postremo.

כוא signif. סלקא דעתך אמינא Ascendit in mentem tuam
quod ego dicam, vel affirmem? Putas me affirmare,
vel dicere? Thalm.

כה Primo sign. ספר התורה Liber legis. f. Pentateuchum.

Secundo ספר הזוהר Liber Zohar .

Tertio ספר הבהיר Liber Habbahir. i. lucidus. æditus
à R. Nehemia.

Quarto סוד הנשמה Secretum animę. Nom. libri.

Quinto סך הכל Summa omnium, summa summarũ.

Sexto סם המות Venenum mortis . i. mortiferum, læ-
thale.

כה signif. ספר הבהיר Liber illustris, Lucidarius.

כהו signific. ספר הזוהר Liber Zohar . Est Commenta-
rius in Pentateuchum.

כהט signif. ספר המנהגות Liber (ducatuum) con-
suetudinum .

Secundo ספר המצוות Liber præceptorum .

כהח signif. ספר התרומה Liber oblationis .

כח signif. סוף Finis, terminus. Non sunt R, T.

כחו signif. סופר ועד Scriba, & testis .

כחט signif. סם חיים Aroma vitæ, seu vitale.

כט signif. סוף פסוק, טפחא, שלשלה Soph pasuk, Tiphcà,
Scialsceleth. sunt nomina trium accētuum regionũ.

כטו signif. סימן Signum, exemplum. Freq. apud Maso-
rethas. significat etiã סיפרא . i. liber . more Chald.

כטז signif. סיפרא . i. liber . more Chald.

כטז signif. סיפרא . i. liber . more Chald.

כטז signif. סיפרא . i. liber . more Chald.

כטז signif. סיפרא . i. liber . more Chald.

כטז signif. סיפרא . i. liber . more Chald.

כטז signif. סיפרא . i. liber . more Chald.

- כ' Primò signif. ספר יצירה Liber Ietsiræ .i. formationis.
 Est nomen cuiusdam libri quem scripsit R. Abra-
 ham, tractatq; de Kabalà.
 כ"ו Secundo כהם יננס .i. Omnino, vel simpliciter eorum
 vinum .
 כ"ז signif. סך הכל vel סכום Summa totius. In Bahir.
 כ"ח signif. סבירא ליה Opinatur ille, Arbitratur ille, opi-
 nio ei, vel eius .i. opinio eius est. Chald. Vel in plur.
 סבירא לן Opinio nostra est.
 כ"ט סגן לוייה Praefectus ordinis Levitici. i. Le-
 uitarum .
 ל' signif. סופר מקום .i. Loci, vel vrbis Scriba.
 ס"א ספר משניות Liber traditionum. Et prapo-
 sito Beth sic בס"א In traditionum libro .
 ס"ב ספר מצוות גדול Liber præceptorum magnis
 & præposito Beth sic בס"ב In libro &c.
 ס"ג סור מרע ועשה טוב Recede à malo, & fac bonum .
 Post quæ sequitur יחסר סלה .i. אטלים
 Tunc bonum non deficiet sèla .i. semper.
 ס"ד ספר מלחמות יהוה Liber præliorum Domini
 ס"ה סמך vel סמך .i. Coniunctum, vel coniu-
 cta. Non sunt R. T.
 ס"ו ספר מצוות קטן Liber præceptorum parvum
 Vide de hoc etiam supra in בס"ו .
 ס"ז ספק ספיקה Dubium dubij .i. dubium ex
 altero dubio illatum .
 ס"ח סוף סימן Finis signi .
 ס"ט סוף סוף Finis finis .i. Tandem.
 ס"י סלה סלה .i. Sela, Sela. Vox hæc innuit ele-
 uationem mentis ad Deum, & gratiarum actionem
 Signi-

סס Signif. סלה סלה סלה .i. Sela Selá Sela. In alia significatione vide sup. in Samech simplici.

בטע Signif. סדר עולם. Ordo sæculi, seu mundi. Et præposito Beth sic בטע In ordine mundi, seu Cronologia.

בכפ Signif. ספר Liber. & præposito Beth sic בכפ In libro. & cum Vau sic ובכפ Et in libro. Non sunt Rascè Theuoth.

כפ Primo signif. סוף פסוק. Finis versus, scil. Bibliçi. Vel in plurali סופי פסוקים Fines versuum.

Secundo סוף פרק. Finis capituli. Vel פרשה Perascie.

כפא Signif. סוף פרק א. Finis capituli primi. sic כפב .i. finis capitis secundi. Similiter ספג finis capitis tertij. & sic de cæteris.

כפב Signific. סוף פרק ב. Finis capitis 2. vel בתרא posterioris.

כפכ Signif. סוף פרק א קמא. Finis capituli primi. Vide & supra in כפכ .i. In fine capit. primi. In Thalm.

כר Signif. סבה ראשונה. Causa prima .i. Deus Optimus Maximus.

כרכי Signif. סמיכות רבוי כנוי ידעה. Regimen genitiui, pluralis, affixum, notificatio, seu He demonstratiua.

כרכי Signif. סמיכות רבוי נקבה כנוי. Constructio, seu regimen genit. pluralis numerus, fœmininum, affixum.

Has quatuor causas constituunt mutationis punctorum in Grammatica.

סשה Signif. ספר שמות רבא. Liber Exodi magnus. Nomen est cuiusdam libri collectaneorum in librum Exodi, qui שמות Hebraicè nuncupatur.

סח Signif. ספר תורה. Liber legis .f. Mosaicæ. Pentateuchum. Vt v. g. כיון שנפתח סת שתיקו .i. statim vt aper-

Secundò נַגְוָה אַחַד Negocium aliud; siue Alia signifi-

catio, res alia: vel in plur. עֲנִינִים אַחֲרֵים Alia negocia.

Et præp. Vau sic וְעַי & aliud significatum.

Tertiò עַוְוָה אַחַד Peccatum vnum, vel iniquitas vna.

Quartò עֵד אַחַד .i. Testis vnus, vel alter.

Quintò עַל אֲכִילָה .i. De cibo, esca, comestione.

Sextò עֵלֶה עֲמֹדָה .i. Folium י. vel Columna י.

עֲבוֹדַת אֱלֹהִים: גִּילְגֵי עֲדֵוֹת: וְשִׁכּוֹת דָּמִים Signif. עֲבֹדָה

Idolorum seruitus, seu Idolatria: Reuelatio puden-

dorum: & effusio sanguinum. Hæc sunt tria scelera,

propter quæ Hebræi dicunt Sanctuarium primum

fuisse vastatum. Quæ Abbreviaturæ ita se se conse-

quentes reperiuntur in libro מִבְּקֶשֶׁת ה' . & alibi.

עֲאֹו Signif. עַל אַחַת כְּמַה וְכַמָּה .i. Pro vno, quot & quot

.i. Quanto magis, aut Vnum ex tot & tot. Est circū-

locutio quædam apud Rabb. vsitata. vt v. g. לֹא אֶרְצֶה

עֲאֹו idest, Noluit loqui falsitatem, etiã

nec vnum ex multis. Scribitur etiã sic עַל אֲכֹו Idem-

que significat. Vtuntur etiam alio modo, vt v. g. Si

non licet hoc עֲאֹוֹו quanto magis & illud, quod mi-

nus est; vel maius malum. Reperitur hæc Abbreu.

in principio Auct. Fasc. Myrrhæ in Berescit Rab-

bà, & alibi.

עֵב Signif. עֵצֵי בְשָׂמִים Ligna aromatum, seu odorifera.

& præposito Beth sic בְּעֵב significat בּוֹרֵא עֵצֵי בְשָׂמִים

Creator lignorum aromatum.

עֵג Sign. primo עַל גַּב Super eminentiam, In superficie,

supra, vel fastigio. Legitur etiã עַל גַּבִּי Idemque si-

gnificat.

Secundo עֲבוֹדָה גְּדוּלָה Seruitus magna.

ע"ג Sig. על גב מנחה Super altare, vel In superficie altaris.

ע"ר Primò signif. על דרך Per modum : Iuxta viam ; vel iuxta illud.

ע"ד Secūdò על דבר Super re, vel Quod attinet, propter.

ע"ה Tertio על דא Super hoc, propterea, ideò.

ע"ו Quartò על דעה Iuxta sententiam.

ע"ז Quintò על דעתנו vel ענין דעתנו .i. Paupertas, tenuitas

opinionis meæ, vel scientiæ nostræ, vel exiguitas

scientiæ meæ.

ע"ח Primò signif. על דרך הדרש Iuxta modum allegoricum, seu mysticum.

ע"ט Secūdò על דרך האמת Per viam veritatis, verè. vel

ע"י השם Dei. Legitur etiam על דרך הזה Ad hunc mo-

ע"כ dum. vel על דרך הפשט Iuxta viam simplicem .i. sensum

ע"ג litteralem.

ע"ד Tertio על דעת המקום Iuxta scientiam Dei. vel

ע"ה multorum. Vel על דעת המאמר Orationis.

ע"ו Signif. primò על דרך זה Iuxta viam hanc.

ע"ז Secūdò על דבר זה Propter rem hanc, propterea.

ע"ח Sign. primò על דרך משל Iuxta viam parabolæ. vel

ע"ט per modum similitudinis, Exempli causa.

ע"י Secūdò על דבר מה Propter rem aliquam. Propter

ע"כ quam rem?

ע"ג Signif. על דרך שלום Per modum pacis, vel Pacis

ע"ד causa. Aliam explicationem huius Abbreviaturæ

ע"ה require sup. in רצ"ך in loco suo.

ע"ו signif. על דעה רבים Iuxta sententiam multorum.

ע"ז Primò signif. עליו השלום Super eum (fit) pax. .i. in pa-

ע"ח ce quiescat. vt v. g. משה רבינו ע"ה Moyfes magister

ע"ט noster super quem (fit) pax. Vel si loquatur de plu-

ע"י ribus.

- ribus. עליהם השלום Super illos pax. Sic de sanctis lo-
 quuntur qui mortui iam sunt. *על המנוחים*
- Secundò ענין הוה Negocium istud, res ista, vel, hoc
 significatum. *ענין הוה*
- Tertiò עין הקורא Oculus lectoris. Nomen est cuius-
 dam libri, quē edidit Iekuthiel sacerdos filius Iudę.
- Quartò עולם הנשמות Sæculum respirationum .i. præ-
 sens sæculum. Legitur etiam הנפשות animarum, id est
 futurum sæculum. *עולם הנפשות*
- Quintò ערן העליון Eden superior, seu deliciae supe-
 riores, vel Paradisus superior. *ערן העליון*
- Sextò ערן התחתון Eden inferior. & cum litteris ב. ל.
 sic. לעה: בעה. Vide in Zohar. *ערן התחתון*
- Septimò עולם הוה Mundus iste, hoc sæculum. Quæ
 abbreviatio sæpius notatur sic, עהו vt infra videbis.
- Octauò עולם הבא Sæculum futurum, seu venturum.
 In hac autem significatione tunc vt in plurimum
 est, quando antea præcessit עולם הוה quod ex sensu
 facile dignosci poterit. *עולם הבא*
- Nonò עמו השלום Cū eo (sit) pax. .i. requiescat in pace.
- Decimò עזר הצור Auxilium Dei. *עזר הצור*
- Vndecimò עם הארץ Populus, seu natio terra, idiota,
 plebeius. vel in plur. עמי הארץ Populi terre, idiote.
- Duodecimò עמוד השחר Columna matutina .i. di-
 luculum, vel aurora. *עמוד השחר*
- Decimotertiò עוונת הרבה Iniquitas multa. & præce-
 dente littera Beth sic, בעה .i. Propter multam ini-
 quitatem. Vel in plur. עוונות הרבים Iniquitates mul-
 tæ. vel עוונותינו Iniquitates nostrę &c. *עוונות הרבים*
- עולם הבא .i. Futurum sæculum. vt supra. *עולם הבא*

- עוה Signif. עולם הזה. *Mundus iste*. Scribitur etiam sic,
 עוה. Et præpos. littera Beth in vtrisque בעוה ובעוה
 In hoc sæculo, & in futuro.
- עוה Signif. עזר הצור וישועתו. *Auxilium Dei, & salus eius.*
- עוה Signif. ערכן ודרכים. idest, Prætia, & excommunica-
 tiones.
- עוה Signif. עונותינו הרבים. vel עונות. *Iniquitates, vel Ini-
 quitates nostræ multæ.*
- עוה Signif. עולה וזבחם לאלהים. *Holocaustum, & sacrifi-
 cia Deo.* Alludunt Doctores Hebræi his tribus vo-
 cabulis ad vocem עוה. i. iugum (legis) ex Cap. 18.
 Exodi.
- עוה Signif. primò עבודה זרה. *Seruitus aliena. i. cultus Ido-
 lorum, seu Idolatria.* Freq. apud Comment. quoties
 incidit mentio Idolatriæ.
- Secundo על זאת. *Propter hæc, propterea, vel hæc.*
- De hoc, super hoc, propter hoc.
- Tertio עם זה. *Cum hoc.*
- עוה Signif. primò עבודה זרה אלילים. *Seruitus extranea
 Idolorum.*
- Secundo על זה אמר. *Propter hoc dicit, scil. pasuk, seu
 scriptura. & præp. Scin sic, עוה idest, Quod super
 hoc dicit Scriptura.*
- עוה Signif. primò עוה זה נקרא. *Præterea hic vocatur. Vel
 in foemin. זאת נקראת. ista vocatur. vel נאמר (hoc) di-
 ctum est.*
- Secundo עוה זה נאמר. *Amplius hoc dicitur. & præce-
 dente littera Vau sic, ועוה. Et hoc amplius dicitur.*
- עוה Signif. על חטא שהטאנו לפניך. *Propter peccatum
 quod patrauimus coram te. In Mahazor.*

Signif.

עוֹמְטִישׁוּעֵי Signif. על חטאים שאנו חייבים עליהם. Propter peccata quibus sumus rei.

עָה Signif. primò על חטא Propter peccatum. vel חטאים Peccata.

Secundò עץ חיים Lignum vitæ.

עֵטב Signif. ערב ט' באב Vespera. 9. Mensis Au.

עֵה עוֹא Hoc symbolo clauditur סכום הפסוקי .i. summa versuum libri Leuitici. עָה denotat numerum versiculorum, in perascià vltima עוֹא est סימנו .i. signum eius. eandem numeri עָה summam continens.

עֵי Primò signif. על ידי Per manus, vel Opera, mediante, ministerio, beneficio, per. vel על ידיהם על per manus eorum. Vel in singulari, על ידי per manum.

Secundò על ידי בנתו .i. Ob affinem eius, vel vxorem fratris eius.

עֵי עֵי יַעֲקֹב Oculus Iacobi. Vel עֵי יִשְׂרָאֵל Oculus Israelis. Nomen est libri Talmudici.

עֵי עֵשֶׂר יוֹחֲסִין idest, Decem familiae, vel genealogiae.

עֵי Signif. ערב יום כפור vel עבודת .i. Cultus, vel vespera diei expiationis.

עֵי Signif. על ידי הקודם נאמן .i. Per primum fidelem.

עֵי Signif. ערב יום טוב Vespera diei festi. In &c.

עֵי Ad &c.

עֵי Signific. primò על ידי כן vel על ידי כך idest, Per manus ita, vel sic, mediante tali.

Secundò ערב יום כפור Vespera diei propitiationis.

עֵי Signif. עוד יש לומר Adhuc est dicendum, vel adhuc restat dicere. & præpos. Vau sic, ועל, & adhuc est dicendum. Vel לפרש Exponendum &c.

Signif.

ע"פ Signif. primo עוד יש מפרש Adhuc est exponens, vel qui exponit. Vel in plur. עוד יש מפרשים Adhuc sunt expositores.

Secundo על ידי מוקדם Per manus primùm venientis, idest, per manus eius, qui primus occurrerit. Per primam occasionem.

עכ Signif. primo עד כאן Hactenus, huc vsque.

Secundo על כן Propterea, idcirco, hac de causa.

Tertio עד כמה Quoties? raro autem in hac signif.

Quarto על כרחק Velis nolis. Vel על כרחו Velit nolit, vel in plur. על כרחם Velint nolint, &c. בע"כ idem.

Quinto עבד כנעני Servus Cananæus.

Sexto עבודת כוכבים Cultus stellarum, Idolatria.

עכא Signif. primo על כן אמר Propterea, idcirco dixit.

עכא Signif. i. על כל אחת ואחת. Per singula.

עכר Signif. primo עד כאן דבריו Huc vsque verba eius

Quando vero sequitur הרב, vt הרב עכר legitur

עכר Huc vsque verba magistri.

Secundo על כולא דא Propter, vel præter omnia hæc, vel super totum hoc.

Tertio עם כל דא Cum toto hoc.

עכז sign. i. עד כאן הגהה. Hactenus, vel hucusque emendatio, vel correctio.

עכום signif. עובדי כוכבים ומולות Colentes stellas, & signa caelestia. Idest qui adorant ea. & præposita littera He-

fic, העכום idest העובדי כוכבים ומולות Cultores stellarum, signorumq; caelestium. Legitur etiam עבודת

Cultura &c.

עכז signif. עם כל זה Cum toto hoc, tamen, attamen.

עכל signif. primo עד כאן לשונו Hactenus lingua eius. idest

idest expositio, aut sententia eius, Hęc ille . Vel in plur. לשונם lingua eorum, expositio eorum. Quando vero reperitur ער כאן לשון הרב tunc legitur Hactenus sententia Rabbinum. Vel Orationis. Secundo על כרחק לומר vel כרחק .i. Inuito te, vel, inuitis nobis, dicendū est .i. Per coactionem, vel necessitatem teneris dicere. ו. tenemur dicere.

Signif. primo ער כאן פירושו Huc vsque expositio eius. vel Hactenus glossa eius. Vel in plurali פירושם Expositio eorum.

Secūdo על כל פנים Omnibus modis, omnino. Et præposito Mem sic מעכפ .i. Super omnes modos.

Tertio על כן פירש Propterea exposuit. Vel in plurali פירשו Exposuerunt.

Quarto על כן פסקו idest, Propterea decreuerunt. Vel פסקו .i. decreuit, sententiam tulit.

למעלה .i. לעיל Vide sup. vel etiā legi potest על

Primo signif. על מנת Cum conditione, hoc pacto.

Secundo על משקל Iuxta pondus, vel secundum formam.

Tertio על מחצה .i. Super medium. Vel עד מחצה Vsq; ad medium.

Quarto עול משוקץ Peruersitas detestanda, seu peruersus, abominabilis.

Quinto עשרה מאמרות Decem verba. In Genes. Cap. 1. quibus mundus creatus fuit.

על משקל אחר Iuxta pondus aliud, seu formam aliam.

עמי עשו Auxiliū meum עורי מעם יהוה עושה שמים וארץ fig. עמי עשו à Domino factore cæli, & terræ. Est versiculus

Psalmi 121. qui in principio libri sæpe ponitur ab
Hebr. simpliciter autem si legatur significat עמי עמי
mecum facite. i. mihi fauete. Et hæc erunt verba ty-
pographi.

ענג signif. ערן נהר גן Deliciæ fluuius, hortus. sic enim
Hebr. paraditum circumloquuntur.

עני signif. primo ערובין נדה יבמות .i. Mixtionem, seu pro-
miscua, Menstruata, & Cognatæ. sunt tres tracta-
tus Talmudici.

Secundo על נטילת ידים .i. De lotionem manuum.

ענל Signif. ענין נזכר למעלה Significatum, seu negotium,
memoratum est supra. vel עליו נזכר למעלה Eius men-
tio facta est supra.

עס Primo sign. עט סופר. idest, Stilus scribæ. Nomen est
cuiusdam libri, vbi de Masora, & accentibus que-
dam collegit Rab. D. Kimhi, & ad compendium
posuit.

Secundo עשר ספירות Decem enumerationes. apud
Cabal.

Tertio עין סוף .i. Vide finem, scil. Capitis, vel tracta-
tus, aut libri.

עסב signif. עשר ספירות בלימה Decem numerationes pro-
ter quid. In Pardef. scribitur etiam עסב idem que si-
gnificat, vt sup. suo loco explicauimus.

עע Primo signif. עבד עבדים idest, Seruus seruorum. Vel
in plur. עבדי עבדים. Serui seruorum.

Secundo עבד עבדי Seruus Hebræus.

Tertio עגלה ערופה idest, Vitula decervicata. Init.
Capit.

Quarto עין עליו .i. Vide de eo, vel super illud.

Quin-

Quinto *עַתָּה עַתָּה* idest, Impresentiarum, vel tempore
præsenti, nunc.

Sexto *עַד עַתָּה* Vsque ad præsens tempus.

עָבְדוּ Signif. *עֹבְדֵי עֲבוֹדַת אֲחֵרִת* Facientes cultum alienū.

Legitur etiam *עֹבְדֵי עֲבוֹדַת אֱלֹהִים* Cultores cultus
idolorum, idolatræ .i. ij qui dijs alienis seruiunt. He-
brai stultè quidem putant omnes, ipsis exceptis, ser-
uire dijs alienis, vel idolatras esse.

עָבְדוּ Signif. *עֹבְדֵי עֲבוֹדַת זָרָה* .i. Cultores cultus extranei
scil. idolorum. Idolatræ.

עַל פִּי signif. primo *עַל פִּי* Iuxta os, vel iudicium, seu senten-
tiam, vel interpretationem. Legitur etiam *עַל פִּי* Per
os .i. In verbis. & cum *וָאוּ* præcedente *עַל פִּי* Et per
os &c. Vel *עַל פְּנֵי* iuxta faciem.

Secundo *עוֹשֵׂי פֶסֶקִים* .i. Facientes placētas (buccellas.)

Tertio *עֵרֵב פֶּסַחִים* .i. Vesperæ Pascharum.

Quarto *עֲשֵׂרֵת פְּעָמִים* Decem vicibus.

עַד signif. primo *עַד* *עַל* Iuxta latus, ex parte, pro &c.

Secundo *עֹבְדֵי צִלְמִים* Colentes imagines, seu figuras.

עוֹד signif. primo *עוֹד קָשָׁה* Adhuc durum, vel difficile est
argumentum.

Secundo *עֵרֵב קְבֻלָּן* .i. Sponsio, acceptio, vel sponsor
& acceptor.

עָקַל signif. *עוֹד קָשָׁה לִי* Adhuc, vel Amplius difficile est
mihi. Alia obiectio oritur mihi.

עֵרֵב signif. *עֵרֵב רֵאשִׁית הַשָּׁנָה* .i. Vespera initij anni.

עֵינֵי שָׁם Signif. primo *עֵינֵי שָׁם* Vide ibi, vel stude illic.

Secundo *עִם שְׁלוֹם* Cum salute, vel cum pace.

Tertio *עֵרֵב שַׁבָּת* Vespera Sabbathi. & præp. litteris
seruilibus sic, *בְּעָא, לְעָשׂ, &c.*

Quarto עור שם Adhuc ibi. f. dicitur. vel scriptum est.
 Quinto על שום vel על שב Propter, propterea, ob id
 eo quod &c.

Sexto עליו שלום Super eum (sit) pax. sic dicere solent
 Hebræi quum mentionem faciunt alicuius defuncti.

Septimo על שלחן .i. Supra mensam.

עשב signif. שם באורך. idest, Vide ibi ad longum.

עשג signif. ערכאות של גויים .i. Tribunalia Gentilium.

עשה signif. על שמע הפסוק. iuxta simplicem, vel littera-
 lem sensum versus .f. Biblici.

עשו Quid significet require supra in עמי, illic enim lo-
 cus eius est.

עשם signif. על שום מה .i. Propter quid nam? Qua de cau-
 sa? Interrogatiue.

עשן signif. עולם שנה נפש. Mundus, Annus (&) Anima.

Freq. apud eos qui de Philosophia tractant.

עשק signif. ערב שבת קדש. Vespera Sabbathi sancti.

עת Primo signif. עירובי תבשילין .i. Promiscua pulmenta.

Secundo על תנא .i. Super lectione.

Finis littera Haijn.

ABBREVIATURAE INCIPIENTES

à littera Phe.

פ Primò hæc est littera decimasextima Alphabeti, va-
 letq in numeris 80. Phè verò finalis sic, ף valet 800.
 Quando autem reperitur in Biblijs פ maiusculum,
 vel tria פפפ significat פתוחה apertum. i. latum, & am-
 plum vel diuisa. f. narratio, denotat enim sequentem
 nar-

narrationem esse diuersam à superiori, vel non co-
hærere cum illa.

Secundo, quando litterę Phe præponitur littera ser-
uile Beth sic, כפ' significat בפרק In capitulo. Præpo-
nitur etiam aliquando littera Vau, sic, וכפ' Et in ca-
pite. quando autem habet super se duas virgulas, sic
כפ' signific. בית פעמים duabus vicibus. sic etiam גפ' i.
גפ' tribus vicibus.

Tertio פלוגי. Quidam talis. Vel in fœminin. פלוגית
Quædam talis.

Quarto פרשה Distinctio, sectio. & sic, פא: פב: פג: id
est פרשה א: פרשה ב: פרשה ג: Sectio prima, sectio se-
cunda, sectio tertia.

Quinto פסוק .i. Versus Biblicus, recipitq; ante se
litteram seruilem Beth, vt כפ' In versu &c.

Sexto פירוש Expositio, Declaratio. Vel affixè פירוש
Expositio eius. Sed quando est in ista significatione
sape poni solet iod post phe, sic פי vt infra suo loco
fufius explicabitur. Præterea significat פירש Inter-
pretatur, exponit.

Signif. פירוש אחר Declaratio alia, seu alia expositio,
vel interpretatio. vt quando aliquid duobus modis
exponitur subijcitur primę interpretationi Abbre-
uiatura hæc פא.

Secundo פרקי אבות Capitula patrum, seu sententiæ
patrum. nomen est cuiusdam libri in Talmud.

Tertio פעם אחת Vice alia. Vel פעם אחת Vice vna.

Quarto פרה אדומה Vacca rufa.

Signif. primo פה אל פה Ore ad os.

Secundo פנים אל פנים Facie ad faciem. Coram.

כב Sign. כהרא vel פרק ב' Caput secundū, vel posterius.

ככ Signif. פלוני בן פלוני Talis filius cuiusdam talis.

כג Signif. פורק גדר ישכנו נחש Qui dissipat sepem, mordeat eum serpens. De quo etiam sup in ופנין.

כד Signif. פלוגתא גדולה Controversia magna. Thal.

כה Primò signif. פתח דספרא Pathach libri; Vel porta, ianua principium libri. Et præposito Beth sic, בכר, In initio ipsius libri &c.

כז Signif. פסקא דספרא Piska libri, vel, finis libri. Chaldaicum est.

כח Signif. פדיון הבן Redemptio filij.

כט Signif. פירוש הקונטרס Expositio quinternionis. R. Sal. Itsaaki, vel Iarchi, qui per quinterniones scribebat.

ל Signif. פסולי המוקדשן Profana sanctificata.

לא Signif. פסוק הוא Versus. f. Biblicus est.

לב Signif. פהא Vide sup. in בפהא, Ibi enim exposuimus ea.

לג Signif. פהג Vide sup. in בפהג, Ibi enim est locus eius.

לד Signif. פהע Vide sup. in בפהע, Nam ibi est locus eius.

לה Signif. פור קשב Deprecatio, tempus, solemnitas, oblatio, canticū, benedictio.

לו Signif. פריעת הראש: חורת קרני: וקיפת מטה Nudatio capitis, conuersio cornuum, erectio lecti.

לז Signif. פגול נותר קרבן מעילה כרת ואסור לאונו Immundum relictum oblatio præuaricationis, perditio, & veritum mæsto.

לח Signif. פירוש Declaratio, expositio. Vel affix. פירוש Expositio eius, vel פירשו Expofuerunt &c. Et præposito Beth sic בכי In declaratione. significat etiam פירשתי Expofui, declaravi.

Signif.

פֶּבֶר Signif. פִּרְשָׁן Declaravit sic. & præposito Vau hoc modo וּפֶבֶר Et sic exposuit, &c.

פֶּבֶר Signif. פֶּרַק כִּיעַר צוֹלֵן Capitulum (Thalmudicum quod sic incipit:) Quomodo affant. f. agnum &c.

פֶּבֶר Signif. פֶּתוּחָהּ סְחוּמָה Aperta (&) clausa. f. narratio. פּוֹטִיפָר פּוֹטִיפָר סוֹחָרִים יִשְׁמַעֵאלִים מִדְּנִים סוֹחָרִים Potiphar, Mercatores, Ismaelitæ, Madianitæ, (qui emerunt Ioseph Patriarcham.)

פֶּבֶר Signif. פֶּתוּחָהּ פֶּה Apertio oris. i. Excusatio, defensio.

פֶּבֶר Signif. פֶּתַח פֶּתוּחָהּ Ostium apertum.

פֶּבֶר Signif. פֶּרַק אֶמָּא קַמָּא Capitulum primum. & præposito Beth sic בֶּפֶר In Capitulo primo, &c.

פֶּבֶר Signif. פִּירוּשׁ קוֹנְטְרִים Expositio quinternionis, seu folij cuius author est R. Salomon larchi.

פֶּבֶר Signif. לֶמֶד לֶמֶד significat luxta supputationem particularem, vel secundum minorem numerum. f. omissis millenarijs, saepe in librorum initijs reperitur hæc Abbreviatio.

פֶּבֶר Signif. פֶּרַק Capitulum, seu caput. Et præposita littera Beth sic בֶּפֶר In Capitulo &c.

פֶּבֶר Signif. פִּירוּשׁ רַבִּי אַבְרָהָם Expositio R. Abraham.

פֶּבֶר Signif. פִּירוּשׁ רַבִּי דָּוִד Expositio R. David. f. Kimhi.

In Thisbite saepe additur He sic הֵפֶר הֵפֶר Expositio R. Davidis Kimhi.

פֶּבֶר Signif. פִּירוּשׁ רַבִּי דָּוִד קִמְחִי Exposuit R. D. Kimhi. vel Expositio &c. vt sup.

פֶּבֶר Signif. פִּירוּשׁ רַבִּינוּ חֲנַנְאֵל Declaravit Doctor noster Hananel. Vel Declaratio magistri nostri &c.

פֶּבֶר Significat פִּירוּשׁ רַבִּינוּ יִצְחָק Exposuit Doctor noster Itsaach. Vel Expositio magistri nostri Itsaach.

Signif.

- פִּרְשׁ Signif. פירש רבי משה Declarauit Rabi Moses.
 פִּרְשֵׁי Signif. פירוש רבי שלמה יצחקי Expositio, vel פירש ex-
 pofuit Rabi Salomon Itsaaki. Vel ירח"י Iarchij, vt
 alij legunt.
 פִּרְשֵׁי Signif. פירש רבינוהם Declarauit Magister noster
 Tham. Vel פירוש Expositio, seu declaratio &c.
 פִּדְיוֹן Signif. פדיון שבויים Redemptio captiuorum.
 פִּתְלֵי Signif. פן תמצי לומר Ne forte posses dicere. Thalm.
 Finis Litteræ Phe.

ABBREVIATIONES INCIPIENTES

à littera Tsade. צ

- צֵי Signif. Hæc est decima octaua ipsius Alphabeti littera, vt
 letq; in numeris 90. quando verò est finalis sic צי
 let 900.
 צָעִיר Signif. צעיר אנכי ונבוה Paruus sum ego, & contemp-
 ptus, vel vilis.
 צָרִיךְ Signif. צריך אתה לדעת Necessè est vt scias. Alij le-
 gunt צריך אתה לומר Necessè est vt dicas. Debes di-
 cere.
 צָרִיךְ Signif. צרין כרול Pecus, ferrum.
 צִוִּי Signif. צום גדליה Ieiunium Godoliæ.
 צִיִּיתָ Signif. צייתו דעא vel ציית Iudicij aduertentia.
 צִדְקָה Signif. צדוקהרין Iustum iudicium, vel iustificatio
 iudicij.
 צִדְקָתְךָ Signif. צדקה וצדקהך וצדקהך Eleemosyna, vel iustitia
 tua. &c.
 צִוִּי Signif. צום כפור Ieiunium expiationis.

- זל Primò signif. צריך לומר Oportet dicere, vel necesse
 est dicere. Legitur etiam aliquando לפרש exponere,
 declarare.
 צדק לחקן Oportet corrigere, vel emenda-
 re. sic loquuntur Hebr. in mendis correctionibusq;
 librorum.
 צדק להגדה Opus habet illustratione, vel,
 Animaduersione.
 צלני signif. צריך לי עין vel לנו. vel לה Opus est mihi, vel
 nobis, vel ipsi, speculatione, seu consideratione.
 צעני signif. צריך עין Opus est aduertentia, studio, seu dili-
 genti consideratione. Et praeposito Vau sic וצעני Et
 indiget studio, & opus est animaduertentia.
 צעבני signif. צריך עין בשורש Opus est scrutinio pro funda-
 mento. vel necessaria est consideratio in radice. i. rei
 primordia attentius scrutanda sunt, seu diligenter
 examinanda est dictionis proprietates
 צעקני signif. צריך עין קצת Indiget consideratione aliqua.
 צפהני signif. צורת פחה Forma ostij.
 צעבני signif. צרכי צבור Necessaria conuentus.
 צלני signif. צריך תלמוד Opus est doctrina.

Finis littera Tsade.

ABBREVIATURAE INCIPIENTES

à littera Coph. ק

- ק Hæc est decimanona Alphabeti littera. valetq; in
 numeris 100.
 ק Primò significat קרי legitur. In Masora, vbi lectio
 diuersa à scriptura notatur, & in margine Bibliorū.
 Secun-

Secundò קמא Primum. Vt פריק' Capitulum pri-
mum. Et כפק In capitulo primo.

Tertiò קשה Durum. i. obiectio, argumentum, qua-
estio difficilis.

Quartò קלף Cortex, resta, pergamena.

Signif. קא אמר רבי Quod ait Rabbi.

Signif. קהוש ברוך הוא Sanctus benedictus ille, scilicet

Deus. sic Deum vocant in Commentarijs. & prep-
sitis litteris seruilibus ה, ו, ד, ל, ב, &c. Vel legitur

Chald. & Thal. קודשא בריך הוא

In Thalm. Quod notabile no-
bis. vel Vnde nobis obseruandum.

קהלה גדולה Congregatio, vel Synagoga m-
gna.

Vide Haruch in Radice ועל vbi Author exponit
hac.

Signif. primò קדושה השם Sanctitas Dei. Vel קדוש ה'
Sanctus Dominus. Vel קדוש המזבח Sanctitas alta-
ris. Capit.

Secundò קבל המשכך Pignus accepit.

Tertiò קדוש החדש Consecratio mensis, vel sanctifi-
catio mensis.

Quartò קדוש קדושים Sanctum Sanctorum, vel Sancti-
tas sanctitatum.

Signif. primò קל וחומר Leue, & graue, facile & diffi-
cile. Capiunt autem plerumque pro argumento
minori ad maius, vel à maiori ad minus. Et est vnus
ex tredecim modis, quibus aiunt legē exponi posse.

Secundò קבונקי Cabus & purus Nomen libri. Est
etiam cognomen cuiusdam Rabbi.

Tertiò קטן וגדול Paruus, & magnus.

קִר Signif. קצר דעתי vel Breuis est opinio mea, vel nostra.

קִי Primò signif. קהלה יעקב Ecclesia, seu Congregatio Iahacob. Nomen libri.

Secundò קשורים יחד Colligati, vel vnà ligati.

קִל Signif. קנתי ליי לישועתך Expectaui Domine salutem tuam. Ex Genes. cap. 49.

קִכ Signif. קרי כתיב Legitur (quod) scribitur.

קִל Primò signif. קיימא לן Confirmatio, seu probatio est nobis. Sic dicunt Hebr. cum argumentum, vel rationem aliquam pro se afferunt.

Secundò קל להבין Facile ad intelligendum.

Tertiò קשה לי Durum (est) mihi, vel difficile argumentum mihi est. Vel in plur. לנו Nobis &c.

קִלכֶם Signif. קים ליה בדרכה מיניה Confirmatur ipse ab eo qui est maior illo.

קִלי Signif. קויתי לישועתך השם Expectaui salutem tuam Domine.

קִם Signif. קרשי מובה Sancta altaris, vel sanctificationes altaris.

קִמחֵם Signific. קרבת מליצת חכמה יתרון Proximitas interpretationis sapientiæ excellens. His quatuor dictionibus alludit R. Moses Kimhi ad cognomen suum in principio suæ Grammatices post tria verba, quæ continentur in nomine משה vt sup. dixi in notis משה.

קִמלֵם Signif. קא משמע לן Est intelligentia inde nobis. Vel

Quid infertur ex hoc? vel Quid colligimus ex his verbis, vel ex hoc loco nobis?

קִם Signif. קנן סודר Possessio, vel acquisitio, sudarioli

rioli, quando acquirebant aliquid, solebant manum,
aut sudariolum tangere.

Secundo קן סתומה Nidus occultus.

קטר Signific. קא סלקא דעתך Sane ascendit in mentem
tuam? vel Quæ est tua opinio?

קפ Signif. קרבן פסח Oblatio Paschalis.

קק Signif. primò קהל קדוש vel קהלה קודש Ecclesia, seu
Congregatio sancta. Alio modo קהלה קדושה Syna-

goga sancta. In plurali קהלות קדושות. Et præposito
Beth sic בקק In Synagoga sancta. & præposito Mem-

fic מלקק Ex Synagoga sancta. &c.

Secundò קדשי קדשים Sancta sanctorum.

Tertiò קשה קצת Difficile quid, vel quoddam, vel al-

quantulum.
Quarto קדוש קדוש Sanctus, sanctus. Reperitur in he-
braica significatione apud Author. Fasc. Mirrhæ in secti-
one Berescith, & aliàs.

קקק Signif. קדוש קדוש קדוש Sanctus, Sanctus, Sanctus. et
Cap. 6. Isaia: quem locum ad numerum 300. signifi-

ficandum (vt solent) in suis libris accommodant.

קרוכך Signif. קול רנה וישועה באהלי צדיקים Vox exultatio-
nis, & salutis in tabernaculis iustorum. Ex Psalmo
118. פ. 14. desumpta est.

קרק Signif. תקיעה תרועה תקיעה Clangor, buccinatio, clau-
sor. Sunt tres tubæ toni.

קש Signif. קרית שמע Lectio Audi Et præposito Lame-
fic לקש Lectionis, seu lectioni, Audi &c. sic mentio-
nem faciunt in suis libris, illius versus qui habetur
in cap. 6. Deuteron. vbi ita dicit textus שמע ישראל
. יהוה יהוה יהוה אחד Audi Israel, Dominus Deus

noster Dominus vnus est. quem versum Hebraei sæpe recitare solent & mane & vesperi, maxima cum attentione.

קִשְׁתִּי signif. קרא: שנה: הלכה: Textus Biblicus, Talmudicus, & Ghemara.

קִשְׁבִּי Vide supra in פִּנְיָ, ibi enim locum habet ista Abbreviatura.

קִשְׁבִּי signif. תקיעה שברים תקיעה Clangor, fractiones, clangor. Sunt tria symbola tonorum musicorum qui in Tubarum festo eduntur.

קִשְׁרָקִי signif. תקיעה שברים חרועה תקיעה Clangor, fractiones, buccinatio, clangor.

Finis Litteræ Coph.

ABBREVIATIONES INCIPIENTES

à littera Resc. ך

ך Hæc est vigesima littera ipsius Alphabeti, valetq; in numeris 200.

Præterea ך ante nomina propria virorum significat רבי, vel רב Rabi, seu Magister. seu Syre רבן Rabban magister noster. vel רבנן Magistri nostri, seu Doctores nostri.

רא Signif. ראש Caput, Dux, Princeps. Principium &c.

רא Primò signific. רבי אברהם Rabi Abraham. Vel רבי אהרן Rabi Aharon. Vel רבי אליהו Rabi Elias. Vel רבי אליעזר Rabi Eliezer. Vel רבי אלעזר Rabi Eleazar. Vel רבי אשר Rabi Ascer &c.

Secundò signific. רב אמר Rav, seu magister dicit. Talm.

X 2 Ter-

Tertiò רבותינו אמרו Magistri, seu Doctores nostri dixerunt.

Signif. רבי אברהם כרדיאור Rabi Abraham filius Diòr. Nomen est Authoris libri Cabalæ.

Secundò רבי אברהם בן דוד Rabi Abraham filius Davidis.

signif. רבי אליעזר בן יעקב Rabi Eliezer filius Iacob. Quidam legit רבי אלעזר בן יוחאי Rabi Eleazar filius Iochai.

signif. primò רבי אליעזר בר יואל הלוי Rabi Eliezer filius Ioelis Leuitæ.

Secundò רבי אליעזר בר יוסי הגלילי Rabi Eliezer filius Iosè Galilæi.

signif. primo רבי אברהם בן עזרא Rabi Abraham filius Ezra.

Secundo רבי אליעזר בן עקיבא Rabi Eliezer filius Abba. Thalm.

Tertio רבי אליעזר בן עזריה Rabi Eleazar filius Azariæ. Rabi Eleazar filius Simhonis.

signif. רבי אליעזר ממיק Rabi Eleazar Mimets.

signif. רבינו ברוך Magister noster Baruch.

signif. ראוהו בית דין Viderunt ipsum Consistorium.

signif. רומיים בבליים יונים מדי Romani, Babylonij,

Graci, Media. i. Medi. His notis quatuor has Monarchias perstringere solent Hebraei.

signif. רבנו של עולם Dominus mundi. Vel admir.

O Domine mundi huius.

signif. ראש גמרה vel ריש Initium Ghemaræ. & præp. Beth sic בלג In principio Ghemaræ. & etiam præp.

signif. בלג בלג In principio Ghemaræ. & etiam præp.

prap. Vau sic וברו Et, &c. In Aruch Thalmudico
 saepe in hac significatione reperitur.

Secundo רבנו גרשום Magister noster Gherfom.

Tertio רבן גמליאל Raban, idest, Doctor noster Ga-
 maliel.

Quarto ריש גלותא Transmigrationis, vel Captiuita-
 tis caput.

ר' Primo signif. רבון דעולם Domine mundi. vel רעלמא
 Chald.

Secundo רבי דוד Rabbi David.

Tertio ראשית דבר Principium rei. Primùm. Initio.

ר' ד' signific. רבי דוד פירוש Rabbi David exposuit. Vel
 Declaratio, seu Glossa R. Davidis.

ר' ד' signific. רבי דוד קמחי Rabi David Kimhi.

ר' ה' sign. primo ראש השנה Caput, seu initium anni. Quod
 Hebræi celebrant primo die Tisri mensis septimi.

Et prap. Beth sic ב'ת In capite anni. & cum Daleth
 more Chald. ר' ה' Initij anni &c.

Secundo הוה הקדש Spiritus sanctitatis, siue sanctus.

Tertio רשות הרבים Licentia multorum. vel licitum
 multis.

Quarto ראשית הנו Primitia tonsionis. Initium Cap.
 Thalm.

Quinto רבון העולם Dominus mundi. Vel in plurali
 העולמים. i. Sæculorum.

Sexto ראש החודש Initium mensis, seu Nouilunium.

Septimo רבנו הקדוש Rabbenu Hakkadosc. i. Magi-
 ster noster sanctus.

ר' ז' signific. רוצח נפש idest, Homicida, & custodia
 anime.

Signif.

- רהי Signif. רשות היחיד. Licentia vnici, seu singularis. i.
 locus priuatus.
- רול Signif. רבותינו וזכרונם לברכה Magistri nostri, memo-
 ria eorum sit in benedictione. Vel, Doctores nostri
 bonæ memoriæ. Idē sæpe numero signific רי omif-
 falittera Lamed, vt reperitur apud Authorem Fasc.
 Myrrhæ, & alibi.
- רח Signif. ראש חודש Initium mensis, Neomenia,
 seu Kalendæ. & præposito Vau sic, ורח & initium
 mensis.
- רבניו חננאל Doctor noster Hananel.
- רב חסדא Magister Hasdà. Nom. prop. Do-
 ctoris Hebr.
- רבי חיים Rabi Haijm.
- רבי חנינא Rabi Hannina.
- ראשית חכמה Initium sapientiæ. Nomen libri.
 Scribitur etiam aliquando רחוק. i. ראשית חכמה הקצר. i.
 Initium sapientiæ breue.
- רבי טרפון Rabi Tarphon.
- רחול Signif. רק חיים ושלוש ימינו לך. Tantummodo vita,
 & salus addantur tibi.
- רבי יהודה Rabi Iuda.
- רבי יוסף Rabi Ioseph. In Thalm.
- רבי ישמעאל Rabi Ismahel.
- רבי יונה Rabi Ionah.
- רבי יעקב Rabi Iahakob.
- רבי יוחנן Rabi Iohannan.
- רבי יצחק Rabi Itsaak.
- ראש ישיבה Caput Synagogæ. vel Academiæ.
 & præp. Lamed sic לרי In caput Academiæ.

Signif.

ריא Signif. רבינו ישעיה אחרון ולי Rabenu Iesaja posterior
felicis recordationis.

ריבא signific. רבי יצחק בר אשר Rabi Isaac f. Ascer. Vel
vt legitur à quibusdam רבי יעקב בן אלעזר Rabi Iaha-
cob filius Eleazar.

ריבב signific. primo רבי יהודה בן בתירא Rabi Iehuda filius
Bathira.

Secundo רבי יוחנן בן ברוקה Rabi Ioannes f. Beroka.

ריבג signific. primo רבי יוסף בן גוריון Rabi Ioseph filius Go-
rionis. sic appellant Iosephum historicum.

Secundo רבינו יצחק בן גיאת Rabi Isaach f. Giath.

ריבד signific. רבן יוחנן בן זכאי Magister noster Iohanan fi-
lius Zachai. Vide etiam בו &c.

ריבח signific. רבי יהושע בן חנניה Rabi Iehosua f. Ananiae.

ריבל signific. רבי יהושע בן לוי Rabi Iosua filius Leui.

ריבס signific. רבי יצחק בר מאיר Rabi Itsaach, vel Ioseph fi-
lius Meir. vel מרדכי Mardochai.

ריבט Signif. primò רבי יצחק בן נתן Rabi Isaac filius Na-
than. Vel legitur secundum alios רבי יעקב בן נפתלי

Rabi Iacob filius Naphtali. De quo sup. in בנ.

Secundò רבי יהודה בר נחמן Rabi Iehuda filius Nach-
manis.

ריבק Primò signific. רבי יהודה בר קולנימוס Rabi Iehuda fi-
lius Colanimi.

Sec. רבי יהושע בן קרחה Rabi Iehosua filius Korhae.

ריברס signific. רבי יונה בר רבי סימון Rabi Ionas filius Rabi
Simonis.

ריבש signific. רבי יצחק בר ששת Rabi Isaac filius Scefsiath.

ריח signific. primò רבי ינאי הכהן Rabi Ienai sacerdos.

Secundò רבי יהודה הנשיא Rabi Iudas Princeps.

Signif.

ר"ח Signif. רבי יהודה חייט Rabi Iuda Hhaiat. i. Sartor. est
nomen authoris libri Minhas Iehudà.

ר"טא signific. רבי יוס טוב בר אברהם Rabi Iom tov filius
Abrahami. Et præp. He sic הדיטבא idem signif.

ר"ט signific. רבי יוס טוב Rabi Iom Tov.

ר"ק signific. רבי יעקב נקדן Rabi Iahakob Nahdan. idest,
Punctator.

ר"צא signific. רבי יצחק בר אברהם Rabi Isaac filius Abra-
ham.

ארון, כפורת, שולחן, מנורה, משכן significant רכש מעקפות
.i. Arca, propitiatorium, mensa, candelabrum, tabernacu-
lum, cortine, asseres, velum, altare holocausti, atrium
tabernaculi. Quo in loco obseruandum est & alibi,

iplos Masorethas non semper pro notis vsurpare pri-
mas litteras (quas capita dictionum vocant,) sed al-
quando secundas, vel tertias, & etiam duas dictio-
nes, puta regentem, & rectam. vel rectam, & regen-
tem. Vt optimè notat Quinquarb. Vide similiter

notas supra. f מעקף רכשם קעיה

ר"ל signific. primò לומר רוצה Vult dicere. Et si accipiatur
in prima persona significat רצוני לומר Volo dicere,
seu voluntas mea est dicere. Cum verò tertiæ per-
sonæ iungitur, legi etiam potest רצונו לומר Vult di-
cere, seu Voluntas eius est dicere.

Secundò לוי Rabi Levi.

Tertiò ליש לקיש Resc Lakis. Nom. proprium Doct.
Thalm.

Quartò ראוי לומר Conueniens, seu aptum est dicere,
seu visus est dicere.

Quintò לחקו ראוי Debet corrigi vel לפרש Explicari.

Sextò ראוי להיות Debet esse in correct. librorum.

Signif. רבינו לוי בן גרשום Magister noster Levi filius Gherasciom. Nomen est celeberrimi apud Hebraeos Commentatoris scripturæ sacræ.

Primò signif. רבי משה Rabi Moses. solet etiam præponi quandoque littera He sic הרמ .i. החכם רבי משה Sapiens Rabi Moses.

Secundò רעיא מהימנא Pastor fidelis. Chald. Est nomen authoris Additionum in Zohar. Qui Hebr. dicitur רועה נאמן .

Tertio רבינו מאיר vel רבי Rabi vel Rabbenu Meir.

Quartò רבי מנחם Rabi Menahem.

Quintò ריש מתיבתא Ludi magister, vel Caput Synagoga.

Signif. רבי מאיר אמר Rabi Meir ait. Thalm.

Signif. רבי משה בן מיימון Rabi Moses filius Maimonis. & præposita littera He sic הרמבם significat Sapiens Rabi Moses filius Maimon.

Signific. primò רבי משה בן נחמן Rabi Moses filius Nahman.

Secundò רבי מאיר בן נתן Rabi Meir filius Nathanis. Thalm.

Signif. רבי משה חזן Rabi Moses Hazàn .i. minister Synagogæ, seu præcentor. Significatur etiam his litteris numerus 248. membrorum quæ sunt in homine.

Signif. רבי משה כהן Rabi Moses Sacerdos. & præposita He sic הרמך idem significat.

Y

Signif.

- רמטל Signif. רבי מאיר סבירא ליה Rabi Meir opinabatur, putabat, In sententia erat.
- רמת Signific. ראש מעיים תחתוניות Caput, viscera, inferiora. Talm.
- רנ Signif. primò רבינו נסים Rabenu (.i. magister noster) Nissim .
- רנב Signif. secundò רב נחמן Rab, vel potius Rav Nahaman .i. ingens consolator.
- רס Signif. primò רב סחורא Rav Sehora .i. Magnus negociator .
- רספ Signif. secundò רב סופרא Rav Sophra .
- רסד Signif. tertio Magister noster Seadias.
- רע Signif. primò רבינו עובדיה Rabenu Obadiah.
- רעב Signif. secundò רבי עקיבא Rabi Akiba . Thal.
- רעג Signif. tertio רב עמרם Rav Omram.
- רעד Signif. primò רבינו עובדיה ברטאנורא Rabenu Oyadia f. Tanora .
- רעה Signif. primò רבינו עליו השלום Doctor noster (fit) super eū pax. sic Hebr. de Prophetis mortuis, presertim de Moyse loquūtur, vt v. g. באמר יהוה למשה רעה Quum diceret Dominus Moyse Doctori nostro, super quem pax.
- רעהג Signif. secundò רבון עולם הזה Dominus mundi huius . Vel עולם הבא Futuri sæculi.
- רפ Signif. primo ראש פסוק vel ריש Initium versus. in plurali ראש פרק Initia versuū. in Masor. Vel ראש פרק Initium Capituli. Vel פרשה Sectionis. Et præp. Beth sic ברפ In capite &c. Et addito ג, ב, א &c. vt רפא Initium capitis primi. & sic de cæteris.
- רפב Signif. secundo רבינו פרץ Rabenu Perets.

Tertiò רב פפא Rav Papha.

Cum vna virgula, signific. רפה Rophe. Vel רפץ Raphataz. f. litteræ.

Signif. רפ"ב Initium capitis secundi, vel בתרא posterioris.

רפ"א signif. ריש פרקא קמא Initium capitis primi.

רצ signif. רב צמח Rav Tsemah (Magnum germen.)

רקש Require sup in rad. גנבך ibi enim est locus eius.

רש signif. רבי שלמה primo Rabi Salomon.

Secundo רבן שמעון Raban Simeon. Thal.

Tertio רבי שמואל Rabi Samuel.

Quarto רבי שמעיה Rabi Semaia.

Quinto רבי שמשון Rabi Simson.

Sexto רבי ששה Rabi Sefath.

Septimo רב שרידא Rav Sarida (.i. multum doctus, peritus, expertus) est nomen proprium.

Octauo רב שמחה Magna latitia, multum gaudium, &c. est nomen proprium Rav Simha.

Nono ראש שבט Caput Tribus.

רשבא signif. primo רבינו שמשון בן אברהם Magister noster Simson f. Abraham.

Sec. רבי שלמה בן אדרת Rabi Salomon filius Adreth.

רשבג signif. רבן שמעון בן גמליאל Doctor noster Simeon filius Gamalielis.

רשבז signif. רבי שמעון בן יוחאי Rabi Simeon filius Iohai.

Nomen est authoris libri Zohar.

רשבל signif. רבי שמעון בן לקיש Rabi Simeon f. Lakis.

רשבמ signif. רבי שמואל בר מאיר Rabi Samuel f. Meir.

רשבנן signif. רבי שמעון בן ננס Rabi Simeon f. Nanas.

רשבט signif. רבון שמים בונה עולם Dominus cæli, stru-

Et or sæculi, vel mundi.

ראובן שמעון גד מנשה Sign. Reuben, Symeon, Gad, Manasses. Freq. apud Masorethas.

רבי שלמה הספרדי בעל השירים signif. Rabi Salomon Hispanus author Canticorum. Scribitur etiam sine Samech, addito Scin in fine, sic רשלהש Idemq. significat. Frequenter reperitur hæc Abbreviatura in R. Aben Ezra, & alibi.

רבי שמ טוב Rabi Scem Tov. Author est libri פודס רמוני Hortus malorum punicorum. & additis alijs litteris sic, רשט אשט signif. Rabi Scem Tov filius Scem Tov.

רבינו שלמה יצחקי Doctor noster Salomon Itschaki. vel דרבי דרבי Gallus. Nom. est cuiusdã Cõmentatoris magnæ apud Hebr. auctoritatis. Secundo ראש שבטי ישראל Caput tribuum Israelis.

רבינו שלמה מלכו Rabeu (i. magister noster) Salomon Molchò.

רבונו של עולם Dominus mundi. i. Deus. Vel רבונו של עולמים Dominus sæculorũ, hoc est apud Hebr. Epitheton Dei. Inscribi etiam solet רשע Idemque significat. s. Dominus ipsius mundi. Vide etiam sup. in רבשע vbi idem etiam denotatur.

רבינו Magister noster Tham. Et primo signif. רבינו חתם Et magister noster Tham. Sec. רבי הנחומא Rabi Tanchumã. Frequenter in hac significatione reperitur in Rabboth.

ראש תיבה Caput, seu principium dictionis. In plur. verò ראשי תיבות Capita, seu initia dictionum. sic appellant Hebræi veras abbreviaturas.

ABBREVIATIONES INCIPIENTES

à littera Scin. ש

ש Hæc est vigesima prima ipsius Alphab. littera & valet in num. 300. Quando verò hæc littera adiungitur litteris significantibus numerum. valet שנה Annus.

Præterea signif. שם .i. Nomen. & in plur. שמות nomina

Tertio שער Porta, caput, vt ש"ב Cap. 12.

ש"א Signif. primo שם איתתא Nomen mulieris. Est locutio Syriaca. In Hebr. verò dicitur שם אשה Idemque significat.

Sec. שער אורה Porta lucis. Nomen est cuiusdam libri. Et præposita littera Beth sic בש"א In porta lucis. &c.

ש"א signific. שאי אפשר Quod, vel quia non est possibile.

ש"ה signific. שאר אבות הטומאות Reliquia, vel propinquus patrum pollutorum, scilicet per idololatriam in adoratione vituli.

ש"אול signific. שאמרו וזכרם לברכה Quod dixerunt (.i. Magistri nostri) memoria eorum (sit) in benedictione, vel bonæ memoriæ.

ש"אול signific. שאמרו חכמינו וזכרונם לברכה Quod dixerunt sapientes nostri, quorum memoria sit in benedictione, vel bonæ memoriæ.

ש"אל signific. שאמר לו Qui vel quod dixit ei. Vel in plur.

ש"אל signific. שאמרו להם Qui, vel quæ dixerunt illis.

ש"אלכ signific. שאם לא כן Quod si ita non esset.

Signif.

- שאעג Signif. שאף על גב Quod quamuis, tametsi, &c.
 שאעפ Signif. שאף על פי Quod licet, quamuis. idem cum superiori.
- שארול Signif. שאמר רבותינו וזכרם לברכה Quod dixerunt Magistri nostri, quorū memoria sit in benedictione.
- שאפ Signif. שאף בשרי Propinquus carnis meæ, cognatus meus.
- שאפ Signif. שביח דין Quod, vel quando domus iudicij, seu Consistorium. Vide etiam supra in בא
- שאפ Signific. שום בר נש Nomen filij hominis. i. nomen proprium viri. Syriaca locutio est. Quod Hebraicè diceretur שם בן אדם Nomen proprium viri, sic enim loquuntur quando sese offert & occurrit aliqua dictio pro nomine proprio, quæ aliàs haberet aliam significationem.
- שאפ Signif. שבעורת האל Quod cū auxilio Dei, vel etiam שבעולם הזה Quod in hoc sæculo. Vel etiā שבעולם הבא Quod in mundo venturo, seu futuro sæculo.
- שאפ Signif. שבעל פה Quod, vel quæ in ore est, seu quod ore traditum est. vt שבעל פה Lex quæ ore tradita est.
- שאפ Signif. שבעוונה הרבה Quod propter iniquitatem multā. Sic loquuntur Hebr. quādo calamitates immixtas commemorant, eas suis peccatis attribuendo.
- שאפ Signif. של גויים Gentilium. s. Christianorum. In singulari של גוי Gentilis, seu Christiani. של est signum Genitiui casus apud Rabb.
- שאפ Signif. שפכות דמים Effusio sanguinum, vel in singulari שפכות דם Effusio sanguinis, idest Homicidium.

Secundo שַׁעַר דְּוָרָא Porta habitaculi. Nomen libri.

Tertio שׁוֹרֵשׁ דְּבַר Radix rei, fundamentum præcipuum rei.

signif. שְׁנֵי דֵינֵי גִזְרוֹת Bini decretorum iudicij.

שׁוֹשׁ Require sup. in Abbr. שֵׁחַ ibi enim locus eius est.

שֵׁחַ signif. primo שֵׁם הַמְּפֹרָשׁ Nomen expositum, separatum, sanctum. Per hoc intelligere solent nomen tetragrammaton יְהוָה Quod Hebræi sicut scriptum est legere non audent, sed pro illo legunt אֲדֹנָי Adonai, vel אֱלֹהִים Elohim.

Secundo שַׁבַּת הַיּוֹם Sabbathum (est) hodie.

Tertio שׁוֹם הַיְתוּמִים (Aliquis orphanorum,) valor substantiæ orphanorum.

Quarto שׁוֹמַע הַרָק Audiens iudicium.

Quinto שְׁלֹחַ הַקָּן Dimissio nidi, quando .f. mater dimittitur e nido.

Sexto שְׁתֵּי הַלֶּחֶם Bini panes, vel duplex panis, scil. propositionis.

Septimo שֵׁלְטַת הַקַּבָּלָה Catena Kabalæ. Nomen libri.

שְׁלֵמָה signif. שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ עָלֵי הַשְּׁלוֹם Salomon rex, super eum sit pax.

שְׁהִילָה signif. שְׁהִילָה לְלוֹמֵר Quod erat ei dicendum.

שְׁהִיָּת signif. שְׁהִיָּת יְהוָה שְׁהִיָּת Quod Deus benedictus. Scribitur etiam שְׁהִיָּת וְשְׁהִיָּת. Vel שְׁהִיָּת וְשְׁהִיָּת Quæ ambo eandem fere significationem fortiuntur.

שְׁחִיָּת signif. primo שְׁחִיָּת אֱלֹהִים Petitiõ, & depositum.

Secundo שְׁחִיָּת וְשְׁחִיָּת Nuncij, & focij.

Tertio שְׁמִטָּה וְיובֵל Remissio, & iubileus. Annus remissionis, & iubilei.

שְׁמִיָּת Nomen

Quar-

Quarto שאלה ותשובה Questions, seu Interrogationes, & Responsiones.

Quinto שתי וערב Stamen, & subtegmen .i. **Cruz.**

שם signif. שפיר וזיר משמעני Spira, Vvormacium, Mognitia. Nom. propr. Urbium.

שפן וזאין נבערע Satan, neque est occursum malus. q. d. neque Satan, neque cacodæmon aliquis ad e. Sonitu namque buccinæ, aut tubæ legalis credebant malos genios turbari, & terreri, שפן enim buccinam, seu tubam significat. & ex illius litteris notas istas excogitauerunt.

שז signif. שכבת זרע Concubitus spermatis, pollutio.

שח signif. שומר חנם Custodiens gratis. Capit.

שח חולין Mactatio, vel iugulatio profanarum. Capit.

Tertio שטר חוב Instrumentum debiti, obligatio.

Quarto שנת חנם Odium immeritū, propter quod Hebr. dicunt Templum secundum fuisse vastatum.

שחם Require supra in radice שח, ibi enim proprius locus eius est.

שט signif. שם טוב Nomen bonum, fama bona. Nomen libri. & cum Beth sic בשט Cum nomine bono.

שי signif. שם יתברך Nomen benedictum.

Secundo שיחיה Qui viuat.

Tertio שיהא Quod sit, vel quod erit Chald. Quod Hebr. diceretur שיהיה Quod sit.

Quarto שבט יהודה Scæuet Iuda. i. Tribus Iuda. Nomen libri.

Quinto של יד Manus. f. phylacteria.

Sexto שם יתעלה Nomen exaltandum.

Signif.

Signif. שתיקה יפה באין התפלה. Silentium decorum
 sine præcatione . Vel בשעת התפלה In tempore ora-
 tionis .

שמ יפת למך נוח עבר. Shem, Iapheth, Lamech,
 Noah, Heber. In Masora. Genes. 5.

פושתי יהוה לנגדי תמיד. Posui Dominum coram
 me semper. est versus 8. Psalmi 16.

שיחיה נצח. Qui viuat (in) æternum. In epist.

שם יהוה נקרא. Nomen Domini inuocatum,
 aut inuocandum reper. apud Kabalistas.

שפחה כנענית. Ancilla Cananæa .

שבח לאל. Laus Deo.

שחל להיות בשבת. Quod contingit fieri . vt apud
 Rabin. legitur ערב פסח שחל להיות בשבת Vespera Pa-
 schæ quod contingit fieri in Sabbatho.

שחטאנו לפניך. Quod, vel qui peccauimus co-
 ram te.

שייך לעיל. Pertinet supra, vel ad superiora.

שלמה לוריא. Salomon Loria . Nomen Ra-
 bini .

שלארך ימים טובים. Qui in longitudine die-
 rum bonorum (viuat.) idest, qui diu feliciter viuat.

שיחיה לימים טובים. Qui viuat in dies
 bonos . Addi solet quandoque Aleph in fine , sic ,
 שליטא . i. Qui viuat in dies bonos Amen .

שלמעלה. Quod supra , seu superius . non
 sunt R. T.

שלום לך. Salus ipsi, salus, idest, salus plu-
 rima . Freq. in epistolis . Vel לך Tibi, si sit secunda
 persona ,

שמ Primò signif. שמע מינא Audi ex eo, vel ex ea, pro
Inde intellige. modus loquendi familiaris Talmu-
ditis in Ghemarà.

שמ Secondò מינן שלשה Tres species.

שמ Tertiò שתי מרות Dux, vel binæ proprietates, vel di-
mensiones.

שמ Quartò שכיב מרע Aegrotus morbo. Eccles. 3. 3. in
Targ.

שמ Quintò של מזמור של Pfallmi, seu Cantici. Genit. casus.

שמ Sextò שמע מהם Fama ex illis est. vel, Ita receptū est.

שמ Septimò שם מפורש שם Nomen explicatum, seu separa-
tum, sacrosanctum.

שמ Octauò שלחן מלכים Mensa Regum. Talm.

שמ Primò significat שרי מלך עולם Omnipotens Rex
mundi.

שמ Secondò שחרית מנחה ערבית Matutinum, vesperti-
num, nocturnum.

שמ Tertiò שאו מרום עיניכם Attollite fursum oculos ve-
stros.

שמ Signif. שמתרגם יונתן Quod transfert Ionathan.
vel, Vt interpretatur Ionathan.

שמ Signif. שמה שאמר Hoc est illud quod dixit, vel si-
cut dixit.

שמ Signif. שנאמר Quod dictum est. vel, Vt di-
ctum est. Scribitur etiam sic שנא .i. Sicut dictum est.

שמ Secondò שניתן Quæ data est. reperitur in hac signi-
ficatione in Bahir vbi de Kabala sic scriptum est.

שמ .i. Secundum Kabalam
quæ data est Mosi in (monte) Synai.

שמ Signif. שני נזירים Bini Nazaræi.

- Secundò שיחיה נצח Qui uiuat in perpetuum. vt sup.
 Signif. שור נשר אריה בן שנאן Bos, Aquila, Leo, Filius, siue Homo. In Zohar.
- שנב Signif. שהכל נהיה בדברו Quod omnia fiunt verbo eius, vel quòd verbo eius omnia extiterunt.
- שנר Signif. שנראה Quod videtur. non sunt R. T.
- שם Signif. ששה סדרים Sex ordines, siue sex partes, operis. f. Talmudici.
- שסה Hæ notæ symbolum sunt præceptorum negatiuorum. Quæ numero sunt 365. quæ appellantur מצוות לא תעשה Præcepta non facies .i. præcepta negatiua.
- שסח Signif. שכפר תורה Quòd liber legis.
- שע Signif. שביתת עשור Sabbathiza 10. diei mensis Tisri.
- Secundò שולחן ערוך Mensa strata, vel parata. Nomen libri.
- Tertiò שמיני עצרת Octaua Scenophegiæ, siue Paschatis.
- Quartò של עולם Ipsius mundi. & solet hanc Abbr. vt in plurimum præcedere רבונו שׁע. vt רבונו שׁע Dominus ipsius mundi. f. Deus. Vide etiam in רשׁע.
- שעה Signif. שלמה עליו השלום Salomon, super eum pax.
- שעה ול Signif. שחור על הלבן וזכור לחרבן Nigrum super album, recordare, vel זכר memoriale est vastationis. sic recordantur Hebræi deuastationis vrbis Ierusalem.
- שעטנו Signif. שוע טוה נוו Lenire, siue pectere linum, nere, torquere.
- ששם Signif. שם פועל מלה Nomen, Verbum, (&) dictio. f. confignificatiua. Tres orationis partes, apud Hebr.

שפ Signif. שוה פרוטה .i. Pretium æquum pecuniæ, vel va-
let obolo.

שצ Signif. שליח ציבור Nuncius congregationis, vel sy-
nagoge, vel legatus communitatis, seu Vicarius uni-
uersitatis, Aedituus.

שבתאי, צדק, מאדים, חמה, נוגה, כוכב, לבנה Sig. שצמ חנכל
idest, Saturnus, Iuppiter, Mars, Sol, Venus, Mercu-
rius, Luna. Nomina sunt septem Planetarum.

שר Primò signif. שמוה רבה Expositio magna in Exod.
Secundò שם רע Nomen malum.

Tertiò של ראש Capitis. subauditur, Phylacteria, vel
quid tale.

Quartò שלום רב Pax, siue salus multa. In epistolis.

שרי Signif. שם רשעים ירקב Nomen impiorum putre-
scat. Ex Prouerb. 10. פ. 7.

שרל Signif. שרוצה לומר Qui, vel quod vult dicere.

שש Signif. primò שאלה שלום Petitio pacis, vel salutatio.

Secundò שקר vel שבועת שוא Falsum iusiurandum.

Tertiò שומר שכר Custodiens mercedem. vel, custos
mercedis.

Quartò שור שנגח Bos, qui cornu petit.

Quintò שלשה שאכלו Tria quæ manducarunt, vel
tres qui comederunt.

Sextò שמנה שרצים Octo reptilia.

Septimò שם שמים Nomen Cæli. i. Deus. Et præp. La-
med sic לשש לכבוד .i. Ad honorem nominis Dei.

Octauò שני שעירי Bini hirci.

Nonò שמואל שולם Samuel Sullam. Nom. proprium
Rabbini.

שח Signific. primò שאלה תשובה Petitio (&) responsio.
Vel

Vel שאלות תשובות .i. Quaestiones, & responfiones.

Secundo שומע תפלה Exaudiens orationem . Vel

Exaudis preces .

Tertio שמחת תורה Legis lætitia . Vel של תורה id-
est, Legis. של apud Rabb. est signum Genitui casus.

Quarto שעת תפלה Hora, seu tempus orationis .

Quinto שלמא תנינא Salus secunda. i. Vale iterum. in
fin. Epistolarum,

Sexto שמה תאמר Fortassis dices, seu ingerere pos-
fis. & Thalmudicè תימא Dices, obijcies.

Signif. שחיה Quæ viuat. Sic loquuntur de femi-
na viuente. Scribitur etiam cum Iod, sic, שתי Idem-
que significat .

Signif. שחרגם אנקלוס Quod, vel quæ transtulit, seu
interpretatus est Anhelos. Fuit hic interpr. Chald.
sicut & Ionathan .

Signif. שחרגם ינתן Quod interpretatus est Iona-
than. Interpres Chaldaicus.

Finis litteræ Scin .

ABBREVIATURAE INCIPIENTES

à littera Thau . ת

ת Hæc est vigesima secunda, & vltima Alphabeti lit-
tera, quæ in numeris valet 400.

Præterea significat תרגום Targum. Freq. in hac si-
gnificatione est in Lexico R.D. De Pomis.

תא Primo signif. תרגום אחר Interpretatio, seu expositio
alia, Targum aliud. Versio Chaldaica propriè ab
He-

Hebræis Targum appellari solet. Et prepositis literis Vau, Beth, Scin, sic וואַ &c.

Secundo תרגום אַנקלוס Targum, seu interpretatio (Chaldaica) Ancheli. Anchelòs Paraphrastæ Chaldaici nomen est, cuius versio in Pentateuchum à ludæis legitur in synagogis vnà cum Hebræo contextu. Vel legi potest תרגום אַנקלוס Interpretatus, vel Chaldaicè reddidit Anchelòs.

Tertio תנא אידך .i. Ordo alius, vel doctus alius, aliàs lectum est ibi, vel illic legitur.

תאב Signif. תלמי אַעב משלי Psalms, Iob, (&) Proverbia.
תב Signif. חשעה באב Nonus dies mensis Av. i. Iulij, quo die templum secundum vastatum fuit.

תככב Signif. תפלה בלא כוונה כגוף בלא נשמה .i. Oratio sine intentione (est) sicut corpus sine anima.

תג Signif. תנועה גדולה Motio magna. Vel in numero plur. תנועות גדולות Motiones magnæ.

Secundo תקיעה גדולה Clangor magnus. In Minhagim.

תה Signif. תורה האדם Lex humana. Nom. libri.
Secundo תורה הבית Lex economica. Nomen libri.
Tertio תחיית המתים Viuificatio (.i. resurrectio) mortuorum.

Quarto תפלת הדרך Oratio viæ i. iter facientium. Vel signif. תפלת השחר Oratio matutina.

Quinto תקון העולם Fabrica, vel ornamentum mūdi.

Sexto תקומה המתים Resurrectio mortuorum.

תו Signif. תמידין ומוסף Continuantes, & addentes, vel augentes.

תח Signif. תוספת Additamentum, siue additio, appendix.

Secun-

Secundo חוב Adhuc, rursus, amplius. Aduerb.

חוב Signif. תולעת ולא איש Vermis, & non homo.

חוב Signific. תבנו ותכונן במהרה בימינו Aedificetur, & aptetur cito in diebus nostris. Sic dicere solent Hebræi de ciuitate, quam restaurari, aut ornari cupiunt. & de sanctuario Hierosolymitano.

חוב Signif. תלה וברכת כהנים Oratio, & benedictio Sacerdotum.

חוב Signif. חס ונשלם שבת לאל כורא עולם Absolutus, & perfectus est (.f. liber hic) laus Deo creatori mūdi.

חוב Signif. תלמיד חכם Discipulus sapiens, philosophus. Vel in plur. תלמידי חכמים Discipuli sapientū.

Secundo חוב Signif. Veni, seu Siste, & vide. In Zohar.

Tertio חוב Signif. Docuit pariter, seu Vnus.

Quarto חוב Signif. Docent sapientes. In Talm.

חוב Signif. תורה חופה ומעשים טובים Lex, thalamus, operaq; bona.

חוב Signif. תרגום יונתן Targum .i. Expositio, seu paraphrasis Chaldaica Ionathæ. Vel תרגום יונתן Trāstulit, interpretatus est Ionathas.

Secun. חוב Signif. תרגום ירושלמי Targum Hierosolymitanum, seu interpretatio Chaldaica Hierosolymitana.

Tertio חוב Signif. תלמוד ירושלמי Talmud Hierosolymitanum.

Quarto חוב Signif. תפיסת יד Apprehensio manus.

חוב Signif. תימא Geminavit. freq. in Rabboth Vtunturque Rabb. hac dictione, quando in contextu est synonymia, vel repetitio eiusdem dictionis.

חוב Signif. תשביתן קושיות ובעיות Tisbi soluet dura .i. nodos, & quæstiones. Sic loquuntur Hebræi de Elia

Tisbite, quem expectant secundum Malachiae prophete-

phetiam ; ad eum enim remittunt quicquid in scriptura dubium, & obscurum incidit.

Retrogrado autem litterarum ordine hæc abbrev. sic intelligitur ואתה קדוש יושב תהלות .i. Et tu sanctus, permanens, laudes Israel.

הב signif. primo תורה כוהנים Lex sacerdotum, seu directorium. בתב, In lege sacerdotum.

Secundo תורה כתובה Lex scripta, seu litteris exarata.

Tertio תניא כותיה Doctus ut ille, vel ordo talis, lectum ita.

Quarto תקיעת כף Plausus palmæ.

Quinto תשלומי כפל Retributio duplex, vel retributiones dupli, vel duplæ.

תכר signif. תוך כרי רבור Intus ob sermonem vel medium tempus locutionis, vel interlocutionis.

הל signif. primo תלמוד לומר Doctrina ad dicendum. Talmud vult dicere, vel Doctrina hæc docet, vel scriptura dicit.

Secundo תלמוד לומר Discas ad dicendum. vel discito dicere. apud R.D. Kimhi super Psalm. 23. & 92.

Tertio תהלה לאל Laus Deo. In fine librorum ponit solet hæc Abbr.

Quarto תמצי לומר Possis dicere.

Quinto תיפוק ליה vel לן Proferes ei, vel nobis.

Sexto תלמיד לשון Discipulus linguæ (scil.) sanctæ Hebraicæ.

Septimo תרי לשני Duæ linguæ. i. duæ significationes. & præp. Beth sic בתל signif. בתרי לי שני In duabus linguis, seu significationibus.

Octavo תרצה לידע Volveris scire.

Signif.

לה Signif. תהלה לאל חי Laus Deo viuenti, vel, Laus fit Deo viuo. In fine librorum freq.

לע Signif. תהלה לאל עולם Laus Deo mundi, vel æterno.

תט Signif. תבורך מנשים Benedic̄ta sis præ mulieribus .s. alijs.

תמא Signif. תבורך מנשים אמן Benedic̄ta sit præ mulieribus amen. Vel in plur. תבורכנה Benedic̄tę sint. &c.

תמך Signif. תהי מנוחתו כבוד Sit quies eius honor, seu gloria. Vel in plur. מנוחתם Requies eorum &c. De defunctis sic loquuntur.

תמכעובי Signif. תהא מיתתו כפרא עליו ועל כל ישראל Sit mors eius expiatio pro ipso, & pro vniuerso Israele. Modus est loquendi Rabb. quum sermonem habent de crimine mortis conuicto, & damnato, vt eius mors sit illis exemplum, & caueant ne quid simile eis contingat.

תמכעא Signif. תהי נפשו בנן ערן אמן Sit anima eius in horto voluptatis, seu In paradiso, amen. In hũc modum plerumque Hebręi claudere solent Epitaphia sua lapidibus inscripta.

תנה Signif. תניא נמיהבי Doctrina, seu traditio etiam talis est. Tal.

תנוכ Signif. תורה נביאים וכתובים Lex, Prophetę, & Hagiographa. sunt tres partes totius scripturę. & absque Vau sic תנוכ idem significat.

תנו Signif. תחי נפשי ותהללך Viuet anima mea, & laudabit te.

תנצבה Signif. תהי נפשו צרורה בצרור החיים Sit anima eius ligata in fasciculo vitę, vel viuentium. Ex 1. Sam.

25. Ps. 29.

הם Signif. תקון סופרים Correctio, seu aptatio scribarum.
 תע signif. primo תרי עשר Duodecim .f. Prophetæ minores sic vocantur ab Hebræis.

2. Secundo תפלת הערבים Oratio vespertina. Vel dicitur תפלה ערבית .

3. Tertio תורת עולה Lex holocausti. Nom. libri.
 תעב signif. תבא עליו ברכה Veniat super eum benedictio. Vel in plur. עליהם Super eos.

תק Primo signif. תנועה קטנה Motio parua. Vel in num. plur. תנועות קטנות Motiones parua.

Secundo תנא קמא Primus lector, seu Doctor primus. Talm.

3. Tertio תפלה קצרה Oratio breuis.

4. Quarto תקיעה קטנה Clangor paruus.

תקע Require sup. in אמת דתקע Ibi enim est proprius locus eius.

תור signif. primo תנורבנן Docuerunt, tradiderunt, seu obseruarunt magistri nostri. Modus loquendi Tal.

Secundo תהום רבה Abyffus multa, vel magna.

תריג Hæ notæ symbolum sunt numeri præceptorum legis 613. quæ colligunt ex eo, quod totidem sunt litteræ in præceptis Decalogi.

תרת sign. תרועה הקיעה Clangor, buccinatio, clangor. sunt toni buccinæ varij.

תש signif. primo תא שמע Veni, audi. Ponitur תא pro Veni, a rad. תא Venit. Frequens est huiusmodi locutio in Talmud.

Secun. תשובה שאלה Responsio (&) quaestio, vel petitio. Vel in plur. תשובות שאלה Responsiones (&) quaestiones.

Signif.

תשבע־ף Signif. תורה שבעל־פה Lex quæ ore tradita est .
 Duplicem enim legem Mosi traditam fuisse Hebraei fatentur, Alteram scriptam, de qua mentionem fecimus sup. in חֶכְ ; Alteram verò ore traditam, quæ legendi rationem, mentem ac expositionem scriptæ legis continebat , quam successiuè ab ipso Moise ad posteros deriuatam esse affirmant.

תשב־צ signif. תשובות שמעון בר צמח Responsiones Simhonis filij Zemach. Nom. libri.

תשר־ת signif. תרועה שברים תרועה תקיעה Clangor, fractiones, buccinatio, clangor. sunt varij buccinæ soni.

תשת־ת signif. תרועה שברים תקיעה Clangor, fractiones, clangor. Diuerfi tubæ toni.

תת־ת Primo signif. תלמוד תורה Doctrina , seu studium legis. Et præpositis litteris Beth, He, Mem, &c. sic בתת־ת In doctrina legis . התת־ת Doctrina legis . מתת־ת Ex doctrina legis . &c.

Secundo תלמיד תורה Discipulus legis .

תת־ת signif. תפארת Decor. Est sexta secundum ordinem diuinarum Numerationum apud Kabalistas. prima & vltima littera tantum scribitur in hac Abbreviatione .

תם ונשלם

בִּילָאוּ

F. FRANCISCI DONATI

O R D. P R A E D I C A T.

Opusculum tertium.

COMPLECTENS DOCTRINAM

Christianam Hebraico sermone
conscriptam.*Quam consequuntur Versiones quadam, tum Orationum, tum Canticorum, & Hymnorum, ex Latina lingua in Hebraicam.**Quorum summa haec est.*

Symbolum Apostolorum.

Oratio Dominicalis.

Symbolum Sancti Athanasij.

Hymnus. Veni creator Spiritus.

Salutatio Angelica.

Canticum B. Virginis Mariae.

Antiphona. Salve Regina.

Hymnus. Ave Maris stella.

Hymnus. Memento salutis Auctor.

Antiphona. Sub tuum praesidium &c.

Canticum Zachariae.

Canticum Symeonis.

Canticum Angelorum.

Canticum trium puerorum.

Canticum Iudith.

Ora.

Oratio Venerabilis Bedæ Presbyt. ad D. N. Iesum
Christum.

Oratio ad Mariam Virginem.

Oratio Sancti Gregorij Papæ ad D. N. Iesum Chri-
stum.

Oratio Regis Manasse, dum captus teneretur in
Babylone.

COMPLETENS DOCTRINAM

Postremò adiectus est egregius Libellus R. Salomonis F. Gabiro-
lis, qui inscribitur כתר מלכות, idest, Diadema Regni. Et
Hebræica in Latinam linguam translatus ab eod. Fr. Fran-
cisco Donato Ord. Prædic. ad communem studiosorum utili-
tatem.

תלמוד המשיח

מלמד **האתה** משוח

ומאמין במשיח יהוה: תלמיד אני משוח ומאמין

במשיח יהוה בחסדו: מ' איזה הוא הנקרא משוח:

ת' מי שנדר להיורט מאמין באמונת המשיח ותורתו:

מ' כמה קוממיות אמונת המשיח בראשונה:

ת' בשנים סודות ראשונים הנסגרים בסימן הצליבה

הקדושה: היינו באחדות ושילוש יהוה ובקחת הבשר

ובמיתת מושיענו: מ' מה רוצה לומר אחדות

ושילוש יהוה: ת' רוצה לומר כי ביהוה יש

אלהות אחד לכד או היה אחרת אלהית אשר היא

בשלוש ספירות אלהיות ונקראו: אב: בן: ורוח הקדש:

מ' למה הם שלש ספירות אלהיות:

ת' כי האב אין לו ראשית ואינו יוצא מספירה אחרת: הבן

מהאב הוא: ורוח הקדש מהאבת האב אל בן

הוא: מ' מדוע השלש ספירות אלהיות הללו אלוה אחד

המה:

ת' כי

כי

כי

ת' כי היה אחת וגבורה אחת חכמה אחת וטובה אחת יש להם:

מ' צה רל קחת הבשר ומיתת מושיענו:

ת' רל כי בן יהוה היינו ספירה שנית של שילוש הקדוש מאד

נעשה אדם ומת על עצי הצליבה להושיע אותנו:

ת' ואיך נסגרים שני סודות הללו בסימן הצליבה הקדושה:

ת' כי סימן הצליבה נעשה בשום בראשונה ארז יד

הימין אל הראש באמור בשם האב: ואחר כך תחת

החזה באמור והבן: ואחר כך אל כחף השמאלית והימנית

באמור ורוח הקדש אמין:

מ' אם כן איך נראה בזה סוד ראשון של שילוש הקדוש:

ת' כי הדבר: בשם: יורה האחדות ודברים אחרים יורה שילוש:

מ' הגד נא את סוד השני:

ת' צורת הצליבה תגיד מיתת ישוע המשיח: כי אחת

שנעשה אדם והוה רך ישועה כתבונה במשל

באותות ומופתים הוא אמת על צוף הקדוש של צליבה

הקדושה:

ת' כי

כי

כי

כי

כי

Iesum

Chri-

eturin

Gabirogni. Ex r. Fran. m. utili.

תלמוד

פירוש

הם שנים עשר עקרים: מ' מה יורו בכלל העקרים הללו:

ת' כל מה שבראשונה ובגלוי צריך שנאמן מידוה ומקהלה הקרושה כלתו: כי השמונה עקרים ראשונים הם ליהודה והארבעה אחרונים לקהלה הקרושה:

מ' באר נא את העקר הראשון: ת' אני מאמין באמת ביהוה אחד אשר הוא בטבע אבי בנו היחיד וגם כן הוא האב בחן של כל המשותים טובים: כי על כן נקראו בני אלהים אשר לקח אלהים לבנים: ובסוף הוא אב לכל אשר נמצא בעולם כי הוא בראם וזה יהוה כליכול כי הוא יכול לעשות כל מה שירצה ומאין ברא את השמים ואת הארץ וכל אשר נמצא בהם היינו כל העולם כולו:

מ' פרשנא את העיקר השני: ת' אני מאמין גם כישוע המשיח אשר הוא בן יחיד יהוה האב וכי הוא נולד מהאב לעד לעולם והוא אל נצחי בלי תכלית שדי יוצרנו ואדוננו וארון כל כמו האב:

מ' פרשנא את השלישי: ת' אני מאמין כי ישוע משיח לא לבד הוא אל אמת אלא באמת גם הוא אדם: כי לקח

פירוש של אני מאמין

מ' אי זה סדר האמונה: ת' חבור עקרי האמונה שחברו השלוחים הנקראו בלעז קריו:

מ' אמור נא אני מאמין: ת' א' אני מאמין ביהוה אב שדי בורא שמים וארץ:

ב' ובישוע משיח בנו היחיד אדוננו:

ג' אשר הורה מרוח הקדש: נולד ממרים העלמה:

ד' נלאה תחת פונציוס פלאטוס: נדקר על העץ ומת ונקבר:

ה' ירד אל שאול יבוים השלישי קס ממתים:

ו' עלה אל השמים והוא יושב לימין יהוה אב שדי:

ז' ומשם יבוא לדין החיים והמתים:

ח' אני מאמין ברוח הקדש:

ט' אל עדה הקרושה הכללית בייחוד הקדושים:

י' את סליחת העונות: יא' את תקומת הבשר:

יב' ואת חיים הנצחיים אמין. מ' הוה שחבר עקרי

האמונה: השנים עשר שלוחים ועל כן הם

מ' לקח בשר אדם ממרים
 ת' העלמה בלי מום כנח
 חח הקדש: וכן נולד בארץ
 כהאס בלי אב כמו שנולד
 בשמים מהאב בלי אס.
 מ' פרש נא את הרביעי:
 ת' אני מאמין כי ישוע המשיח
 לפדות את העולם ברטו
 היקר מאד נלאה תחת
 פונציוס פילאטוס המושל
 ביהודה בחיותו נגוע
 ומעוטר בעטרת קוצים
 והושם על עץ של צליבה
 אשר בו מת וממנו הורד
 ונקבר אל קבר חדש.
 מ' פרש נא את החמישי:
 ת' אני מאמין כי ישוע המשיח
 מיד אחר הלך בנפשו אל
 שאל אשר שם אבות
 הקדושים וביום השלישי
 שהוא יום הארון קם ממתים
 מפואר ומנצח בהדר
 עזו.
 מ' פרש נא את השישי:
 ת' אני מאמין שישוע המשיח
 אחרי עמדו ארבעים יום עם
 השלוחים הקדושים לבחון
 באמת בחראותו עד כמה
 פעמים כיהוא קם ממתים:
 עלה אל רום השמים ושם
 הוא יושב על כל מחלות
 המלאכים לימין האבות היינו
 בכבוד שדה לאב כמו
 ארון ומכלכל ארח כל
 הנבראים.

מ' פרש נא את השביעי:
 ת' אני מאמין כי ארונו הוא
 בעצמו באחרית הימים
 יבוא מן השמים ביד
 חזקה ובתפארת גדולה
 וידן כל החיים והמתים
 לתת לכולם גמול שכר
 ועונש לאיש כדרכו
 וכמעלליו.
 מ' פרש נא את השמיני:
 ת' אני מאמין ברוח הקדש
 אשר הוא הספירה השלישית
 של שילוש הקדוש מאה
 ומתאהבת האב והבן
 הוא מכל וכל הוא שוה
 לאב ולבן: היינו אל נצחי
 באין סוף כל יכול בורא
 וארון כל העולם כמו האב
 והבן.
 מ' פרש נא את התשיעי:
 ת' אני מאמין כמו בן כי יש
 קהלה אחת קדושה אשר
 היא עדרת כל הנאמנים
 המשותים והנטבליים
 ומאמינים ומודים את
 אמונת המשיח ארונו והם
 מכירים ויודעים למשנה
 המשיח ההוא בארץ את
 כהן הגדול רומני.
 מ' הקהלה הזאת למה נקראת
 קדושה וכללית:
 ת' נקראה קדושה כי יש לה
 ראש אשר הוא משיח
 הקדוש וכי יש לה רבים
 נתחיים קדושים והאמונה
 והתורה

עולמית מלאכת כל הווה
 ונמנעת כל טוב
 מ' מה רוצה לומר אמן:
 ת' רוצה לומר כן יהיה באמת:
 פירוש של תפלת יהוה
 ושלוש לך מרים:
 אחר שדברנו מאשר יש לנו
 להאמין עתה נראה אם
 הדעפה שראוי לחסות וממי
 יש לחסות הידעת תפלת
 אבינו שבשמים:
 ת' אני יודע אותה היטיב מאד
 כי זאת היא תפלה ראשונה
 אשר למדתי ואני אומר
 אותה בכל יום ערב ובוקר
 וצהריים יחד עם תפלת שלום
 לך מרים: ועם אני מאמין:
 מ' תאמר אם כן אבינו
 שבשמים:
 ת' א' אבינו שבשמים:
 ב' יתקדש שמך:
 ג' תבוא מלכותך:
 ד' יעשה רצונך כאשר
 בשמים ובארץ:
 ה' לחמינו התמיד תן לנו היום:
 וכפר לנו את עונותינו כמו
 שאנו מכפרים לפושעים
 בנו:
 ו' ואל תביאנו לידי נסיון:
 ז' אבל הצילנו מכל רע אמן:
 ח' מי חיבר את התפלה הזאת:
 ת' חיברה המשיח ארוננו ועל
 כן היא יותר קדושה מכל
 תפלות

והתורה ודברים קדושים:
 נאמרה קטוליקה היינו
 כללית:
 מ' מה רוצה לומר ייחוד
 הקדושים:
 ת' רוצה לומר חלק מתפלות
 ומעשים טובים הנעשים
 בקהלה הנאווה לכל הקהל
 כאשר כגוף האנושי הטוב
 של אבר אחד יחלק לכל
 האברים:
 מ' באהנא את עיקר העשירי:
 ת' אני מאמין שבקדלה
 הקדושה יש סליחת העונות
 האמיתית בגלל הדברים
 הקדושים החנוכים ליהוה
 והאנשים אשר בה שהיו
 לפני בני השטן ונענשים
 נעשים בני יהוה ויורשי גן
 עדן ומלכות שמים:
 מ' פרשנא את האחד עשר:
 ת' אני מאמין כי באחרית
 הימים כל המתים יקומו
 ויקחו את גופותיהם אשר
 היו להם בראשונה וזאת
 בכח יהוה אשר כל יוכל ואין
 כל דבר נמנע ממנו:
 מ' באר נא את האחרון:
 ת' אני מאמין כי למשוחים
 טובים יש חיים נצחיים
 מלאים כל שלווה והשקט
 והצלחה ומוצלים מכל רע
 כאשר בהפך לכל אשר אינם
 מאמינים ולמשוחים רעים
 וחסאים יש להם מיתה
 עולמית

תפלות אחרות
 מ' מה יסופר בכלל בתפלה הזאת:
 ת' כל מה שהאדם יכול לבקש ולבטוח מיהוה: כי שבע משאלות המרה: בארבע ראשונות אנחנו שואלים שיתן לנו את הטוב ובשלש אחרות שיצילנו מכל רע.
 ועל הטוב בראשונה אנחנו שואלים כבוד יהוה: בשנית טובנו הגדול: בשלישית החן לקנותו: ברביעית הדרך לקבל ולנטות את חן הנזכר: ועל הרע אנחנו שואלים שיצילנו בראשונה מהרע שעבד: בשנית מהרע העתיד לבא: בשלישית מהרע הנמצא וסוף מכל רע:
 מ' פרשנא את הרבנים אשר הם קודם השאלה ראשונה היינו ראוינו שבשמים:
 ת' זאת היא הקהלה זעירה אשר נתן טעם למה יש לנו מצח לרבר עם ארון גדול בזה עושה לנו בטחון שישמע בקולנו: אם כן יאמר ביהוה הוא אפינו אשר ברא אותנו ולקח אותנו לבנים ולכן לו ננום לעודה ויענה נוסף לומר כי הוא בשמים כאשר הוא ארון כל העולם: ולכן יודעים אנחנו כי יוכל לענות לנו אם ירצה כאשר בטחנו שירצה בהיותו אב.

מ' פרשנא את השאלה הראשונה:
 ת' בשאלה ראשונה אנחנו שואלים שיהוה יתודע בכל העולם וכן שמו הקדוש יתפאר ויתקדש כראוי וכישר גם כן בכל העולם.
 מ' פרשנא את השנית:
 ת' מבקשים אנחנו בשנית שתבוא במהרה מלכות אשר נשבע לנו וכי בסוף מלחמותינו עם השטן עם העולם ועם הבשר נבוא ונשיג אל אושר ואל הצלחה עולמית: אשר בה נמלך עם האלהים בלי שום מניעה.
 מ' פרשנא את השלישית:
 ת' אנחנו שואלים בשלישית את חן האלהים אשר בו נשמע בשלימות אל מצותיו ותקוה הקדושים כאשר תמיד המלאכים שומעים אותו בשמים: כי הסלם לעלות אל מלכות הוא לשמוע אל מצותיו.
 מ' פרשנא את הרביעית:
 ת' אנחנו שואלים ברביעית את לחם התמיד לחם נפש שהוא דבר יהוה ודברים קדושים התנוכים ליהוה: כמו לחם גופני שהוא לחם לאכול ובגד ללבוש בו דבר יהוה המפורש על פי הדרשנים ואשר אנו קוראים בספרים

1 מ'

Bb 2

זמן אם יראה שיהיה נוק
 לגפשו. אמור נא שלום לך מרים.
 ת' שלום לך מרים מלאת חן:
 יהוה עמך.
 ברוכה את בין הנשים וברוך
 פרי בטןך ישוע.
 מרים הקדושה אם יהוה
 התפלל בעדנו כי חטאנו:
 עתה ובשעת מיתתנו אמן.
 מ' מי אמר אלה הרברים:
 ת' קצת מהם אמר שר גבריאל
 המלאך: וקצת מהם אמרה
 אלישביטה הקדושה: וקצת
 מהם הקהלה הקדושה.
 מ' למה תאמר שמחי מרים
 אחר שאמרת אבינו
 שבשמים.
 ת' למען בתחנת עלמה
 המאושרת בנחת רוח
 אשאלויהוה יתן את שאלתי:
 כי היא משגב לחטאים
 ומלאת חסד ועומדת בשמים
 על כל חברת המלאנים
 והיא יקרה ליהוה מאד.
 מ' התנוס לעזרה גם אל
 קדושים אחרים:
 ת' נס אנכי אל כל הקדושים
 ובפרט אל קדוש הנקרא
 בשמי ואל מלאך השומר
 אותי.

בספרים דוחניים ודברים
 קדושים: ובפרט דבר תורה
 וגופו של משיח שהם דרכים
 חוקים מצדס (אם אנחנו
 לא נחדל מבינתם) לקנות
 ולנטור את תן האלהים אשר
 אמרנו בשאלה שלפני זאת.
 המחיה והשמלה צריך לנו
 לתמוך החיים האלה לעבוד
 את יהוה.
 מ' פרשנא את החמישית.
 ת' אנו שואלים בחמישית
 שיצילנו יהוה מרעות שעברו
 היינו עוונות אשר עשינו
 בסלוח לנו החוב של עון
 והעונש על אשר חטאנו:
 ונוסף כמו שאנו מכפרים
 לפושעים בנו: היינו שנכלח
 הנזקים שעשו לנו אויבינו:
 כי אינו דבר הגון שיסלח לנו
 יהוה את חטאותינו הגדולים
 מאד אם לא נסלח אנחנו
 לנזקים שנעשו לנו בהיותם
 כאין נגדו.
 מ' פרשנא את השישית.
 ת' אנו שואלים בשישית שלא
 יביא אותנו לידי נסיון: היינו
 מרעות הבאות שלא יתן
 לנסותנו או יתן חזון חסד שלא
 תהיה להן גבורה עלינו.
 מ' פרשנא את השביעית.
 ת' שואלים אנחנו בשביעית
 שיצילנו יהוה מרע העומד
 היינו מכל צרה וצוקה ומכל
 הצלחת השוא ומכל גדולת
 זמן

האהבה אשר צוה לנו
לאהבה את יהוה על כל דבר
ואת הר"ע כמונו.

מ' באר המצוה הראשונה:
ת' במצוה הראשונה הוהירנו
לדעת כי הוא באמת אדוננו
עלין הגדול: ולכן חייבים
אנחנו לשמוע אליו בכל לב
ואחר צוה לנו שלא נעבור
ולא נדע אלהים אחרים
אשר בס חטאו המורדים
ולא נאמנים העובדים
לנכראים תחת הכורא: וגם
השדים ומכשפים שהשטן
הוא אלהים.

מ' באר המצוה השנית:
ת' במצוה השנית נמנעו
המארות והנאצות אשר
הן עונות גדולים מאד
ושכועת שוא או בלי צורך
וחדול לשלם נדרים וכל קלון
אשר יעשה אדם נגד כבוד
יהוה בדברים.

מ' באר השלישית:
ת' במצוה השלישית צוה לנו
שמירת החג אשר היא
להמנע מכל מלאכה למען
יהיה לנו זמן זעת לעסוק
בבינת חסדי יהוה ולפקוד
מקדשי אל זלדהתפלל
ולקדוא בספרים קדושים
ולשמוע תפלות אלהיות
ופדרשים ולעשות מעשים
של קדושה.

מ' באר הרביעית:
במצוה

במצוות יהוה

מ' נבוא נא אל מרד שיעשה
האדם לאהבה את יהוה
ואת ריעהו אמור נא עשרת
הדברים:

ת' אנכי יהוה אלהיך לא יהיה
לך אלהים אחרים על פני:
זכור את יום החג לקדשו:
כבד את אביך ואת אמך:
לא תרצח:
לא תנאף:
לא תגנוב:

לא תענה ברעך עד שקר:
לא תחמוד בית רעך:
לא תחמוד אשת רעך וכל אשר
לרעך.

מ' מי הוא שנתן אלה
הדברים:
ת' יהוה בעצמו בתורה הישנה
ואחר כך משיח אדוננו קיים
אותם על תורה החדשה.

מ' מה יורו בכלל אלה הדברים:
ת' כלמה שצריך לעשות לאהבה
את יהוה ואת עמיתנו
כי שלשה דברים ראשונים
יורו מה שאנו חייבים
לעשות בעד יהוה בפה ובלב
ובמעשים: ושבעה האחרים
למדו אותנו להטיב אל
הר"ע ושלא נתן לו נזק בגופו:
וכבודו ובממונו: לא בלב
ולא בדברים ולא כמעשים
וכן סוף כל המצוות היא מצוה
האהבה

בשמינית מנע יהוה לנו להיות עד שקר להיזר נרגן ומרגל ומחליק לשון כזב וכל נזק אחר שיעשה איש אל רעהו בלשון.

מ' בארנא שתיס אחרונות:

ת' בשתיס אחרונות צוה לנו יהוה שלא יחמוד איש את אשת רעהו או ממון של אחרים כי הוא הרואה את הלכבוד חפץ שנהיה קדושים וטהורים לא לכד כנראה: אבל גם בלב למען נהיה צדיקים באמת ובשלימות.

במצוות ועצות הקהל.

מ' חוסף נא אל מצוות יהוה את החקים המעטים אשר יסף הקהל הקדוש:

ת' חקי הקהל הקדוש ששה המה.

הא' לשמוע חפלת קרבן תודה של משיח כל ימי החג.

הב' לצום כל ארבעים יום של עצרת ויום רביעי ויום ששי ושבת של ארבעה עתים וכל ערב חג אשר צוה קהל הקדוש: ושלא תאכל בשר ביס הששי וביס השבת.

הג' להתודות לכהן לפחות פעם

ח' במצוה הרביעית צוה לכבד האב והאם לא בדברי כבוד בלבד או בפרוע ראש אבל לתת להם צרכם: וכל אשר יאמר לאב ולאם יש גם כן לעשות לא אחרים גם כי לא באתו חיוב שחיב לאב ולאם אשר נתנו לנו ההויה ונדלו אותנו ברוב עמלם.

מ' באר החמישית:

ת' בחמישית צוה לנו שלא נהרוג שום אדם בלא משפט ושלא נעשה לו רעה אחרת בגוף וראני אומר בלא משפט כי הדיינים המרשיעים את האשמים למות ומשרתי הדיינים שהורגים אותם וכן אנשי מלחמה של צדקה לא יחטאו אם יפואס יהרגו.

מ' באר הששית:

ת' בששית צוה שלא יעשה כל נאוף רל שלא יחטא עם אשרת איש ומשמע גם כן שלא יעשה זנות או חטא של בשר.

מ' באר השביעית:

ת' באביעית צוה שלא יקח איש את ממון חבירו: בסתר כי זו נקראת גנבה: ולא בפרהסיא כי זו נקראת גזולה ולא יעשה עושק למכור או לקנות וכיוצא בהן שטרים ובכלל שלא ייק אדם את חבירו.

מ' בארנא השמינית:

ת'

פעם בשנה.

הד' לקחת קרבן תודה

שהוא גוף המשיח

לפחות בפסח

התקומה.

הה' לתת מעשר לכהן.

הו' שלא תביא אשר

בחתונה בימי המעצר

שהם מיום הארון

ראשון של ביאת

המשיח עד האיפי-

פאניאה ומיום ראשון

של עצרת עד יום

שמיני של פסח.

מ' אחר המצות אשר אנו

חייבים עליהן היש דברים

אחרים ממועצות השלימות:

ת' יש שלש עצות אשר נתן

ישוע המשיח אדוננו לאשר

יאבו להגיע אל תמתו.

מ' מה הן עצות האלה:

ת' מסכנות רצונית : מניעה

נצחית : מתאות הכשר :

ומשמע לכל דבר שאינו

חטא.

מדברים קדושים החנוכים

ליהוה.

מ' כבר אמרנו כל מה שצריך

להאמין ולבטוח ולעשות:

עתה יש לומר דברים קדושים

החנוכים ליהוה אשר בהם

יקנה האדם את חן יהוה: לכן

אמור נא כמה המה:

ת'

ת' שכעה הם:

א' טבילה.

ב' קיום טבילה.

ג' קרבן תודה של משיח.

ד' תשובה.

ה' משחה אחרונה.

ו' סדר קדוש.

ז' חבורחתן עם כלה.

מ' מי סידר אלה הדברים:

ת' ישוע משיח אדוננו.

מ' מה עושה הטבילה:

ת' שהאדם נעשה בן יהוה

ויורש גן עדן: והיא מוחה

כל עונות וממלאה את

הנפש בחן ומתנות רוחניות.

מ' מה עושה קיום טבילה:

ת' הוא מחוק האדם שלא יירא

להודות אמונת המשיח

ועושה אותו אנשי חיל

ונאמני המשיח.

מ' מה הוא עושה קרבן תודה

של משיח:

ת' מגדל האהבה ושהיא חיי

הנפש ומרכת אותה כל

היום עוד: ולכן נתן כמין

הלחם גם כי באמת אינו

לחם כי באמת הוא גוף

אדוננו: כמו שמה בכוס

אינו יין גם כי נראה יין: אבל

באמת הוא דם אדוננו

המשיח תחת מין חייין.

מ' מה עושה התשובה:

ת' מכפרת עונות אשר אדם

עשה אחר הטבילה ותשיב

אל אהבת יהוה מי שלפנים

בעד

על כחות דברי אלהים
חיים.

מ' כבר תמנו הארכעה חלקים
הראשונים של לימוד שהם
אני מאמין: תפלת הארון:
עשרת הדברים: ודברים
קדושיכי: עתה רצוני שנדבר
מכוחות ומדברי חסרון
ומדברים אחרים שיועילו
מאד לחיות כרצון יהוה: לכן
אמר נא כמה הם כוחות
הראשונים:

ת' שבעה הם: שלשה מהם
דברי אלהים חיים: וארכעה
מהם כוחות של יסודות
האמונה.

מ' מה הם דברי אלהים חיים:
ת' האמונה והבטחון והאהבה.
מ' למה נקראו דברי אלהים
חיים:

ת' כי הם דברים המביטים אל
עבודת יהוה.
מ' האמונה איך היא לעבודת
יהוה:

ת' כי היא עושה שנאמין כל מה
שגלה האלהים אל קהל
הקדוש.

מ' הבטחון למה הוא לעבודת
יהוה:

ת' כי הוא עושה שנשים
בטחוננו ביהוה וכו' נחסה
שיחינו לחיי עולכ בעד חן
האלהים וזכיותנו הנולדות
מתן יהוה.

מ' האה

בעד החטא היה לו לאויב.
מ' מה צריך לעשות מי שיקבל
הקרבת הוה:

ת' צריך שידאג על חטאותיו
אשר חטא בעצב גדול ויגזור
בנפשו שלא יחטא עוד
לעולם: ואחר צריך שיתודה
כל חטאותיו אל כוהן כחון
מהאבות המושלים: ובסוף
יעשה כל מה שיצוה לו הכהן
בעונשו:

מ' מה יעשה משחה אחרונה:
ת' תמחה שארית העונות
ונתנת שמחה וגבורה לנפש
להלחם על השטן באותו
זמן האחרון: וגם יעזור לקבל
בריאות הגוף אם יועיל
לתשועת הנפש.

מ' כדר קדוש מה הוא
עושה:

ת' נורחן כח וחן לכהנים
ולאחרים משרתי הקהל
למען יוכלו לעשות היטב את
מעמדיהם ולומר תפלותיהם.
מ' חבור חתן עם כלה מה הוא
עושה:

ת' נותן כח וחן למתחתנים כפי
ההורה שיחיו בשלום
ואהבה ולהוליד בנים
לגדלם ביראה הקדושה
ליהוה למען ישמחו בעולם
הזה ובעולם הבא.

על

מ' האהבה למה היא לעבודת
 ת' יהוה:
 ת' כי היא עושה שנאהב את
 יהוה על כל דבר ולרענו
 כמנונו באהבת יהוה:
 מ' מה הם כוחות של יסודות
 האמונה:
 ת' תכונה: צדקה: מזג התאווה:
 מ' עוצמה:
 מ' לסדר נקראו של יסודות
 האמונה:
 ת' כי הן ראשונות וכמו מעיני
 המפעלות טובות:
 מ' באר את פועל הכוחות
 האלה:
 ת' התכונה עושה אותנו
 נכונים ונוהרים בכל דבר
 זכאי שלא יהתל איש בנו או
 זולתנו שלא ישא אדם בנו ולא
 נשא באחרים: הצדקה
 עושה שנשלם לאיש כל
 אשר היה לו: מזג התאווה
 עושה שנשים ודסן ל
 חסות התאווה שלא נסדרן:
 העוצמה עושה שלא נירא
 חסות כל סכנה וממותו עוצמה
 ואם יהיה לעבודת את יהוה:
 ממתנות רוח הקדש:
 מ' חכמה הנה מתנות רוח
 הקדש:
 ת' שבע הנה: חזק לב:
 חכמה: בינה: עצה: חזק לב:
 דעה: חסד: יראת יהוה:

מ' מה יועילו המתנות הללו:
 ת' יועילו לעזרת הכוחות
 ולעשות אותנו שלמים
 בדרך יהוה: כי ביראת
 יהוה נשתמר מחטוא לו:
 ובחסד נהיה חסידים ועבדי
 יהוה:
 הרעה תיסרנו לדעת רצון
 יהוה: חזק לב יעזור אותנו
 לעשות ולמלא רצון יהוה:
 בער העצה נוהרים אנחנו
 במרמות השטן:
 הבינה תרים את רעיונינו
 להבין סודות האמונה:
 בער החכמה נהיה שלמים
 לערוך ולסדר כל ימי חיינו
 וכל מעשנו לכבוד יהוה: כי
 החכמה יודע קץ האחרון ואלו
 ישרו כל דבר:
 מ' ממפעלי החסד:
 מ' כמה הם מפעלי החסד אשר
 ישאל אדוננו לנו כיום הרין:
 ת' שבעה הנה: חסד:
 ת' הא' לתת אוכל לרעבים:
 ת' ב' ולהשקות את הצמאים:
 ת' ג' הלביש ערומים:
 ת' ד' לאסוף גרים אל ביתו:
 ת' ה' לבקר חולים:
 ת' ו' לפקוד האסורים:
 ת' ז' לזכור את מתים:
 מ' אלה הם מפעלי החסד
 ונפגמים: הש' אתהים שלו:
 חסד רוחניים:

ת' הם שבעה אחרים ואלו הם
 א' לתת עצה טובה לשואלים
 ב' ללמד לשונים
 ג' להוכיח לחוטאים
 ד' לנחם נוגים
 ה' לסלוח לנוקים
 ו' לסבול באריכות אפים את
 הלוחצים
 ז' להתפלל בעד החיים ובעד
 המתים
 מן חטאות
 מ' עתה כבואנו אל העונות
 כמה מיני העונות הנמצאים
 ת' שנים : עון ראשון טבעי : ועון
 הפועל : ואחר נחלק לעון
 אשר הוא סבה שלמיתה
 עולמית : ועון קל העושה
 אדם בכל יום
 מ' איזה הוא עון ראשון טבעי :
 ח' הוא אשר בו כלנו נולדים
 והוא לנו כנחלה מאדם
 הראשון אבינו
 מ' איך ימחה העון הזה
 ח' בטבילה הקדושה : על כן
 כל אדם אשר ימות ואינו
 נטבל ילך אל שאול אל
 מקום הנקרא ליטבו ואין
 לו עונש אחר : כי אם העדר
 מתפארת גן עדן לעד לעולם
 מ' מה הוא עון שהוא סבה של
 מיתה עולמית :
 ת' הוא אשר יעשה האדם נגד
 אהבת יהוה ואהבת הריע :
 ונקרא

ונקרא סבה של מיתה כי
 הוא ימנע הנפש מתי הרוח
 האשר הם חן יהוה
 מ' ואיך יכבוד לנו העון הזה
 ת' בטבילה הקדושה באדם
 הנטבל בעת שחטא בפועל
 או בתשובה כמו שנאמר
 לעיל : ומי שימות בעון שהוא
 סבה של מיתה ילך אל מקום
 של עונש נצחי של גיהנם
 מ' אי זה הוא עון קל
 ת' העון אשר אינו נגד האהבה
 והוא לא ימנע חנפש מחן
 יהוה ואין שולח אל עונש של
 גיהנם : אלא מכל מקום ירע
 בעיני יהוה כי אינו כרצונו
 והוא ממעיט אהבת רוב
 האהבה ולכן צריך לטהר
 אותו בעהאו ובגיא צלמות
 שהיא בחיי עולם הבא
 מ' כמה הם המחטאים
 ראשיים אשר הם כמעני
 כל החטאים
 ת' שבעה דמה וכנגדם יש כוח
 בהפך השני המצוי
 הא' גאה ובהפך לה הענוה :
 ב' בצע ובהפך הנדבה
 ג' זנות ובהפך מניעת חשק
 המשכב
 ד' חמה ובהפך אורך אפים
 ה' בליעת והולל ובהפך
 צוכ
 ו' הקנאה ובהפך אהבת
 הריע
 ז' העצלות ובהפך זריוות
 מ'

ישוע המשיח:
 מ' מה הנה תמשע שרה סודות
 של רוסאריאו.
 ת' חמש מהן של שמחה:
 א' בשורת המלאך:
 ב' פקודת אליסביטה
 הקדושה:
 ג' לידת הארון:
 ד' הקרכת אל ההיכל:
 ה' דיויכות ישוע ילד עם
 החכמים המורים.
 ו' חמש מהן של דאבה.
 א' התפלה בגן:
 ב' בקורת אל עמוד:
 ג' כי הוא טעוטר עם עטרת
 קוצים:
 ד' שאח הצליבה:
 ה' וכי הוא ישוע נדקר על עץ
 צליבה ומיתתו.
 חמש אחרונות נכבדות:
 א' קימת אדוננו בחיים:
 ב' בעלותו לשמים:
 ג' ביאת רוח הקדש:
 ד' רוממות מרים הקדושה:
 ה' כי היא מעוטר והיא רמה
 על כל מחולות המלאכים.
 תם ונשלם תהלה לאל חי
 אדוננו ישוע המשיח ולמרים
 עלמה הקדושה לעד לעולם
 אמן.

מ' כמרה הם עונות נגד רוח
 הקדש:
 ת' ששה המה:
 א' יאוש הישועה:
 ב' עזות פנים להושע בלא
 זכיות:
 ג' להלחם נגד האמת
 הידועה:
 ד' קנאת חזן של אחרים:
 ה' שרירות בחטאים:
 ו' עמוד בלי תשובה עדי עד.
 מ' כמה הם עונות השואלים
 נקמה לפני יהוה:
 ת' ארבעה הם:
 א' רצח בחפץ וברצון:
 ב' משכב זכור:
 ג' לחץ העניים:
 ד' לגזול שכר הפועלים.
 מ' כמה הדברים אחרונים של
 אדם: אשר הכתוב קראם
 אחרונים אשר בהבין במ
 היטב מונעים אותנו מחטוא.
 ת' ארבעה הם: המות: יום
 הדין: שאול תחתית: מלכות
 שמים.
 מ' מה תעשה לקיים כך החסד.
 ת' אני אומר את רוסאריאו של
 אם שרה עלמה הקדושה
 בהגיון לבי אל מו סודות
 אשר בהן כתומים חי אדוננו

INCIPIUNT VERSIONES ALIQVOT

Sacræ ex Latina Lingua in Hebraicam,

Aedita per eundem Fr. Franciscum Donatum Romanum
Ordinis Prædicatorum, ad communem Studio-
rum utilitatem.

Oratio Dominicalis.

תפלה ליהוה.

אבִּינוּ שבשמים יתקדש
שִׁמְךָ: תְּבוּאָה מִלְכוּרְךָ: יַעֲשֶׂה
רְצוֹנְךָ כַּאֲשֶׁר בְּשָׁמַיִם כֵּן בְּאָרֶץ:
תֵּן לָנוּ הַיּוֹם אֶת לַחֲמֵנוּ הַתְּמִידִי
וְסַלַח לָנוּ אֶת חֻבּוֹתֵינוּ כַּאֲשֶׁר
אֲנַחְנוּ סוֹלְחִים לַחֻבּוֹבֵינוּ: וְהֵלֵךְ
תְּבִיאֵנוּ בְּנִסְיוֹן אֶבֶל דְּחַצִּילָנוּ
מֵהָרַע: אָמֵן.

Symbolum Sancti Athanasij.

חבור אתאנאסיאוס הקדוש על
עקרי האמונה.

בֵּל מי שירצה להיות נושע
בראשית כל צדיקו לו לתמוך
באמונה הכללית: אשר אם לא
ישמור

S Y M B O L V M
Apostolorum.

שנים עשר עיקרי אמונת
המשיחיים.

אֲנִי מאמין באל שדי הַיְהוָה
בורא שמים וארץ: ובאדוננו
ישוע המשיח בנו יחידו: אשר
הורה מהרוח הקדש: נולד
ממרים העלמה: נענש תחת
פונטיוס פילאטוס נוקף ומת
ונקבר: ירד אל שאול וייקץ
ביום השלישי מעם המתים: עלה
אל השמים והוא יושב לימין
יהוה אל שדי אביו: ומשם יבוא
לדון החיים והמתים: אני מאמין
ברוח הקדושה ובקהלה
הקדושה הכללית ובאחדות
הקדושים: את סליחת החטאים
את תקומת הבשר ואת חיים
הנצחיים. אָמֵן.

Ora-

ישמור האדם כולה כתוס וביושר
 לבב בלי ספק לעולם יאבד :
 אך זאת היא האמונה כללית :
 שנעבוד את יהוה אחד בשילוש
 ואת שילוש באחדות בלא
 בלבול ספירות ולא נהיה
 מבדילים עצמות אחדותו : כי
 אחת ספירה בשם אב ואחת
 בשם בן ואחת בשם רוח הקדש :
 אבל אב ובן ורוח הקדש אלהות
 אחד הוא : הוד שוה והדר נצחי :
 כמו האב בן הבן וכמו בן רוח
 הקדש : האב לא נברא : הבן
 לא נברא : ורוח הקדש לא
 נברא : גדול האב : גדול הבן :
 וגדול רוח הקדש : האב נצחי :
 הבן נצחי : ורוח הקדש נצחי :
 אבל לא שלשה נצחיים אלא
 אחד נצחי : כמו שאינם שלשה
 שלא נבראו או שלשה גדולים
 כי אחד הוא שלא נברא ואחד
 הוא גדול : כמו בן האב כל יוכל :
 הבן כל יוכל : ורוח הקדש כל
 יוכל : אבל אינם שלשה שהכל
 יוכלו אלא אחד הוא שהכל
 יוכל : בן האב יהוה : הבן יהוה :
 ורוח הקדש יהוה : אבל אינם
 שלשה אלהים כי אם אלוה
 אחד הוא : גם כן ארון האב :
 ארון הבן ארון רוח הקדש : אבל
 לא שלשה ארונים כי אם ארון
 אחד הוא : כי כמו שאנו נקראים
 כאחד להורות כי כל אחת
 משלשה הספירות אלוה באמונת
 המשיחית : כן אנו מסדר קהל
 הכללי

הכללי נמנעים לומר שלשה
 אלהים או שלשה ארונים : האב
 לא נעשה ולא נברא ולא מאחר
 נולד : הבן מאב לבדו הוא לא
 נעשה ולא נברא כי אם נולד :
 רוח הקדש מאב ומבן לא נעשה
 ולא נברא ולא נולד כי אם
 מהאהבת האב אל בן הוה :
 לכן האב אחד הוא לא שלשה
 אבות : הבן אחד לא שלשה
 בנים : ורוח הקדש אחד לא
 שלש רוחות הקדש : ובוה
 השילוש אין יותר ראשון ואין
 יותר אחרון : אין יותר גדול
 או יותר קטון : אבל כל שלש
 שפירות מעולם ועד עולם
 המה : ושויים הם : ובכן כמו
 שנאמר למעלה לכולם באחדות
 ושילוש ובשילוש באחדות יש
 לנו לעבוד ולהשתחור : לכן
 כל מי שירצה להיות נושע ככה
 יאמץ בשילוש : אבל צריך
 לתשועת עולמים שיאמין
 גם כן הגשמת ישוע משיח
 אדוננו כאמונה : לכן היא
 האמונה נכונה שנאמין
 ונודה עליה כי אדוננו ישוע
 המשיח בן יהודה אל ואדם
 הוא : אל מעוצם האב נולד
 לפני עולמי עולמים : ואדם
 מעצם האם נולד בעולם הזה :
 אלהי אמת הוא : ואדם שלם
 מנפש שכלית ומבשר אנושי
 עומד : שוה לאב באשר הוה
 אלהי אמת : קטן מאב כי הוא
 אדם

OT

M

שני

אנ

בורא

ישוע

הורה

ממרים

פונטיוס

ונקבר

ביום

הש

אלה

יהוה

לדין

ברוח

הקדוש

הקדוש

את תקן

הנצחיים

אנ

החיים

אדם: אשר גם כי הוא אל ואדם
 אינם שנים משיחיים אלא משיח
 אחד: והוא אחד לא בהפוך
 אלהות לבשר כי אם בנשא אדם
 ביהוה: אכן אחד הוא לא על כי
 בלל העצם אלא באחרות
 חספיריה: כי כמו שהנפש
 המטבלת ובשר אדם אחד הוא:
 נן אל ואדם משיח אחד הוא
 ננוע ומחולל בעד ישועתנו: ירד
 אל שאל וביום השלישי קם
 ממתים: עלה אל השמים יושב
 לימין יהוה אב שדי: ומשם יבוא
 לדין את החיים ואת המתים:
 ובבואו כל אדם יקום עם גופו
 ויחן דין וחשבון על כל מעשיו:
 ואשר עשו מעשים טובים ילכו
 אל חיים הנצחיים: ואשר עשו
 רעות ילכו לאש בגיהנם לעולם:
 ואת היא האמונה הכללית אשר
 כל מי שלא יאמין בה באמונה
 וקוממיות לא יוכל להיות נושע.

ומשחה רוחנית:
 נותן שבע מתנות
 אצבע יד ימין האל
 את המורד מאב
 מעשיר גרגרות כדיבור:
 הדלק אור לחושינו
 ללכותינו תן אהבה
 ולגופותינו האומללות
 תן חווק התמידי:
 תגר שרחוק האויב
 ומהרה תן שלום
 מנהיג לנו תהיה
 והצילנו מכל רע:
 כך נרע האב
 וגם נכיר הבן
 נאמין גם לכל עת
 כי את רוח שניהם:
 יהי כבוד לאב ולבן
 אשר הציל נפשו ממות
 וגם לרוח המנחם
 אחד אלהים לעולם ועד:
 אמן:

Salutatio Angelica.

תפלה למרים.

שלוֹם לך מרים חן מלאה
 אדני עמך: ברוכה את בנשים
 וברוך פרי בטןך ישוע: מרים
 הקדושה אם אלהים התפללי
 בעדינו החטאים עתה ובשעת
 מיתתנו: אמן.

Can-

Hymnus. Veni creator Spiritus.

שיר אל רוח הקדש.

בוא רוח הכבוד
 נקוד נשמות כרואיך
 מלא חן ממרום
 לבבות אשר בראת:
 מנוחם נקראת
 מתנת אל עליון
 מעין חיים אש חן

1 ומשחה

המבורך פרי בטןך הראינו אחר
הגרוש הזה : הו חוננה הו
רחמנית הו מתוקה מרים
העלמה : התפללי בעדינו
הקדושה הורת אלהים : למען
נעשה ראויים למבטחות המשיח.

Canticum B. Mariae Virginis.

שיר המאשרת מרים
העלמה.

מגדלת

יהוה ותעלוך רוחי באלהי ישעי:
כי הביט בשפלת אמתו הנה נא
מעתה יאשרוני כל דורים : כי
עשה לי גדולות אשר כח בו
וקדוש שמו : וחסדו מדור לדור
ליראיו: עשה גבורה בורועו ויפור
את הגאים ככוונת לבותם:
הוריד גבורים מן כסא וירם
ענוים : את רעבים מלא טובות
ועשירים הניח ריקים: לקח את
ישראל נערו יהוה זכר חסדו:
כאשר דיבר אל אבותינו
אברהם וזרעו בעולמים:

Hymnus. Ave Maris Stella.

שבת ותפלה אל מרים
עלמה הקדושה.

שלום

לך כינב הים
אם יהוה רמה
גם כן לעד עלמה
דלת שמים ומאשרה.
אשר מפי גבריאל
השלום לקחת
יסדי אותנו בשלום
אשר שם חוה שנית.
מוטרות חטאים נתקי
הוציא אור עלורים
כל רעותינו תגרשי
וכל טובותינו בקשי.
הראי כי את האם
בעבורך תחנונים יקח
מי שנולד בעדנו
רצה להיות כנך.
עלמה היחידה
על כל הנשים ענוה
עשי אותנו נשואי אשמות
ענוים ונקיים.
ותני לנו חיים נקיים
כונני דרך בטח חזק
למען

Antiphona. Salve Regina.

תפלה אל מרים עלמה.

שלום

הרחמים חיינו מורתקנו
ותוחלתינו שלום לכי : אליך
אנחנו צועקים בני הוה גרושים:
לך אנו נאנחים גוחים ובוכים
בניא הדמעות הזה : אנא נא
השבי נא סניגורתנו עיניך
הרחמות ההם אלינו : וישוע
המבורך

אדם:
אינם
אחד:
אלהות
ביהוה
בלל ה
חספין
המשכ
כואל
נגוע
אל שא
ממתי
לימין
לדן א
ובכוא
ויתן די
ואשר ע
אל חיי
רעות י
זאת ה
כל מי
וקוממי

spiritui.
מ
בוא
פקוד
מלא
לכבר
מנוס
מתנ
מעין

Canticum Zaccharia.

שיר זכריהו

ברוך יהוה אלהי ישראל

כיפקד ויתן פדות
לעמו: ויקים לנו את קרן הישועה
בבית דוד נערו (כאשר דיבר
בפי נביאיו הקדושים אשר הם
מעולם:) ואת ישועה מאויבינו
ומיד כל שונאינו: לעשות חסד
עם אבותינו ולזכור בריתו
הקדושה: ואת שבועה אשר
נשבע אל אברהם אבינו לתת
לנו: וכן נפרים מיד אויבינו
נעבוד לו בלי פחד: בקדושה
וצדקה לפניו בכל ימי חיינו: ואתה
הנער עליזן תקרא כי תלך לפני
יהוה לפנות דרכיו: לתת ידעית
הישועה לעמו בכפרת
עוונותיהם: ברחמי (חסדי)
אלהינו אשר פקד אותנו בהם
מזריח ממוס: להאיר לאשר
הם יושבים בחושך ובצלמות
להדריך רגלינו אל דרך השלום.

Canticum Symeonis.

שיר לשמעון

התירה נא יהוה את
עבדך כרבודך בשלום: כי הנתת
ראו עיני את ישועתך: אשר
כוננת

למען נשטח יחד לעולם
בראותנו את ישוע.
ההלה לאל אב
אל משיח רם הדר
ולרוח הקודש
לשלשה כבוד אחד.
אמן.

Hymn. Memento salutis auctor.

שיר אל מרים עלמה.

זכור יהוה פועל ישועות

כי צורת גופנו לקחת
בהולדך מעלמה
אשר לעולם איש לא ידעה:
מרים אם התן
ואם הרחמים
היי לנו מגן להושיענו מיד צר
ובשעת המיתה קחי אותנו.
כבוד לך יהוה
אשר מעלמה נולדת
עם אב ורוח הקודש
לעד ולעולמי עולמים.
אמן.

Antiphona. Sub tuum praesidium.

תחת מצודתך נסנו וילדת
יהוה הקדושה: אל תעזבי את
חחוננו על צרכינו: אבל הצילי
אותנו מכל סקרה הרע לעולם
עלמה יקרה וברוכה:

Can-

מוננת לפני כל העמים : אור
לגלוי הגוים ולכבוד עמך
ישראל :

Canticum Angelorum.

שיר המלאכים.

בברוך לאלהים כמרומים
ושלום בארץ לאנשי
הרצון הטוב : נהללך ונברכך
ונשתהוה לך ונכבדך ונודה לך
למען כבודך הגדול : יהוה האל
מלך השמים אל שדי האב : אדני
ישוע המשיח בנו יחיד : יהוה אל
טלה האלהים בן האב : הנוטל
חטאות העולם חננו : הנוטל
חטאות התכל שמע נא תחנתנו :
היושב לימין האב חננו : כי אתה
לברך הקדוש : אתה לברך יהוה :
אתה לברך עליון : ישוע המשיח :
עם רוח הקדש ככבוד אלהים
האב : אמן .

Canticum Trium puerorum.

שיר השלשה נערים בהיותם
ככבשן בבל .

ברכו את יהוה כל מעשיו
הללוהו ורוממוהו
לעולמי עד : ברכו את יהוה מלכי
יהוה : ברכו השמים את יהוה :
ברכו כל מים אשר על השמים את
יהוה ברכו כל צבא יהוה את
ברכו D d

ברכו שמש וירח את יהוה : ברכו
כוכבי השמים את יהוה : ברכו
רביבוטל ארת יהוה : ברכו כל
רוחות אלהים את יהוה : ברכו
אש וחום את יהוה : ברכו קור
וקיץ את יהוה : ברכו טל וכפור
את יהוה : ברכו קרח וצנה את
יהוה : ברכו קרח ושלג את יהוה :
ברכו לילות וימים את יהוה :
ברכו אור וחשך את יהוה : ברכו
ברקים ועננים את יהוה : תברך
הארץ את אדני תשבחוהו
ותרוממיהו לעולמי עולמים :
ברכו הרים וגבעות את יהוה :
ברכו כל הצומחים בארץ את
יהוה . ברכו המעינים את יהוה :
ברכו הימים ונהרים את יהוה :
ברכו תנים וכל שישרצו במים
את יהוה . ברכו כל עופי השמים
את יהוה . ברכנה כל חיות
ובהמות את יהוה ברכו בני אדם
את יהוה . יברך ישראל את יהוה
ישבח וירומם אותו לעולמים :
ברכו כוהני יהוה את אדני ברכו
עבדי יהוה את אדני . ברכנה
רוחות ונשמות צדיקים את יהוה .
ברכו הקדושים ושפלי לבב את
יהוה . ברכו חנניה עוריה ומישאל
את אדני הללוהו ורוממוהו
לעולמי עולמים . נברך את האב
והבן עם רוח הקדושה נרננהו
ונרוממיהו לעולם . ברוך אתה
יהוה ברקיע השמים ומחולל
ונכבד ומתרוטם לעולמי
עולמים .

Can-

למען
ברא
החלה
אלמ
ולרוח
לשל
אמ
autbor.
כי צו
בהול
אשר
מרים
ואם
היי ל
ובשע
נבוד
ל
אשר
עב א
לעד
אמ
sfidum.
תח
יהוה
תחנוני
אותנו
עלמה

מלפני יהוה אלהי : נשיר ליהוה
שיר : נשיר לאדונינו שיר חדש :
אדני יהוה גדול אתה ואדיר
בגבורתך ולא יכול לך איש :
כל בריאתך תעבוד לך כי אתה
אמרת ויהי : שלחת רוחך ונבראו
ולא יעמוד איש בקולך : הרים
ממוסדיהם ימוטו ורחמים :
הכלעים כדונג ימסו מלפניך :
ויראו יהוה יתגדלו בכל מקום :
אוי לגוים קמים על משפחתי כי
יהוה אל שדי ינקם בס ביום הדין
יפקדם : כי יחן אש וחולעים
בבשרם למען ישרפו ויחוששו
אותם לעולם .

Oratio Venerabilis Bedae Presbyteri ad Dominum nostrum Iesum Christum .

תפלה אל ישוע משיח אדונינו
חבורה הנכבד ביד א
חכהן .

אדני ישוע משיח בן אל חי
אשר מוקע בצליבך
בסוף חייך שבעה דברים אמרת
למען נזכור תמיד את הדברים
הקדושים ההם : אעתיך לך ככוח
שבעה דברים ההמה שתסלת
לכל עונותי אשר חטאתי ו אשר
חפצתי משבעה חטאי מות או
מהיוצאים מהם : מזרון מזעם
מקנאה מעצלות מבצע מרוב
אכילה ושתיה מזנות מתאות
הבלי

שיר ליהודית .

א תשיר יהודית את השירה
הזאת ליהוה לאמור : פתחו
לאדני בתופים : שירו לאדני
בצלצלים וזמרו לו מזמור חדש
הרנינו וקראו בשמו : יהוה
משבר מלחמות יהוה שמו : אשר
שם מחנותיו בתוך עמו להצילנו
מיד כל אויבינו : ב א אשר
מהררים מצפון ברוב גבורתו
אשר רובו סתם את נחלים
וטסיהם כסו עמקים : אמר
לשרוף גבולותי ולהרוג
בחורי בחרב לתת עוללי לביות
ובתולדות לשבי : ויעשקהו אל
שדי ויתן אורו בידי האשה
והרקדהו : ולא נפל גבורם על
ידי הכחורים וילדי הענק לא
הכוהו וזהנפילים הרמים לא
יתעבו בפניו : כי אם יהודית בת
מרי ביופי פניה המפתהו : ותטר
בגדי אלמנותה ותלבש בגד
שמחה בגילת בני ישראל : ותסך
פניה בשמן ותקשר תלתלית
בכליל ותקח שמלה החדשה
להשיאותו : נעלותיה היפות
נלוהו יופיה שבה את נפשו
ותכרות בחרב את ערפו : פדם
חמה על חזקה ומדי על עוזה :
אוי הילילו מחנות אשור כי נראו
שבלי חורבים בצמא : בני נעדות
הכו אותם וכמו הנערים נסים
הרגו אותם : אכדו במלחמה
מלפני

להתם חסרונך בואי לשבת עמי
במלכותי לעלו ולשמוח עם
המלאכים הקדושים לעד
ולעולמי עולמים: אמן.

Oratio ad Mariam Virginem.

תפלה אל מרים עלמה.

שלוש לך מרים הקדושה
אם יהיה מלכת
השמים שער גן עדן שרת העולם
זכה יחידה: אתה היא העלמה: את
הרית את ישוע בלי חטא: את
ילדת את בורא ומושיע עולם
אשר בו האמנתי: הצילני מכל
רע והתפללי על חטאותי: אמן.
יהי שם אדוננו המתוק ישוע
משיח מבורך ומרים עלמה אמו
נכבדה מאד לעולם ועד: אמן.

*Oratio Sancti Gregorij ad Do-
minum Nostrium Iesum
Christum.*

תפלת גריגוריוס הקדוש אל
ישוע משיח אדוננו.

אדני ישוע המשיח אני
משתחוה לך רגלי
בעץ ונושא כתר קוצים בראש:
לך אתחנן שצליכתך הצילני
ממלאך הנוגף אמן.
אדני ישוע המשיח אני משתחוה
לך מוחולל בצליבת מסקה
במרורה

הכלי הכבוד: יהוה כאשר
אמרת כלה נא אבי למוקיעי
עשה שאני אסלח לכל המריעים
לי למען אהבתך: וכאשר אמרת
אל פרוץ היום תהיה עמי בגן
עדן עשה שאחיה כן כימי
שתאמר לי בשעת מיתתי היום
תהיה עמי בגן עדן: וכאשר
אמרת אל אמך האשה הנרה
בנך: ואחר כן אמרת אל
התלמידך הננה אמך: יהי רצון
שתצמר עמי אהבת אמת וחשק
אמת אמך ותלמידך: וכאשר
אמרת אלי אלי למה עובתני:
עשה שאומר ככל עת צרתי אבי
ואדוני חנני כי חטאתי עורני
יהיה מלכי ואלהי כי ברמך ממש
פדית אותי: וכאשר אמרת צמא
אנכי היינו לתשועת הנפשות
אשר היו בשאול ותחתיה
המחכים אותך לפני בואך: עשה
שאני ואהבך ואצמא לבקש
אותך מעין מים חיים מעין האור
נצחי ובכל לבב אחמור לאהבה
אותך: וכמו שאמרת אבי בידך
אפקיד רוחי עשה שכן אחיה
שאוכל לומר לך באמת בשעת
מיתתי בידך אפקיד רוחי קחני כי
באתי אליך ועתה העמדת זמני:
וכאשר אמרת כלה לאמר כלו
התלאות ומכאובות אשר סבלת
בעדינו החטאים יהי רצון
שאתה ראו לשמוע את קולך
ההוא מתוך מאד בואי נפשי
האהובה כי כבר עלה אל לבי
להתם

וזרעם הצדיק: אשר עשית את
 השמים ואתה ארץ עם כל צבאם
 אשר שמת לים חוקו לא יעבור
 פיך: אשר סגרת תהום ותחמת
 אותו בשמך הנודא ומהולל: אשר
 הכל יראים ורוגזים אותו מפני
 גבורתך: כי אדר כבודך הוא
 גדול מנשא וגם אף ועמך על
 החוטאים: אך חסדך הנדיב
 הוא רב מאד וכלי חקר: כי אתה
 יהוה עליון נודא מלך גדול
 על כל הארץ ארך אפים
 ורב חסד ורחמים על רעות
 האנשים: אתה יהוה כרוב
 טובתך הבטחת התשובה
 והסליחה לחוטאים לך וברוב
 רחמך השגחת תשובה אל
 חטאים להושעם: ואתה יהוה
 אלהי הצדיקים לא כנת תשובה
 למען הצדיקים אברהם ויצחק
 ויעקב אשר לא חטאו לך: אך
 שמת תשובה למעני החוטא
 אשר חטאותי רבו מטספר חול
 הים: מה רבו עוונותי יהוה
 עוונותי רבות מאד: ואני לא
 ראוי להביט ולראות את
 רוס השמים מרוב עוונותי:
 כרעתי בכבלי ברזל ולא יכולתי
 להרים ראשי ואין לי ריוחה:
 כי העירותי את אפך והרע
 בעיניך עשיתי לא עשיתי את
 רצונך ולא שמרתי מצוותך:
 הצבתי תועבות והרכיתי פשעים
 ועתה אני כורע גבהות לבי
 ושואל ממך הטובה: חטאתי
 יהוה

במרוצה וחומץ לך אתחנן
 ושתהינה מכותיך מרפא לנפשי
 אמן:
 אדני ישוע המשיח אני משתחוה
 לך בקבר נתון מור ובשמים
 מורקח לך אתחנן שתהיה
 מיתתך חיי:
 אדני ישוע משיח אני מששחוה
 לך יורד אל שאול ומציל שבויים
 אתחנן לך שלא תתנני לבא
 שמה: אמן:
 אדני ישוע המשיח אני משתחוה
 לך קם ממתים ועולה לשמים
 ויושב לימין האב לך אתחנן
 חנני:
 אדני ישוע משיח טוב רועה: את
 הצדיקים שמור את החטאים
 הצדק וחחון לכל המאמינים
 וכפר לי אשר חטאתי:
 אדני ישוע המשיח למען מרת
 נפשך אשר על הצליבה למעני
 דל ואביון סבלת ובפרט בשעה
 שנפשך עם גודל הפארתה
 טרופך כרוך יצאה: אני מתפלל
 אליך רחם את נפשי בצאתה
 אמן:

*Oratio Manasse Regis Iuda, cum
 captus teneretur in Babylone.*
 תפלת מנשה מלך יהודה
 עודנו אסור בבבל:
יהוה אל שרי אלהי אבותינו
 אברהם יצחק יעקב
 וזרעם

יחיה חטאתי ופשעי אני אדע:
 על כן אני אתחנן לך ואחלה
 את פניך יהוה כלח נא לי סלת
 נא לי ואל תאבדני בעוונותי
 ולא יתה אפק בי ולא לעולם
 תטור רעות לי ואל תרשיע אותי
 לשאול תחתיה: כי אתה אלהים
 אלהי השבים ואלי תראה את כל
 טובתך כי תושיעני (אעף אני לא
 דאני) כרוב רחמיך ואהללך
 תמיד ככל ימי חיי כי כל צבאות
 השמים יהללוך ולך יהוד לעולמי
 עד אמן ואמן:

Oratio Iesu filij Sirach.

תפלת ישוע בן שרק.
 אודי אדני המלך ואהללך
 לשמך כי היית מנצח ועזרתה לי
 והצלת נפשי מאבדון מפח לשון
 עולה ומשפתי פועל כוכ: ולפני
 כל הנצבים עלי היית עוזר לי
 ותצילני כגודל חסד שמך
 משואנים מוכנים אל טרף מידי
 טבקשי נפשי ומשערי הצרות
 אשר סבבוני מסער הלהב אשר
 הקפני ובתוך האש לא נשרפתי
 מגובה בטן שאול ומלשון
 עקובה ומדבר שקר ממלך עול
 למלשון דמיה: תהלל נפשי את
 יהוה עד הסורת: וחי לשאול
 ממה הגיעו: ואפפוני מזה נמוח
 ואני עוזר: פנתי אל עור
 אנשים

אנשים ואיננו זכרתי את רובך
 חסדיך יהוה ועלילותיך אשר
 מעולם המד: כי אתה תציל
 תומכך יהוה ותפלטם מידי
 הגוים: רוממת על הארץ מושבו
 ועל מהומת מורת התחננתי
 קראתי אל יהוה אב אדני למען
 לא יעזבני ביום צרתי ובעת זדים
 כלי עזר אהלל את שמך תמיד
 ואהלל אותו בתודה ותשמע
 תפילתי ותצילני מאבדה
 ותפלטני מעת עולה: על כן אודה
 ואומר לך תהלה ואברך את שם
 יהוה: בהיותי עוד נער כטרם
 תעיתי דרשתי חכמה בגלוי
 בתפלותי: בעת שקרמתי
 שאילתיה ועד אחריתי אפעה
 אותה: תפתח כסדר ענבים
 שמח ברה לבו ותלך רגלי
 בדרך ישרה: הקדתי מנעורי
 הטיתי מעט אזני וקבלתי
 ומצאתי בילרוב חכמה: ויהי
 לי רוב מועיל: אתן כבוד לנותן לי
 חכמה כי נועצתי ללמוד אותה
 קנוא קנאתי לטוב ולא אבושה
 ותאבק נפשי עמה ובעשותה
 הייתי נכון: נטיתי ידי אל אלרטי
 ותבכה נפשי כחכמתו: ובחיותי
 בלי דעת האיר אותי: אני ישרתי
 אליה נפשי וכדיעה מצאתיה:
 קניתי עמה לב מקרם על כן לא
 אעזב: כטני נבהל לדרוש אותו:
 לכן קננו טוב אקנה: כי יהוה נתן
 לי לשון בשכרי ובה אהלל אותו:
 קרבו אלי אתם בלא חכמה
 האכפו

יבמ
 ושר
 אכ
 אדני
 לך
 מו
 מי
 אדני
 לך
 את
 שמ
 אדני
 לך
 ויש
 חננ
 אדני
 הצו
 הצו
 וכפ
 אדני
 נפש
 דלו
 שנפ
 מר
 אלי
 אמן
 la, cum
 lone.
 תפל
 יהו
 תזוז

עמלתי ומנוחה רבה מצאתי:
קחו מוסר ברוב שקל כסף: וקנו
בה זהב הרבה: תגיל נפשכם
בחסדו ולא תבושו בתהלתו:
עשו פעולתכם קודם זמן ויתן
לכם שכרם בעתו.

האספו אל בית המוסר: עד מתי
תעכבו: למה תאמרו באלה:
נפשותיכם צמאות מאד: פי
פתחתי ואדבר: שברו לכם בלא
כסף ותנו עול על צוארכם ותקח
נפשכם מוסר כי קרוב הוא
להמצא: דאו בעיניכם כי מעט

LIBELLVS RABBI SALOMONIS
Filij Gabirolis, qui inscribitur,

כתר מלכות

Idest,

DIADEMA REGNI,
Ex Hebraica Lingua in Latinam translatus,

Opera eiusdem Fr. Francisci Donati Romani Ord. Pradicatorum,
ad communem Studioforum utilitatem.

DIADEMA REGNI

R. Salomonis F. Gabirol.

In oratione mea vir proficiet:
Quia aequitatem, & innocentiam
in ea addisces.
Mirabilia Dei viui in ea descripsi:
Succinctè sanè, non prolixè.
Præposui eam omnibus Hymnis
meis:
Et uocaui eam, Diadema Regni.

MIRABILIA opera tua, &
anima mea cognoscit ni-
mis.

כתר מלכות

לרבי שלמה בן גבירול.

כתפלי יסכון גבר.
כי בה ילמד יושר וזכות:
ספרתי בה פלאי אל חי.
בקצרה אך לא באריכות:
עמתי על ראש מהללי.
וקראתי כתר מלכות:

מעשיך ונפשי
יודעת מאד
לך
נפלאים

mis. Tua Domine est magnificentia, fortitudo, pulchritudo, aternitas, & gloria. Regnum tuum est; jes enim super omnia in caput exaltatus, diuitias, & honorem possides: creatura superna, & inferna testimonium perhibent se perituras; tu autem permanes. Tanta est tua potentia, ut cogitationes nostra in illius mysterio consistere nequeant; ex ea enim roboratus es valde. Validum secretum, & fundamentale habes latibulum: nomen item à viris sapientibus absconditum, & virtutem qua mundum super nihil basulat, & potentiam in lucem producendi omne occultum. Tibi est misericordia qua super creaturam confirmata est, & bonitas qua timentibus te referuata est. Nulla laus, aut cogitatio arcana tua capere potest: vitam habes perpetuam, cui non dominatur consummatio, & thronum supra omne excelsum eleuatum. Habitaculum tuum in absconsonis altitudine latitat. Tua est essentia, ex cuius luminis umbra factum est onne ens. Vnde dixit quidam: In umbra eius viuimus. Binos habes mundos, inter quos terminum posuisti. Primum operibus; alteri retributioni. Mercedē habes, quā iustis thesaurizasti, & recondidisti, opportunoq; tempore ipsam ostendis, & abscondis.

TV ES vnus, principium omnis numeri, & basis omnis aedificij. Tu es vnus, & in vnitatis tua mysterio sapientes corde obstupescunt, quia quid illa sit ignorant. Tu es vnus, & vnitatis tua

לך יהוה הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד: לך יהוה הממלכה והמתנשא לכל לראש והעושר והכבוד: לך ברואי מעלה ומטה ועידו כי המה יאכדו ואתה תעמוד: לך הגבורה אשר בסודה נלאו רעיונינו לעמוד כי עצמת ממנו מאד: לך חכיון העוז הסוד והיסוד לך השם הנעלם ממתי חכמה והכוח הסוכל העולם על בלימה והיכולת להוציא לאור כל תעלומה: לך החסד אשר גבר על כרואך והטוב הצפון ליריאיך: לך הסודות אשר לא יכילם שבח ורעיון וההיים אשר לא ישלוט עליהם בליון: והכסא הנעלה על כל עליון: והנוה הנסתרת כרום חכיון: לך המציאות אשר מעל מאורו נהיה כל הויה: אשר ימרונו בצלו נחיה: לך שני העולמים אשר נחת ביניהם גבול: הרמאשון למעשים והשני לגמול: לך הגמול אשר גנזת לצדיקים ותעלימהו: וררא אותו כי טוב הוא ותצפנהו.

אתה אחד ראש כל מנין: ויסוד כל בנין אתה אחד ובסוד אחדותך חכמי לב יתמהו כי לא ידעו מה הוא: אתה אחד ואחדותך לא.

האספו תעכבו נפשות פתחתי כסף ור נפשכם להמצא

NIS

N I,

s, s, s,

כר

לר

כתפלת כי בה ספרתי ב בקצור שמתיה וקרא

נפר

nec minuitur, nec augetur, nec deficit, nec abundat. Tu es vnus, at non instar vnus acquisiti, aut numerati, quia nec pluralitas, nec vicissitudo in te cadit, neque nomen formale, neq. cognomē. Tu es vnus, tibi limitē aut terminū assignare imaginatio mea nequit; propterea dixi, custodiā vias meas, ne lingua mea peccet. Tu es vnus, ita exaltatus, & eleuatus es, ut non possis nec doprimi, nec deijci. Va autem illi uni qui cadit.

Tu es ens, te tamen nec auris auditus, nec oculi visus capit, neq. in te dominatur quomodo, quare, aut non. Tu es ens, at tibi ipsi, non alteri tecum. Tu es ens, & ante omne tempus fuisti, & sine loco quiescis. Tu es ens, & secretum tuum absconditum, quis quæso illud comprehendet? immo profundissimum, quis inueniet?

Tu es viuus, & tempore incircumscriptus, & ignotus. Viuis, sed neq. per animam vegetatiuam, nec rationalem, quia tu es anima anima; vitam habes, sed non instar vita humane, quæ vanitati assimilatur, cuiusq. finis est lumbricus, & uermis. Tu uiuis, & qui ad secretum tuū pertinet, delicias inueniet sempiternas; immo in æternum epulabitur, & uiuet.

Tu es magnus, & respectu maiestatis tuæ omnis magnitudo submissio est, & omnis abundantia, diminutio est. Tu es omni aestimatione maior, & omni triumpho excellentior. Es magnus super omnem
ma-

לא יגרע ולא יוסיף : לא יחסר ולא יעדיף : אתה אחד ולא כאחד הקנוי והמנוי : כי לא ישגך רבוי ושנוי : לא תואר ולא כנוי : אתה אחד ולשום לך חוק וגבול נלאה הגיוני : על כן אמרתי אשמה דרכי מחטוא בלשוני : אתה אחד גבהת ונעלית משפול ומנפול : ואילו האחד שיפול.

אתה נמצא ולה ישגך שמע און ולא ראות עין : ולא ישלוט בך איך ולמה ואין : אתה נמצא אבל לעצמך : ואין לאחר עמך : אתה נמצא ובטרם היות כל זמן היית : ובלי מקום חנית : אתה נמצא וסודך נעלם ומי ישגנו : עמוק עמוק מי ימצאנו .

אתה חי ולא מומן קבוע : ולא מעת ידוע : אתה חי ולא כנפש ונשמה : כי אתה נשמה לנשמה : אתה חי ולא כחי אדם להכל דמה : וסופו עש ורמה : אתה חי והמגיע לסודך ימצא תענוג עולם : ואכל וחי לעולם .

אתה גדול וכול גדולתך כל גדולה נכנעת : וכל יתרון מגרעת : אתה גדול מכל מחשבה וגאה מכל מרכבה : אתה גדול על כל גדלה

magnificentiam, & sublimis super omnem benedictionem, & laudem. Tu es fortissimus, neq. est quispiã in operibus, & creaturis tuis qui faciat sicut opera tua, & sicut virtutes tuas. Tu es robustissimus, perfectissimum enim robur habes absq. omni alteratione, aut vicissitudine. Tu es strenuissimus, & ex multitudine excellentia tua indulges in tẽpore furoris ira tua, & peccatoribus indignationẽ tuam differs. Tu es validissimus, & misericordia tua super omnia opera tua uniuersa. Isti sunt potẽtes qui à saculo. Tu es lux, & oculi omnis anima pura te videbũt: oculi verò impiorum ab oculis tuis abscondentur. Tu es lux inuisibilis in mũdo isto, & visibilis in mundo inuisibili. In monte Dominus apparebit. Tu es excelsus, teq. prudens concupiscit, & desiderio tui flagrat. Particulã extremitatis eius videre potes: totum verò videre nequis. Tu Deus deorũ es, & omnia creata sunt respẽctũ tui, quasi putridi panni, & in honore ihsius nominis omne creatum tibi inseruire tenetur. Tu es Deus, & omnia plasmata sunt tua m̃cipia, tibiq. inseruiunt; & quãuis aliud prater te colant, non diminuitur tamen gloria tua, quia omnium intentio est peruenire ad te: sed ipsi sunt sicut cæci, dirigẽtes quidẽ facies suas versus viam regiam, sed deuiant ab illa. Ille in corruptionis puteum immergitur: ille in laqueũ incidit, & omnes arbitrantur se desiderium suum assecururos; in vanum autẽ laborant: famuli

גדולה ומרומם על כל ברכה ותהלה. אתה גבור ואין ככל יצירותיך וכריותיך. אשר יעשה כמעשיך וכגבורותיך. אתה גבור ולך הגבורה הגמורה. אשר אין לה שנוי ותמורה. אתה גבור ומרוב גאותך תמחול בעת זעם אפך. ותאריך לחטאים ועפך. אתה גבור ורחמיק על כל ברואיך כולם. המה הגבורים אשר מעולם. אתה אור ועיני כל נפש זכה ראוך ועיני עווננים מעיניה יעלימוך. אתה אור נעלם בעולם הזה ונגלה בעולם הנראה. כהר יהוה יראה. אתה עלין ועיני השכל לך תכסוף ותשתאה. אפם קצהו תראה וכלו לא תראה. אתה אלהי האלהים וכל הכרואים עדיך. ובכבוד זה השם נתחייב כל נבוא לעבדך. אתה אלוה וכל היצורים עבדיך ועובדיך ולא יחסר כבודך בגלל עובדי בלעדיך כי כוונת כלם להגיע עדיך אכל הם כעורים מגמת פניהם דרך המלך ותעו מן הדרך. זה טבע בבאר שחת וזה נפל אל פחת וכולם חשבו כי לחפצם נגעו והם לריק יגעו. אך עבדיך הם כפקחים ההולכים דרך נכותה לא סרו יפיוש ממאל מן הדרך עד בראם לחצר בית המלך. אתה אלוה סומן היצורים באלהותך. וסועד

famuli vero tui sunt quasi videntes, qui recto tramite incedunt, neq. ad dexteram, aut sinistram a via recedentes, usquequo in regia atrium ingrediatur. Tu Deus deitate tua fulcis plasmata, & unitate tua substantias creata. Tu es Deus, neque est ulla discrepantia inter deitatem tuam, inter eternitatem, & essentialitatem tuam; omnium enim una eademque est mensura, & quamvis singularium nomina diuersa sint, cuncta tamen ad unum locum tendunt. Tu es sapiens, & sapientia quae vita vena est a te emanat, omnisque humana scientia in teo sapientia fructescit. Tu es sapiens antiquorum antiquissimus, & sapientia iuxta te erat acquisita, id est, adaptatrix, seu compositrix. Tu es sapiens, & a nemine nisi a te ipso didicisti, neque a quopiam sapientiam, praeterquam a te acquisisti. Tu es sapiens, & ex sapientia tua opportunam tibi reseruasti voluntatem quasi opificem, et artificem, ad educendum ens de non ente, dum protrahitur lux, quae ab oculo egreditur, & sine fistula de lucis vena haurit, omniaque absque instrumento operatur. Calat & scalpit, mundat, & excolat, saturat ad non ens, & producit: alloquitur ens, & in nihilum redigitur. Ad mundum clamant, & expanditur, minimoque digito callos metitur, & manus eius sphaerarum tentorium complectitur, ac in potentia laqueolis creaturarum perizonata ligat, virtutesque eius ad oram fimbriae, & cortinae creaturae exterioris in copatione pertingit.

וסוער הכרואים כאחדותך
אתה אלוק ואין הנרש בין
אלהותך ואחדותך וקדמותך
ומציאותך כי הכל כבוד אחד
ואם ישנה שם כל אחד הכל
הולך אל מקום אחד. אתה
חכם והתכמה מקור חיים
וממך נובעת. ובחכמתך
נבער כל אדם מדעת. אתה
חכם קדמון לכל קדמון.
והתכמה היתה אצלך אפון
אתה חכם ולא למדה
מבלעדך. ולא קנית חכמה
מזולתך. אתה חכם ומחכמתך
אצלת חפץ מזמן כפועל ואומן
למשך משך היש מן האין
כהמשך האור היוצא מן העין
ושואב ממקור האור מכלי
דלי ופועל הכל בלי כלי וחצב
וחקק ומהר וזקק וקרא אל
האין ונבקע ואל היש ונתקע
ואל העולם ונרקע ותיכון שחקים
במה. וידו איהל הגלגלים
סחבתם וכלולות היכולת
דיעות הבריאות קושרת
וכוחה נובעת על שפת היריעה
הבריאה. החיצונה הקיצונה
במחבת.

מלל גבורותך בעשותך
כבוד הארץ נחלק לשנים
חצוי יבשה וחצוי מים והקפת
על המים גלגל הרוח סובב
סובב הולך הרוח ועל סביבותיו
נות והקפת על הרוח גלגל
האש

Quis eloquetur potētiās tuas, in eo quod terram feceris instar globi bifariam secti: cuius medietas una est arida, altera aqua, & aquam sphaera aërea vndequaue circumdedisti, & super circuitus eius quise scit. Supra aërem autem ambire fecisti ignis sphaerā, & ista quatuor elementa unum habent fundamentum, unumq. existū, à quo exeunt & innouantur. Inde diuiditur in quatuor capita.

Quis magnitudinē tuam annūciabit, in eo quod sphaeram ignis, sphaera expansionis circumdederis, in qua est Luna, que de splendore Solis gaudet, & lucet, circulumq. suum in viginouem diebus ambit, & semitā termini sui conscendit. Secreta eius alia sunt plana, alia profunda: corpus eius est minus corpore terra trigēties nouies, quasi pars ex 39. partibus. Et reuelat singulis mensibus noua inuēdi, eiusq. euentus, nec nō bona eius & mala eius, iuxta beneplacitum creatoris ipsius, ut virtutes suas hominibus notificet.

Quis encomia tua memorabit, in eo quod Lunam feceris principem in computo solemnitatū, & temporum, & reuolutionum, & signorū in dies, & annos: cuius dominium est nocturno tēpore, usquequo veniat tēpore eius, & tenebrescat splendor eius, paruaq. sua nigredine se cooperiat, ex lumine enim Solis est lux eius. Et decima quarta nocte si fuerint ambo in linea egyptica, & interficiatur terra, tunc Luna non lucet luce sua; lucerna enim eius

extin-

1

האש והיסודות האלה
ארבעתם להם יסוד אחר
ומצאם אחד וממנו יוצאים
ומתחדשים ומשם יפרד והיה
לארבעה ראשים.

מ יחיה גדולתך בהקיףך על
גלגל האש גלגל הרקיע
ובו הירח ומזיו השמש שואף
וזורח ובתשעה ועשרים יום
יסוב גלגלו ויעלה דרך גבולו
וסודיה מהם פשוטים ומהם
עמוקים וגופו פחות מגוף
הארץ כחלק מתשעה ושלישים
חלקים והוא מעורר מדי חודש
כחודשו חדושי עולם וקורתיו
וטובותיו ורעותיו כרצון הכורא
אותו להודיע לבני האדם ג
גבורותיו.

מ יזכיר תהלתך בעשותך
הירח ראש לחשבון מועדים
ומונים ותקופות ואותות לימים
ושנים ובלילה ממשלתו עד
בוא עתו ותחשך יפעתו
ויתכסה מעטה קדרותו כי
ממאור השמש אורתו ובליל
ארבעה עשר אם יעמדו על קו
התלי שניהם ויפריד ביניהם
או הירח לא יהל אורו וידעך
נרו למען דעת כל עמי הארץ
כי הם כרואי מעלה ואם הם
יקרים עליהם שופט להשפיל
ולהרים אך יהיה אחרי נפלו
ויאיר אחרי אפלו ובהרבקו
בסוף

Ec 2

extinguitur, et cunctis terra popu-
lis innotescat, quod sint superna
Dei creatura, quodq. (licet sint ho-
norabiles) sit iudex super eas ad
deprimendū, & exaltandū. Cer-
te erit post casum suum, & lucebit
post tenebras suas. Quando vero in
fine mensis cum Sole coniungitur,
si fuerint in capite, vel cauda dra-
conis in linea egyptica ambo, tunc
corā Sole erit inttar. nigra nubis,
& lumen eius ab intuentium ocu-
lis abscondit: ut cuncti qui eum in-
spiciunt sciant, calorum exercitus,
& virtutes nullum habere regnū;
imō dominum eis praesse, qui lumi-
naria eorum, obscurat: quia excel-
so excelso est alius, & super hos
quoq. eminentiores sunt alij; quia
sublimis pra omni sublimi custo-
dit, & sublimes super illos. Quisq.
Solem putat Deum eorū esse in hoc
tempore, à cogitationibus suis con-
funduntur, rebusq. suis rite exami-
natis, norunt Dei manū hoc fecisse,
solemque non habere potestatem of-
fuscandi lucem suam. Dei solius
est imperium, & ipse est qui mittit
ad illum ministrum ex ministris
eius, retributionē misericordiarum
suarum ad occultandū lucem eius,
& ad excidendam idololatriam
& disciplinas eius à cultore suo.

Quis erant iustitias tuas, in
eo quod orbē luna altero orbe cir-
cūdederis sine aliqua apertura
aut ruptura, in quo est stella qua
Mercurius dicitur, qui millies, vi-
cies & bis minor est terra: orbēq.
* malim, suum decem* diebus fortiter peram-
missus grat, & in mundum excitat lites,

בסוף החודש עם החמה אם
יהיה תלי ביניהם ועל קו אחד
יעמדו שניהם או יעמד הירח
לפני השמש כעב שתורה
ויסתר מעין כל רואיה מאורה
למען ידעו כל רואיה כי אין
המלכות לצבא השמים
וחילהם אבל יש ארון עליהם
מחשיך מאוריהם כי גבוה
מעל גבוה שומר וגבוהים
עליהם והחושבים כי השמש
אלהיהם בעת הזאת יכשו
ממחשבותיהם ויבחנו
דבריהם וידעו כי יד יהיה
עשתה זאת ואין לשמש יכולת
והמחשיך אורה לו לכדו
הממשלה והוא השולח אליה
עבר מעבריה גמול חסדיה
להסתיר אורה ולכרות
מפלצתה ויסירה מגבירה.

י יספר צדקותיך בהקיפק
על רקיע הירח גלגל שני
כאין יוצאת ופרץ וכו כוכב
והוא הנקרא כוכב ומדתו
כחלק משנים ועשרים אלף
מן הארץ ומקיף הגלגל ב
בעשרה ימים כמרץ והוא
מעורר בעולם דיבות ומדנים
ואיבות ודננים ונותן כוח
לעשות חיל ולצבור הון
ולכנס עושר ומוזן במצות
הבורא אותו לשרתו כעבד
לפני ארון והוא כוכב השכל
והחכמה

contentiones, clamores & vociferationes, iudiciumq. prebet ad componendum exercitum, ad congregandas opes, ad coaceruandas diuitias, & escā, de mandato creatoris sui, cui ministrat, baud secus ac seruus coram Domino; estq. stella intelligentia, & scientia, dans paruulis astutiā, & adolescenti scientiam, & intellectum.

Quis secreta tua intelliget, in eo quod secundā spherā, tertiā sphaera amiceris, in qua est Venus quasi domina inter virtutes suas, & sicut sponsa ornamenti suis decorata. In undecim mensibus orbem suum circumgirat: trigiesies, & septies minor est terra, ut aiūt qui secretum eius callent, ipsamq. intelligunt. Ipsa autē in mundo (iuxta beneplacitū creatoris eius) quietē, & tranquillitatē, latitat, & gaudiū, hymnos & laudes, & epythalamiorum exultationes innouat. Ipsa maturat fructus solis, & lunæ, primitiarum, & aliorum germinata ex delicatissimis prouentibus.

Quis mysterium tuum capiet, in eo quod orbem Veneris quarto orbe circūdederis, in quo est Sol, qui totum suum orbē integro peragrat anno: cuius corpus maius est corpore terra, centies & septuagies, ex certis & accuratis demonstratiōibus, lucēq. omnibus cæli syderibus impertitur: salutē & honorem, regnū & terrorem regibus largitur. Mirabilia in mundo innouat, tam quoad pacem, quā quoad pralium, regnaq. eradiat, & pro illis alia constituit atque erigit. Potestatem habet

והחכמה נותן לפתאים ערמה
לנער דעת ומומה.

מ יבין כודותיך בהקיפך על
גלגל השני גלגל השלישי
ובו נונה כגברת בין חיליה
וככלה תערה כליה: ובעשתי
עשר חודש תסובגליליה וגופה
כחלק משבעה ושלישים מן
הארץ ליודעי סודה ומשכיליה
והיא מחדשת בעולם ברצון
כוראה השקט ושלוה ודיצה
וחרוה ושירות ורננים
ומצהלות חופות חתנים והיא
מקשרת פרי תנוכות ושאר
הצמחים ממגד תבואות
שמש וממגד גרש ירחים.

מ ישכיל סודך בהקיפך על
גלגל נונה גלגל רביעי ובו
החמה וסובבת כל הגלגל
בשנה תמימה וגופה גדול
מגוף הארץ מאה ושבעים
פעם כמופתי שכל ומומה והיא
חולקת אור לכל כוכבי שמים
ונוחנת תשועה למלכים
זהוד ומלכות ואימה ומחדשת
נפלאות בעולם אם לשלום
ואם למלחמה ועוקרת מלכיות
ותחתם אחרות מקימה
ומרימה ולה יכולת להשפיל
ולהרים ביד דמה והכל ברצון
הכורא אותה בהכמה ובכל
יום ויום תשתחווה למלכה
ובית נתיבות נצבה ובשחר
חרים

babet dei sciendi, & exaltandi sua manu excelsa; omnia autem secundū voluntatem illius qui ipsum sapienter creauit: & singulis diebus regē suū adorat, in medijs semitis stans. In aurora caput eleuat: pomeridiano tempore vsque ad vesperam verticem inclinat: vespere abit, & mane reuertitur.

Quis magnificentiā tuā comprehendet, in eo quod feceris ipsum solē, vt per eum dies anni, & statuta numerentur tempora: vt per eū arbores fructifera germinant & influentia pleiadū sint delicioſa, tractusq. Orionis fertiles, & virides: semestri spatio in septentrionali plaga versatur, ad calefaciendū aērē, & aquam, ligna & lapides; cumq. Aquiloni appropinquat, dies cresunt, & tēpora prolōgātur, vsquequo inueniatur locus, ubi dies eius augetur ad longitudinē sex mēsiū, vt certissimis constat demōstrationibus. Sex etiā mēsiſibus in Australi versatur plaga, cōstitūtiſ paralellis, vsquequo reperiatur locus, cuius longitudo noctis sit semestris, iuxta probationē peritorū philosophorum; & inde nonnulla semita creatoris sui innotescunt, tantillū virtutū suarū fortitudinis suae, & mirabilū suorū; ex magnificentia enim famulorum, maietas domini omnibus sciētia praeſcitis cognoscitur; per serutū etiā fortitudo, & gloria domini reuelatur, Omnia enim bona domini sui in manu eius sunt.

Quis signa tua capiet, in eo quod girare solē feceris, vt luce superiores, & inferiores decoret stellas, etiam

הרים דגש ותקוד לערב
במערכה כערב היא באה
ובכוקר היא שבה.

מ יכיל גדולתך בעשותך
אותה למנות כה ימים
ושנים וערבים מוזמנים
ולהצמיח בה עץ עושה פרי
ומעדנות כימה ומושכות בסיל
דשנים ורעננים וששה ח
חדשים הולכת לפאת צפון
לחם האויר והמים והעצים
והאבנים וכפי קרבתה לצפון
יגדלו הימים ויאריכו הזמנים
עד ימצא מקום אשר יגדל יומו
עד הזרתו ששה חדשים
במופתיים נאמנים וששה
חדשים הולכת לפאת דרום ב
במעגלים נחונים עד ימצא
מקום אשר יגדל לילו עד
היותו ששה חדשים לפי מבחן
הבוחנים וממנה יודעו קצת
דרכי בוראה שמץ מ
מגבורותיו ועוזו ונפלאותיו
כי מגדולת העבדים גדולת
האדון נודעת לכל יודעי דעת
ועל העבד יגלה חוקף האדון
וכבודו וכל טוב אדוניו בירו.

מ יכיל אותותיך כהקיפך
אותה להעניק אור לכוכבי
מעלה ומטה גם ללבנה ואם
תחתיה תעמוד הבהרת לבנה
וכפי אשר ירחק ממנה הירח
מיוה לוקח כי ברחק יקרב
לעמוד

etia
le e
do h
re e
se o
piq
tax
& r
Tra
soli
gat
min
fis f
ditu
cū e
quay
tis m
prisi
star
Q
so q
quin
secus
sibus
agra
poris
vniu
magn
gigas
rubio
perdi
mato
rū hu
conue
diu
trans
euagi
lorun
effuna
Qu
so qu

etiam ipsam lunam, quando sub sole candida fuerit macula: & quando luna elongat se ab eo, de splendore eius participat; elongando enim se oppositioni appropinquat, recipitq. lumen eius, & si quo plena sit lux sua quando est in oppositione, & illuminat e regione faciei sua. Trāsaēto semimense appropinquat soli, & ad eū ab oppositione se elongat, pergitq. ad latus eius; & ideo minuitur luna decor usque ad mēsis finē, & reuolutionē ipsius, ingreditur terminū ora eius; & quando cū eo coniungitur, in occultis latet quasi sesquidiē, & semiborā; cū corvis minutis postea innouatur & ad pristinū statū cōuertitur, estq. instar spōsi e thalamo suo egreditis.

Quis mirabilia tua cognoscat, in eo quod spherā solis circūderis quinto orbe, in quo est Mars, haud secus ac in palatio suo rex; & mensibus octo & decē spherā suā peragrat, cuius quātitas est quasi corporis terra semel & dimidia, & unius octauae, & haec est perfecta magnitudo eius. Est quasi robustus gigas suos viros robustos protegēs, rubicundus, excitans praelia, necem, perditionem, gladio percussos, inflāmatos pruna vel calida peste, quorū humor radicalis in siccitate est conuersus, & annū penuria, incendium ignis, tonitrua, & grādines, transossos coram quibus sunt viri euaginati gladijs. Pedes enim illorum ad malum currunt, & ad effundendum sanguinem festinant.

Quis terribilia tua eructabit, in eo quod orbem Martis orbe sexto

amī

לעמוד נכחה ויקבל זרחה עד ימלא אורו בעטרו לפניו והאיר אל עבר נפיה וכל אשר יקרב אחר חצי החודש אליה הוא נוטה מעליה וירחק מעמוד נגדה וילך לצדה ועל כן תחסר אדרתו עד כלות חודשו ותקופתו ויבא כגבול שפתו ובהדבקו עמה יסתר במסתרים כפי יום וחצי וחצי שעה ורגעים ספורים ואחרי כן יתחדש וישוב לקרמותו והוא כחתן יוצא מחופתו.

מ ידע פליאותיך בהקיפך על גלגל חמה גלגל חמשי ובו מאדים כמלך בהיכלו ובשמונה עשר חודש יסוב גלגלו ומדתו כגוף הארץ פעם וחצי ושמינית פעם וזה תכלית גודלו והוא כגבור עריץ מגן גבוריהו מאודם ומעורר מלחמות והרגואבהן ומוכי חרב ולהוטי רשף נהפך לחרב לשדם ושנת בצורת ושריפת אש ורעמים ואבני א אלגביש ומדוקרים ושלופי חרב כנגדם כי רגליהם לרע ירוצו וימהרו לשפך דם.

מ יכיע נוראותיך בהקיפך על גלגל מאדים גלגל ששי גלגל ומסיבה עצומה ורבה צדקילין בה וגופו גדול מגוף הארץ חמשה ושבעים פעם במדת

amicieris, orbe (inquam) & sphaera robusta, & magna, in qua permanet Iupiter: cuius corpus maius est terra corpore septuagies, & quinquies in quantitate latitudinis eius, & in duodecim annis circuli sui conficit, estq. stella benigna, & amore plena: suscitatur timorem Domini, a quietate, & penitentiam, omnigenamq. virtutem, omnigenam etiam proventum fructuumq. multiplicat: praelia, inimicitias, & iurgia sedat. Mos est cunctas minas reparare, ipse enim dixerit: i. terram habitabilem iuste iudicat.

Quis magnificentiam tuam eloquatur, in eo quod circumdederis sphaeram Iouis septimo orbe, ubi est Saturnus in reuolutione sua, cuius corpus in quantitate est maius terra corpore nonagesies & semel. Orbem suam triginta annis in cursu suo peragrat: praelia, spolia, captiuitatem, et famem excitat: talis est enim natura eius. Aridas reddit terras, regnaq. eradicat, secundum voluntatem Dei proficietis eum, ut operetur opus suum peregrinum opus eius.

Quis ad celsitudinem tuam pertinget, in eo quod circumcluseris sphaeram Saturni octavo orbe circumcirca, qui defert duodecim signa, iuxta lineam eclipticam circuli Zodiaci, & omnes excelsas stellas caeli fixas, quarum singula mille triginta sex annis sphaeram circumdant ob immensitatem altitudinis suae: singularum vero corpora centies & septies maiora sunt telluris corpore, & hac est praecisa vniuersi cuiusque magnitudo. Ex virtute

במדת רחבה וסוכב הגלגל כשתים עשרה שנה והוא כוכב רצון והאהבה ומעורר יראת השם וישר ותשובה וכל מדה טובה ומרבה כל תבואה ותנובה ומשבית מלחמות ואיבה ומריבה ודתו לחזק בישרו כל בדק והוא ישפוט תכל בצדק.

ישוחח גדולתך בהקיפק על גלגל צדק גלגל שביעי וכו' שבתאי בתקופתו וגופו גדול מגוף הארץ אחר ותשעים פעם במדתו וסוכב הגלגל בשלשים שנה ב במרוצתו ומעורר: מלחמות וכיזה ושבי ורעב כי כן דתו ומחריב: ארצות ועוקה מלכיות ברצון המפקיד אותן לעבוד עבודתו נכריה עבודתו.

יגיע לרום מותיך בהקיפק על גלגל שבתאי גלגל שמיני במסיבתו והוא סוכב שתיים עשרה מזלות על קו חשב אגודתו וכל כוכבי שחק העליונים יעוקים ביצוקתו וכל כוכב מהם יקיף הגלגל בששה ושלשים אלף שנים מדוב גבהותו וגוף כל כוכב מהם מאה ושבע פעמים כגוף הארץ וזאת תכלית גדולתו ומכוח המזלות ההם נאצל בוח

tate illorum signorum emanat omnis virtus inferiorum creaturarū, secundum species illorum, iuxta beneplacitū creatoris illius, qui prefecit signa cœlestia creaturis inferioribus, & unumquodque eorum secundum proprietatem suam creavit, & singula nominatim vocavit ad opus, & officium suum.

Quis vias tuas cognoscere poterit in eo quod septē planetis domicilia in duodecim signis paraveris, & Arieti, & Tauro virtutem tuā impertieris, coniungendo illos: & tertio Geminis, quasi binis fratribus, uniendo illos, quorū vultuum effigies est quasi facies hominis: & quarto, scilicet Cancro: etiā Leoni de gloria tua tribuisti: & Virgini sorori eius, quæ ei propinqua est: similiter etiā Libra, & Scorpionis: qui lateri eius appositus est: Nonus etiā, cuius potētia gyganteā speciem præferit, non recessit: fuit enim Sagittarius. Eodē modo etiā creatus Capricornus, & Aquarius in virtute tua maxima, et unicū signū novissimū, Piscis, scilicet præparavit enim Dominus piscē magnū. Ista sunt signa excelsa, & sublimia in dignitatibus suis, duodecim numero matribus suis.

Domine quis arcana tua scrutabitur in eo quod produxeris supra spherā signorū orbem nonum in ordine suo; circundat enim cūctos orbis, & cuncta creata, quæ in eis sunt; sunt enim inclusa in medio eius: rapit omnes stellas cæli, & earum sphas ab Oriētē per Meridiē in Occidētē, motu suo violento: una vice singulis diebus in plaga occi-

דעה כל ברואי מטה למיניהם ברצון כוראם ומפקידם עליהם וכל אחד מהם עד מהכונתו בראו וכשם קראו איש איש על עבודתו ועל משאו.

מ ידע הליכותיך בעשוחך ל לשבעה כוכבי לכת היכלות בשמים עשרה מזלות ועל טלה ושור אצלת כוחך בהתיחדם והשלישי תאומים כשני אחים בהתאחדם ודמות פניהם פני אדם ולרביעי והוא סרטן גם לאריה נחת מהודך עליו ולאחותו הבתולה הקרובה אליו וכן למאזניים ולעקרב אשר בצרו הושת והתשיעי הנכבד בצורת גבור כוחו ולא נשת ויהי רובה קשת וכן נכרא גדי ודלי בכוחך הגדול ולכדו המול האחרון וימן יהוה דג גדול. ואלה המזלות הנבוהים ונשאים במעלותם שנים עשר לאמותם.

היה מייחקור תעלומותיך בהאצילך על גלגל המזלות גלגל תשיעי במערכו המקיף על כל הגלגלים וכרואיהם והם סגורים בתוכו המנהיג כל כוכבי שמים ונגלגליהם ממזרח למערב לתוקף מהלכו: המשתחוו פעם בכל יום לפאת מערב למלכו וממליכו וכל ברואי עולם

dentali incuruat se regi, & rectori suo. Et granū sinapis in medio maris magni, respectu immensa eius magnitudinis, & dispositionis, tum ille, tum illius magnitudo quasi nō ens & nihilum reputatur, respectu magnitudinis creatoris, & rectoris sui; omnesq. dignitates, & magnificentia eius, minus quā nihil, & inane respectu illius estimantur.

Quis secreta terribilium tuorū cōprehendet? in eo quod supra orbē nonum exaltasti orbē intelligentie quasi palatium ante decimum, qui est sanctitas Domino: & haec est sphaera altissima supra omnia excelsa, quam cogitatio nō capit, ibiq. est latibulum, quod est gloria tuae ferculum. Ex veritatis argento ipsum fudisti, & ex intelligentia auro stratum eius fecisti, & supra iustitia columnas accubitum eius locasti, & à virtute tua essentia eius, & à te, & ad te excisio eius, & versus te concupiscentia eius est.

Domine quis ad fundum cogitationum tuarum penetrabit? in eo quod ex splendore deitatis fulgorē spirituum feceris; spiritus enim sublimes sunt voluntatis tuae angeli, & faciei tuae ministri sunt virtute mirabiles, regnoq. potentes: in eorū manu est flamma gladij versatilis operans secundū impetum spiritus vibrantis. Cuncti sunt propagines intima, & sublimes creaturae viuetes, extrinsecas, & intrinsecas semitas tuas contemplantes: ex loco sancto proficiscuntur, et ex lucis vena extrahuntur, diuisi in ordines; et super vexillum eorum tessera filio

scriba 1

עולם בחוכו כגרגיר הרדל
ביס הגדול לתוקף גודלו וערכו
והוא וגדולתו נחשב כאין
וכאפס לגדולת כוראו ומלכו
וכל מעלותיו וגודלו כאפס
ותהו נחשבו לו.

מי בין סודות נוראותיך
בהדימך על גלגל התשיעי
גלגל השכל הוא ההיכל לפני
העשירי יהיה קודש ליהודה
זהו הגלגל הנעלה על כל
עליון. אשר לא ישגהו רעיון
ושם החביון אשר הוא לכבודך
לאפריון. מכסף האמת יצקת
אותו. ומוזהב השכל עשית
רפידתו. ועל עמודי צדק שמת
מסיבתו. ומכוהך מציאותו.
ומכך ועדיך מגמתו. ואלך
תשוקתו.

יהוה מי יעמיק למחשבותיך
בעשותך מוין השכינה
זהר הנשמות והנפשות
הרמות הם מלאכי רצונך
משרתי פניך הם אדירי כוח
וגבורי ממלכת בידם להט
החרב המתהפכת ועושה
מלאכת אל אשר יהיה שמה
הרוח ללכת כולם גזרות פניניות
והיות עליונת הצוניות
ופנימיות הליכותך צופיות
ממקום קדוש יהלכו וממקור
האור ימשכו נחלקים לכתות
ועל דגלם אותות בעט סופר
מהיר

scriba velociter scribentis exarata, quarum alia sunt principales, alia ministra, alia virtutes currentes, & venientes nō fatigata, nec lassā, & videntes, & invisibiles: alia flammā rā sculptura: Alia sunt spiritus spirantes, alia ex igne, & aqua cōposita: Alij sunt Seraphim, alij Resciaphim, alij scintillantes, alij coruscantes, & unusquisque ordo eorū adorat eū, qui incedit super cælos, & in summitate mundi siti distribuitur in ebiliades, & myriades ad custodias diurnas, & nocturnas in principio vigiliarū, ad ordine disponendas laudes, & hymnos, ut robustissimē accingātur omnes eū timore, & tremore adorantes te, & dicentes: Confitemur tibi quod tu es Deus noster, quod tu fecisti nos, & nō nosmetipsi, et quod firmus omnes opus manuum tuarum, & quod tu es Dominus noster, & nos serui tui, quod tu es creator noster, & nos testes tui.

Domine quis perueniet ad prudentiam tuam, in eo quod supra spheram intelligentia exaltasti solium gloria, in quo est invisibile habitaculum, & gloria, & ad illud pertingit intellectus, ibiq. sedit: & desuper exaltatus es, & conscendisti supra thronum fortitudinis tuae, & nemo tecum conscendit.

Quis faciet sicut opera tua, in eo quod sub gloria solia feceris stationem animabus sanctis, ibiq. mundarum habitaculum animarum, qua in vite fasciculo colligantur, & qui laborant, & fatigantur, ibi vires restaurant, ibiq.

viri 1

מהיר חרותות מהם נסיכות ומהם משרתות מהם צבאות רצות וכאות לא עיפות ולא נלאות וזאות ולא נראות מהם חצובי להכות ומהם רוחות נושכות מהם מאש: וממים מורכבות מהם שרפים ומהם רשפים מהם זיקים ומהם ברקים וכל כת מהם משתחוה לרוכב ערבות וברום עולם נצבים לאלפים ולרכבות נחלקים ל למשמרות ביום ובליילה לראש אשמורות לערוך תהלות ושירות לנאור בנבורות כולם כהרדה ורעדה כורעים ומשתחויים לך ואומרים מודים אנחנו לך שאתה אלהינו אתה עשיתנו ולא אנחנו ומעשה ידך כולנו וכי אתה אדונינו ואנחנו עבדיך ואתה בודאנו ואנחנו עדיך.

יהוה מי יבא עד תבונתך בהנכיחך למעלה מגלגל השכל כסא הכבוד אשר שם נוה החכיון וההוד ושם הסוד והיסוד ועדיו יגיע השכל ושם יעמוד ומלמעלה גאית ועלית על כס תעצומך ואיש לא יעלה עמך.

מי יעשה כמעשיך בעשותך תחת כסא כבודך מעמד לנפשות חסידך ושם נוה הנשמות הטהורות אשר בצור החיים צורורה ואשר יגעו

viribus fessi quiescunt, suntq. filij quietis, & in eo beatitudo perennis, & perpetua sine fine, & sine abbreviatione, estq. mundus venturus, & ibi sunt stationes, & visiones animabus in contemplatione permanentibus, & coram Domino militantibus: ad videndum, & ostendendum eis, qui habitant in palatijs regis, & qui iuxta regiam adsunt mensam, quique in dulcedine fructus intelligentia deliciis fruuntur. Et ipse dabit delicias regis. Hac est requies, & hereditas, qua quoad bonitatem, & pulchritudinem eius est infinita: Fluit etiam melle, & lacte, & talis est fructus eius.

Quis arcana tua revelabit in eo quod in excelso feceris locos secretiores, & thesauros alios terribiles conscriptos, & robustos: alios vite thesauros puris, & mundis: alios thesauros salutis poenitentibus: & alios thesauros ignis, & sulphuris carbones, transgredientibus foedus, thesauros profundarum fouearum, quorum ignis est inextinguibilis. Ira Domini ibi decidit: thesauros turbintu, & tempestatu, & conglabationis, frigoris, & gelu, & thesauros gradinis, & glaci, & siccitatis, & niuis, ac etia calor, & riuoru erumpentium, & vaporis, & pruina, & nubis, & caliginis, & tenebraru. Omnia in tempore suo praeparasti, siue in una tribu, siue in terra sua, siue in quocumque loco misericordiae tuae affabre affinxisti ipsa, & consecrasti.

Quis substantia tuae coeprehendet,

in

יגעו וייעפו שם יחליפו כוח
ושם ינוחו וכו' נועם בלי תכלית
וקצבה והוא העולם הבא ושם
מעמדות ומראות לנפשות מ
העומדות במראות הצובאות
את פני הארון לראות ו
ולהראות שוכנות בהיכלי
מלך ועומדות על שולחן המלך
ומתעדנות במתק פרי השכל
והוא יתן מעדני מלך זאת
המנוחה והנחלה אשר אין
תכלית לטובה ויזיפה וגם זכת
חלב ודבש היא וזה פריה.

מי יגלה צפונותיך בעשותך
במרום חדרים ואוצרות
מהם נודאות ספורות ודבר
נבורות מהם אוצרות חיים
לזכים ונקיים ומהם אוצרות
ישע לשבי פשע ומהם אוצרות
אש וגחלי גופרית לעוברי ברית
ואוצרות שוחות עמוקות לא
יכבה אשם ועום יהיה יפול שם
ואוצרות סופות וסערות וקפאון
ויקררות ואוצרות כרד וקרר
וציה ושלג גם חום ונוזלי פלג
וקיטור וכפור וענן וערפל
ועלטה ואופל הכל המינות
בעתו אם לשכט אם לארצו
אם לחסר חשבת יתן
וקדשתו.

מי יכיל עצמתך בבראך מזון
בבורך יפעה טהורה מצור
הצור

in eo quod creasti ex splendore gloriae tuae purū splendore à rupis petra excisum, & ex putei foramine exfossū, & iuxta eum collocasti spiritum sapientiae, illūq. animam nuncupasti: ex flāmīs ignis intellectus fabricasti, & anima eius sicut ignis cōburens in illa: quā misisti ad corpus, ut ei inseruiat, ipsumq. custodiat; estq. quasi ignis in medio eius, nec ipsum cōburit, quia ex anima virtute corpus fabricatur, & quasi de nō ente ad ens egreditur, eo quod Dominus cooperetur.

Quis ad sapientiā tuam pertinet in eo quod anima indideris potentia scientiae, quae in ea fixa est; est enim scientia fundamentū eius, & ideo est incorruptibilis, & secundū substantiā fundamenti sui subsistit, & hoc est significatū secretūq. eius: anima sapientiae irrationalis non videbit mortē (.i. non corrūpetur.) At pro iniquitate sua, poenam morte amariorē suscipiet. Si mūda iucrit, eliciet beneficentiā, & gaudebit in die nouissimo; si verò polluta, in modico ira, & indignationis tēpore vagabitur, omnibusq. dieb. pollutionis sua solitaria sedebit extorris, & profligata, nullā tangeret sanctitatē, et in sanctuariū non ingredietur, usquequo impleti sint dies purificationis eius.

Quis retribuet tibi pro beneficijs tuis; in eo quod animam corpori indidisti ad viuificandū ipsum, & via comitem constituisti ad inueniendum ipsum, & ostendendum ei quomodo liberari possit à malo ipsius. De terra formasti corpus, cui spirita-

הצור נגורה וממקבת בור נוקרה ואצלת עליה רוח חכמה וקראת אותה נשמה עשית מלהבות אש העכל חצובה ונשמתו כאש בוערה בה שלחת אל הגוף לעוברו ולשומרהו והיא כאש בחוכו ולא תשרפהו כי מאש הנשמה נברא הגוף ויצא מאין ליש מפני אשר ירד עליו יהורה באש.

מ יגיע לחכמתך בתתך לנפש כוח הדעת אשר בה תקועה ויהי המדע יסודה ועל כן לא ישלוט עליה כליון והתקיים כפי קיום יסודה וזה ענינה ויסודה והנפש החכמה לא תראה מות אך תקבל על עונה עונש מר ממות ואם טהרה תפיק רצון ותשחק לים אחרון ואם נטמאה תנוד בשצף קצף וחרון וכל ימי טומאה בדר תשב וגולה וסורה בכל קודש לא תגע ואל המקדש לא תבא עד מלאת ימי טהרה.

מ יגמול על טובותיך בשומך הנשמה לגוף להחיותו ואורח להורותו ולהראותו להציל לו מרעהו קורצתו מאדמה ונפחת בו נשמה ואצלת עליו רוח חכמה אשר בה יבדל מבהמה ויעלה אל מעלה

*spiraculū vitæ inspirasti, & appo-
suisi ei spiritum sapientia, per quē
à bestia separatur, & ad dignitatē
sublimem ascendis. Posuisti ipsū in
mūdo tuo inclusū: Tu vero extrin-
secus opera eius intelligis, ipsumq-
intueris, & cuncta quæ intus à te
calat, tu foris ipsi delogis.*

*Quis ex operibus tuis secretum
sciet, in eo quæ corpori functiones
suas necessarias feceris, & dederis
ei oculos, ut videat mirabilia tuā,
& aures ut audiat terribilia tuā,
& intellectum, ut intelligat quædā
arcana tuā, & os ut narret laudes
tuas, & linguā ut indicet omnibus
venientibus fortitudinē tuā, quem-
admodum mihi hodierna luce. Ego
seruus tuus, & filius ancilla tuā,
secundū linguā meā angustia enar-
ro paucillum celsitudinis tuæ: sunt
autē ista infima extremitates via-
riū tuarū. At quām incomprehen-
sibilia sunt earū cacumina; siquidem
sunt vitæ inuenientibus ea, ut in-
de possint omnes audientes cogno-
scere te, etiamsi non videāt vultum
tuū gloriosum: quicumque enim
potentiā tuā non audierit, quomo-
do deitatē tuā cognoscere poterit; et
quomodo intrabit in cor eius veri-
tas tuā, aut intellectū suū ad cul-
tū tuū diriget? Idcirco seruus tuus
cor suū tradidit ad commemoran-
dum corā Deo suo modicū de præ-
cipuis tuis encamijs; fortassis pro-
pter ea iniquitatis suæ obliuiscetur.
Quantū autē placebit domino
suor? Nonne summe? Deus meus cō-
fundor, & pudore afficior consille-
re corā te secundum scientiā meā;
quan-*

מעלה רמה שמתו בעולמך
סגור ואתה מחוץ תבין מעשיו
והראנו וכל אשר ממך יעלימו
מבית ומחוץ תצפנו.

מ יודע סוד מפעולותיך
בעשותך לגוף צרכי
פעולותי ונתת לו עינים
לראות אותותיך ויגונים
לשמוע נוראותיך ורעיון להבין
קצת סודותיך ופה לספר
תהלתך ולשון להגיד לכל
יבא גבורתך כמוני היום אני
עבדך בן אמתך המספר כפי
קוצר לשוני מעט מוער
מרוממותיך והב אלה קצות
דרכיך ומה עצמו ראשיהם כי
חיים הם למוצאיהם בהם
יכלו כל שומעיהם להכירך
ואם לא ראו פני יקרין וכל
אשר לא ישמע גבורתך איך
יכיר אלהותיך ואיך תבוא
בלבו אמתתך ויכוין רעיוני
לעבודתך על כן מצא עבדך
את לבו לזכור לפני אלהי
מעט מוער מראשי תהלותי
אולי כם מעונו ישה וכמה
יתרצה זה אל ארוניו הלא
בראשי אלוהי בושתי ונבלמת
לעמוד לפניך לדעת כי כפי
עצמת גדולתך כן תכלית דלותי
ושפלותי וכפי הוקף יכולתך כן
חולשת יכולתי וכפי שלימותך
כן חסרוני כי אתה אחר ואתה
חיי ואתה גבור ואתה קיים
ואתה

quanta enim est immensitas magnificientiae tuae, tanta est tenuitas, & humilitas mea: & quanta est fortitudo potentiae tuae, tanta est infirmitas potentiae meae: quanta est perfectio tua, tanta est imperfectio mea; tu enim es vnus, viuus, fortis, stabilis, magnus, sapiens, Deus. Ego vero gleba terrestris, vermis, puluis de terra, vas ignominiae plenū, lapis infernalis, umbra transiens, spiritus vadens, & non rediens, venenū affidis fraus cordis, incircuncisus corde, incrementū irae, faber vanitatis, & doli, superbus, iracundus, labijs pollutus, peruersus, temerarius. Quid sum ego? Quid est vita mea? quae fortitudo mea? quae iustitia mea? estimatur quasi nihil omnes dies vitae meae, quanto magis post mortē meā: à nihilo introitus meus, & quasi nihil erit exitus meus. Et ecce venio corā te, nō vt docet, perfriēta frōte, cogitationū immunditia, fornicationis fomite ad idola respiciēte, concupiscētia effrenata, animā impura, & corde polluto, perditō & castato, corpore leproso neferto collectione, scilicet, vitiorum, eaq. accumulante, & non cessante.

DEVS meus noui iniquitates meas innumeratas esse, & delicta mea cōmemorari non posse: de eis tamen memorabo, quasi guttā de mari, eaq. confitebor: fortassis sonitum fluctuum, & undarum eorū sedabo, & tu exaudies Deus, et cōdonabis. In legē tuam deliqui: praecepta tua contēpsi: corde, et ore abominatus sum: conuiciū locutus sum: peruersē egī: impiē feci: superbiui:

ini-

ואתה גדול ואתה חכם ואתה אלוה ואני גוש ורמה עפר מן האדמה כלי מלא כלימה אבן דומה צל עובר רוח הולך ולא ישוב חמת עכשוי עקוב הלב עדל לב גדל חמה חורש און ומרמה גבה עינים קצר אפים טמא שפתים. נעקש דרכים ואין כבוד גלים. מה אני מה חיי ומד גבורותי ומה צדקתי נחשב לאין כל ימי היותי ואף כי אחרי מותי מאין מובאי וכאין מוצאי והנה כהתי לפניך אשר לה כדת בעוות מצח וטומאת רעיונים ויצר זונה לגלוליו פונה ותאודה מתגברה ונפש לא מטהרה ולב טמא אובד ונדמה וגוף נגוף מלא אספסוף יוסף ולא יסוף.

אלוהי ידעתי כי עונותי עצמו מספר

ואשמותי עצמו מלכוד אך אוכור מהם כטפה מן הים ואתודה בהם אולי אשביח שאון גליהם ודכים ואתה תשמע השמים וסלחת: אשמת בתורתך: בזיתי במצוותיך: געלתי בלבי ובמופי: דברתי דופי: העויתי והרשעתי: זדתי: חמסתי: טפלתי שקר: יעצתי דעלאין חקר: כזבתי: לצתי: מרדתי: נאצתי: סרדתי: עויתי: פשעתי: ועורף הקשתי: קצתי: בתוכחותיך:

iniquè egi: mendacium concinnavi:
infinita consilia praua dedi: mèti-
tus sum: derisi: rebellavi: spreui:
prauus fui: peruersus fui: prauari-
catus sum: seruiçè induravi: teduit
me increpationum tuarum: impro-
bus fui: vias meas corrupti: à semi-
dis meis aberravi: à mandatis tuis
transi, & recessi. Tu vero iustus es
quoad omnia, quæ mihi accide-
runt, quia veritatem operatus es,
& ego impiè feci.

Deus meus pudet me dum recor-
dor omnium, quibus indignationè
tuâ prouocauit: pro omnibus enim bo-
nis, quæ mihi largitus es, malum ti-
bi retribuui. Creasti me. nō ex neces-
sitate, sed ex mera liberalitate, et
nō coactè, sed liberè, et ex amore, et
antequàm fui prauensisti me benigni-
tatibus tuis, et in me spiritū infla-
sti, et me viuificasti, et à natiuitate
mea non me dereliquisti, sed quasi
benignus pater me educaisti, et sicut
nutritius lactentè nutristi: ab ube-
ribus matris fiduciã mihi cōtulisti,
et ex delicijs tuis me satiaisti: et quã-
do ambulare capi roborasti me, et
brachijs tuis gestasti me, et incede-
re me fecisti: sapientiã, et doctrinã
docuisti me, et ab omni tribulatio-
ne, et angustia liberaisti me. Et quã-
do transibat ira sub umbra manus
tuæ abscedisti me, et à multis angu-
stijs mihi inuisibilibus redemisti
me, et antequàm agritudo accideret,
sanitate prauensisti plagam meam,
& nō inducasti mihi: quãdo minus
fui euoditus, ab omni damno eu-
fiodisti me: & quãdo in leonum dē-
tes uicidi, leuucolorum molares cō-
fregisti,

בתוכחותיך: רשעתי: שחתי
דרכי: תעיתי ממהלכי עברתי
מכצוותיך וכתתי: ואתה צדיק
על כל הבא עלי כי אמת עשית
ואני הרשעתי.

אלוהי נפלו פני בוזכרי כל
אשר הכעסתך:
כי על כל טובות שנמלתני
רעה גמלתך: כי בראתני לא
לצורך רק נדבה: ולא בהכרח
כי אם ברצון ואהבה: וטוים
היותי בהסדך קדמתני ונפחת
רוה בי והחיייתני: ואחרי צאתי
לאויר העולם לא עזבתני: אבל
כאב חומל גדלתני: וכאומן
את היונק אומנתני: על שרי
אמי הבטחתני: ומנעימותך
השבעתני: וכבואי לעמוד על
עוכדי חוקתני: וקחרתני על
ורעותיך והרגלתני: וחכמה
ומסר למדתני: ומכל צרה
וצוקה חלצתני: ובעת עבור
ועם בצל ירך הסתרתני: וכמה
צרות נעלמו מעיני ומהם
גאלתני: וכטרם כוא התלאה
חקדמת רפואה למכתי ולא
הודעתני: בעת לא נשמרת
מכל נוק אתה שמרתני:
וכבואי בין שיני אריות שברת
מלתעות כפירים ומשם
הוצאתני: וכחול עלי חלאים
דעים ונאמנים חנכרפאתני:
וכבואי שפטיך הרעים על
העולם מחרב הצלתני: ומרבר
מלטתני:

fregisti, et inde me eduxisti: et quādo a malis et certis doloribus et infirmitatibus cruciatus fui, gratis me sanasti: & quādo acerba tua iudicia super mundū acciderūt a gladio iruisti me & a peste eripuisti: & tēpore famis mihi suppeditasti: & abundanter omnia mihi suppeditasti: & quando indignationē tuā prouocauis, quasi qui filiū suum corripit, me castigasti: et quādo ex tribulatione mea te inuocaui, anima mea in oculis tuis pretiosa fuit, & vacuū me redire nō permisisti; et praeterea magnificasti, et super omnia ista addidisti: quādo perfectā mihi fide tribuisti ad credēdū quod tu sis Deus verus, & lex tua vera, & propheta tui veri, & portionē meā cum tuis rebellibus et perduellionibus nō dediti. Populus insipiens non enim tuū spernūt, legēq. tuā ludibrio habēt, et cū cultore tuo contēdant, et prophetas tuos mendaces reputāt, ostēdentes simplicitatem; at sub ea latet astutia; otīētantes animā mundā et purā; at sub ea latet macula in vase ignominia pieno, extrinsecus in aquis versutia loto, & intrinsecus inmunditia referto. Indignus sum cū tuis miserationibus et omni veritate quā largitus es seruo tuo. Profiteor dominē Deus meus cōfiteor tibi, quod in me animā sanctā collocasti, sed operibus meis eā contaminavi, & figmēo meo maligno eam profanavi et pollui. Ecce. n. (s. cōcopiscētia fomes) praeualuit in me, viresq. meas dissipauit, & nō reliquū est in me praeter viscera misericordiae tuarū. Certe noui, quōd in

מלסטני ויכרעב ונתנני ויבשובע כלכלהני: ובהכעיס אותך כאשר יסר איש את בנו יסרתני: ובקראי מצרתי נפשי יקרה בעיניך ודיקם לא השיבותני: ועוד הגדלת והוכפת על כל זה כתחק לי אמונה שלימה להאמין כי אתה אל אמת ותורתך אמת: ונביאיך אמת: ולא נתת לי חלק עם מורדיך וקמדיך: ועם נבל נאצו שמך אשר כתורתך ילעיבו ובעובדך יריבו: ונביאיך יזיבו: ופראים תומה: ותחתיה ערמה: מראים נפש זכר ונטהרת ותחתיה תעמוד הכהרת ככלי מלא כלימה רחוק מחוץ כמי ערמה וכל אשר בתוכו יטמא קטנתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבודך: אמנם יהוה אלוהי אורך כי נתת בי נפש קרושה ובמעשי טמאתיה: וביצרי הרע תללתיה וגאלתיה והנהגבר עלי והפיץ חיילי ולא נשאר אלי כי אם מחנה רחמיך אך אדע כי בס אתקפנו ויהיו לי מעיד לעזור אולי אוכל נכה בו ואגרשנו.

והי רצון מלפניך יהוה אלוהי לכופף את יצרי האכזרי והסתור פניך מחטאי ומאשמי ואל תעלני בחציימי עד אכין צידה לדרכי וצדתי לעם נסיעתי

eis superabo ipsum, & erunt mihi de ciuitate in auxilium, si percussero, & expulero eum.

Sit benefacitū corā te Domine Deus meus ut subiugetur somes me^o prauus: Absconde faciē tuā à peccatis meis & à delictis meis, & ne reuoces me in dimidio dierū meorum antequā diaticū prō via mea parauero, & escam prō die obitus mei, Si. n. ex mūdo tuo egrediar, sicut ingressus sū, & nudus reuertar ad locū meū quā admodū exi, quare creatus fui & ad vidēdū laborē uocatus fui: Melius mihi esset, ut adhuc ibi effem, quā ut ad amphandū & multiplicandū delictū exiissem. Quaso Domine in misericordia tua proprietate iudica me; non autē in ira tua, ne forte diminuas me. Quid est homo ut iudices eū, & balitum propulsatū quomodo pōderare poteris dū in bilance penditur, nec grauis, nec leuis inuenitur. Et quid tibi prodeat spiritui pondus asfigere, eū à die quo extiterit, arētans, plagis affectus, percussus à Deo, & humiliatus fuerit. Exordium eius est itaq; gluma proiecta, et exitus eius, stipula expulsa, & tēpore uitae eius est instar herba arefacta. Quare ne Dominus persecutū possit quā egresus est de vētre matris eius? Nox ei erat labor, et dies eius gemitus. Si homo die exaltetur, eras vermibus scatebit: palea prorellit eū, et spina pūgit: si satiatur, impiē se gerit: si esuriat, pro panis bucella prauaricatur: ad diuitias acquirēdas perniciores sūt aquilarū alis, & mortis obliuiscitur, etiā si à tergo eius sit; tēpore angustia

נסיעתי כי אם אצא מעולמך כאשר באתי ואשוב ערום למקומי כאשר יצאתי למד נבראתי ולראות עמל נקראתי טוב לי עוד אני שם מצאתי להגדיל ולהרבות אשם: אנה האלהים במדה רחמך שפטני: אל באפך פן תמעיסני: כי מה האדם כיתר ינהו: והכל נדף איך במשקל תביאהו: ובעלותו במאזני משקל: לא יכבד ולא יקל ומה יסכון לך: לעשות לרוח משקל: מיום היותו הוא נגש ונענה: נגוע מוכה אלהים זמיעונה: ראשיתו מוץ נהדף: ואחריתו קש נדף: ובחיינו כעשב נשרף: והאלוהים יבקש את נדף: מיום צאתו מרחם אמו: יגון לילו ואנחה יזמו: אם היום ירום: מחר תולעים ירום: המוץ ידפנו והקוץ ינפנו: אם ישבע ירשע ואם ירעב על פת לחם ישבע לרדוף העושר קלו נשריו: וישכח המות והוא אחריו: בעת חמצר ירב אמריו: ויחליק דבריו: וירבה נדריו: ובצאתו למרחק יחל דבריו: וישכח נדריו: ויחוק בדיחי שעריו: והמות כחדריו: וירבה שומרים מכל עבר: והאורב יושב לו כחדר: והואב לא יעצרנו נדר: מבא אל העדר בא ולא ידע למה: וישמח ולא ידע במה: ויחיל ולא ידע כמה: בילדותו הולך

gustia sermones suos multiplicat,
 & verba eius lenificat, plurimaq.
 vota emittit; sed quādo in prosperi-
 tate incidit, irrita eddit verba sua,
 et vota ū obliuiscitur suorū, vete-
 res portarū suarum corroborat, quāuis
 mōs sit in penetrabilibus eius: multi-
 plicat custodes omni vesi era; sed in-
 fidiator in camera eius habitat: ag-
 ger nō cobibet lupū postquā ingres-
 sus est ad gregē, venit & nō cogno-
 uit quare: gaudet, & ignorat in
 quo; viuit, & nō nouit quomodo: In
 pueritia eius pergit in obstinatione
 sua; & quādo spiritus Domini agi-
 tat eū, ipsumq. ad subitū ātia et opes
 cōgregādas existat, à loco suo pro-
 ficiscitur ut naues conscēdat, & in
 insulis incedat, ut animā suam in
 lionū spelūcas introducat, ita ut ip-
 sa inter feras cōuerfetur; Cum autē
 magno honore autumat se pradiū
 esse, etiā quando copā inuenit ma-
 nus eius in pace prado accidit ei,
 oculosq. suos aperit & nihil appa-
 ret. Omni tēpore laborib⁹, mutatio-
 nibus, & euēibus est obnoxius, om-
 nibus horis accidētibus, omnib⁹ mo-
 nētis occurfibus, omnibus etiā die-
 bus terrores imminēt ei. Si unius
 momenti spatio sit in prosperitate,
 statim accidit ei infortuniū, vel in
 pral ū intrat, & gladius eū cadit,
 vel aneus arcus eū succidit, vel do-
 lores eū circundāt, aut elate aque
 inundāt, aut pessima, firmaq. infir-
 mitates eū inueniunt, usque quo cor-
 pus anima suae oneri sit, et sel aspi-
 dum in melle suo inueniat: Et quā-
 do do. or eius crescit, intellectus eius
 debilitatur, pueriq. ludibrio eū ha-

bent. |

הולך בשרירותו: וכאשר תחל
 רוח יהוה לפעמו: ותעורר
 לאסוף חיל והון וכי ממקומו:
 לרכוב אניות: ולררוך בציות:
 ולהביא נפשו במעונות אריות:
 והיא מתהלכת בין החיות
 וכחשבו כירב הדרו: וכי כבוד
 מצאה ידו: בשלום שודד
 יביאנו: ועיניו פקח ואיננו:
 וכל עת הוא מזומן לתלאות:
 חולפות ובאות: ובכל שעות
 מאודעור: בכל הרגעים
 לפגעים: ובכל הימים: עליו
 אימים: אסדרגע יעמוד בשלוח
 פתע תבואהו הוור: או
 במלחמה תבוא והרב תגפהו:
 או קשת נחושה תחלפהו: או
 יקיפוהו יגונים: או ישטפוהו
 מים זדונים: או ימצאוהו
 חלאים רעים ונאמנים: עד
 יהיה למשא על נפשו: וימצא
 מרות פתנים ברכשו: ובעת
 כאבו יגדל: שבלו ידל: ונערים
 יתקלסו בו: ותעלולים ימשלו
 בו: ויהיה לטורח על יוצאי
 מעין: ויתגברו לו כל ירעיו:
 ובבא עתו יצא מהצרו לחצר
 מות: ומצל חררו לצלמות:
 ויפשט רקמה ורזולע וילבש
 דמה ותולע ולעפר ישכב וישוב
 אל יסודו אשר ממנו חוצב:
 ולא יש אשר אלה לו מתימצא
 עת תשובה: לרחוץ חלאות
 משובה: והיום קצר והמלאכה
 מרובה: והנוגשים אצים
 תשים

bent, et effeminati ueriles fabulas
de eo narrat, estq. liberis suis gra-
uamini: omnes qui norunt eū pra-
ualent ei: quādo venit tempus eius,
exit de atrijs suis ad atrium mortis,
et de umbra penetralium suorū ad
umbrā mortis; et exiit se ueste pbry-
gionica & coccinea, & induit lum-
bricos & vermes, & in puluere cu-
bat, et ad elemētū eius, unde excisus
erat reuerlitur. Vir autem cui ista
accidunt, quādo inueniet tēpus pœ-
nitētiæ ad diluendā spumā prauari-
cationis; dies .m. breuis est, & ars
lōga; & fœneratores urgent, prope-
rant, currūt, & occasio eū ludibrio
habet, pater familias urget. Quocir-
cā ò Deus meus recordare istorum
laborū, qui suprà hominē cadunt;
et si ego malefeci, tu benefacias, et ne
talionē pro talione retribuas viro,
cuius iniquitates sunt immēsa, &
quādo moritur, sine desiderio abit.
Deus meus si iniquitas mea sit gra-
uior quā ferri queat, quid facias no-
mini tuo maximo? Et si nō impetra-
uero misericordias tuas, quis mihi
parcet, præter te. Propterea etiā si
occidas me sperabo in te; et si quæras
iniquitatem meā, fugiā à te ad te, et
coopertā me ab indignatione tua in
umbra tua, et misericordia tua sim-
brias apprehendā, donec miserearis
mei, & nō dimittam te nisi mihi be-
nedicas. Recordare quaeso, quod si-
cut lutum feceris me, et in istis labo-
ribus probaueris me. Quocirca ne
retribuas mihi secundū opera mea,
& ne fructū actionum mearum ci-
bes me. At elōges à me irā tuam, &
ne efficias, ut appropinquet dies

meus

השנים ורצים והזמן ממנו
שוחק: ובעל הבית דוחק: לכן
נא אלוהי: וזכור אלה
התלאות אשר על אדם באות:
ואם אני הרעותי אתה הטוב
ואל תגמול מדה במדה: לאיש
אשר עוונני בלי מדה. ובמותו
לך בלי חמדה. אלוהי אם
עוונני מנשו אגדול: מה תעשה
לשמך הגדול. ואם לא אוחיל
לרחמך מי יחוס עלי הוץ ממך.
לכן אם תקטלני לך אוחיל. ואם
תבקש לעוונני אכרח ממך
אלך ואתכסה מחמתך בצלך
ובשולי רחמך אחזיק עד אם
רחמתני. ולא אשלהך כי אם
ברכתני. וזכור נא כי כחומר
עשיתני ובאלה התלאות
נסיתני. על כן לא תפקוד עלי
כמעללי. ואל תאכילני פרי
פעלי. והארך לי אפך ואל
תקריב יומי עד אכין צדך
לשוב אל מקומי. ואל תחזיק
עלי למהר לשלחני מן הארץ
ומשארות אשמי צרורות על
שכמי וכרח עלותך במשקל
עוונותי שים לך בכף שנייה
תלאותי ובווכך רשעי ומרדי
זכור עני ומרודי ושים אלה
נוכח אלה וזכור נא אלוהי
כי זה כסה לארץ נוד צנפתני.
וכבור גלות בהנתני. ומרוב
רשעי צרפתני. ולא שרפתני:
ודעתי כי לטוברתי נסיתני
ואמונה עניתני ולהטיב לי
באחריתי

meus priusquā preparauero viaticum ad reuertendum ad locū meum, & ne urgeas me ad properandum, ut à terra mittas me, et à reliquis delictorum meorū ligatis super humerum meum: et cum p̄deris in libra iniquitates meas, colloques tibi in læce altera labores meos; et quādo recordatus fueris impietatis, et rebellionis mea, recordare afflictionis et humilitatis mea, & ponas ista è regione illorū; Recordare quæso Deus meus quod multoties in terra profli-gationis abscondisti me, & in puteo exilij probasti me; et præ multitudine impietatis mea igne examinasti me, et nō cōbussisti me; Scio .n. quod pro utilitate mea tētaſti me, et iuste afflixisti, atq; ut beneficias mihi, in examen tribulationum introduxisti me. Propterea Deus meus fremāt viscera misericordiarū tuarum super me, et non totaliter effundas in me indignationē tuam, et ne retribuas mihi secundū opera mea, & dicas angelo destructionis, sufficit: Quis est .n. dignitas & excellentia mea, et quæras iniquitatē meam, et ponas super me custodiā, & ut veneris me quasi bouē siluestre reib. Nōne multitudo dierū meorū transiit, et nō sunt amplius, & residui dies liquefacti sunt iniquitate corū; & si sim hodie corā te, ecce cras oculi tui in me, & nō ero. Et nūc quare morieris, quandequidē deorabit me ignis iste in gēs. Deus meus pone oculos tuos super me in bonū in residuo dierū meorū paucorum, et ne persequaris residuos euasos, et arugo delictorū nō cōsumat residuum

באחריתי במכתן התלאות הביאותני לכן אלוהי והמו עלי רחמך ואל תכלה עלי זעמך. ואל תנמלני כמעברי. ואמור למלאך המשחית די ומה מעלתי ויהרוני כי תבקש לעונני ותשים עלי משמר. ותצודני כחוא מכמר. הלא ימי חלף רובם ואינם: והנשארים ימקו בעוונם ואם היס לפניך הנני מחר עיניך בי ואינני. ועתה למה אמות כי תאכלני האש הגדולה הזאת. אלוהי שים עיניך עלי לטובה משארית ימי המעטים ואל תרוקף השרידים והפליטים והפליטה הנשארת מברך מהומותי. אל יחסלנה ילק אשמותי כי יציר כפק אני. ומה יסכון לך כי רמח הקחני. לאוכל יגיע כפק כי תאכל.

והשיבני בתשובה שלימה לפניך ולרחמי תבין לבי ותקשיב אונך ותפתח לבי בתורתך ותטע ברעוני יראתך ותגזור עלי גזירות טובות ותבטל מעלי גזירות רעות ואל תביאני לידי נסיון ולא לידי בויז ומכל פגעים רעים הצילני ועד יעבור היות בצלך

relictū ex grāline cōtritionū mearum, quia figmētum manuum tuarum ego sum; & quid tibi proderit ut vermis me manducet, ut laborem manuum tuarum comedat?

Sit beneplacitum corā te Domine Deus meus ut cōuertaris versus me in misericordijs, & ut cōvertas me in poeni. etia perfecta corā te, & ad deprecationē meā prepares cor meū, & intendas aures tuas, & aperias cor meū in lege tua, & plantes in animo meo timorē tuū, & super me fausta decernas fata, et mala à me auertas decreta, et ne inducas me in tentationē, neq; in cōtemptū, & ab oībus infauſtis occurſibus libera me, et donec infortunia trāseant sub umbra tua tegas me, & sis cum ore meo dum loquor, & custodias vias meas, ne lingua mea peccem: recorderis in cōmemoratione et beneplacito populi tui, ut in adificatione porticus inspiciā el. Florū tuorū bonitatē, et dignum me reddas, ut mane quarā oraculū tuū desolatū et detruſtum, et ut cōplaciāt lapides eius & puluis, & gleba deuastationis eius, et adifices desolationes eius. Deus meus noui, quod bona quae prius fecerunt opera proderint eis, qui gratiā tuā deprecātur, aut salte elemosyna quas obtulerunt: At in me nulla est iustitia, nec recētudo, nec benignitas, nec aquitas, nec gratia, nec virtus, nec seruitus, nec poenitentia. Quare ne abscondas faciem tuam à me, & ne à facie tua proicias me; et quāto è mundo isto egrediar, ad vitā futuri seculi introduceas me, & cum sanctis prin-

בצלך תכתירני. והיה עם פי בהגיוני. ושמור דרכי מחטוא בלשוני. וזוכרני בזכרון ורצון עמך ובכנף אולםך לראות בטובת בחיריך: וזכני לשחר דבירך השמם וההרכ ולרצות אבני ועפרותי ורגבי חרכותי ותכנה שומטותי. בלהי ידעתי כי המתחננים לפניך יליצו עליהם מעשים טובים אשר הקדימו או צדקותיהם אשר הרמימו ואני אץ בי לה צדקולא כושך לא חסד ולה יושר לה תחנה ולה מרה טובה לא עבודה ולא תשובה לכן אל חסתר פניך ממני ומלפניך אל תשליכני ובעת מן העולם תוציאני לחיי העולם הבא בשלום תביאני ועם החסידים הנסיכים והמלכים בכבוד תושיבני ועם המנויים בחלך חלקם בחיים תמנני ולאור באור פניך תזכני ותשוב תחייני ועל כל המלכים שהיו לפני תעלני יאמר אורך יהיה כי אנפת בי ישוב אפך והנחמני ולך יהיה חסד על כל הטובה אשר גמלתני ואשר עד זום מותי הנגמלני ומיראתך המהורה אל אחר החוקני וכחורתך התמימה האמצני ועל כל זה אני חייב להודות להלל לשבח לפאר ולרומם לברך ולקדש ולזהר את שמך הגדול

cipibus et regibus in gloria habitare facias me, et cum electis istius mundi, quorum portio est in vita, annuere res me, & ad lucendum in luce vultus tui dignum me facias, et conuersus uiuifices me, & super omnes reges qui ante me erant exaltes me, & dicam: Gratias ago tibi Domine, quia in me iratus fuisti, auertatur ira tua & consoles me; tibi autem gratiarum actio pro omnibus beneficijs quae mihi largitus es, quaeque usque ad diem obitus mei mihi largieris, in timore tuo puro Deus vnus confirma me, & in lege tua immaculata corrobora me, pro omnibus enim istis deuinctus sum ad confitendum, laudandum, commendandum, glorificandum, extollendum, benedicendum, sanctificandum, & ad praedicandum unicum nomen tuum magnum, robustum, & terribile, in rectorum ore benedicaris, in piorum lingua sanctificaris, in medio sanctorum lauderis, in congregatione Araelim glorificaris, & honore afficiaris, laudatus sis in ore delictorum tuorum, sanctificatus sis in ore sanctorum tuorum, exaltatus sis in ore angelorum tuorum, vnus praediceris in ore eorum qui te vnium credunt, honoratus sis in ore eorum qui te honorant, quia non est instar tui inter Deos Domine, & non sicut opera tuae, & in castris uiuentibus, in Ophanim, & Cherubim, & sanctorum vigilijs, honoratus, & exaltatus sis in caelis desuper & vnus praedicatus sis in ore eorum, qui praedicant unitatem tuam, in timore & pauore populi tui Israels populi vnus in caelis superne, & supra terra in inferne. Non amplius. Placeant sermones oris mei, & meditatio cordis mei coram te, Domine fortitudo mea, & redemptor meus.

הגדול הגבור והנורא בפי שרים תתברך ובלשון חסידים תתקדש ובקרב קדושים תתהלל ובלהקת אראלים תתפארו ותתהדר תשתבח בפי רחומיך תתקדש בפי קדושיך תתרו מס בפי מלאכיך תתיחד בפי מיחדיך תתנשא בפי מנשאיך כי אין כמותך באלהים יהוה ואין כמעשיך ובמחנות חזת ואזפנים וכרובים ועירץ קדישין תתנשא ורתתעלה בשמים ממעל ותתיחד בפי מיחדיך כמורא ופחד עמך ישראל עם אחד בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך יהוה יצורי ונראלי

תבונשלם הכתר מלכות

Completum & perfectum est Diadema Regni.

יהוה הצילה נפשי משפת שקר
מלשון דמיה אמן

CORRIGENDA.

Pagina 3. lin. 19. lege, ille. 4 29. מקדם. 5. 5. הפוך. 5. 8.
 שופר. 6. 3. נגום. 6. 23. קונהו. 6. 30. כסף. 7. 10. הכשר. 7. 11.
 אבני שיהם. 7. 2. כזה. 7. 14. האנשים. 7. 20. Ezechielis. 8.
 29. כדרלעמר. 10. 23. Theliscia ketana. 11. 21.
 ומעשהו. 11. 23. מרחא. 13. 1. אלה בני. 14. 5. Capite 6. 14.
 6. 14. 2. הפך. 15. 11. hi. 17. 7. Vndecimus. 19. 2.
 24. 2. השתחוה. 24. 22. תקראו. 24. 26. dilcere. 25. 24.
 25. 29. vendicant. 26. 23. לפרדם. 26. 29. שברך.
 27. 17. הורהנו. 30. 24. לעבדה. 35. 26. bid. לה. 47. 2.
 adde, vel, Si volueris, dicam. 47. 3. ירוחם. 48. 25. או. 49.
 15. adde, vel, Ista sūt rapta 61. 5. הפתחיל. 61. 11. השמשות.
 64. 7. גדולת. 64. 10. בכקמוהררא. 64. 11. אברהם. 65. 25.
 69. 8. כפ. 69. 26. De quonam hic contendimus?
 Talm. 71. 1. תעלה. 73. 4. נם. 79. 16. קדושים. 92. 17. 93.
 23. עיין. 95. 3. יי. 97. 11. More nebuchim 97. 22. extra-
 ctio calcei. 97. 26. חס. 99. 6. חכם. 101. 23. aufer vocem,
 mundus. 105. 12. Vinum fufum, seu libaminis, vel Ido-
 latricum. 106. 3. ויחיהו. 112. 16. כולהו. 118. 20. Non fo-
 diet. 123. 26. creationis. 128. 11. ישראל. 132. 19. מעשה.
 133. 13. מורינו. 135. 18. נפילת. 136. 2. החנוכה. 137. 21.
 מעם. 137. 25. נימחי. 141. 19. המצוות. 144. 9. est. 149. 1.
 160. 5. testa pergamena. 160. 7. קרוש. 160. 15. יעל.
 160. 17. קרוש. 168. 3. אברהם. 169. 11. נאמן. 172. 2. רשום.
 172. 21. scribi. 174. 23. multam 176. 22. Viri 179. 4. quod.
 182. 27. תקומת. 185. 28. בצרור.

*Hæc sunt errata, quæ in Imprefione exciderunt; si qua verò alia,
 prudens Lector, aduerterit, sua benignitate corrigere ne graueur.*

F I N I S

8.
11.
8.
21.
14.
9.2.
24.
7.2.
49.
25.
us?
93.
tra-
em,
do-
fo-
22.
9.1.
od.
alia,
tur.

